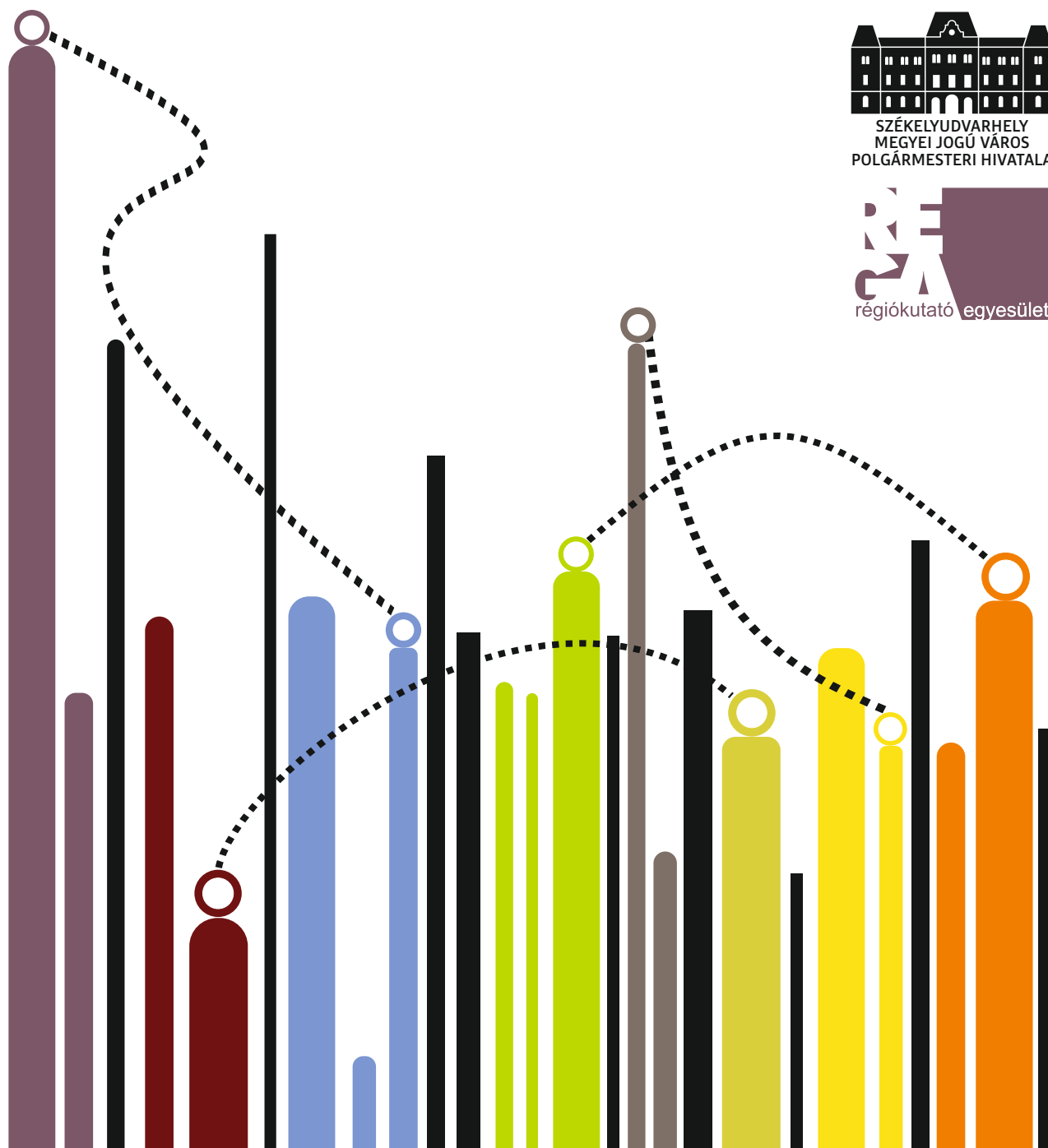

SZÉKELYUDVARHELY VÁROS KÖZÉPISKOLAI HÁLÓZATA ÉS KÉPZÉSI SZERKEZETE

ELEMZÉSEK, JAVASLATOK

REGA Régiókutató Egyesület
Székelyudvarhely

SZÉKELYUDVARHELY VÁROS
KÖZÉPISKOLAI HÁLÓZATA ÉS KÉPZÉSI SZERKEZETE
– elemzések, javaslatok –

2017. május
Székelyudvarhely

A tanulmány megrendelője és tulajdonosa:

Székelyudvarhely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala

A tanulmányt készítette:

REGA régiókutató Egyesület, Székelyudvarhely

www.regaprojekt.ro

office@regaprojekt.ro

Kutatásvezető:

Dr. Geréb László

A tanulmány összeállításában részt vettek:

Balázs Ildikó

Dr. Geréb László

Pálfi Kinga

Veres Hanga-Katalin

A kutatómunkában részt vettek:

Balázs Ildikó

Dr. Geréb László

Györgyei Szabó Magdolna

Dr. Ilyés Ferenc

Nagy György

Pálfi Kinga

Veres Hanga-Katalin

Szakmai lektorok:

Dáné Szilárd

Dr. Kálmán-Ungvári Kinga

Szöveggondozás:

Szabó Attila

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	4
1.1. Székelyudvarhely mint iskolaváros	5
1.2. A kutatás bemutatása	6
2. SZÉKELYUDVARHELY JELENLEGI KÖZÉPISKOLAI OKTATÁSI HÁLÓZATA (2016–2017-ES TANÉV)	20
3. A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁST SZABÁLYOZÓ JOGI KÖRNYEZET	24
4. AZ OKTATÁSI TEVÉKENYSÉG RENDELKEZÉSÉRE ÁLLÓ KAPACITÁS ELEMZÉSE	34
4.1 Infrastruktúra-kapacitás	34
4.2 Oktatói bázis	48
5. A VÁROS TANINTÉZMÉNYEIBE JÁRÓ TANULÓK LÉTSZÁMÁNAK AZ ALAKULÁSA ÉS ÖSSZETÉTELE	51
6. A SZÉKELYUDVARHELY ÉS KÖRNYÉKE VIII. OSZTÁLYOS TANULÓINAK ÉS SZÜLEIKNEK A VÉLEMÉNYE ÉS ELVÁRÁSAI A VÁROS OKTATÁSI INTÉZMÉNYEIRŐL ÉS AZOK KÉPZÉSEIRŐL	59
6.1 A VIII. osztályos tanulók iskolaválasztási preferenciáinak vizsgálata	60
6.2 A szülők gyerekekre vonatkozó iskolaválasztási preferenciáinak vizsgálata	71
6.3. Szülők és gyerekek közösen a székelyudvarhelyi oktatásról	82
7. A TOVÁBBTANULÁSI SZÁNDÉK ÉS A KÖZÉPISKOLAI SZAK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK ELEMZÉSE	86
8. A HELYI GAZDASÁG ÉS A VÁLLALKOZÓI SEKTOR MEGLÁTÁSAI ÉS ELVÁRÁSAI A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁSRA VONATKOZÓAN	102
8.1 Globális és országos trendek.....	102
8.2 A székelyudvarhelyi vállalkozók munkaerő-piaci elvárásai.....	105
9. SZÉKELYUDVARHELY JELENLEGI KÖZÉPISKOLAI RENDSZERE AZ ISKOLAPSZICHOLOGUSOK SZEMÉVEL	121
10. SZÉKELYUDVARHELY GAZDASÁGI JÖVŐJE ÉS AZ EHHEZ KAPCSOLÓDÓ MUNKAERŐIGÉNY A FEJLESZTŐK SZEMÉVEL	126
11. ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS SZÉKELYUDVARHELY ÉS A KÖRNYEZŐ VÁROSOK ISKOLARENDSZERÉRŐL	130
12. ELEMZÉSEK ÉS JAVASLATOK	135
12.1 Általános javaslatok	135
12.2 Székelyudvarhely középiskolai osztályainak, valamint a meghirdetett szakok szerkezetére vonatkozó elemzések és javaslatok.....	142

1. BEVEZETÉS

Egy régió, egy település fejlődését az ott élő emberek, azok tudása és szorgalma határozza meg. Minél képzettebb, szakképzettebb egy adott térségben élő lakosság, annál inkább magas tudást igénylő gazdasági tevékenységek telepednek meg ott. A nagy tudást és fejlett technológiát igénylő tevékenységek magas hozamot biztosítanak, amely visszatükröződik az alkalmazottak bérében is.

Ahol az alkalmazottak magas bért kapnak, ott szeretnek lenni, ott szeretnek élni, onnan nem kíváncsoznak elvándorolni más városokba, országokba, így az illető településhez ragaszkodó, azt építő-fejlesztő közösségek jönnek létre.

A munkaerő-megtartás mellett a magas fizetéseknek más pozitív hatása is van a települések életére. Egyrészt a magas béreknek magas az adótartama, amely jövedelemadónak közel fele a helyi közigazgatási egységek bevétele. Így a magas fizetések utáni magasabb adókból több bevételre tesznek szert a települések, amely bevételeket a településfejlesztésére lehet fordítani. Másrészt a magas fizetésekből a lakosság beruházásokat valósíthat meg, amely beruházások egyrészt ingatlanadó-kötelesek, másrészt pedig újabb munkahelyeket teremtenek. És ezt a láncot így folytathatnánk tovább...

Összességében minden település számára létkérdés, a jövő záloga egy megfelelő oktatási rendszer kiépítése, működtetése és fejlesztése, amely egyszerre szolgálja a lakosság és a helyi gazdaság igényeit, ugyanakkor figyelembe veszi a világgazdaság trendjeit is.

A fenti megállapítások igazak Székelyudvarhely városára is. A Székelyföld iskolavárosaként számon tartott települést nemcsak a múlt kötelezi az iskolarendszere folyamatos fejlesztésére, hanem a helyi gazdaság munkaerőigényei, de leginkább a népességfogyás reális veszélye. Az hagyja el a szülőföldjét, aki nem tud helyben érvényesülni, aki nem tudja biztosítani saját maga és családja számára a megélhetést. A helyben való érvényesülésnek egy fontos feltétele a helyi gazdaságban érvényesíthető tudás, amely tudást legkönnyebben a helyi oktatási rendszer tudja biztosítani. Így jutunk el oda, hogy a helyi gazdaságra fókuszáló oktatásnak mennyire meghatározó szerepe lehet még akár a népességmegtartásban is. A városnak, a városvezetésnek válaszolni kell a 21. század ez irányú kihívásaira, így a helyi oktatási hálózatot olyan irányba kell fejleszteni, amely megállítja a város demográfiai csökkenését,

használható munkaerőt biztosít a helyi gazdaság számára, ugyanakkor támogatja a jövőbe mutató, nagy hozzáadott értékeket produkáló iparágak kifejlődését a városban.

1.1. SZÉKELYUDVARHELY MINT ISKOLAVÁROS

Székelyudvarhelyt a korabeli krónikákban két kiemelt jelzővel említik, egyrészt az „anyaváros”, másrészt az „iskolaváros” megnevezésekkel.

Az „iskolaváros” jelző ténylegesen találó Székelyudvarhelyre, hiszen méreteihez viszonyítva nagyszámú oktatási intézménnyel büszkélkedhet.

Az iskolák jelenléte történelmiségében is elkísérte a várost. Az első középfokú tanintézményt 1593-ra datálják, mint a város jezsuita iskolája. Ezt követően, nem egészen száz éven belül, 1670-ben alakul meg a református kollégium. A 19. század végén több oktatási intézmény alapítását jegyezhetjük, így 1871-ben az Állami Főreál Iskola, 1876-ban a Katolikus Leánynevelő Intézet, 1884-ben az Állami Polgári Leányiskola, 1880-ban az Alsófokú Iparos és Kereskedelmi Iskola, míg 1893-ban az Állami Kő- és Agyagipari Szakiskola.

A szocializmus, és az ezzel együtt járó iparosítás átszabta a város oktatási hálózatát. Az oktatási intézmények kiépülése követte a város demográfiai növekedését, az új lakónegyedekben új általános iskolákat építettek. A régi városközpontban működő felekezeti iskolákat államosították, amelyekben évtizedekig középiskolai képzések működtek. Azonban ezek az iskolák az utóbbi időben már elemi és általános iskolai osztályokat is indítanak.

Jelenleg Székelyudvarhelyen 23 közoktatási intézmény működik, amelyben összesen 8155 tanuló tanul (2016–2017-es tanév). A tanulók iskolákra és osztályokra való lebontása egy következő fejezetben kerül bemutatásra.

1.2. A KUTATÁS BEMUTATÁSA

Megbízó:

Székelyudvarhely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala megbízásából a REGA Egyesület egy megalapozó tanulmány elkészítését vállalta el a város középiskolai oktatási intézményi hálózatára és az intézmények által meghirdetett képzésekre vonatkozóan.

A kutatás célja:

A kutatás célja feltérképezni a város jelenlegi oktatási intézményi hálózatát és a középiskolák képzési szerkezetét, ugyanakkor felmérni az ezen intézményekkel szembeni elvárásokat is, mind a tanulók és a szülők, mind a helyi vállalkozók részéről.

A tanulmánynak nem célja az oktatás általános szabályozására, az oktatási törvényre vonatkozó észrevételek, javaslatok megfogalmazása, hiszen az nem tartozik a városvezetés mozgásterébe, kompetenciái közé. A tanulmány kifejezetten a város, a városvezetés lehetőségeinek a szemszögéből elemzi a város középiskolai oktatási rendszerét, intézményi hálózatát és képzési szerkezetét.

A kutatás időtartama:

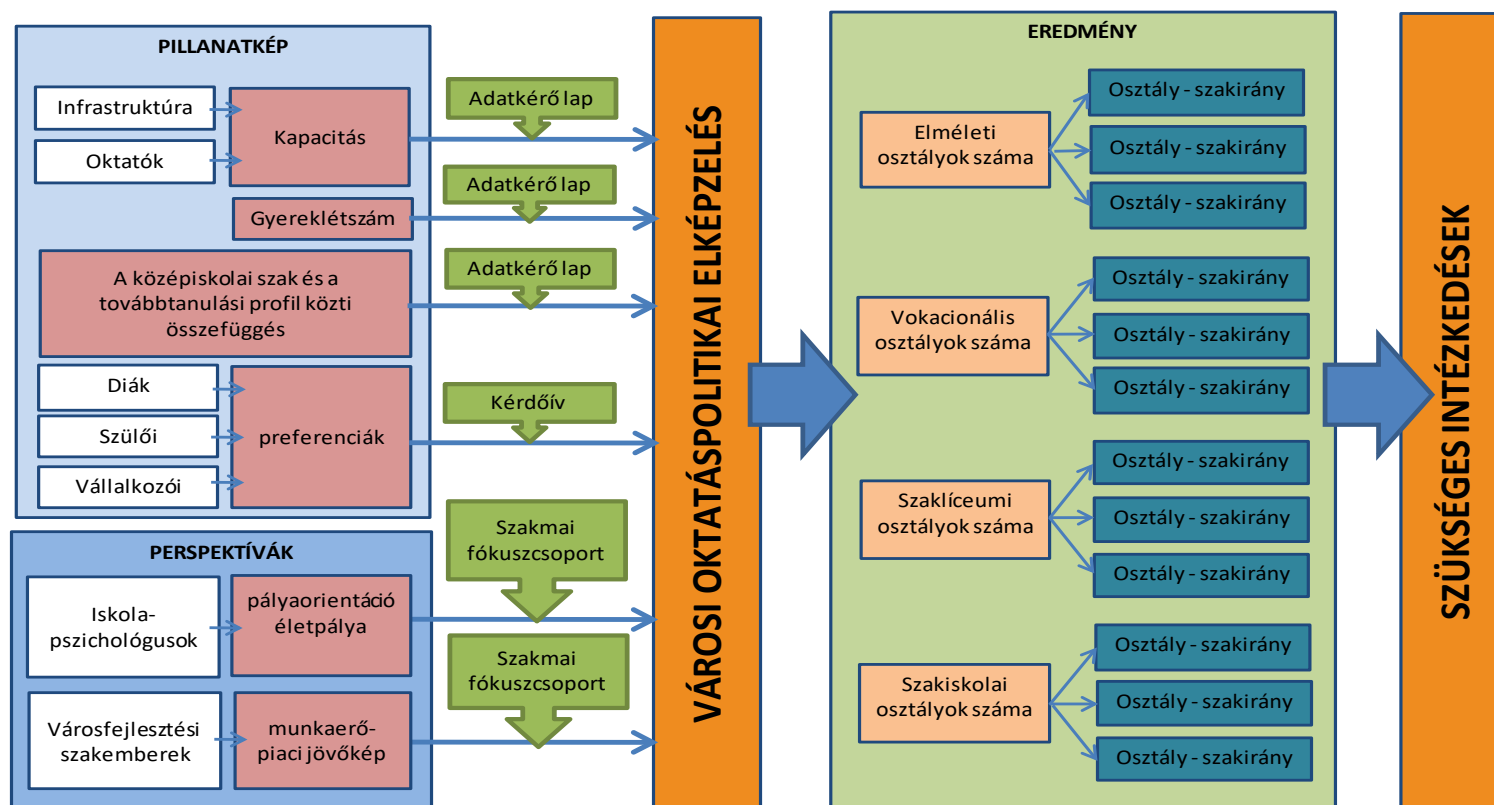
A kutatás és az adatok feldolgozása 2017. január 23. – május 22. közti időszakban zajlott. Említést érdemel, hogy a kutatás időszakát megelőzően a városban egy, a Benedek Elek Pedagógia Líceum felszámolásáról szárnyra kapott hír határozta meg a közhangulatot, amely bizonyos mértékben rányomhatta a bélyegét a felmérésben résztvevők által adott válaszokra is.

A kutatás módszertana:

A fenti kutatáshoz a REGA Egyesület munkatársai egy sajátos módszertant dolgoztak ki az ide vonatkozó szakirodalom figyelembevételével.

A módszertant az 1. számú ábra szemlélteti.

Oktatási hálózat és oktatásszerkezet kialakítása - kutatási módszertan

1. ábra: Oktatási hálózat és képzési szerkezet kialakítása – kutatási módszertan
Forrás: Saját szerkesztés (Polónyi István: Az oktatás gazdaságtana – 2002 felhasználásával)

A kutatás részletes bemutatása:

A projekt célja egy tudományos módszerekkel alátámasztott tanulmány összeállítása Székelyudvarhely IX–XII. osztályos oktatási intézményeinek hálózatról és az intézmények által kínált képzésekről, ugyanakkor a tanulmány eredményei alapján egy javaslatcsomag megfogalmazása a város oktatási intézményi hálózatára és képzéseire vonatkozóan.

A kutatás alaptételei:

Egy település középiskolai intézményi hálózatát és képzési szerkezetét alapvetően három tényező determinálja: a kapacitás, a gyereklétszám és a preferenciák, melyek egy pillanatképet adnak a város oktatási hálózatról. Ezzel együtt célszerű feltérképezni más települések oktatási hálózatát és megvizsgálni a jövő gazdaságának munkaerő-piaci elvárásait is.

a. Kapacitás

A kapacitás adja meg a rendszer keretét és határait, amelyben az oktatási tevékenység működhet. A kapacitásnak két összetevője van:

a.1. Ingatlankapacitás: magában foglalja a rendelkezésre álló ingatlanokat, az abban fellelhető oktatási felületeket, oktatási termek számát, a termekben levő ülőhelyek számát, a műhelyek számát, a műhelyekben levő munkagépek számát, az oktatást kiszolgáló egyéb helységeket, azok felszereléseit stb.

Információértéke: pótlólagos beruházások nélkül nem lehet több osztály indítani, mint amennyi fizikailag létezik, illetve nem lehet más profilú osztályokat indítani, mint amelyekhez a felszereltség adott. Ezen kapacitáson túli elképzelések megvalósítása pótlólagos beruházásokat vagy átalakításokat igényel.

a.2. Oktatói kapacitás: magában foglalja az oktatási intézményekben jelenleg tanító oktatók számát, azok végzettségét, profilját, óralefedettségét stb.

Információértéke: új oktatók alkalmazása és/vagy átképzése nélkül nem lehet több osztályt indítani, mint amennyihez oktatói kapacitás létezik, illetve nem lehet más profilú osztályokat indítani, mint amilyen végzettségű oktató vannak az egyes intézményekben. Amennyiben más profilú képzésekre van igény, vagy az oktatószemélyzet átképzése vagy új oktatók alkalmazása tud megoldást jelenteni.

b. A középiskolai szak és a továbbtanulás közti összefüggés:

A fenti kapcsolat elemzésével arra kaphatunk választ, hogy az egyes középiskolák által meghirdetett képzések milyen mértékben szolgálják a végzett tanulók továbbtanulási szándékát.

c. Gyereklétszám

Ez határozza meg az intézményi rendszer méretét, vagyis a maximált tanulói létszámú osztályok mellett az indítandó osztályok számát.

d. Preferenciák:

Ez adja meg, hogy az illető oktatási szint input, illetve output oldalán milyen elvárásai vannak az egyes szereplőknek. Ennek megfelelően három preferenciát különböztethetünk meg:

d.1. Szülői preferenciák: a szülők egy részének konkrét elképzelései vannak a gyerekeik jövőjét illetően, míg egy másik része alkalmazkodik a rendszer biztosította lehetőségekhez. Azonban a tervezésnél mindenképp figyelembe kell venni, hogy a szülőknek milyen biztos, illetve milyen befolyásolható preferenciái vannak a gyerekeik iskolaválasztásánál.

d.2. Tanulói preferenciák: a VIII. osztályos gyerekeknek már van egyfajta jövőre vonatkozó elképzelésük, habár még nagymértékben befolyásolhatja azt a szülői vagy a tanári ráhatás. Azonban fontos tudnunk, hogy a célcsoport hogyan képzei el a saját jövőjét, milyen iskolában és milyen szakterületen szeretné folytatni tanulmányait IX. osztálytól.

Fontos részlet megmérni a nem városban lakó gyerekek arányát a városi iskolarendszeren belül, és azok preferenciáit is.

d.3. Vállalkozói preferenciák: mivel a végzett hallgatók egy része a helyi munkaerőpiacon lesz munkavállaló, meg kell vizsgálni, hogy a helyi gazdaságnak mekkora számú és milyen tudású munkaerőre van igénye. Ez az információ főleg a szakképzési rendszer kialakításánál bír nagy fontossággal.

e. Összehasonlító elemzés

Fontos megvizsgálni, hogy a 100 kilométeres körzetünkben található hasonló méretű városok hogyan szervezték meg a saját oktatási hálózatukat és képzési szerkezetüket, hiszen ezen példák hasznosak tudnak lenni a székelyudvarhelyi oktatási hálózat és szerkezet kialakításánál. Javasolt megvizsgálni Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely és Segesvár városok helyzetét ezen a téren.

f. Perspektívák

Az előző adatsorok és kutatások egy pillanatképet fognak adni a város oktatási helyzetéről és az iránta támasztott elvárásokról. Annak érdekében, hogy egy jövőbe mutató hálózatot és szerkezetet lehessen kialakítani, a jövő tendenciáit felvázoló kutatási módszereket is szükséges alkalmazni.

f.1. Iskolapszichológusi fókuszcsoporthoz megbeszélés: ennek keretein belül válaszokat keresünk az illető szakemberek részéről a velük kapcsolatban álló tanulók jövőképéről, pályorientációjáról.

f.2. Városfejlesztési szakmai fókuszcsoport: azáltal, hogy a középiskola középtávra képezi a munkaerőt (3-4 év múlva kerülnek ki az első végzősök), szükséges a pillanatnyi munkaerőpiac mellett a jövő gazdaságának a munkaerőigényét is felmérni. A település fejlődését ismerő és esetlegesen befolyásoló szakemberek hasznos információkkal tudnak szolgálni a jövő gazdaságát illetően.

A kutatás folyamata és annak időbeosztása:

A tanulmány összeállításához sok információra volt szükség, amelyeket különböző módszerekkel és forrásokból lehetett beszerezni:

a. Kapacitás

a.1. Ingatlankapacitás: a Székelyudvarhelyi Polgármesteri Hivatal segítségével bekértük minden egyes középiskolától a rendelkezésükre álló ingatlanfelületeket, az osztálytermek számát, az osztálytermekben levő ülőhelyek számát, az osztályok és műhelyek felszereltségét.

a.2. Oktatói kapacitás: szintén a Székelyudvarhelyi Polgármesteri Hivatal segítségével bekértük minden egyes középiskola részéről a rendelkezésre álló oktatók számát, azok végzettségét, profilját és óralefedettségét.

A fenti adatokból összeállítható az ingatlan- és az oktatói kapacitás által meghatározott oktatási intézményi hálózat és oktatási szerkezet. Amennyiben ez nem felel meg a városvezetés elvárásainak, ebből lehet majd megtudni, hogy hol szükséges beavatkozni (pl. osztályterem-bővítés, műhelyek felszereltségének modernizálása, speciális tudású oktatók és mesterek alkalmazása stb.).

b. A középiskolai szak és a továbbtanulás közti összefüggés:

Az összefüggések vizsgálata érdekében bekértük a város középiskoláiból a 2016-os évre vonatkozó továbbtanulási statisztikákat, illetve a jelenlegi XII. osztályos tanulókkal

kitöltöttünk egy kérdőívet a továbbtanulási szándékaikra vonatkozóan, megjelölve a felsőoktatási szakot is.

c. Gyereklétszám

A Székelyudvarhelyi Polgármesteri Hivatal segítségével bekértük minden egyes óvoda, általános iskola és középiskola részéről az ott tanuló gyerekek számát, illetve lakhelyét. A nem székelyudvarhelyi lakcímmel rendelkező gyerekek esetében egy átlagos arányszámmal dolgoztunk.

A fenti adatokból összeállítható egy idősor, hogy az elkövetkezendő 12 évben milyen beiskolázási gyerekszámokra lehet számítani IX. osztályban, ennek függvényében pedig előre megtervezhető az indítandó osztályok száma.

d. Preferenciák

d.1. Szülői preferenciák: a szülők elvárásainak felmérése kérdőíves módszerrel történt. A kérdőíveket VIII. osztályos tanulók szüleivel töltöttük ki. A kérdőívben több információra is rákérdeztünk, mint például:

- mi a véleménye a város jelenlegi elméleti iskoláiról,
- mi a véleménye a város jelenlegi szakiskoláiról,
- milyen típusú képzésbe szándékozik beíratni a gyermekét IX. osztályban,
- ha elméleti képzésbe, akkor milyen szakra,
- ha szakképzésbe, akkor milyen szakra,
- amennyiben a városban már nem lenne szabad hely az elméleti osztályokba, hová íratná a gyermekét (más város elméleti iskolájába vagy helyi szakiskolába)
- stb.

A fenti kérdőívet nyomtatott formában lehetett kitölteni. Fontos volt a kérdőívek sorszámozása annak érdekében, hogy csak a célcsoport szülei töltsék ki, és hogy egy szülő csak egy kérdőívet töltsön ki (ezt annak érdekében, hogy bizonyos érdekcsoportok ne tudják befolyásolni az eredményt többszörös kérdőív-kitöltéssel).

A kérdőívek feldolgozásából képet kaphattunk arról, hogy milyen az általános vélekedés a város középiskoláiról, amely alapján el lehet dönteni, hogy melyeket milyen irányban kell fejleszteni.

Ugyanakkor információt kaphatunk arra vonatkozóan, hogy a szülők milyen arányban szeretnék elméleti, illetve szakiskolába, szaklíceumba vagy vokacionális (hivatásfejlesztő) képzésekre íratni a gyerekeiket. Ezen számítás jó mutatószám lesz az oktatási szerkezet kialakításához. Azáltal, hogy mindkét esetben rákérdeztünk az osztály szakára/szakirányára is, mind az elméleti, mind a szakoktatásnál is lesz egy képünk az oktatási szerkezetről a szülők elvárásai szempontjából.

d.2. Tanulói preferenciák: a tanulók elvárásainak felmérése szintén kérdőíves módszerrel valósult meg. A kérdőíveket VIII. osztályos tanulók töltötték ki. A kérdőívben több információra is rákérdeztünk, mint:

- mi a véleménye a város jelenlegi elméleti iskoláiról,
- mi a véleménye a város jelenlegi szakiskoláiról,
- milyen típusú képzésbe szándékozik beiratkozni IX. osztálytól,
- ha elméleti képzésbe, akkor milyen szakra,
- ha szakképzésbe, akkor milyen szakra
- stb.

A fenti kérdőívet is nyomtatott formában lehetett kitölteni. Fontos volt ez esetben is a kérdőívek sorszámozása annak érdekében, hogy csak a célcsoport tanulói töltsék ki, és hogy egy tanuló csak egy kérdőívet töltsön ki (ezt annak érdekében, hogy bizonyos érdekcsoportok ne tudják befolyásolni az eredményt többszörös kérdőív-kitöltéssel).

A kérdőívek feldolgozásából képet kaphattunk arról, hogy milyen a tanulók általános vélekedése a város elméleti, illetve szakiskoláiról, szaklíceumairól és vokacionális képzéseiről, amely alapján el lehet dönteni, hogy melyeket milyen irányban kell fejleszteni.

Ugyanakkor információt kaptunk arra vonatkozóan, hogy a tanulók milyen arányban szeretnének elméleti, illetve szakiskolába iratkozni, amely arány egy jó mutatószám az oktatási szerkezet kialakításához. Azáltal, hogy mindkét esetben rákérdeztünk az osztály szakára/szakirányára is, úgy az elméleti, mint a szakoktatásnál is egy képet kapunk az oktatási szerkezetről a tanulók elvárásai függvényében.

Mind a szülői, mind a tanulói kérdőívezés esetében a mintára vonatkozó információkat a kérdőív feldolgozását tárgyaló fejezetben mutatjuk be.

d.3. Vállalkozói preferenciák: az UKKSZ (Udvarhelyszéki Kis- és Középvállalkozások Szövetsége) kapcsolati hálóját kihasználva, ugyanakkor a szakmai segítségét is igénybe véve, egy kérdőíves felmérést végeztünk, amelynek keretén belül a vállalkozóknak a következő kérdéseket tettük fel:

- küzd-e munkaerőhiánnyal;
- ha igen, akkor a felsőfokú végzett vagy a szakemberhiány jelenti a nagyobb problémát;
- szerepel-e a tervei közt új emberek alkalmazása;
- amennyiben felsőfokú végzettséggel rendelkező személyt alkalmazna, milyen szaktudású személyre van szüksége;
- amennyiben szakiskolai végzettséggel rendelkező személyt alkalmazna, milyen szaktudású személyre van szüksége;
- amennyiben felkérést kapna a vállalkozása szakmai gyakorlatos tanuló fogadására, milyen típusú szakterületen tudna helyet és szakembert biztosítani;
- amennyiben felkérést kapna a vállalkozása szakmai gyakorlatos tanuló fogadására, hány személynek tudna helyet biztosítani
- stb.

A fenti kérdőívek feldolgozása után képet kaphattunk arról, hogy milyen típusú munkaerő iránt van igény a városban. A szakmunkások esetében a szükséges szakokra is válaszokat kaptunk, így az oktatási szerkezet kialakításánál olyan osztályokat lehet indítani, amelynek a végzetteire ténylegesen szükség van.

A kérdőívekből arra is választ kaphatunk, hogy milyen cégek milyen területen és hány gyereket tudnának fogadni szakmai gyakorlatra.

A kutatás várható eredménye:

A fenti információk alapján, az adott gyereklétszámok figyelembevételével, össze lehet állítani minimálisan három elképzelést a város képzési szerkezetére vonatkozóan: egyrészt a tanulói preferenciák alapján, másrészt a szülői preferenciák alapján, harmadrészt pedig a munkaerőpiac elvárásai alapján. Ezt a tanulmány végén meg is tettük.

Ezt követően szakmai javaslatot lehet tenni arra vonatkozóan, hogy a gyerekek pályaaorientációja, valamint a gazdaság jövőbeni fejlődése milyen hálózati és szerkezeti kialakítást kíván meg az oktatás területén. A tanulmányban erre is választ adtunk.

A fenti információk alapján kell majd megszületnie annak a politikai döntésnek, hogy a bemutatásra kerülő lehetséges változatok közül melyik választható, vagy ezek együttes figyelembevételével milyen optimális képzési szerkezet alakítható ki Székelyudvarhely középiskoláiban. Ugyanakkor meg lehet fogalmazni a szükséges beavatkozásokat a város fejlődését szolgáló optimális rendszer kialakítása érdekében.

A kutatás módszertana

A tanulmány elkészítéséhez kvantitatív és kvalitatív kutatási módszereket alkalmaztunk. A több módszer használatával az volt a célunk, hogy a jelenlegi középiskolai oktatási állapotot ne csak bemutassuk, hanem az esetleges átalakítására tett javaslatok rövid és hosszú távon egyaránt szolgálják a helyi közösség igényeit mind a tanulók, mind a szülők, mind a vállalkozók szemszögéből.

Elemzési egységek

1. Iskola
2. Tanuló
3. Szülő
4. Vállalkozó

Az iskolákat statisztikai adatok elemzésével különböző ismérvek alapján hasonlítottuk össze (tanulói és tanári létszám, infrastruktúra), ehhez információkat kértünk be az intézményvezetőktől, azokat rendszereztük és viszonyítottuk egymáshoz.

A tanulóktól, akik a város és hat környező település VIII. osztályaiban járnak, és azok szüleitől kérdőíves vizsgálattal vettük fel az adatokat. Mivel az alappopuláció nem nagy létszámú, ezért minél több tanulót és szülőt megpróbáltunk elérni, hogy minél precízebb képet kapjunk a továbbtanulási szándékaikról.

A helyi vállalkozókat ugyancsak kérdőíves vizsgálattal kérdeztük meg a munkaerő-piaci elvárásaikról. Ebben segítségünkre volt az Udvarhelyszéki Kis- és Középvállalkozók Szövetsége (UKKSZ), amely révén igyekeztünk minél több vállalkozót megszólítani. A mintába bekerült vállalkozók profilja nem reprezentatív az alapsokaság összetételéhez viszonyítva, de mivel a kutatásban való részvétel egyfajta véleménynyilvánítás, ezért azt tartottuk szem előtt, hogy azok a vállalkozók szolgáltak adatokkal, akiknek érdekük, hogy a helyi oktatási rendszer kiszolgálja munkaerő-piaci igényeiket.

Kiegészítő kutatások

A tanulmány elkészítésének kezdő és záró szakaszában egy-egy fókuszcsoportos interjút is készítettünk. A tanulók és szülők kérdőíves vizsgálatát megelőzte egy csoportos interjú a helyi középiskolák iskolapszichológusaival, majd a kutatások végén egy helyi, oktatási és gazdasági ismeretekkel rendelkező vezetőértelmiségiekből álló csoporttal is megvitattuk az oktatás és gazdaság lehetséges perspektíváit.

A tanulmányban használt terminológia

A romániai magyar oktatásszervezési szakirodalomban nem találunk egységes terminológiát az oktatás területén használt különböző szakmai fogalmakra. Több ehhez kapcsolódó szakanyag átolvasása után, a tanulmányunkban a következő oktatási-szakmai terminológia használatát találtuk célszerűnek:

1. **Képzési profilok** – négy alapvető képzési profilt tárgyalunk, és pedig elméleti, vokacionális, műszaki szakközépiskolai és szakiskolai képzési profilok (néhány helyen a fenti profilokat iskolatípusként, iskolai tagozatként, máshol szakirányként kezelik, azonban legtöbb esetben a képzési profil az elfogadott megnevezés)
2. **Szakirányok** – reál, humán, műszaki
3. **Szakok** – az egyes képzési profilokon, szakirányokon belül a legkisebb megkülönböztethető egység (matematika-informatika, filológia, turisztika stb.)

A fenti fogalmak tisztázását azért tartottuk fontosnak már a tanulmány legelején, hogy mind az elemzések, mind a következtetések és javaslatok esetében egyértelmű legyen, hogy a tanulmány szerzői milyen oktatási fogalomra gondoltak.

A romániai oktatási szerkezet az ISCED szerint

Annak érdekében, hogy követhető legyen, milyen oktatási szintekről beszélünk, egy táblázatban (1. táblázat) összefoglaltuk az ISCED rendszerhez igazodóan a jelenlegi romániai oktatási szerkezetet:

ISCED rendszer: Az oktatási-nevelési, illetve a képzési formák, programok egységes nemzetközi értelmezése érdekében – három nemzetközi szervezet – az UNESCO, az OECD és az Európai Unió statisztikai céllal kidolgozta az oktatás nemzetközi szabvány osztályozási rendszerét (International Standard Classification of Education – ISCED), amelynek alkalmazását a tagországok és a társult országok számára kötelezővé tették. Ez a rendszer, melynek legfontosabb kategóriái a program és a szint, lehetővé teszi a különböző országok oktatási rendszereinek összehasonlítását. Az ISCED rendszer a közoktatási rendszereken

belül öt szintet különböztet meg, ezek: az iskola előtti nevelés (0), az alapfokú (1), az alsó középfokú (2), a felső középfokú (3) oktatás és a posztsekunder szintű szakképzés (4).

ISCED kód	Év	Osztály/csoport	Oktatási szint	
ISCED 0	3-6	Kiscsoport	ÓVODAI OKTATÁS (iskoláskor előtti nevelés)	
		Középcsoport		
		Nagy csoport		
ISCED 1	6-10	Iskola-előkészítő (0)	ELEMI OKTATÁS	
		I.		
		II.		
		III.		
		IV.		
ISCED 2	11-14	V.	ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁS (Alsó középfok – gimnázium)	
		VI.		
		VII.		
		VIII.		
	15-19	IX.	KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS: a. elméleti képzések b. hivatási vagy vokacionális képzések (művészeti, sport- és teológiai líceumok) c. műszaki szakközépiskola	SZAKISKOLAI OKTATÁS
		X.		
ISCED 3		XI.		Kiegészítő évvel műszaki szakközépiskola
		XII.		
ISCED 4	19-21		POSZTLICEÁLIS OKTATÁS (nem egyetemi)	
ISCED 5	19-		EGYETEMI OKTATÁS	
ISCED 6	23-		POSZTGRADUÁLIS OKTATÁS	

1. táblázat: Az ISCED rendszer jelenlegi romániai szerkezete

Forrás: Romániai magyar kistérségi iskolahálózatok, szerkesztette Márton János, Kolozsvár, 2007

A következőkben röviden bemutatjuk a fenti oktatási szinteket és az ahhoz tartozó oktatásszervezési elgondolásokat Szász Zoltán: Székelyudvarhely oktatásfejlesztési stratégiája (2000) alapján.

A. Középiskolai oktatási hálózat

1. Elméleti profil/tagozat:

- Matematika-informatika
- Természettudományok
- Filológia
- Társadalomtudományok

Célja és finalitása:

- a. Olyan elméleti ismeretek biztosítása, amelyek lehetővé teszik a végzettek számára egy felsőfokú intézményben való továbbtanulást.
- b. Az erdélyi magyar értelmiségképzés egyik központi és megalapozó alapfokozata.
- c. Szaktól függően kommunikációs képességet, analitikus gondolkodást, nyelvismeretet fejleszt, a többi tagozathoz képest magasabb műveltségi szintet biztosít.

Következtetések: az elméleti képzés egyértelműen a továbbtanulásra készíti fel a tanulókat. Ezáltal hátránya, hogy a tovább nem tanulóknak nem ad szakképesítést, ezáltal nem szolgálja a munkába állást.

2. Szakoktatás középiskolai szinten

A szakközépiskolai oktatáson belül az elméleti profil/tagozat célja és finalitása:

- a. Olyan szakmai ismeretek biztosítása, melyek alkalmassá teszik a tanulót az adott szakma művelésére.
- b. Elméleti alapok biztosítása, melyek által lehetőséget nyújt műszaki felsőfokú képzések folytatására.
- c. Általános műveltségi ismeretek biztosítása műszaki értelmiség számára.

Következtetések: átfogó, egységes áttekintés hiányában olyan területek maradtak lefedetlenül, mint például a fémipar, építőipar. Ha figyelembe vesszük, hogy egy új szak indítása csak négy év múlva ad végzeteket, a kompetitivitás (szaktanár által oktatott szakma, felszerelt műhely stb.) még hosszabb kifutási időt igényel.

Az egyes iskolákban az oktatott szakmák száma annyira sok, hogy megkérdőjelezi a minőségi szakoktatás biztosítását.

Egy iskola teljes profilváltását hosszú távon nem tudják felvállalni az amúgy is túlzsúfolt oktatási intézmények. Ennek elfogadása szakmák kiesésével jár a város iskolahálózatából, ami csak új beruházásokkal orvosolható.

3. A vokacionális (tehetséggondozó, hivatásfejlesztő) profil/tagozat

Ennek a profilnak a következő szakosodási lehetőségei adottak:

- Sport profil
- Teológiai profil
- Művészeti profil: képzőművészet, műépítészet, zene, színművészet, koreográfia
- Pedagógia profil: iskolai nevelő, könyvtáros, szabadidő-szervező

Következtetések: a zene-, képzőművészeti osztályok a város kultúrájában betöltött szerepkörük, kimagasló eredményeik alapján megkülönböztetett figyelmet és támogatást érdemelnének.

B. Szakiskolai oktatási hálózat

Célja és finalitása:

- a. Szakmai ismeretek és készségek kialakítása.
- b. Műveltségi alapszint biztosítása.
- c. Megfelelő társadalmi, viselkedési normák elsajátítása.

Következtetések: a szakiskolák száma a középiskolai osztályok számához viszonyítva alacsony. A szakiskolák által kínált lehetőségek nagyon kicsik, a gazdasági élet egy szűk területére (faipar, autószerelő) terjednek ki. Fokozatosan újra kellene értékelni a szakiskolák szerepét az oktatásban és megteremteni egy stabil, a gazdaság különböző területeire is kiterjedő szakiskolai hálózatot.

(A jól működő multinacionális cégek az iskoláktól az alapképességeket – EU-kompetenciák – várják el. Ha ezek megvannak, kellő finanszírozást biztosítanak annak érdekében, hogy úgy és arra képezzék jövőbeli munkatársaikat, amire az adott cégnek szüksége van. Ez a nagyipari, nagygazdasági szféra trendje. A kisvállalkozások viszont azt várják el az iskoláktól, hogy valamilyen közszolgálati szférában szakmunkásokat neveljen: pincér, autószerelő, mások. Ez két különböző oktatáspolitikai megközelítés. Ez esetben az a

meghatározó, hogy a város gazdaságpolitikai fejlesztése milyen irányban halad, vagy kellene haladjon a városfejlesztési tervek szerint. Mivel Székelyudvarhely gazdaságára nem a multinacionális befektetők jelenléte a jellemző, ezért a helyi oktatásnak a kisvállalkozói igényeket kell kiszolgálnia.)

2. SZÉKELYUDVARHELY JELENLEGI KÖZÉPISKOLAI OKTATÁSI HÁLÓZATA (2016–2017-ES TANÉV)

1. TAMÁSI ÁRON GIMNÁZIUM

Igazgató: Laczkó György

A Tamási Áron Gimnáziumban elemi és általános iskolai képzés, elméleti középiskolai képzés, valamint egy középiskola utáni hároméves szakképzés, az egészségügyi képzés folyik (a 2017–18-as oktatási évtől a Kós Károly Szakközépiskolához kerül).

Az iskolai tevékenység jelenleg három épületben zajlik: az elemi iskolások egy része és az általános iskolások az Iskola utca 1. szám alatt tanulnak, az előkészítő osztályosoknak a Márton Áron tér 4. szám alatt biztosítják az osztálytermet, míg a Gimnázium főépületében, a Baróti Szabó Dávid 32. szám alatt működik a középiskola.

Az elemi és az általános oktatás évfolyamonként egy osztállyal, a középiskolai képzés évfolyamonként öt osztállyal (matematika-informatika, természettudományok – 2, filológia, katolikus teológia), míg az egészségügyi asszisztensképzés évfolyamonként két osztállyal működik. Ez a 2016–2017-es tanévben összesen 35 osztályt és 967 tanulót jelent.

64 didaktikai személyzet, 12 kiegészítő személyzet (pl. könyvelő, titkár, laboráns, könyvtáros, mások) és 21 nem didaktikai személyzet (pl. karbantartó, kapus, mások) dolgozik az intézményben.

2. BENEDEK ELEK PEDAGÓGIAI LÍCEUM

Igazgató: Bálint Mihály

A Benedek Elek Pedagógiai Líceum a hagyományokra épülő oktatási tevékenységével ma is az erdélyi magyar pedagógusképzést szolgálja. A Patkóra néző Mária Valéria műemlék épületben (Márton Áron tér 2. sz.) és a mögötte levő, 2002-ben átadott új ingatlanban elemi, általános és középiskolai képzés folyik.

Az elemi tagozaton alkalmazott „step by step” alternatív képzési rendszerével egyedülálló a városban. Az általános iskolai tagozaton már hagyományos módon, a középiskolai szinten

tanító- és óvóképző, valamint a természettudományok-angol szakon tanulhatnak a diákok. Az elemi és általános oktatásban évfolyamonként egy osztállyal, míg a középiskolai képzésnél évfolyamonként két osztállyal (természettudományok-angol, tanító- és óvóképző) zajlik a képzés. Az intézményben a 2016–2017-es tanévben 472 diák, 42 didaktikai személyzet, 6 kiegészítő személyzet és 6 nem didaktikai személyzet tevékenykedik.

3. DR. PALLÓ IMRE MŰVÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLA

Igazgató: Porsche Éva

A Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola keretén belül a zenei és képzőművészeti oktatás három épületben zajlik és az előkészítő osztálytól egészen a XII. osztályig terjed.

A zene tagozaton tanuló diákoknak a Kossuth Lajos utcai épület áll a rendelkezésükre, ahol zongora, hegedű, brácsa, cselló, nagybőgő, gitár, fuvola, klarinét, oboa, kürt, trombita, tuba tanszakokon folyik az oktatás. Az elméleti óráknak, valamint a képzőművészeti szakoktatásnak a Petőfi Sándor utca 24. szám alatti épület ad helyet, itt rajz, festészet, szobrászat és műépítészet szakokon képzik a tanulókat. 2005-től az intézmény egy harmadik épülettel bővült, a már meglévő épület udvarán található műhelyépületet sikerült teljes mértékben felújítani és modernizálni, ebben tanulnak az I–III. osztályos tanulók.

Az intézményben minden évfolyamon két osztályban, egy zene és egy rajz szakon folyik a képzés, a felvétel ezen osztályokba minden esetben szakmai alkalmassági vizsga (tehetségpróba) alapján történik.

Az intézményben, a 2016–2017-es tanévben 650 tanuló, 91 didaktikai, 7 kiegészítő személyzet és 10 nem didaktikai személyzet tevékenykedik.

4. BACZKAMADARASI KIS GERGELY REFORMÁTUS KOLLÉGIUM

Igazgató: Tőkés Zsolt

Az intézmény Erdély nagynevű protestáns oktatóközpontjai közé tartozik, 2001-től vette fel a Baczkamadarasi Kis Gergely nevet, a volt Kollégium egykori híres iskola- és templomépítő rektor-professzorának nevét.

A református kollégiumban elemi, általános és középiskolai oktatás folyik, évfolyamonként két osztályban. A középiskolai képzés keretében a tanulók matematika-informatika és természettudomány, valamint református teológia szakokon tanulhatnak.

Az intézményben a 2016–2017-es tanévben 690 tanuló, 43 didaktikai, 7 kiegészítő személyzet és 15 nem didaktikai személyzet tevékenykedik.

5. EÖTVÖS JÓZSEF MEZŐGAZDASÁGI SZAKKÖZÉPISKOLA

Igazgató: Trinfa Pálma

Az iskola Székelyudvarhely központi részén helyezkedik el, a Székelytámadt vár területén. Az intézményben szaklíceumi és szakiskolai képzés folyik, tanulók létszáma a 2016–2017-es tanévben: 516.

A szaklíceumi osztályokba iratkozó tanulók a szállítástechnikai, autóvillamossági, mechatronikai, állategészségügyi, élelmiszeripari, gazdasági technikus, agroturisztikai technikus szakok, míg a szakiskolai képzésre jelentkezők a kertészet, pék-cukrász és autószerelő képzések közül választhatnak. Az intézmény keretében hivatásos sofőriskola is működik.

A középiskolában 43 didaktikai, 8 kiegészítő személyzet és 16 nem didaktikai személyzet tevékenykedik.

6. KÓS KÁROLY SZAKKÖZÉPISKOLA

Igazgató: Végh Jenő

Az iskola alapításának igénye az 1970-es évek társadalmi-gazdasági életéhez kötődik, amikor megépül a városban a Matricagyár, és ezzel összhangban mechanika, fémforgácsoló és öntő szakok indulnak. A rendszerváltást követően a fémipar és gépgyártás hanyatlani kezdett és az ilyen jellegű ipari vállalatokhoz kapcsolódó iskolák, akárcsak az illető gyárak válságba kerültek.

Az intézmény vezetősége kénytelen volt „új utakat” keresni, elkezdődött a gazdasági profilú szaklíceumi képzés, kezdetben könyvelői és informatikai osztályokkal bővültek, melyek évről évre az igényeknek megfelelően változtak.

A 2016–2017-es tanévben az 512 tanuló gazdasági technikus, turisztikai technikus, kereskedelmi technikus, rendezvényszervező és közigazgatási technikus szaklíceumi szakokon tanul, valamint áruszakértői, pincéri és eladói szakiskolai képzéseken vesznek részt.

Az iskolai tevékenységben 33 didaktikai, 7 kiegészítő személyzet és 11 nem didaktikai személyzet vesz részt.

7. BÁNYAI JÁNOS SZAKKÖZÉPISKOLA

Igazgató: Szakács Paál István

Hargita megye egyik jelentős szakképző intézménye, ahol a 2016–2017-es tanévben összesen 528 tanuló tanul. Az iskola által kínált szakközépiskolai képzések a sport, nyomdász, CNC-kezelő, villanyszerelő, fodrász és számítógép-kezelői szakok, míg a szakiskolai palettán a textilipari, asztalos-ács, maró-esztergályos szakok találhatók. A középiskolában 45 didaktikai, nyolc kiegészítő személyzet és 17 nem didaktikai személyzet tevékenykedik.

8. MARIN PREDA LÍCEUM

Igazgató: Mátyás Constanța

A Marin Preda Líceumban az elemi szinttől egészen a középiskolai szintig kiterjed az oktatás. Székelyudvarhely egyetlen olyan iskolája, ahol a képzés nyelve minden szinten román. Az elemi és általános képzés évfolyamonként egy osztállyal rendelkezik, középiskolai szinten már évfolyamonként két osztály tanul természettudomány, illetve tanítóképző szakokon.

Az intézményben a 2016–2017-es tanévben 333 tanuló, 30 didaktikai, 3 kiegészítő személyzet és 7 nem didaktikai személyzet tevékenykedik.

3. A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁST SZABÁLYOZÓ JOGI KÖRNYEZET

Annak érdekében, hogy meg tudjuk érteni a város középiskolai hálózatának jelenlegi működését, ugyanakkor javaslatokat lehessen tenni a jövőbeli változtatásokra, szükséges megismernünk azt a jogi környezetet, amelyben a jelenlegi oktatás működik. Ennek érdekében egy rövid kivonatot készítettünk az érvényben levő Nemzeti Oktatási Törvényből, mint a legfontosabb oktatást szabályozó alaptörvényből.

Preambulum/Alappremisszák:

A törvény az értékekre, a kreativitásra, a kognitív, akarati és cselekvési képességek alapvető ismeretére, valamint a szakmában és a társadalomban közvetlenül hasznosítható ismeretekre, képességekre és készségekre irányuló oktatási szemléletet képviseli.

A törvény által vállalt küldetés a román társadalom mentális infrastruktúrájának – Románia európai uniós tagságával és a globalizáció új kihívásaival összhangban való – kialakítása az oktatási rendszerben, valamint olyan versenyképes hazai humánerőforrás létrehozása, amely hatékonyan tud működni mind a jelen, mind pedig a jövőbeni társadalomban.

A romániai iskola oktatási ideálja az egyén szabad, teljes és harmonikus fejlődése, önálló személyiségének kialakítása, valamint a személyek kiteljesedéséhez és fejlődéséhez, a vállalkozói szellem kialakulásához, az állampolgárok aktív társadalmi szerepvállalásához, a szociális inklúzióhoz (integráció, befogadás) és a munkaerőpiacon való elhelyezkedéshez szükséges értékrend vállalása.

Az állam a román állampolgárok számára egyenlő, megkülönböztetés-mentes hozzáférést biztosít a köz- és felsőoktatás minden szintjéhez és formájához, valamint az egész életen át tartó tanuláshoz.

A román oktatási rendszer szerveződése:

(1) A kötelező általános oktatás 11 osztályos, magában foglalja az elemi és általános iskolai oktatást és a középiskolai oktatásból az első két évet. A középiskolai oktatás legkésőbb 2020-ban válik kötelezővé.

(2) A 11 osztályos nappali oktatásban való részvételi kötelezettség a 18. életév betöltésekor szűnik meg.

(3) A nemzeti oktatási rendszer keretében való oktatási és szakképzés céljainak teljesítése érdekében az állami középiskolai oktatás általános és ingyenes.

19. CIKKELY

(1) A nemzeti oktatási rendszer keretében tevékenykedő közoktatási intézmények akkor rendelkeznek jogi személyiséggel, ha esetenként az alábbi létszámok szerint vannak megszervezve és működnek:

- a) legkevesebb 300 tanulóval;
- b) legkevesebb 300 tanulóval, óvodással és bölcsődéssel;
- c) legkevesebb 150 óvodással és bölcsődéssel;
- d) legkevesebb 100 tanulóval és/vagy óvodással a speciális közoktatási intézmények esetében.

Szakoktatás

32. CIKKELY

(2) A technológiai és hivatásfejlesztő oktatást a magánszektor munkaadóinak vagy az Országos Munkaerő-elhelyező Ügynökségnek a kérésére, beiskolázási szerződések alapján is lehet szervezni.

(4) A közoktatási intézményekkel kötött szerződések alapján a tanulmányi ösztöndíjakat, gyakorlati képzéseket, gyakorlati képzéshez szükséges helyiségek felszerelését vagy a végzősök számára munkahelyet biztosító gazdasági szereplők a törvény feltételei között adókedvezményben részesülhetnek.

33. CIKKELY

(5¹). A nemzeti oktatási rendszer keretén belül, a kötelező oktatást követően, a szakoktatást lehet duális rendszerben is szervezni, amennyiben igény van rá a vállalkozói szféra részéről.

(7¹) A szakoktatást szervező oktatási intézményeket a tanfelügyelőség határozza meg, egyeztetve a helyi közigazgatási hatósággal és figyelembe véve a regionális, megyei és helyi stratégiákban megjelölt szociális és gazdasági fejlődési tendenciákat a szak- és technikai oktatást illetően.

IV. FEJEZET: A közoktatás tantervi irányelvei

64. CIKKELY

(1) A közoktatást a személyi fejlődési igényekkel, valamint a munkaerőpiac és az egyes közösségek szükségleteivel összhangban, a szubszidiaritás elve alapján kidolgozott nemzeti alaptanterv szerint kell lebonyolítani.

(2) A nemzeti alaptanterv közoktatási kerettantervek és tantervek összefüggő együttese.

65. CIKKELY

A közös törzs a kötelező tantárgyakból/tudományterületekből/tantárgycsoportokból, míg az iskolai terv a választható tantárgyakból/tudományterületekből/tantárgycsoportokból tevődik össze.

Az opcionális tantárgyak/tudományterületek/tantárgycsoportok tanterveit a közoktatási intézmény szintjén kell kidolgozni, bevonva a tantestületet, a diáktanácsokat, a szülői szövetségeket, valamint a helyi közösség képviselőit és adott esetben azokat a gazdasági szereplőket, amelyek a közoktatási intézmény számára biztosítják a tanulók gyakorlati képzését. A tanterveket a közoktatási intézmény vezetőtanácsa fogadja el.

66. CIKKELY

(1) A kerettantervben szereplő tantárgyak számára kiutalt óraszám legfeljebb heti 20 az elemi, 25 az általános iskolai és 30 a középiskolai oktatás esetében. Ez az óraszám a jelen törvény feltételei között magában foglalja mind a tanítást és a felmérést, mind pedig a pedagógus felügyelete alatt az osztályteremben való tanulást.

(3) Minden tantárgy és tudományterület esetében a tanterv a tanítási és felmérési órák 75%-át fedi le, míg a tantárgy/tudományterület számára kiutalt óraszám 25%-ával a pedagógus rendelkezik. A tanulók képességei és az iskola stratégiája függvényében a tanár eldöntheti, hogy a tantárgy/tudományterülete számára kiutalt óraszám 25%-át a problémákkal küszködő tanulók felzárkóztatására, az ismeretek elmélyítésére, vagy egyénre szabott tanulási tervek szerinti tehetséggondozásra fordítja.

Nemzeti kisebbségi oktatás

45. CIKKELY

- (1) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek a törvény feltételei között jogukban áll anyanyelvükön tanulni és képezni magukat a közoktatás valamennyi szintjén, típusában és formájában.
- (2) Amennyiben a helyi viszonyok megkövetelik, a szülők vagy törvényes gyámok kérésére és a törvény feltételei között olyan közoktatási csoportokat, osztályokat vagy intézményeket kell szervezni, amelyek tannyelve az egyes nemzeti kisebbségek nyelve.

A települési önkormányzatok beavatkozási lehetőségei a közoktatás szervezésébe:

20. CIKKELY

- (1) A helyi közigazgatási hatóságok gondoskodnak a közoktatás megfelelő körülmények közötti működéséről a területi körzetükben lévő településeken.
- (2) A közoktatás megszervezésével és működésével kapcsolatosan a helyi közigazgatási hatóságokra háruló kötelezettségek teljesítésének elmulasztása a törvény szerint büntetendő.

III. FEJEZET: Iskolahálózatok

61. CIKKELY

- (1) Az iskolahálózatot az akkreditált és ideiglenesen engedélyezett közoktatási intézmények összessége alkotja.
- (2) Az állami és magán közoktatási intézmények hálózatát a helyi közigazgatási hatóságok a tanfelügyelőségek véleményezésével szervezik meg.

62. CIKKELY

- (1) Minőségbiztosítási megfontolásokból és az erőforrás-menedzsment hatékonyságának növelése érdekében a közoktatási intézmények és a helyi közigazgatási hatóságok iskolai konzorciumokat hozhatnak létre.
- (2) Az iskolai konzorcium a közoktatási intézmények szerződéses partnersége, amely az alábbiakat szolgálja:
 - a) a konzorcium tagjai közötti személyzeti mobilitást;
 - b) a konzorciumban részt vevő közoktatási intézmények erőforrásainak közös felhasználását;

- c) a tanulók számára nyújtott tanulási lehetőségek kiszélesítését, valamint a tanulási eredmények és azok értékelésének kölcsönös elismerését.

63. CIKKELY

(1) A közoktatásban a tancsoportok lehetnek iskolai csoportok, osztályok vagy évfolyamok, az alábbiak szerint:

- a) bölcsődei nevelés: a csoport rendszerint 7, de legkevesebb 5 és legtöbb 9 gyermekből áll;
- b) óvodai oktatás: a csoport rendszerint 15, de legkevesebb 10 és legtöbb 20 óvodásból áll;
- c) elemi oktatás: az osztály rendszerint 20, de legkevesebb 12 és legtöbb 25 tanulóból áll;
- d) általános iskolai oktatás: az osztály rendszerint 25, de legkevesebb 12 és legtöbb 30 tanulóból áll;
- e) középiskolai és szakoktatás: az osztály rendszerint 25, de legkevesebb 15 és legtöbb 30 tanulóból áll;
- f) felsőfokú technikum: az osztály rendszerint 25, de legkevesebb 15 és legtöbb 30 tanulóból áll;
- g) enyhe és/vagy mérsékelt fogyatékkal élő tanulóknak szánt speciális oktatás: a csoport rendszerint 10, de legkevesebb 8 és legtöbb 12 tanulóból áll;
- h) súlyos fogyatékkal élő tanulóknak szánt speciális oktatás: a csoport rendszerint 5, de legkevesebb 4 és legtöbb 6 tanulóból áll.

VII. FEJEZET: Az oktatási rendszer és a közoktatási rendszer vezetése

A közoktatási intézmények vezetése

96. CIKKELY

(1) A jogi személyiséggel rendelkező közoktatási intézményeket esetenként a vezetőtanács, az igazgatók és az aligazgatók vezetik. Feladataik teljesítésében a vezetőtanács és az igazgatók együttműködnek a tantestülettel, a szülői bizottságokkal és a helyi közigazgatási hatóságokkal.

(2) Az állami közoktatási intézményekben a vezetőtanács olyan vezetős szerv, amely 7, 9 vagy 13 tagból áll, a következők szerint:

- a. Az évfolyamonként egyetlen osztállyal rendelkező általános iskolai szintű oktatást biztosító közoktatási intézmények esetében a vezetőtanács 7 tagból áll, a következő összetételben: 3 pedagógus, ideértve az igazgatót is, a szülők 2 képviselője, a polgármester vagy annak képviselője és a helyi tanács képviselője. Jelen cikk előírásai értelemszerűen alkalmazandók az óvodai és elemi oktatásra is.
- b. A 9 tagú vezetőtanácsban 4 pedagógus, a polgármester vagy annak képviselője, a helyi tanács 2 képviselője és a szülők 2 képviselője vesz részt. Az igazgató és az aligazgató jog szerint tagja a vezetőtanácsnak, és a pedagógusoknak fenntartott helyek egy részét foglalják el.
- c. A 13 tagú vezetőtanács esetében 6 pedagógus, a polgármester vagy annak képviselője, a helyi tanács 3 képviselője és a szülők 3 képviselője vesz részt. Az igazgató és az aligazgató jog szerint tagja a vezetőtanácsnak, és a pedagógusoknak fenntartott helyek egy részét foglalják el.
- d. A közoktatási intézmények vezetőtanácsában a szülőknek fenntartott helyekből egy szavazati joggal rendelkező helyet át kell adni a tanulók képviselőjének, amennyiben az betöltötte a 18-ik életévét.

VIII. FEJEZET: A közoktatás finanszírozása és anyagi alapja

101. CIKKELY

(1) A közoktatási intézmények finanszírozása alap-, kiegészítő és pótffinanszírozást foglal magában.

(2) Az alapfinanszírozás a tanulónkénti standard költség keretein belül történik.

Az állam alapfinanszírozást biztosít minden óvodás és az állami, akkreditált magán vagy felekezeti elemi, általános iskolai, szakiskolai és középiskolai oktatásban, valamint az állami speciális felsőfokú technikumi oktatásban részt vevő minden tanuló számára, illetve esetenként az érettségi felkészítőkön való résztvevők számára is.

103. CIKKELY

A helyi és a megyei tanácsok, illetőleg Bukarest főváros kerületi tanácsai saját költségvetésükből hozzájárulhatnak az állami közoktatási intézmények alap- és kiegészítő finanszírozásához.

104. CIKKELY

(2) Az alapfinanszírozást az állami költségvetésből – hozzáadott értékadóból leosztott összegekből és más állami költségvetési bevételekből – a helyi költségvetéseken keresztül kell biztosítani a következő költségkategóriák fedezésére:

- a) a bérekkel, pótlékokkal, díjakkal és más, törvényben meghatározott bértermészetű járandóságokkal, valamint a megfelelő járulékokkal kapcsolatos költségek;
- b) a személyzet továbbképzésével kapcsolatos költségek;
- c) a tanulók időszakos felmérésének költségei;
- d) anyagi és szolgáltatásokkal kapcsolatos költségek.

(3) Az iskolák alapfinanszírozását a fejkvótának az iskola sajátos együttthatójával és a tanulólétszámmal való szorzata adja, melyet évente kormányhatározattal kell elfogadni.

(4) A helyi költségvetésekből és azokon keresztül az oktatási intézményeknek alapfinanszírozásként kiutalt összegek kiszámítási alapja a fejkvóta. A fejkvótát minden oktatási szint, tanulmányi vonal, tagozat és szakoktatás/szakirány tekintetében külön kell meghatározni.

A közoktatási intézmények alapfinanszírozására szánt alapok kiutalására az oktatási, kutatási, ifjúsági és sportminiszter rendeletével elfogadott finanszírozási képlet szerint kerül sor, amely figyelembe veszi a fejkvótát, az oktatási intézményt látogató tanulók/óvodások számát, valamint a környéken lakó tanulók sűrűségétől, a hátrányok súlyosságától, a tannyelvtől és más körülményektől függő korrekciós tényezőket.

(6) Az állami költségvetés egyes bevételeiből az állami közoktatási intézmények számára alapfinanszírozásként leosztott összegek nem képezhetik kényszervégrehajtás tárgyát a helyi közigazgatási hatóságok adósságainak végrehajtása keretében.

105. CIKKELY

(1) A kiegészítő finanszírozás tőkekiadásokat, szociális költségeket és az állami közoktatási folyamattal kapcsolatos egyéb költségeket fedez, amely költségek nem képezik az oktatási intézmények alapfinanszírozásának részét.

(2) A kiegészítő finanszírozást a közoktatási intézmények hovatartozása szerinti területi-közigazgatási egységek a helyi költségvetésükből, a hozzáadottérték-adóból leosztott összegekből biztosítják az adott évben elfogadott központi költségvetés ide vonatkozó fejezeteiből, a következő költségkategóriák fedezésére:

- a) beruházások, főjavítások, szerkezeti megerősítések;
- b) iskolai kollégiumok és étkezdék támogatása;
- c) a tanulók országos vizsgáinak szervezési költségei;
- d) a tanulók ösztöndíjával kapcsolatos költségek;
- e) a tanulók utazási költségei, a 84. cikk (1) bekezdésével összhangban;
- f) a pedagógusok és a kiegészítő személyzet ingázási költségei, a törvénynek megfelelően;
- g) a közoktatásban dolgozók kötelező időszakos orvosi vizsgálatának költségei, a törvény értelmében ingyenes vizsgálatokat leszámítva;
- h) az oktatási rendszer keretén belül szervezett iskolai versenyek és iskolán kívüli foglalkozások költségei;
- i) az alkalmazottak, az óvodások és a tanulók munkahelyi biztonságát és egészségvédelmének biztosítását szolgáló költségek;
- j) katasztrófavédelem;
- k) európai oktatási és szakképzési együttműködési programokban való részvétel költségei;
- l) egyéb anyagi és szolgáltatás jellegű költségek, amelyek nem képzik az alapfinanszírozás tárgyát.

106. CIKKELY

Az alap- és kiegészítő finanszírozásra a közoktatási intézmény igazgatója és az iskola hovatartozása szerinti település/kerület polgármestere, illetve a speciális iskolák esetében az előbbi és a megyei tanácselnök/kerületi polgármester között megkötött adminisztratív-pénzügyi menedzsmentszerződés alapján kerül sor.

107. CIKKELY

(1) A pótf finanszírozást globális, fix összegként biztosítják az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium költségvetéséből az inklúzió vagy az iskolai teljesítmény terén kiemelkedő eredményeket elérő állami közigazgatási intézmények díjazására.

(2) A helyi tanácsok, illetőleg Bukarest főváros kerületi helyi tanácsai és a megyei tanácsok, illetőleg Bukarest főváros Főtanácsa saját módszertan alapján odaítélt ösztöndíjakkal részt vesznek a közigazgatási intézmények pótf finanszírozásában.

A pótf finanszírozásra az iskola és a támogató között megkötött szerződés alapján kerül sor.

108. CIKKELY

(1) Az állami közoktatási intézmények saját jövedelmeket szerezhetnek különböző sajátos, törvény szerinti tevékenységekből, adományokból, szponzorálásokból vagy más törvényes forrásokból.

(2) A saját jövedelmek nem csökkentik az alap-, a kiegészítő vagy a pótfinanszírozás mértékét, és azokat a vezetőtanács döntése szerint kell felhasználni. A költségvetési év végére megmaradt összegek az azokat megszerző közoktatási intézmény számláján maradnak, és átmennek a következő költségvetési évbe.

(3) A jogi személyiséggel rendelkező közoktatási intézmény igazgatója és vezetőtanácsa felelnek a törvény szerint jóváhagyott költségvetésbe való beilleszkedésért.

112. CIKKELY

(2) A kisgyermekkorai nevelést és az óvodai oktatást biztosító állami közoktatási intézményeknek, valamint az állami elemi általános és középiskoláknak – ideértve az említettek keretében megszervezett más oktatási szinteket – helyet adó épületek és a hozzájuk tartozó területek a helyi köztulajdon részei, amelyekkel a helyi tanács rendelkezik. Az anyagi javak többi összetevője jog szerint az intézmények tulajdona, amelyekről a vezetőtanácsok a hatályos jogszabályok szerint rendelkeznek.

ÖSSZEGZÉS:

Az oktatást szabályzó jogi környezet kivonata azért kapott helyet jelen tanulmányban, hogy a helyi önkormányzatot erőteljesen érintő feladatokról és felelőségekről tisztább képet kapjunk. Ugyanakkor azokat a plusz lehetőségeket is szeretnénk ismertetni, amelyekkel az önkormányzat élhet. Bár közepes a város beavatkozási lehetősége annak menetébe, az oktatás területén mégis kiemelkedő szerepe van, elsősorban kapcsolatteremtőként. A városi önkormányzat elsődleges és legfontosabb szerepe a törvényben szabályozottak mellett az lenne, hogy katalizátorként, kapocsként működjön mind az iskolai rendszerben lévő szereplők, mind a vállalkozók és az őket képviselő érdekszervezetek között.

Az országos oktatási törvény alapján az önkormányzat több területen is rendelkezett, nem csak kizárólag a finanszírozás biztosításában. A vezetőtanácsokban vállalt szerepek tisztázása, azok formai feltételeinek tartalommal való megtöltése lenne az első határozott lépés a minőségibb oktatás irányába. Az oktatási törvénykezések és metodológiák bonyolult útvesztőjében az iskolák vezetősége kellene segítsen eligazodni azoknak az önkormányzati

tagoknak, akik a vezetőtanácsban vállalnak szerepet. Ugyanakkor a vállalt vezetőtanács szereppel együtt járó felelősséget is éreznie kell annak, aki saját személyével és aláírásával szavatolja, hogy az adott vezetőtanács a lehető legjobb döntést hozza meg, elsősorban az ott tanulók szempontjából.

Oktatási szempontból igen fontos a vállalkozói réteg bevonása az iskolarendszerben történő döntéshozatalba és pótfinanszírozásba közös konzultációk, kerekasztal-beszélgetések, de akár pilot-programok és egyedi ösztöndíjprogramok által. Az országos oktatási törvény több együttműködési felületet és lehetőséget biztosít az iskolák–önkormányzat–vállalkozók hármásának, ezeket Székelyudvarhely városa még nem aknáztta ki eléggé. Valóban vannak már értékes, hasznos kezdeményezések – főleg a szakoktatás területén –, viszont a lehetőségek jóval nagyobb együttműködési területek irányába mutatnak. Ennek alapfeltétele, hogy mindhárom szereplő nagyobb nyitottsággal és közös gondolkodás kialakításának szándékával közelítsen egymáshoz.

A fent említett szereplők együttműködését hivatott segíteni a 4456/08.07.2015-ös rendelet is, amely a társadalmi partnerséget fejlesztő regionális bizottság (Comitetul Local de Dezvoltare a Parteneriatului Social – CLDPS) megalakulását szabályozza. Ezen bizottság szerepe elsősorban tanácsadói tevékenységekben merül ki. Feladatuk továbbá a szakiskolai és műszaki képzések stratégiai tervezési és monitorizálási dokumentumainak az elkészítése, észrevételek és javaslatok megfogalmazása, ugyanakkor szakmai háttér és együttműködési lehetőségek biztosítása megyei szinten.

4. AZ OKTATÁSI TEVÉKENYSÉG RENDELKEZÉSÉRE ÁLLÓ KAPACITÁS ELEMZÉSE

Az oktatási tevékenység végzését két típusú kapacitás határozza meg: egyrészt a rendelkezésre álló infrastruktúra, másrészt pedig a rendelkezésre álló oktatói bázis. A következőkben ezen két tényező jellemzőit vizsgáljuk Székelyudvarhely középiskolai képzést biztosító iskoláinak a viszonylatában.

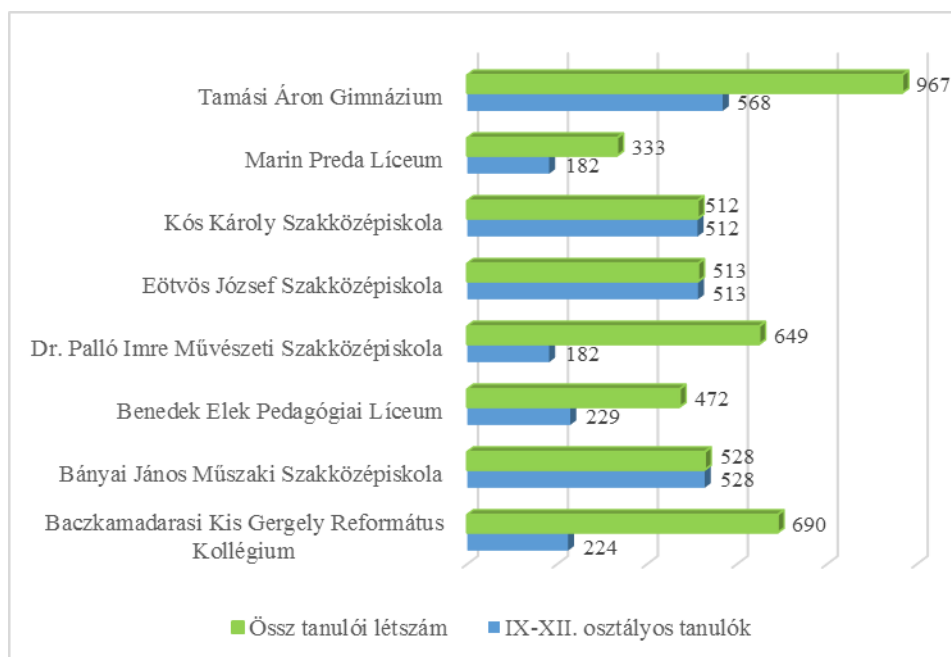
4.1 INFRASTRUKTÚRA-KAPACITÁS

Székelyudvarhely középiskolái

Azon tanulók, akik Székelyudvarhelyen szeretnék középiskolai tanulmányaikat elkezdni, jelenleg nyolc oktatási intézmény közül választhatnak, éspedig:

1. Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium
2. Bányai János Műszaki Szakközépiskola
3. Benedek Elek Pedagógiai Líceum
4. Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola
5. Eötvös József Szakközépiskola
6. Kós Károly Szakközépiskola
7. Marin Preda Líceum
8. Tamási Áron Gimnázium

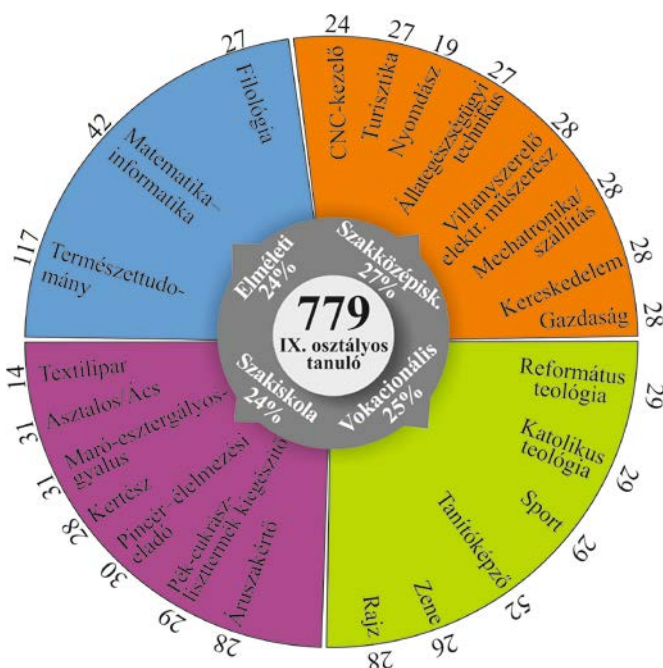
Ezen oktatási intézmények közül ötben az oktatás kiterjed az előkészítő és I-XII. osztályokra (Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium, Benedek Elek Pedagógiai Líceum, Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola, Marin Preda Líceum, Tamási Áron Gimnázium), a maradék három esetében csak középiskolai oktatás zajlik (ezek lényegében szakközépiskolák). A 2. ábra az egyes középiskolák tanulói létszámát, valamint ezen belül az ott tanuló IX-XII. osztályosok számát mutatja be a 2016–2017-es tanév adatai alapján.

2. ábra: A középiskolákban tanuló IX–XII. osztályos tanulók létszáma az összlétszámhoz viszonyítva a 2016–2017-es tanévben

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

A fentiekben felsorolt oktatási intézményekben a 2016–2017-es tanévben összesen 779 IX. osztályos tanuló kezdte meg tanulmányait, 27%-a szakképzésben, 24%-a elméleti osztályokban, 25%-a vokacionális szakirányú képzésben, míg a fennmaradó 24% pedig szakiskolában tanul. A IX. osztályos tanulók szakok szerinti megoszlását a következő ábra mutatja be (3. ábra):

3. ábra: Székelyudvarhely középiskoláiban járó IX. osztályos tanulók szakok szerinti megoszlása a 2016–2017-es tanévben

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

A 2016–2017-es tanévben Székelyudvarhely nyolc középiskolája – szakirányok, szakok és az egyes szakokon belüli tanulói létszám bemutatása:

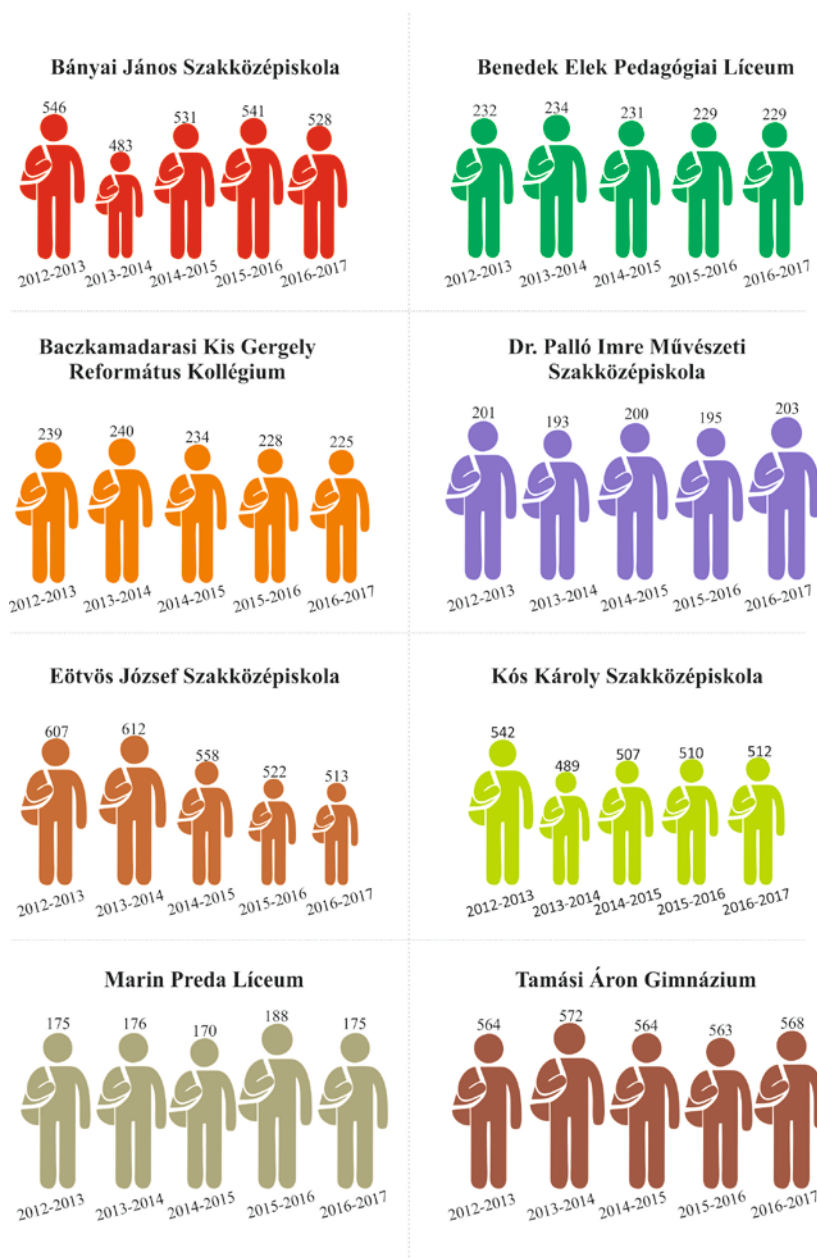
Int.		IX. osztály	Létsz.	X. osztály	Létsz.	XI. osztály	Létsz.	XII. osztály	Létsz.
Eötvös József Szakközépiskola	Szakközépiskola	Mechatronika / Szállítás	28	Mechatronika / Szállítás	27	Mechatronika/ Szállítás	29	Gazdasági technikus	18
		Gépjármű-villamosság	28	Gépjármű-villamosság	27	Gépjármű-villamosság	30	Gépjármű-villamosság	28
		Állategészs. tech.	27	Állategészs. tech.	28	Élelmiszerip. tech	30	Környezetv. tech.	15
								Agrotur. Tech./élelm. tech.	22
								Szállítás technikus	30
	Szaki sk.	Kertész	28	Autószerelő	29	Autószerelő	30		
		Pék-cukrász	29	Pék-cukrász	30				
Bányai János Műszaki Szakközépiskola	Szakközép.	Sportosztály	29	Sportosztály	30	Sportosztály	28	Sportosztály	15
		Nyomdász	19	Villanyszerelő	22	Számítógép-kezelő	20	Számítógép-kezelő	20
		CNC-kezelő	24	Fodrász	29	Fodrász	33	Fodrász	22
	Szakiskola	Konfekció	14	Konfekció	26	Konfekció	27		
		Asztalos/Ács-aszt.-parket.	31	Asztalos	29	Ács-asztalos-parkettázó	33		
		Marós-eszterg.-gyalus	31	Marós-eszterg.-gyalus	23	Marós-eszterg.-gyalus	23		
Kós Károly Szakközépiskola	Szakközépiskola	Gazd. tech.	28	Gazd. tech.	27	Gazd. tech.	28	Gazdasági tech.	30
		Turiszt. tech.	27	Turiszt. tech.	30	Turiszt. tech.	30	Adminisztr. tech.	29
		Kereskedelmi technikus	28	Rendezvény-szer-vező	26	Rendezvény-szer-vező	28	Kereskedelmi technikus	28
								Turisztikai tech.	27
								Rendezvényszerv.	26
	Szakisk.	Raktáros	28	Raktáros/pincér	31	Keresk. eladó	31		
		Pincér	30						
Benedek Koll. K. G. R. ef. Elef. Preda Líceum Tanási Áron Gimnázium Palló Imre Műv.	Elméleti és vokacionális	Matem.-info /Természettud.	27	Matem.-info /Természettud.	27	Matem.-info /Természettud.	27	Matem.-info /Természettud.	30
		Ref. vallás-int. idegen nyelv.	29	Ref. vallás-int. idegen nyelv.	28	Ref. vallás- int. idegen nyelv.	28	Ref. vallás- int. idegen nyelv.	28
		Tanítóképző	28	Tanítóképző	29	Tanítóképző	29	Tanítóképző	27
		Természettud.-bilingv angol	28	Természettud.-bilingv angol	30	Természettud.-bilingv angol	29	Természettud.-bilingv angol	29
		Természettud.	20	Természettud.	24	Természettud.	15	Természettud.	17
		Tanítóképző	24	Tanítóképző	28	Tanítóképző	18	Tanítóképző	22
				Oktató-nevelő	14				
		Matem.-info	28	Matem.-info	29	Matem.-info	29	Matem.-info	29
		Természettud.- angol	28	Természettud.- angol	26	Természettud.- angol	29	Természettud.- angol	24
		Természettud.	28	Természettud.	29	Természettud.	30	Természettud.	30
		Filológia	27	Filológia	30	Filológia	29	Filológia	29
		Római kat. teol.	29	Római kat. teol.	28	Római kat. teol.	28	Római kat. teol.	29
		Zene	26	Zene	18	Zene	18	Zene	27
		Rajz	28	Rajz	30	Rajz	28	Rajz	28
		Összes IX. osztályos	779	Összes X. osztályos	784	Összes XI. osztályos	737	Összes XII. osztályos tanuló	659

2. táblázat: A 2016–2017-es tanévben a székelyudvarhelyi középiskolák szakirányok, szakok szerinti bemutatása

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

Székelyudvarhely középiskoláinak az elmúlt öt évben történt tanulólétszám-alakulása és az azt kiváltó okok vizsgálata

Székelyudvarhely legnagyobb középiskolája jelenleg a Tamási Áron Gimnázium, ahol a 2016–2017-es tanévben 568 középiskolás tanuló tanul. Az elmúlt öt év középiskolás tanulói létszámát vizsgálva a nyolc középiskolában, összehasonlítva a 2012-es és 2017-es adatokat, az Eötvös József Szakközépiskola esetében találunk nagyobb mértékű változást a létszám alakulásában, itt ugyanis 94 tanulóval van kevesebb jelenleg, mint ezelőtt öt évvel volt (lásd 4. ábra).

4. ábra: A középiskolák tanulói létszámának alakulása az elmúlt öt évben
Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

Az elmúlt öt évben bekövetkezett létszámváltozásokat a 3. táblázatban mutatjuk be:

Intézmény neve	2012– 2013	2013–2014		2014–2015		2015–2016		2016–2017	
	Tanulói létszám	Tanulói létszám	%	Tanulói létszám	%	Tanulói létszám	%	Tanulói létszám	%
Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium	239	240	0,4	234	-2,5	228	-2,6	225	-1,3
Bányai János Műszaki Szakközépiskola	546	483	-11,5	531	9,9	541	1,9	528	-2,4
Benedek Elek Pedagógiai Líceum	232	234	0,9	231	-1,3	229	-0,9	229	0,0
Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	201	193	-4,0	200	3,6	195	-2,5	203	4,1
Eötvös József Szakközépiskola	607	612	0,8	558	-8,8	522	-6,5	513	-1,7
Kós Károly Szakközépiskola	542	489	-9,8	507	3,7	510	0,6	512	0,4
Marin Preda Líceum	175	176	0,6	170	-3,4	188	10,6	175	-6,9
Tamási Áron Gimnázium	564	572	1,4	564	-1,4	563	-0,2	568	0,9

3. táblázat: A középiskolák IX-XII. osztályos tanulói létszámának számbeli és %-os változása az elmúlt 5 évben
Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

Négy iskola esetében történt jelentősebb változás ($\pm 5\%$) a tanulói létszám alakulásában:

- A Bányai János Szakközépiskolában 2012-ről 2013-ra a tanulók száma 63-al csökkent (három osztály). A változás abból adódik, hogy a 2012–2013-as tanévben nyolc osztály végzett (hat szaklíceumi, egy szakiskolai és egy felzárkóztató osztály), de a következő tanévben csak öt IX. osztályt indítottak. Újabb szakosztály indítására csak a 2014–2015-os tanévben került sor.
- Az Eötvös József Szakközépiskolában a létszámcsökkenés abból adódik, hogy 2014-ben két szakközépiskolai osztállyal kevesebbet hagytak jóvá (annak ellenére, hogy évről évre túljelentkezés volt felvételikor).
- A Kós Károly Szakközépiskolában 2013–2014-es tanévben történt egy nagyobb mértékű csökkenés, amit két szaklíceumi osztály megszüntetése váltott ki, de az ezt követő években folyamatos növekedés figyelhető meg, ami részben egy új szakiskolai osztály indításának is köszönhető.

- A Marin Preda Líceumban esetében a létszámnövekedést a 2015-ben indított oktató-nevelő szakra jelentkező 14 tanuló adja, de mivel ezt a szakot a rákövetkező évben meg is szüntették, a tanulói létszám visszaállt a változás előtti értékre.

ÖSSZEGZÉS:

A középiskolai képzésben részt vevő tanulók számát elemezve elmondhatjuk, hogy a Tamási Áron Gimnázium a város legnagyobb középiskolája 568 tanulóval, azonban szorosan mögötte van a három szakközépiskola, tanulóilétszám-nagyság sorrendben a Bányai János Szakközépiskola, a Kós Károly Szakközépiskola és az Eötvös József Szakközépiskola, amelyekben szintén 500 fölött van a középiskolai oktatásban részt vevő tanulók száma.

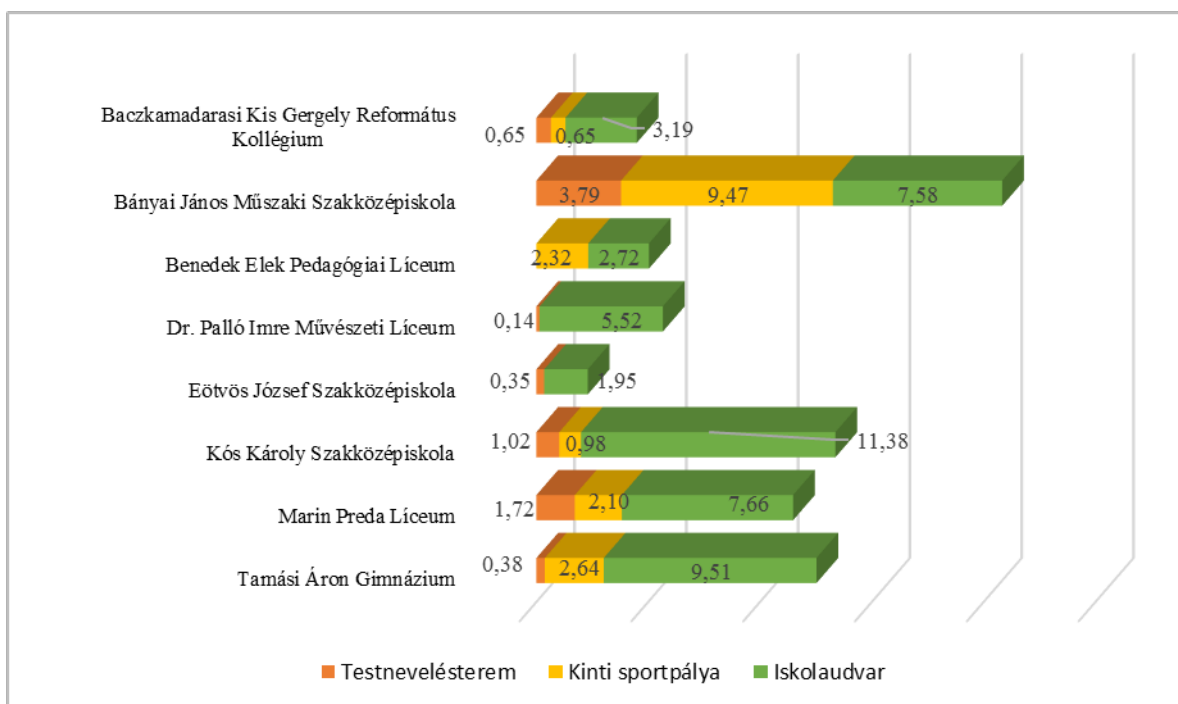
Az elmúlt öt év tanulói létszámában történt változások – amelyek főként a szakiskolákat érintették – a különböző szakosztályok megszüntetésének, illetve új osztályok indításának a következményei. Az elméleti és vokacionális képzéseket nyújtó középiskolák tanulói létszáma az elmúlt öt év viszonylatában stabilnak mondható.

Itt megjegyezhetjük, hogy amennyiben a középiskolás tanulói létszámhoz hozzáadjuk az elemi és általános iskolai képzésekben részt vevő tanulók számát is, a jelenlegi törvényi előírások által megállapított 300-as minimális tanulói létszám miatti megszűnés egyetlen székelyudvarhelyi középiskolát sem fenyegeti.

Azonban a tapasztalat azt mutatja, hogy a 300-as létszámhatár csak a törvényi előírások szerint elfogadható, mivel egy oktatási intézmény megfelelő pénzügyi fenntarthatóságához az 500-hoz közeli tanulói létszámnak megfelelő fejkvóta szükségeltetik. Eszerint hosszú távon az 500-as tanulói létszám biztosítása lenne célszerű minden egyes oktatási intézmény számára.

Az iskolák rendelkezésére álló infrastruktúra

Ebben a részben Székelyudvarhely középiskoláinak ingatlankapacitását vizsgáljuk, figyelembe véve a rendelkezésükre álló oktatási felületeket, termeket/laborokat/műhelyeket. Az 5. ábra a székelyudvarhelyi középiskolák különböző tereinek egy tanulóra (elemitől XII. osztályig) eső felületét mutatja be (azon intézmények esetében, ahol az oktatás több épületben zajlik – a Tamási Áron Gimnázium és a Palló Imre Művészeti Szakközépiskola –, az adatlapban megadott értékeket egyben kezeltük).

5. ábra: A középiskolák különböző tereinek egy tanulóra jutó értéke (fő/m²)
 Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

A Bányai János Műszaki Szakközépiskoláról, a Kós Károly Szakközépiskoláról és a Marin Preda Líceumról – az ottani tanulók számának függvényében – elmondható, hogy a legmagasabb egy főre eső terekkel rendelkeznek. A Benedek Elek Pedagógiai Líceum nagy hiányossága, hogy nem rendelkezik testnevelésteremmel (a valóságban használ egy kialakított, ám erre a tevékenységre nem megfelelő termet). Az Eötvös József Szakközépiskola, a Tamási Áron Gimnázium és a Palló Imre Művészeti Szakközépiskola egy főre jutó értéke a tornaterem tekintetében alacsony, közülük pedig a Palló Imre Művészeti Szakközépiskolának nincs kinti sportpályája, az Eötvös József Szakközépiskola pedig alkalmanként használja a bástya alatti területet kinti sporttevékenységre.

Az oktatási termeket vizsgálva, ha a klasszikus példát vesszük, ahol minden osztálynak van egy saját tanterme és a különböző szakórákra külön erre a célra felszerelt laborokat/műtermeket és műhelyeket használnak, akkor a székelyudvarhelyi középiskolákban a 4. táblázatban bemutatottaknak megfelelően alakul az osztálytermek és osztályok aránya.

Az osztály és osztálytermek aránya az elképzelt klasszikus esetben négy középiskolánál azt eredményezné, hogy minden osztálynak nem jutna saját osztályterem. Ám a valóságban az iskolák sok esetben a laborokat és műhelyeket is használják osztályteremként, ebből a

megközelítésből mi is megvizsgáltuk, hogy a középiskolák összességében hány teremmel (tanterem, labor, műhely/műterem) rendelkeznek (lásd 5. táblázat).

Intézmény neve	Osztálytermek száma	Osztályok száma	Különbség
Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium	25	24	1
Bányai János Műszaki Szakközépiskola	26	21	5
Benedek Elek Pedagógiai Líceum	16	17	-1
Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	27	28	-1
Eötvös József Szakközépiskola	20	19	1
Kós Károly Szakközépiskola	20	18	2
Marin Preda Líceum	17	18	-1
Tamási Áron Gimnázium	30	35	-5

4. táblázat: A székelyudvarhelyi középiskolák osztályainak és osztálytermeinek szám szerinti összehasonlítása

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

Megjegyzés: a Tamási Áron Gimnáziumban a 35 osztályból 6 egészségügyi asszisztens posztliceális osztály, amelyeknek a kórház biztosítja szaktermeket.

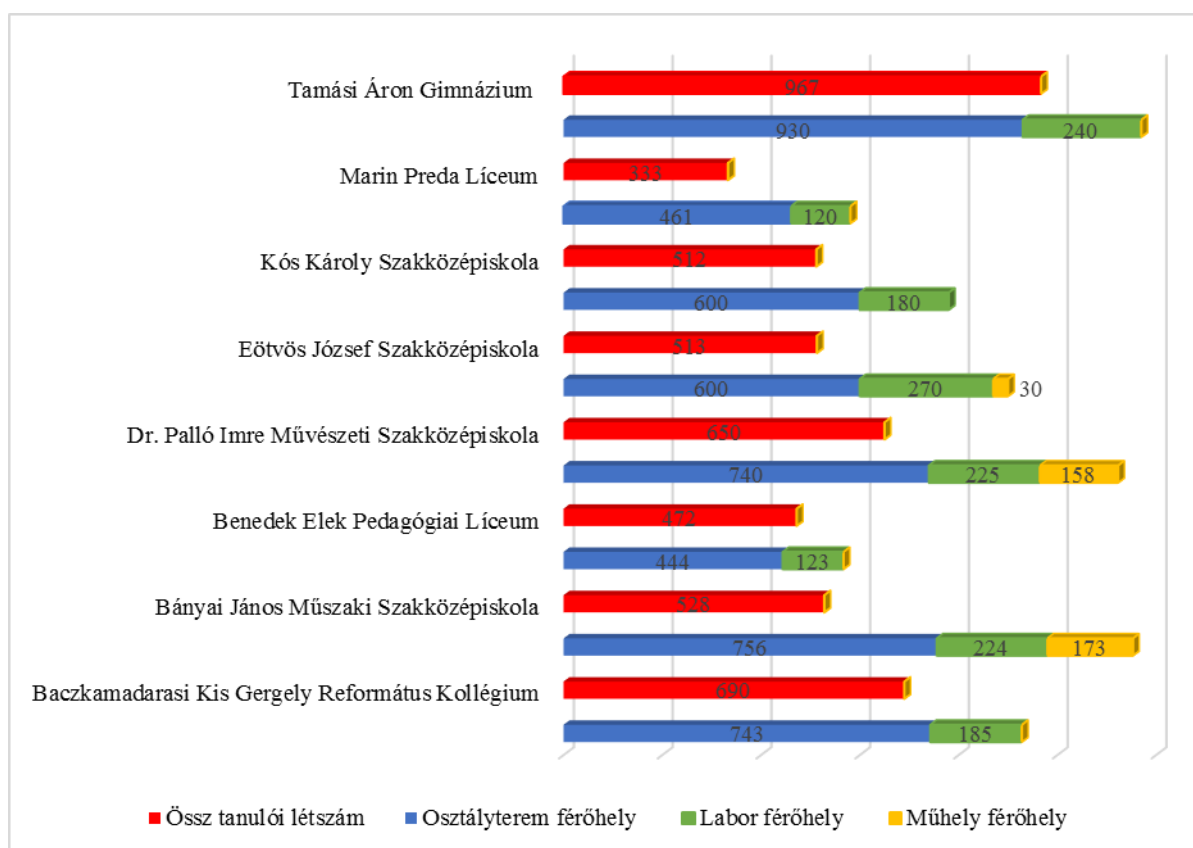
Intézmény neve	Osztályok száma (a)	Osztálytermek száma (b)	Labor/ műterem (c)	Műhelyek száma (d)	Összes terem (e=b+c+d)	Különbség (e-a)
Baczkamadarasi Kis Gergely Ref. Kollégium	24	25	6	0	31	7
Bányai János Műszaki Szakközépiskola	21	26	7	12	45	24
Benedek Elek Pedagógiai Líceum	17	16	5	0	21	4
Dr. Palló Imre Műv. Szakközép.	28	27	32	10	69	41
Eötvös József Szakközépiskola	19	20	9	2	31	12
Kós Károly Szakközépiskola	18	20	7	0	27	9
Marin Preda Líceum	18	17	4	0	21	3
Tamási Áron Gimnázium	35	30	8	0	38	3

5. táblázat: A székelyudvarhelyi középiskolák osztályai és oktatásra alkalmas termei számának az összehasonlítása

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

A középiskolák oktatásra használt termeit, laborjait/műhelyeit viszonyítva az osztályok számához elmondható, hogy jelen pillanatban minden intézmény rendelkezik az ott tanulók számára elegendő oktatási teremmel. A legtöbb oktatásra használható teremmel a Palló Imre és a Bányai János szakközépiskolák rendelkeznek – ez az itt folyó oktatás specifikumából is következik, különösképpen a Palló Imre Művészeti Szakközépiskola esetében, ahol az egyéni képzések indokolják a nagyszámú oktatói terem meglétét.

A következőkben megvizsgáltuk az intézmények rendelkezésére álló összes termének a férőhelyét, a tanulói összlétszámhoz viszonyítva (lásd 6. ábra).

6. ábra: A középiskolák termeinek aránya az összlétszámhoz viszonyítva a 2016–2017-es tanévben
 Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

A fenti grafikon alapján elméletileg a legtöbb szabad ülőhely-kapacitása a Bányai János Szakközépiskolának van, a legkevesebb pedig a Benedek Elek Pedagógiai Líceumnak.

Az 6. számú táblázatban a város középiskoláinak oktatás-kiegészítő infrastruktúráját mutatjuk be.

	Iskola- könyvtár (könyvtár.)	Iskolai büfé	Díszterem (főterem)	Konyha	Étkező (főterem)	Bentlakás (főterem)	Tangaz- daság
Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium	12 000 *	van	nincs	van	300	110	nincs
Bányai János Műszaki Szakközépiskola	38 000	van	110	van	140	120	nincs
Benedek Elek Pedagógiai Líceum	27 420	nincs	150	nincs	nincs	nincs	nincs
Dr. Palló Imre Művészeti Líceum	20 000	van	90	nincs	nincs	nincs	nincs
Eötvös József Szakközépiskola	21 512	van	50	van	100	180	1
Kós Károly Szakközépiskola	13 150	van	100	van	180	126	nincs
Marin Preda Líceum	11 700	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs
Tamási Áron Gimnázium	34 000	van	125	van	150	150	nincs

6. táblázat: A székelyudvarhelyi középiskolák oktatás-kiegészítő infrastruktúrája

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

*A Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium nem rendelkezik intézményesített könyvtárral, csak jelentős könyvtárral

Azt láthatjuk, hogy a város összes középiskolája rendelkezik iskolai könyvtárral (a legnagyobb könyvtáránya a Bányai János Műszaki Szakközépiskolának és a Tamási Áron Gimnáziumnak van). A legkevesebb oktatás-kiegészítő infrastruktúrával a Marin Preda Líceum, a Benedek Elek Pedagógiai Líceum, illetve a Palló Imre Művészeti Szakközépiskola rendelkezik.

A városban működő szakközépiskolák műhelyei:

A szakiskolai képzések esetében fontos feltétel a szaknak megfelelő műhelyek megléte. Amíg az elméleti képzésekhez elégséges egy jó alapfelszereltségű tanterem, addig a szakképzések lebonyolítása nagyon specifikus műhelyek létét feltételezi. A fenti gondolatok alapján összesítettük a város szakiskoláinak műhelyellátottságát, amely alapján képet kapunk arról, hogy ezen iskolák milyen típusú szakképzésekre vannak felkészülve infrastrukturális szempontból.

Bányai János Műszaki Szakközépiskola	Eötvös József Szakközépiskola	Kós Károly Szakközépiskola
Asztalosműhely (4 db)	Autós/lakatosműhely	Kereskedelmi-pincér szakterem
Konfekcióműhely (3 db)	Élelmiszeripari kabinet	Tankonyha
Fodrásműhely	Autós kabinet	-
Villamos műhely	Tankonyha	-
Építőipari műhely	-	-
Fémmegmunkáló műhely (2 db)	-	-
CNC-műhely	-	-

7. táblázat: a szakképzésre használható műhelyek Székelyudvarhelyi középiskoláiban
 Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

Az eddigiekben végzett elemzések, bemutatott adatok már lehetővé teszik, hogy egy elsődleges képet kapjunk a város középiskoláiról. Viszont annak érdekében, hogy az egyes tanintézmények rendelkezésére álló infrastruktúra milyenségére is választ kaphassunk, azt is megvizsgáltuk, hogy az egyes intézményekben mikor történt az utolsó teremfelújítás, illetve eszközbővítés.

a. A Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium esetében a rendelkezésére álló tantermek felszereltségét és karbantartásukat illetően pozitívum, hogy az utóbbi három évben az összes teremben történt felújítás és hat terem esetében eszközbővítés is: az informatikai labort 2016-ban teljesen felújították, számítógépeket, okostáblát és bútorokat is vásároltak, a nyelvkabinetbe kivetítőt és CD-lejátszót vásároltak, négy másik teremben pedig bútorzatot cseréltek. A termekben található technikai eszközök: 4 kivetítő, 3 laptop, CD-lejátszó, 2 okostábla, 2 server és 60 számítógép (a két informatika teremben).

b. A Bányai János Műszaki Szakközépiskola a rendelkezésére álló helyiségek alapján nagyon jól ellátott iskolának bizonyul, viszont a tantermeiben az elmúlt 10 évben kevés teremfelújítás/eszköz bővítés történt. A 2007–2008-as tanévben a két informatikai laborba vásároltak számítógépeket és interaktív táblát. Kivételként említhetünk egy nagyobb beruházást: 2016-ban létrehoztak egy CNC-gép kezelésére alkalmas műhelyt.

c. Benedek Elek Pedagógiai Líceum: az elemi iskolások által használt termeket szülői adományból és pályázatokból folyamatosan felújítják és ellátják korszerű eszközökkel: mindenikben találunk számítógépet, nyomtatót és kivetítőt, egy terem pedig okostáblával is fel van szerelve. A fennmaradó tantermekben 2016-ban részleges vagy teljes teremfestés történt. Általánosan elmondható, hogy termei, laborjai el vannak látva a szükséges eszközökkel: számítógépek, hangfal, kivetítő stb.

d. A Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskoláról termeit és azok felszereltségét vizsgálva elmondható, hogy 2011–2016 között minden teremben történt festés. A termék felét a zenei és képzőművészeti szakoktatáshoz szükséges műtermek/műhelyek képezik, melyek a képzésnek megfelelő felszereléssel vannak ellátva: zongorák, hegedűk, oboa, cselló, orgona, gitárok, festőállványok, rajzpad stb. Ugyanakkor a szakoktatást segítő gazdag kottatár, albumok, gyűjtemények, hangzó- és látványanyagtár, illetve egy 90 férőhelyes hangversenysterem áll a tanulók rendelkezésére. Az elméleti képzéshez használt termék felében található számítógép.

e. Az Eötvös József Szakközépiskola tantermeinek többségében az elmúlt 5 évben csak teremfelújítás, azaz festés történt, fűtőhálózat-javítás, csempézés és eszközbővítés egyedül az autós műhelyben volt 2016-ban. Számítógép, kivetítő és internet pedig csak az intézmény laborjaiban található.

f. A Kós Károly Szakközépiskola a testneveléstermével, sportpályájával, iskolaudvarával, bentlakásával, konyhájával és étkezdéjével jól ellátott intézménynek minősül. A tantermek 90%-át 2008-ban teljesen felújították és bútortárat cseréltek. A tantermekben található eszközök tekintetében viszont csak alapfelszereltséggel rendelkezik, tankonyhájának kialakítása pedig folyamatban van.

g. A Marin Preda Líceum tantermeit és laborjait az elmúlt öt év során rendre újrameszelték. Eszköz bővítés nem történt, viszont alapfelszereltségként mindenikben található tanári számítógép, flipchart, tábla, hét teremben pedig kivetítő is.

h. A Tamási Áron Gimnázium esetében a meglévő 30 tanterméből kettőben az elmúlt három évben teljes felújítás történt, a fennmaradó 28 oktatási terem felében az elmúlt 10 évben nem történt felújítás, felét pedig részlegesen újították fel, ami esetenként meszelést, nyílászárócserét, parkettázást és új bútortárat jelent. Nyolc laborja közül négyben az elmúlt 10 évben szintén nem történt felújítás, a másik négyben pedig kisebb felújításokat végeztek.

A Gimnázium fő épületének (ahol a középiskolai képzés folyik) külső állapotát vizsgálva pedig megállapítható, hogy a közeljövőben alapos felújítást igényel.

A tantermek/laborok eszközellátottságát vizsgálva elmondható, hogy 50%-ban találunk korszerű eszközöket, mint tanári számítógép, laptop, vetítővászon, projektor, whiteboard. Ugyanakkor három teremben TV, DVD-lejátszó, öt teremben okostábla is található.

Vállalkozók által igényelt szakmák	Rendelkezésre álló szakoktatók (fő)			Rendelkezésre álló műhelyek (db)		
	Bányai János Szakk.	Eötvös József Szakk.	Kós Károly Szakk.	Bányai János Szakközép.	Eötvös József Szakközép.	Kós Károly Szakközép.
Turizmus (repció-értékesítő)		1	4			
Nyomdaipar (nyomdász, segédnyomdász, kötészet gépkészítő, CTP- kezelő)	1			Villamos műhely		
Autószerelő, autóelektronika, autóbádogos, fényező	3	2		Autós/lakatos-műhely		
Elektronika (villanyszerelő, biztonságtechnikai szakember)	2	2		Villamos műhely		
Gépipar (karbantartó gépész, gép-operátor, karbantartó lakatos, technikai karbantartó)		4		Autós/lakatos-műhely		
Irodai munka (ügyfélszolgálatos, irodavezető, titkárnő, személyi asszisztens, adminisztráció)			1			
Fémipar (CNC-kezelő)	1			CNC-műhely, fémmegmunkáló műhely (2)		
Kereskedelem, gazdaság (értékesítő, üzletkötő, beszerző, bolti eladó, ügynök, számlázó,		1	3			Kereskedelmi pincér szakterem

előkönyvelő, kasszás, polcfeltöltő, biztosítás						
Mezőgazdaság, kertész		2			Tan- gazdaság	
Faipar (ács, szakmunkás, asztalos, bútór- összeszerelő)	3			Asztalos- műhely (4)		
Textilipar (varrónő, szabó, vasalás, kisegítő)	3			Konfekció- műhely (3)		
Vendéglátás (pincér, báros, teremfelügyelő)			1			Kereske- delmi pincér szakterem
Élelmiszeripar (cukrász, pék, szakács)		3	2		Élelmiszer -kabinet	Tankonyha
Építőipar (ács, kőműves, burkoló, hegesztő, festő- mázoló, szigetelő, általános szakmunkás, lakatos, víz-gáz szerelő)	2	2		Építőipari műhely		
Állategészségüg y		2				
Fodrász	1			Fodrász- műhely		
Erdészeti szakszolgáltatás						
Műanyaggyártás						
Sofőr, futár (B, C, E)					Autós kabinet	
Raktáros (árumozgató, csomagoló)						
Szakképzetlen munkaerő (takarító, szobalány, mezőgazdasági szakmunkás, uszoda- és szaunamester)						

8. táblázat: A szakképzésben részt vevő oktatók és a szakképzésre használható műhelyek Székelyudvarhely középiskoláiban

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

A szakközépiskolák oktatói és infrastrukturális kapacitását összehasonlítva a munkaerő-piaci elvárásokkal (8. táblázat) az tűnik ki, hogy az egyes iskolák rendelkeznek a szükséges műhelyekkel, és amennyiben ezeket modernizálják, akkor teret tudnak biztosítani a naprakész gyakorlati oktatásnak. A szakoktatók száma viszont a minőségi oktatáshoz alacsony, ezért ott tovább-, illetve átképzésekkel, valamint a helyi vállalatok szakembereinek bevonásával lehetne ez egyes képzéseket színvonalassá tenni. Ugyanakkor azon képzések, amelyekhez nincs infrastruktúra az adott intézményben, vállalati együttműködéssel lehetne a képzést kivitelezni (pl. raktáros, állategészségügy).

ÖSSZEGZÉS

- Elméleti képzéseket biztosító iskolák esetében az ingatlanok felújítása tudja emelni az oktatás komfortját.
- A felszereltséget illetően modern IT-eszközök beszerzése tudja segíteni az oktatást.
- A vokacionális képzésekhez a termek és a kiszolgálófelszerelések megfelelnek az oktatás elvárásainak.
- A szakközépiskola és szakiskolai oktatás esetében az azokat kiszolgáló laborok és műhelyek felújítása és modern eszközökkel való felszerelése lehet az első lépés az irányba, hogy ezek a képzések vonzóak legyenek a VIII. osztályos gyerekek számára. Ezt egyrészt a munkaerőpiac elvárásainak megfelelően kell meglépni, másrészt amely esetben egy műhely felszerelése túl költséges, törekedni kell a képzések duális formában való megszervezésére, amely keretén belül a tanuló a gyakorlati képzést a partnervállalkozás műhelyeiben végzi el.

4.2 OKTATÓI BÁZIS

A város középiskoláiban oktató tanárok végzettsége, profilja a szakiskolai képzésben mérvadó igazán. Az elméleti osztályok esetében nincs olyan óriási különbség az egyes elméleti osztálytípusok oktatói igénye között, és amennyiben van, az a hasonló profilú oktatókkal kezelhető.

Az igazi kihívás a szakiskolai képzések esetében jelentkezik, hiszen itt az egyes szakosztályoknak nagyon speciális oktatói igényeik lehetnek az illető szakma függvényében.

Ezeket az oktatói igényeket már nem lehet elfogadható módon kielégíteni más profilú oktatókkal, hiszen ez esetben az illető szakmát mélyen ismerő oktatókra van szükség.

A fentieket figyelembe véve, meglátásunk szerint, a város három szakiskolai képzést nyújtó intézménye esetében tud a rendelkezésre álló oktatói bázis egy nagyon meghatározó tényező lenni az intézmények által indítandó szakokra vonatkozóan. Emiatt a következőkben csak ezen három tanintézmény oktatói bázisát elemeztük (9. táblázat).

Amennyiben a 9. táblázat számait elemezzük, az tűnik ki, hogy az egyes szakok teljes szakmai oktatása kis létszámú (esetenként egyetlen) oktatóra épül. Ez negatívan befolyásolhatja a képzés minőségét, hiszen egy oktatóval nehéz lefedni egy szakterület teljes szakmai tudásanyagát.

Az oktatói bázis fejlesztésére a helyi önkormányzatnak kevés ráhatása van, hiszen az az oktatási intézmény és a tanfelügyelőség hatáskörébe tartozik. Annak érdekében, hogy az egyes szakképzések oktatási színvonala megfelelő szakmai oktatók bevonásával emelhető legyen, javasolt a szakképzések duális formában való megszervezése, amely esetben a gyakorlati képzéseket a partnervállalkozások szakemberei vezethetnék. A vállalkozói kérdőívek feldolgozásából kitűnik, hogy a helyi vállalkozói szektor részéről létezik hajlandóság az ilyen irányú együttműködésre.

	Végzettség	Bányai János Szakközépiskola	Eötvös József Szakközépiskola	Kós Károly Szakközépiskola
Szaktárgyak	Állategészségügy		2	
	Agrár-, élelmiszeripari gazdaság			2
	Élelmiszeripari mérnök		3	
	Elektromechanika		2	
	Elektromérnök, műszaki	2		
	Gépészet, mezőgépészeti mérnök		4	
	Építész-műszaki	2		
	Műszaki	2		
	Mechanika	1	2	
	Faipar	3		
	Fodrász	1		
	Kertészet, mezőgazdaságtan		2	
	Készruha	3		
	Könyvelés, gazdasági informatika		1	1
	Nyomdász	1		
	Ügyvitel			1
	Jog			1
	Termelésmenedzsment			1
	Környezetgazdaságtan		1	
	Turizmus (szolgáltatás, területfejlesztés)			2
	Turizmusföldrajz			1
	Vidékfejlesztés		2	3
Általános ismeretek	Biológia	2	1	2
	Kémia	1	1	2
	Fizika	2	3	3
	Földrajz	1	1	1
	Matematika	3	3	3
	Informatika	2	1	2
	Történelem, művészettörténelem	1	2	2
	Filozófia	1	1	2
	Közgazdaságtan, menedzsment		2	3
	Pszichológia	1	1	
Nyelv	Magyar nyelv és irodalom	3	3	3
	Román nyelv és irodalom	5	4	4
	Angol nyelv és irodalom	1	3	4
	Francia nyelv és irodalom			1
	Német nyelv és irodalom	1	2	1
	Orosz nyelv és irodalom			1
Egyéb	Teológia	4	5	6
	Testnevelés és sport	3	3	1
	Zene	1		

9. táblázat: Székelyudvarhelyi szakiskolák, szakközépiskolák oktatói bázisának elemzése

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatlapok alapján

5. A VÁROS TANINTÉZMÉNYEIBE JÁRÓ TANULÓK LÉTSZÁMÁNAK AZ ALAKULÁSA ÉS ÖSSZETÉTELE

Egy város oktatási intézményi hálózatát és a meghirdetett képzéseit az azt igénybe vevő tanulók létszámának a függvényében kell kialakítania. A tanulói létszám egy abszolút rugalmatlan tényező, hiszen minden beiratkozó tanulónak helyet kell biztosítani, ugyanakkor a hiányzó tanulói létszám pótlása nem lehetséges. Ezért a tanulói létszám előrevetítése, annak alakulásának az elemzése elengedhetetlen tényező az oktatástervezésben.

Ebben a részben Székelyudvarhely oktatási intézményeibe járó tanulók számát és összetételét vizsgáljuk, illetve megpróbáljuk előrevetíteni, hogy az elkövetkezendő években milyen számú és összetételű IX. osztályos populációra lehet számítani a város középiskoláiban.

Ezen fejezetben tárgyalt adatok forrásául a Hargita Megyei Tanfelügyelőség által rendelkezésre bocsátott adatok, illetve a középiskolák által kitöltött adatlapok szolgáltak. A gyűjtött és feldolgozott adatok $\pm 0,5\%$ -os pontossággal kezelendők, az adatok begyűjtése és feldolgozása alatt történő esetleges iskolák közötti személyi mozgások miatt.

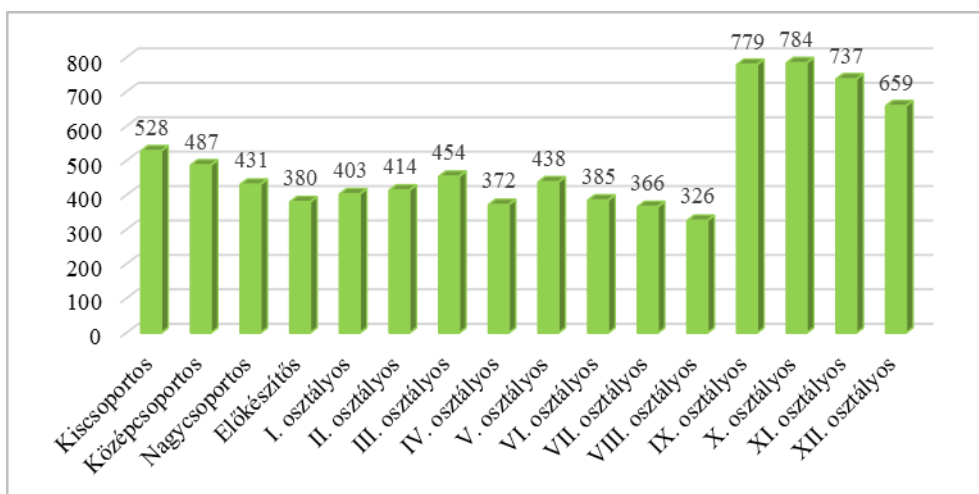
Gyereklétszám (napközis és 0-XII. osztály)

A 2016–2017-es tanévben Hargita megyében 50.390 gyereket (napközistől a XII. osztályosig, szakiskola esetében XI. osztályig) írtak be a megyei oktatási rendszerbe, belőlük 7943 gyerek Székelyudvarhelyen tanul. Az alábbi táblázat a gyerekek osztályok szerinti megoszlását mutatja be Hargita megyére, ezen belül Udvarhelyszékre és Székelyudvarhelyre vonatkozóan. A székelyudvarhelyi oktatási intézményekben tanuló gyerekek létszámát vizsgálva egyértelműen kiolvasható, hogy IX. osztálytól szinte megduplázódik a Székelyudvarhelyen tanulók száma (10. táblázat és 7. ábra).

	Hargita megye iskoláiban tanulók száma	Udvarhelyszék iskoláiban tanulók száma	Székelyudvarhelyen tanulók száma
Kiscsoportos	3348	1422	528
Középcsoportos	3749	1249	487
Nagy csoportos	3024	1542	431
Előkészítő	3194	1310	380
I. osztályos	3262	1338	403
II. osztályos	3366	1421	414
III. osztályos	3339	1365	454
IV. osztályos	3001	1163	372
V. osztályos	3387	1400	438
VI. osztályos	3160	1235	385
VII. osztályos	3076	1216	366
VIII. osztályos	2979	1147	326
IX. osztályos	3079	1131	779
X. osztályos	2976	1132	784
XI. osztályos	2962	1125	737
XII. osztályos	2488	891	659
Összesen	50390	20087	7943

10. táblázat: A 2016–2017-es tanévben a megye oktatási intézményeibe beírt gyerekek osztályok szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés a Hargita Megyei Tanfelügyelőség adatai alapján

7. ábra: A 2016–2017-es tanévben Székelyudvarhelyen tanuló gyerekek osztályonkénti megoszlása

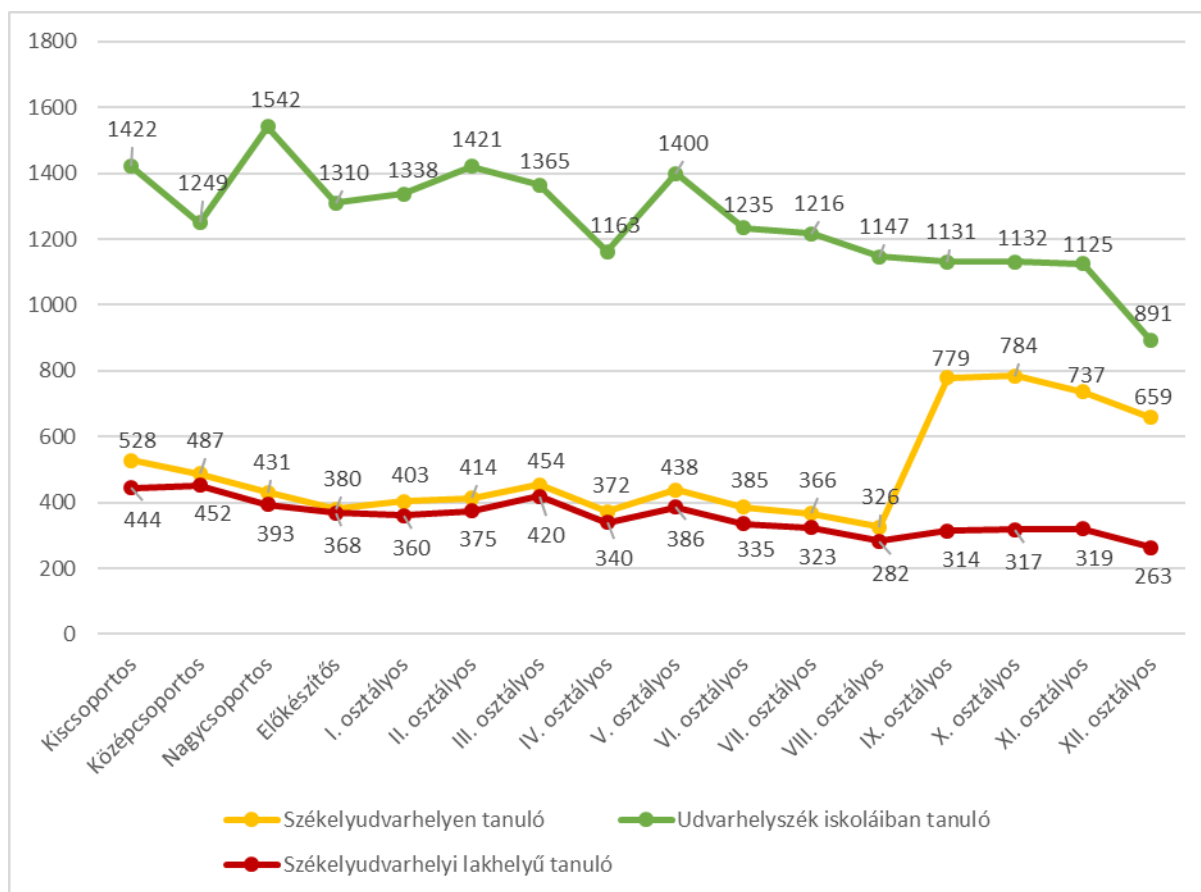
Forrás: Saját szerkesztés a Hargita Megyei Tanfelügyelőség adatai alapján

Azt vizsgálva, hogy milyen arányt képvisel a nem székelyudvarhelyi lakhelyű tanuló a Székelyudvarhelyen tanulók összlétszámában, megállapítható, hogy a napközitől a VIII.

osztályig a nem székelyudvarhelyi tanulók aránya csak a kiscsoport esetében haladja meg a 16%-ot, más esetben átlagosan 9,5%-os arányt mutat, ellenben a IX-XII. osztályok esetében nagymértékben megnövekszik a nem székelyudvarhelyi lakhelyű tanulók aránya (60%), ami annak köszönhető, hogy sok udvarhelyszéki VIII. osztályos tanuló az országos vizsgát követően Székelyudvarhelyen folytatja tanulmányait (11. táblázat és 8. ábra):

	Székelyudvarhelyi lakhelyű tanulók	Nem székelyudvarhelyi lakhelyű tanulók	%-os arány
Kiscsoportos	444	84	16
Középcsoportos	452	35	7
Nagycsoportos	393	38	9
Előkészítő	368	12	3
I. osztályos	360	43	11
II. osztályos	375	39	9
III. osztályos	420	34	7
IV. osztályos	340	32	9
V. osztályos	386	52	12
VI. osztályos	335	50	13
VII. osztályos	323	43	12
VIII. osztályos	282	44	13
IX. osztályos	314	465	60
X. osztályos	317	467	60
XI. osztályos	319	418	57
XII. osztályos	263	396	60
Összesen	5691	2252	-

11. táblázat: A Székelyudvarhelyen tanulók megoszlása lakhelyük szerint
 Forrás: Saját szerkesztés a Hargita Megyei Tanfelügyelőség adatai alapján

8. ábra: A székelyudvarhelyi lakhelyű tanulók, a Székelyudvarhelyen tanulók, illetve Udvarhelyszék iskoláiban tanulók száma a különböző osztályokban

Forrás: Saját szerkesztés a Hargita Megyei Tanfelügyelőség és Székelyudvarhelyi Polgármesteri Hivatal adatai alapján

A táblázat adataiból egyértelműen kirajzolódik, hogy az óvodai, az elemi és általános iskolai képzésben a nem székelyudvarhelyi tanulók aránya átlagosan 10% körül van, azonban a középiskolai képzéstől kezdődően ez az arány eléri a 60%-ot is.

Részletesebben vizsgálva a 2016–2017-es tanév IX. osztályos tanulóinak arányát a lakhelyük, illetve a választott szakirány szerint, megállapíthatjuk, hogy a nem székelyudvarhelyi lakhelyű tanulók többsége szakközépiskolai, illetve szakiskolai képzésben vesz részt (71%, illetve 77%), a vokacionális képzésben 53%-os a részarányuk, míg az elméleti képzésben csak 35%. A székelyudvarhelyi lakhelyű tanulóknál ezek az arányok épp fordítva vannak, hiszen az elméleti és a vokacionális képzésekben a legnagyobb a részarányuk (65%, illetve 47%), miközben a szakközépiskolai, illetve szakiskolai képzésben csak 29%-os, illetve 23%-os részaránnyal vannak jelen (lásd 12. táblázat).

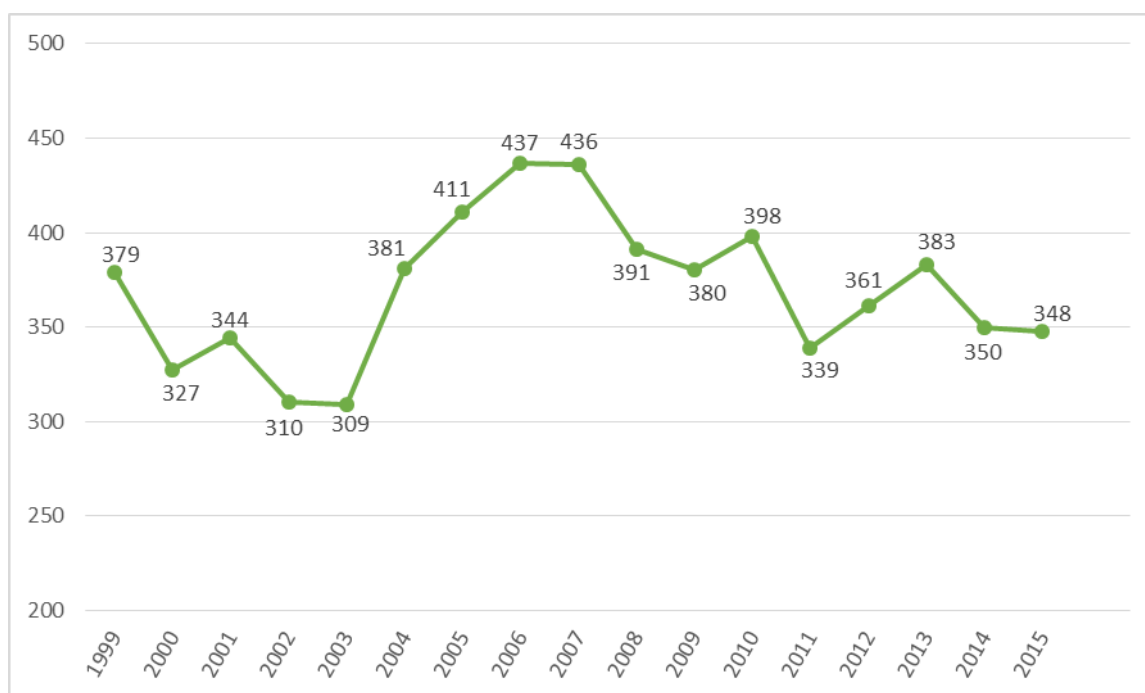
Szak irány	Intézmény neve	Szak	Udvarhelyi tanuló	Nem udvarhelyi tanuló	Udvarhelyi tanuló %	A nem udvarhelyi tanuló %
Vokacionális	Tamási Áron Gimnázium	Kat. teológia	10	19	47%	53%
	Marin Preda	Tanítóképző	3	21		
	Dr. Palló Imre Művészeti Sz.	Zene	17	9		
	Dr. Palló Imre Művészeti Sz.	Rajz	18	10		
	Benedek Elek Pedagógiai L.	Tanítóképző	10	18		
	Bányai János Szakközépisk.	Sport	11	18		
	Baczkamadarasi Kiss G.	Ref. teológia	21	8		
Szakközépiskola	Kós Károly Szakközépiskola	Turisztikai tech.	11	16	29%	71%
	Kós Károly Szakközépiskola	Közigazgatás	12	16		
	Kós Károly Szakközépiskola	Gazdasági tech.	9	19		
	Eötvös József Szakközépisk.	Mechatronika	7	21		
	Eötvös József Szakközépisk.	Autóvillamos.	7	21		
	Bányai János Szakközépisk.	Nyomdász	5	14		
	Bányai János Szakközépisk.	CNC-marós	6	18		
	Eötvös József Szakközépisk.	Állategészs. tech.	4	23		
Szakiskola	Kós Károly Szakközépiskola	Pincér-élelmezési eladó	9	21	23%	77%
	Kós Károly Szakközépiskola	Keresk. eladó	11	17		
	Eötvös József Szakközépisk.	Kertész	6	22		
	Eötvös József Szakközépisk.	Pék-cukrász	2	27		
	Bányai János Szakközépisk.	Konfekcióipar	4	10		
	Bányai János Szakközépisk.	Asztalos	4	12		
	Bányai János Szakközépisk.	Ács-asztalos-parkettázó	0	15		
	Bányai János Szakközépisk.	Marós-eszterg.-gyalus	7	24		
Elmélet	Tamási Áron Gimnázium	Filológia	12	15	65%	35%
	Tamási Áron Gimnázium	Matem.-info.	20	8		
	Tamási Áron Gimnázium	Természettudomány/angol	21	7		
	Tamási Áron Gimnázium	Természettud.	23	5		
	Marin Preda	Természettud.	8	12		
	Benedek Elek Pedagógiai L.	Természettud.	15	13		
	Baczkamadarasi Kiss G.	Matem.-info./term.	21	6		
		Összesen	314	465	40%	60%

12. táblázat: A székelyudvarhelyi, illetve nem székelyudvarhelyi IX. osztályos tanulók százalékos megoszlása szakirányon belül

Forrás: Saját szerkesztés a középiskolák által beküldött adatok alapján

A tanulói létszám várható alakulása az elkövetkező 12 évben

Kiindulási pontként a székelyudvarhelyi lakosság-nyilvántartó iroda által rendelkezésre bocsátott adatokat vizsgáltunk, melyben láthatjuk a székelyudvarhelyi állandó lakcímmel rendelkező gyerekek születési számát 1999-2015 között. A vizsgált 16 év adataiban folyamatos ingadozás figyelhető meg. A 2008-as gazdasági válságot megelőző négy évben volt egy konstans születésszám-növekedés, amely a válságot követő években visszaesett a 2000-es év szintjére. A legmagasabb szintet a születések száma 2006-ban érte el, illetve a vizsgált időszakban a legkevesebben 2003-ban születtek (lásd 9. ábra).

9. ábra: A székelyudvarhelyi állandó és ideiglenes lakcímmel rendelkező gyerekek száma születési év szerint

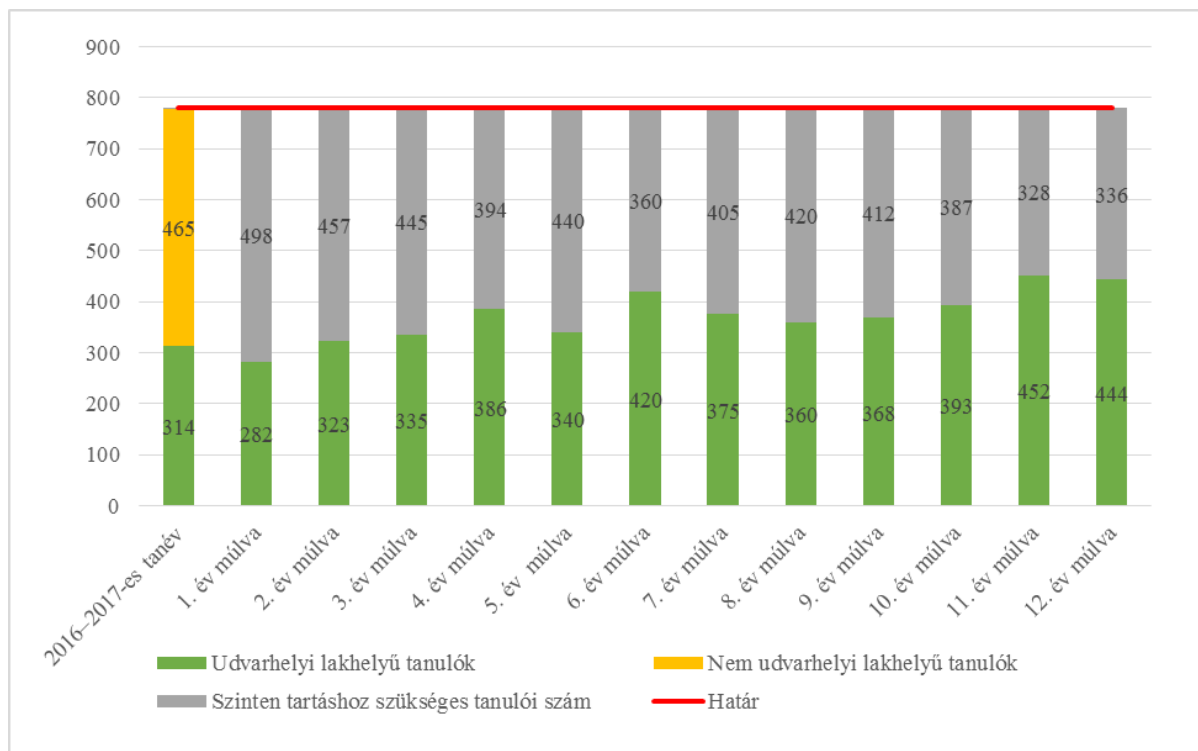
Forrás: Saját szerkesztés a lakosság-nyilvántartó iroda adatai alapján

Feltételezve, hogy a Székelyudvarhelyen született gyermekek az iskolát is szülővárosukban fogják végezni, megpróbáltuk előrevetíteni, hogy az elkövetkező 12 évben hogyan alakul a tanulói létszám Székelyudvarhelyen.

A 2016–2017-es tanévben a székelyudvarhelyi középiskolák összesen 29 IX. osztályt indítottak, amelyekben összesen 779 tanuló tanul, közülük 314 székelyudvarhelyi lakhellyel rendelkező és 465 más településről való.

Figyelembe véve a jelenlegi napközis gyerekek számát, az elemi és általános iskolai képzésben részt vevő székelyudvarhelyi tanulók számát, azt vizsgáltuk, hogy az

elkövetkezendő években milyen létszámú nem székeljudvarhelyi lakhelyű tanulóra van szükség ahhoz, hogy a jelenlegi osztály-, illetve tanulói létszámot fenn lehessen tartani a város középiskolaiban. Az elemzésnél azt vettük alapul, hogy hosszú távon is indul 29 IX. osztály, és ezekben összesen 779 tanuló a cél (lásd 10. ábra). Az ábrán szürkével jelölt rész mutatja azt a tanulói létszámot, amely a jelenlegi székeljudvarhelyi lakhelyű tanulók mellé szükséges lenne ahhoz, hogy a székeljudvarhelyi középiskolák folyamatosan tudják indítani a 2016–2017-es tanévben meghirdetett osztályokat.

10. ábra: A IX. osztály tanulói létszámának várható alakulása az elkövetkező 12 évben a jelenlegi tanulói létszámból kiindulva

Forrás: Saját szerkesztés a Hargita Megyei Tanfelügyelőség és a középiskolák által kitöltött adatlapok adatai alapján

A fenti grafikon számait elemezve azt láthatjuk, hogy Székeljudvarhely városa esetében a városban született és ott iskolában járó tanulók száma az elkövetkezendő években kismértékben, de növekedni fog, ezáltal a közeljövőben a jelenleg indított 29 IX. osztály kevesebb nem székeljudvarhelyi tanulóval is tartható lesz. Amennyiben a jelenlegi óvodai képzésbe beiratozottak létszámából nem történik jelentős lemorzsolódás, 12 év múlva 130-cal több székeljudvarhelyi lakhellyel rendelkező IX. osztályos fog kezdeni középiskolát Székeljudvarhelyen, mint a 2016–2017-es tanévben.

Összességében megállapítható, hogy a székeljudvarhelyi iskolai populáció nem fog csökkenni a következő évtizedben, sőt, a Székeljudvarhelyen születettek esetében enyhe tanulói

létszámemelkedésre számíthatunk. Ennek megfelelően közép- és hosszú távon fenntarthatónak látszik a jelenlegi középiskolai hálózat, a jelenlegi osztály- és tanulói számokkal.

6. A SZÉKELYUDVARHELY ÉS KÖRNYÉKE VIII. OSZTÁLYOS TANULÓINAK ÉS SZÜLEIKNEK A VÉLEMÉNYE ÉS ELVÁRÁSAI A VÁROS OKTATÁSI INTÉZMÉNYEIRŐL ÉS AZOK KÉPZÉSEIRŐL

Egy város oktatási hálózatának és az ott meghirdetett képzéseknek valamilyen szinten követnie kell az azokban tanulni készülő tanulók elvárásait. Azáltal, hogy a VIII. osztályos tanulók iskola- és szakválasztására még nagy hatással vannak a szülők, a képzések meghirdetésénél nemcsak a tanulók, hanem bizonyos szinten a szülők elvárásait is figyelembe kell venni.

Az oktatási tervet kidolgozásához a székelyudvarhelyi, valamint a környező települések VIII. osztályos tanulóit és azok szüleit/nevelőit önkitöltős kérdőívvel kérdeztük meg a továbbtanulási és szakválasztási preferenciáikról. A környező települések tanulóit azért volt indokolt megkérdezni, mivel IX. osztálytól kezdődően a székelyudvarhelyi középiskolákban jelentősen megnövekszik a nem udvarhelyi lakhellyel rendelkező tanulók aránya. A kérdőíveket a tanulók egy kutatásban részt vevő munkatárs jelenlétében töltötték ki, míg a szülők levélben kapták meg az űrlapot, melyet vissza kellett juttassanak a felmérést végzőkhöz, így azok kitöltési aránya kisebb, mint a tanulóké.

A kutatásba 394 tanuló és 308 szülő került be – ez a kutatásba bevont székelyudvarhelyi és kiválasztott 6 település (2016–2017-es tanév) VIII. osztályos tanulóinak 81,72 %-a (Udvarhely 84%, más település 75%) és a szülők 63,24%-a (Udvarhely 62%, más település 66%) (13. táblázat).

Ssz.	Iskola	Település	Megkérdezett tanulók száma	Megkérdezett szülők száma
1	Baczkamadarasi Kis Gergely Ref. K.	Székelyudvarhely	32	23
2	Benedek Elek Pedagógiai Líceum	Székelyudvarhely	24	13
3	Bethlen Gábor Általános Iskola	Székelyudvarhely	42	28
4	Marin Preda Elméleti Líceum	Székelyudvarhely	23	11
5	Móra Ferenc Általános Iskola	Székelyudvarhely	55	50
6	Orbán Balázs Általános Iskola	Székelyudvarhely	34	32
7	Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	Székelyudvarhely	14	9
8	Tamási Áron Gimnázium	Székelyudvarhely	27	17

9	Tompai László Általános Iskola	Székelyudvarhely	16	14
10	Dr. P. Boros Fortunát Gimnázium	Zetelaka	17	17
11	Fülöp Áron Általános Iskola	Felsőboldogfalva	32	27
12	Kriza János Általános Iskola	Kápolnásfalu	16	15
13	Szent István Általános Iskola	Székelyszentkirály	22	19
14	Benedek Fidél, Székelyszentlélek	Székelyszentlélek	19	15
15	Tamási Áron Általános Iskola	Farkaslaka	21	18
Összesen			394	308

13. táblázat: A megkérdezett tanulók és szülők iskolák szerinti létszáma (eset)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

6.1 A VIII. OSZTÁLYOS TANULÓK ISKOLAVÁLASZTÁSI PREFERENCIÁINAK VIZSGÁLATA

Minta

A megkérdezett tanulók 67,77%-a székelyudvarhelyi iskolákban tanul, akik közül 87,27% a városban is lakik, míg 12,73% más településről származik. Ők elsősorban a környező településekről naponta ingáznak a városi iskolákba. Kivételt jelentenek a román nyelvű középiskola és a művészeti szakközépiskola bentlakó tanulói. A Székelyudvarhelyen tanuló, de nem helyi tanulók lakhelyei: Fenyéd (5), Küküllőkeményfalva (4), Zetelaka (4), Felsőboldogfalva (3), Bögöz (2), Kányád (2), Máréfalva (2), Ócfalva, Alsórákos, Bikafalva, Boldogfalva, Farkaslaka, Hodgya, Ieud/Jód, Nagybacon, Székelylengyelfalva, Székelyszentkirály, Ülke (1). A megkérdezett nem székelyudvarhelyi iskolákban tanuló VIII. osztályos diákok aránya 32,23%-ot tesz ki a mintából.

A kutatásba bevont tanulók nemek szerinti eloszlása közel egyenlő arányú (fiú 49,75%, lány 50,25%).

	Eset	%
Székelyudvarhely	267	67.77
Székelyudvarhely környéke	127	32.23

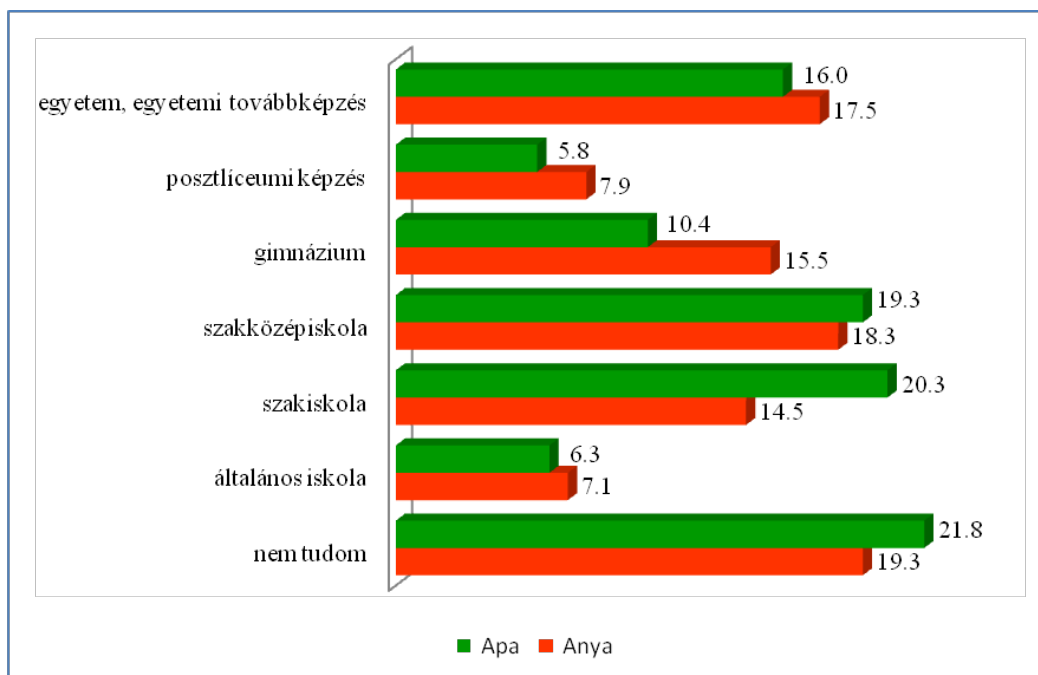
14. táblázat: A megkérdezett tanulók tanulási település szerinti eloszlása

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

a. A szülők legmagasabb iskolai végzettsége

A megkérdezett tanulók négyötöde válaszolta meg, hogy szüleik milyen iskolai végzettséggel rendelkeznek. A válaszok szerint az anyák magasabban képzettek, hiszen ők vannak többen, akik egyetemi, posztliceális vagy gimnáziumi végzettséggel rendelkeznek. Az apák a

végzettségük szerint a szakközépiskolai és szakiskolai képzésekben reprezentáltak magasabban.

11. ábra: Szülők legmagasabb iskolai végzettsége (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Szülők iskolai végzettsége	Választott szak							
	Elméleti		Szakközépiskola		Szakiskola		Vokacionális	
	Anya	Apa	Anya	Apa	Anya	Apa	Anya	Apa
általános iskola	0.57%	1.13%	3.42%	2.27%	2.85%	1.98%	0.57%	1.42%
szakiskola	4.27%	5.67%	4.84%	8.50%	1.42%	2.83%	3.42%	2.55%
szakközépiskola	6.27%	8.50%	6.27%	6.23%	2.28%	1.98%	2.56%	3.40%
gimnázium	9.12%	5.95%	3.42%	1.98%	0.57%	0.28%	4.27%	2.55%
posztliceumi képzés	6.84%	4.25%	0.28%	0.85%	0.00%	0.00%	1.42%	1.13%
egyetem	14.53%	13.60%	1.99%	0.85%	0.00%	0.85%	1.99%	1.98%
Nem tudom	7.12%	9.35%	4.56%	3.97%	2.56%	2.27%	2.56%	3.68%

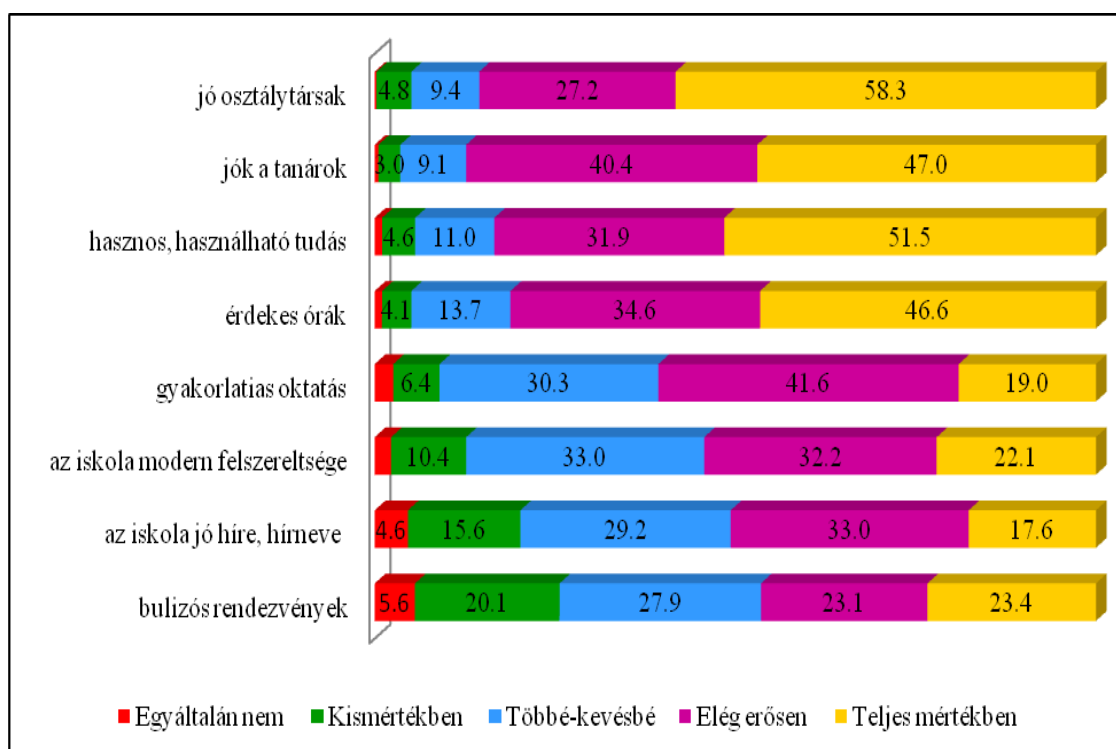
15. táblázat: A szülők iskolai végzettsége és a választott továbbtanulási forma közti kapcsolat
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A szülők iskolai végzettsége és a gyermek továbbtanulási preferenciája kapcsolatának vizsgálatából az tűnik ki, hogy nincs szignifikáns összefüggés e két faktor között, hiszen függetlenül a szülők tanulmányaitól a gyerekek leginkább elméleti képzésben akarnak továbbtanulni. Csak néhány kivétel van a fenti megállapítás alól, például az általános iskolai vagy szakiskolai végzettségű szülők gyerekei inkább a szakközépiskolai képzést választanák.

Ez azt jelenti, hogy a tanulók a szüleikhez képest minimum egy fokkal magasabb szintű végzettséget szeretnének elérni. A 14. táblázatban szereplő legmagasabb érték 14,53% és 13,60%, ami azt jelenti, hogy az összes tanuló közül ilyen arányban akarnak elméleti képzésre menni azok, akiknek szülei egyetemet végeztek, illetve a 0,00% azt jelenti, hogy egyetemet végzett szülők gyerekei közül senki sem választana szakiskolai képzést.

b. A középiskolák kiválasztásának tényezői

A leendő középiskolai tanintézmény kiválasztásakor az oktatással közvetve és nem közvetve összefüggő tényezők fontosságát vizsgáltuk. A tanulók számára a legfontosabb faktor a *jó osztálytársak* megléte, ebből is kitűnik, hogy ebben a korban a kortárs kapcsolatok befolyása igencsak meghatározó. Ezt követik a *jó oktatók*, a *használható tudás* és az *érdekes órák*. A tanulók számára a *gyakorlatias oktatás* nem bír olyan meghatározó erővel, mint ahogy az *iskola modern felszereltsége* vagy *jó hírneve* sem. A megadott szempontok közül a *bulizós rendezvények* számítanak a legkevésbé a tanulók számára az iskola kiválasztásakor.

12. ábra: A tanulók iskolaválasztási szempontjai (a válaszok %-os megoszlása)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Ssz.	Tényezők	Átlag
1	jó osztálytársak	4.38
2	jók a tanárok	4.30
3	hasznos, használható tudás	4.27
4	érdekes órák	4.22
5	gyakorlatias oktatás	3.68
6	az iskola modern felszereltsége	3.61
7	az iskola jó híre, hírneve	3.43
8	bulizós rendezvények	3.39

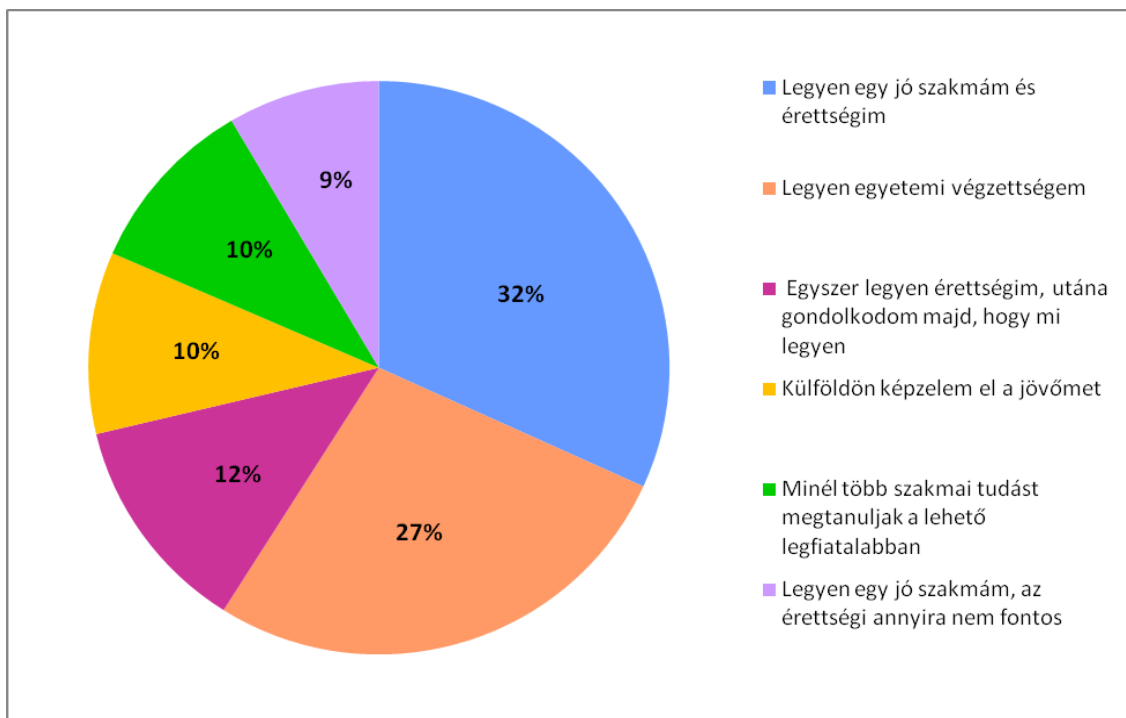
16. táblázat: A tanulók iskolaválasztási szempontjai (átlagok)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

c. Mi szükséges a magabiztossághoz, sikerességhez?

A következőkben arról kérdeztük a tanulókat, hogy számukra mi a leglényegesebb ahhoz, hogy magabiztos, sikeres emberek legyenek. A válaszlehetőségek kialakításakor azt vettük figyelembe, hogy a hazai társadalomban az érettségi megléte, valamint a magas iskolai végzettség igencsak nagy presztízssértékű tényezők, ezért kíváncsiak voltunk, hogy a tanulók mennyire tulajdonítanak ennek jelentőséget. Ugyanakkor a külföldre való vándorlás is egyre népszerűbb a mai fiatalok körében, ezért ezzel a lehetőséggel is számoltunk.

A válaszok alapján az a konzekvencia vonható le, hogy a tanulók abszolút többsége szeretne érettségi bizonyítványt szerezni. A tanulók 12%-a elsősorban a sikeres érettségire koncentrál, 32%-a az érettségi meglétét egy jó szakmával is szeretné kiegészíteni, 27%-nak pedig felsőfokú végzettséget is szándékában áll szerezni. A válaszadók 9%-a a magabiztosság és sikeresség kulcsát egy jó szakmában látja, kevésbé fontos számukra az érettségi, 10%-uk minél fiatalabb korban óhajt minél több szakmai tudást elsajátítani, és ugyancsak 10% azok aránya, akik egyértelműen külföldön képzelik el jövőjüket.

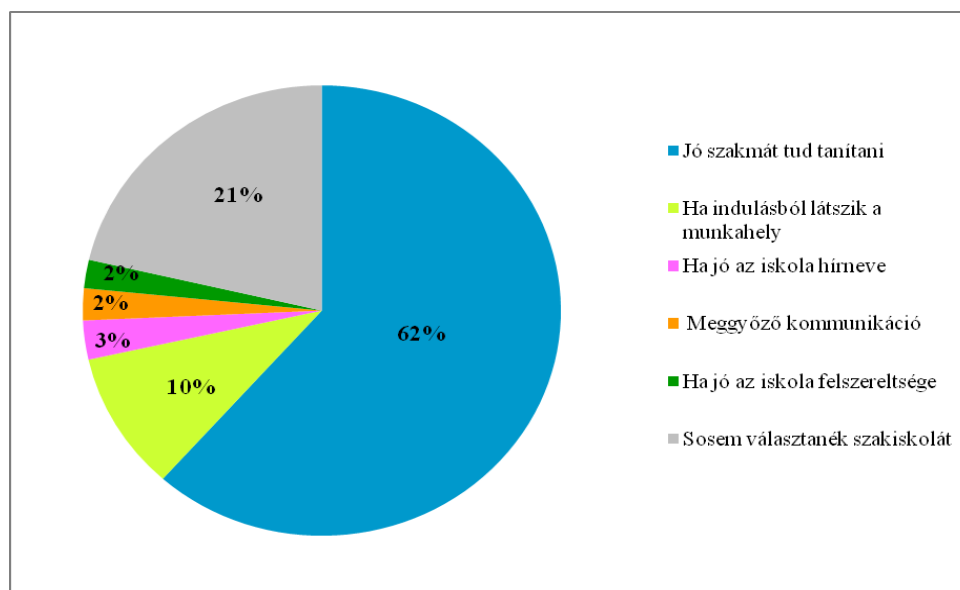
Két tanuló a felsorolt lehetőségek helyett egyéb választ adott, amely független a szakmától, érettségitől, egyetemről, szerintük az önbizalom, a kitartás, a céltudatosság és a jó gondolkodás fontos a magabiztossághoz. Két tanuló nem válaszolt.

13. ábra: A siker és magabiztosság szempontjai a tanulók szerint (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

d. A szakiskola választásának lehetősége

A tanulókat arról is kérdeztük, hogy milyen feltétel mellett választanának szakiskolát. Az abszolút többség egy jó szakma esetén vállalná, 10% akkor járna szakiskolába, ha indulásból látszik már a munkahely. Az iskola jó hírneve, a meggyőző kommunikáció és az iskola jó felszereltsége a tanulók 2-3%-nak számít, és 21%-uk semmilyen körülmények közt nem választana szakiskolát.

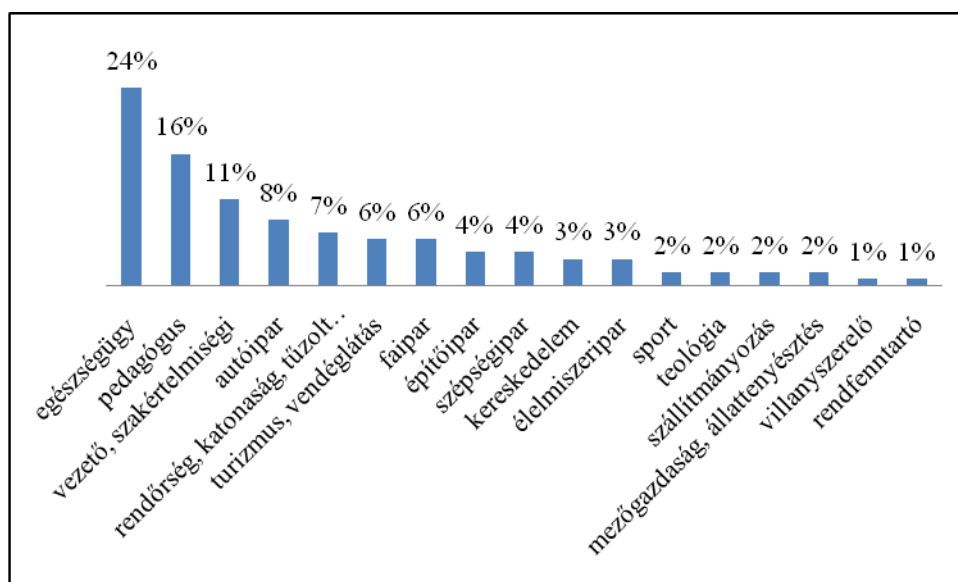

14. ábra: A szakiskola választásának feltételi (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

e. Munkahely kilátásban

A megkérdezett tanulók 31%-a látja úgy, hogy lakókörnyezetében van olyan munkahely, ahol szívesen dolgozna. Ezen válaszok alapján az egészségügyben való elhelyezkedés a legnépszerűbb, ezt követi a pedagógiai szakma, majd valamilyen vezető beosztásban lévő vagy szakértelmiségi munkakör. Negyedik legvonzóbb szakterület az autóipar, majd a nemzetbiztonsági munkakörök (rendőrség, katonaság, tűzoltóság), melyet a turizmus-vendéglátás és faipar követ. Néhányan az építőiparban, szépségiparban, kereskedelemben szeretnének dolgozni (lásd 15. ábra).

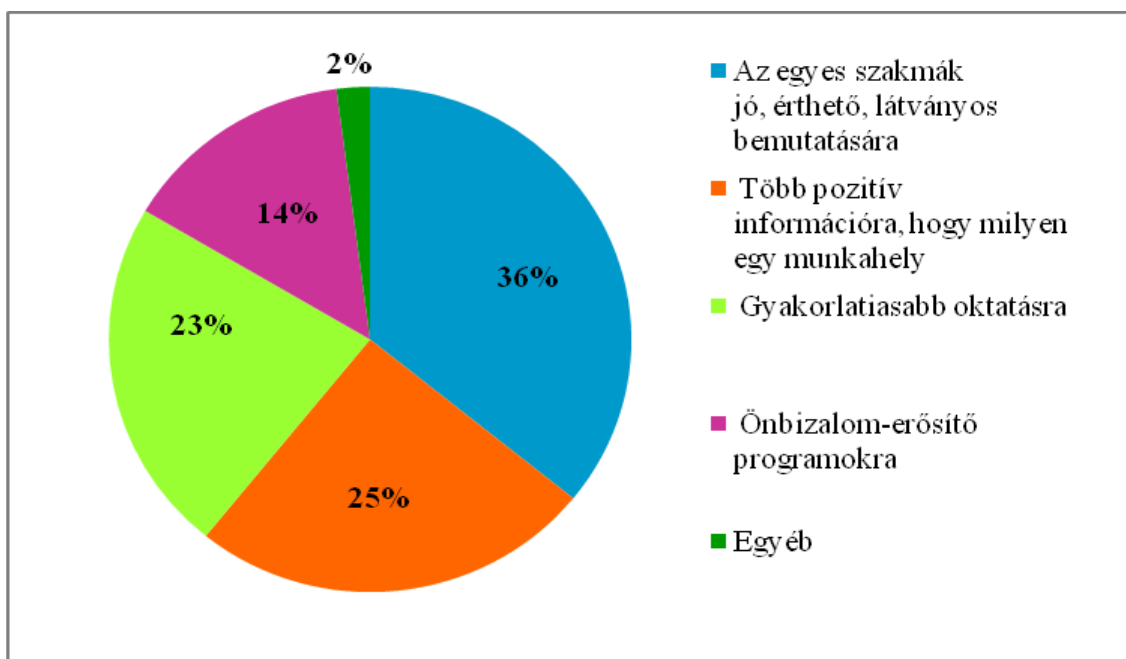
A tanulók ezen kérdéseire adott válaszokból az tűnik ki, hogy akik orvosi vagy tanári pályára készülnek, azokban hamar megszületik ez az elhatározás, a többiek sokkal később választanak pályát.

15. ábra: A tanulók preferált munkahelyei, munkakörei (%)
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

f. Döntéshozatal

Tudatában annak, hogy a középiskola kiválasztásánál több tényezőt kell figyelembe venni, és ezek szerint mérlegelni, tudni akartuk, hogy a tanulókat mi segítené a leginkább, mire van szükségük, hogy jó döntést hozzanak (16. ábra).

16. ábra: A középiskola kiválasztását leginkább segítő tényezők (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A tanulók egyharmadának az jelentene segítséget, ha az egyes szakmákat részletesen bemutatnák nekik, egynegyedüknek az lenne támogatás a döntéshozásban, ha több pozitív információt kapnának arról, hogy milyen egy jó munkahely, vagy gyakorlatiasabb lenne az oktatás. 14%-uk a saját önbizalmát erősítené, hogy jól válasszon.

2%-uk válaszolta, hogy egyébre lenne szüksége ahhoz, hogy jó döntést tudjon hozni. Ezek közé tartoznak: időben kapjanak tájékoztatást a lehetőségekről, ne csak a VIII. osztály második félévében; a már ott tanuló tanulók véleménye; az iskola jó hírneve (jó elméleti oktatás, jó tanárok); van, aki a szüleivel szeretné megbeszélni a jó döntést, illetve vannak, akik épp ennek ellenkezőjét szeretnék, vagyis hogy ne a szülők döntsenek helyettük.

g. Választott iskola

Az alábbi táblázatban (17. táblázat) összefoglaltuk, hogy a tanulók mely iskolákba szeretnének jelentkezni. Az eredményekből az látszik, hogy legtöbben a Tamási Áron Gimnázium tanulói lennének (31,22%). A második preferált intézmény, ahol a tanulók folytatnák tanulmányaikat, a Kós Károly Szakközépiskola (16,75%), harmadik a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium (16,75%), negyedik a Benedek Elek Pedagógiai Líceum (10,41%), ötödik az Eötvös József Szakközépiskola (9,14%), hatodik a Bányai János Műszaki Szakközépiskola (7,11%), hetedik a Marin Preda Elméleti Líceum (6,35%) és nyolcadik a Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola (3,30%). A sor már nem

udvarhelyi iskolákkal folytatódik. Csíkszeredai vagy szentegyházi iskolákat a kápolnásfalusi tanulók nevezték meg, a zetelaki iskolába egy helybéli tanuló kíván jelentkezni.

Ssz.	Iskola	I. választás		II. választás		III. választás	
		Udv.	Nem Udv.	Udv.	Nem Udv.	Udv.	Nem Udv.
1	Tamási Áron Gimnázium	90	33	40	7	20	3
2	Kós Károly Szakközépiskola	41	25	41	26	31	33
3	Baczkamadarasi Kis Gergely Ref. Kollégium	38	5	52	14	41	12
4	Benedek Elek Pedagógiai Líceum	31	10	53	15	52	5
5	Eötvös József Szakközépiskola	20	16	24	27	18	11
6	Bányai János Műszaki Szakközépiskola	6	22	12	10	32	15
7	Marin Preda Elméleti Líceum	24	1	5	1	11	0
8	Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	12	1	15	4	20	15
9	Gábor Áron Szakközépiskola (Szentegyháza)	0	4	0	1	0	3
10	Márton Áron Főgimnázium (Csíkszereda)	0	2	1	0	0	0
11	Kós Károly Szakközépiskola (Csíkszereda)	1	1	0	0	0	0
12	Venczel József Szakközépiskola (Csíkszereda)	0	1	0	1	0	0
13	Dr. P. Boros Fortunát Elméleti Középiskola (Zetelaka)	0	1	0	0	0	0
14	Segítő Mária Római Katolikus Gimnázium	0	0	0	2	0	1
15	Octavian Goga Középiskola (Csíkszereda)	0	0	3	0	0	0
16	Egyéb	2	0	2	1	1	0
17	Nem válaszolt	2	5	19	18	41	29
ÖSSZESEN		394		394		394	

17. táblázat: A székelyudvarhelyi középiskolákba való tervezett jelentkezés eloszlása (esetszám)

U – székelyudvarhelyi tanuló NU – nem székelyudvarhelyi tanuló

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Közel kétharmada székelyudvarhelyi azoknak, akik az első helyre tették a Gimnáziumot. A második helyre került Kós Károly Szakközépiskola potenciális hallgatóinak 67%-a, míg a Református Kollégiumba jelentkezők 88,37%-a székelyudvarhelyi. A Pedagógiai Líceumba jelentkezők háromnegyede (75,61%) helyi tanuló. Ez az arány csökken az Eötvös József Szakközépiskola esetében, ahol a jelentkezők mintegy fele (55,56%) udvarhelyi, míg a

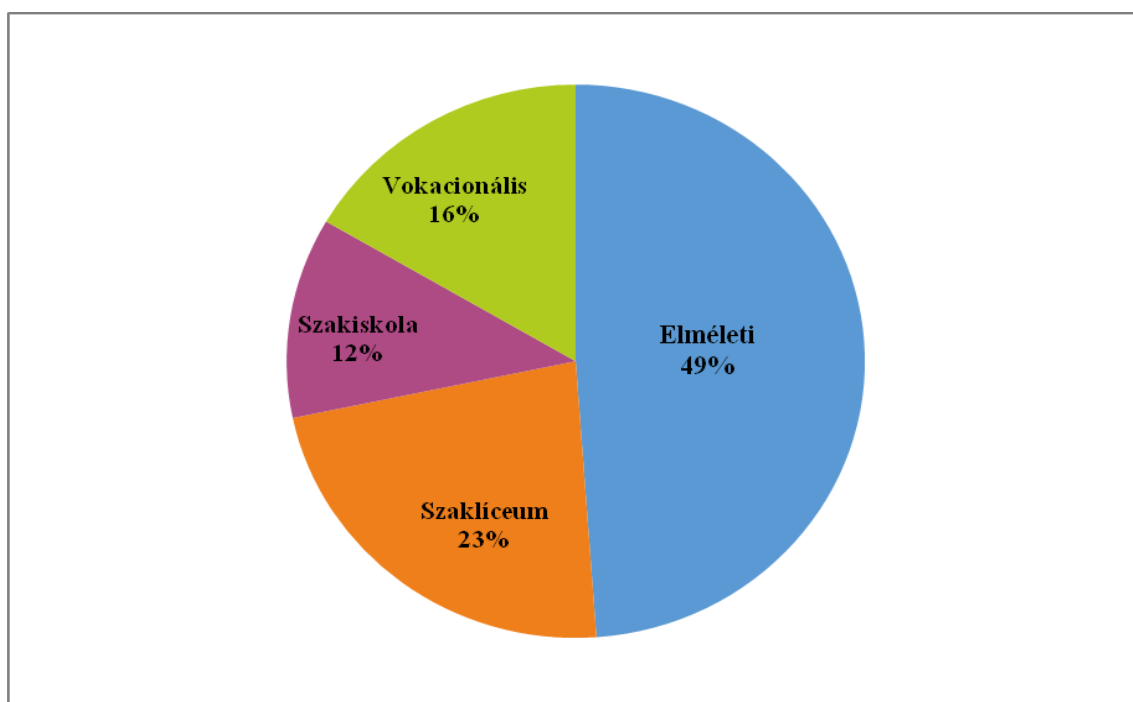
Bányai János Műszaki Szakközépiskola esetében ez az arány megfordul, ugyanis 21,43% az oda iratkozó udvarhelyi tanuló.

h. Képzési profil választása

A megkérdezett VIII. osztályos tanulók közel fele (49%) elméleti iskolába szeretne járni, kevesebb mint egyötödük vokacionális osztályba (16%), illetve szakközépiskolába (23%), mintegy egytizedük (12%) pedig szakiskolába.

Az első három helyre elméleti osztályokba jelentkeznének a tanulók. Legtöbben természettudományi osztályban szeretnének tanulni, ezt követi a filológia, majd a pedagógia. Az első szakmát adó képzési terület az autószerelő.

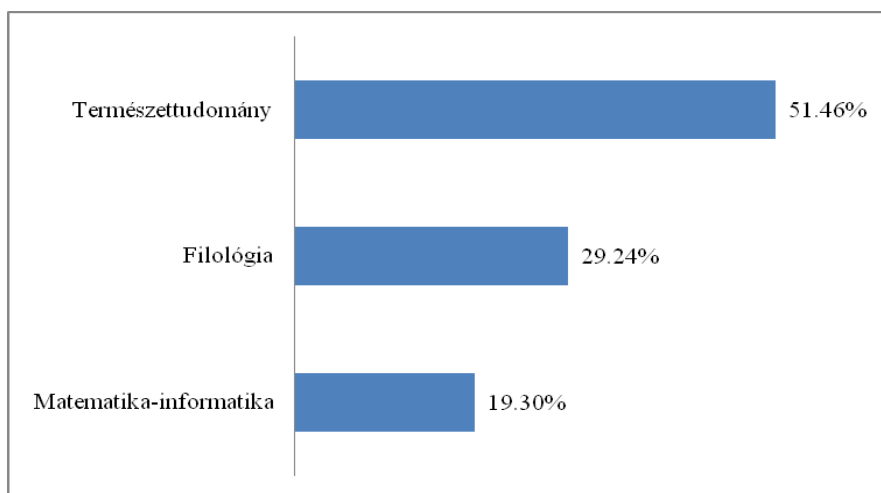
A kutatásban részt vett tanulók egytizede (10,91%) még nem tudta megnevezni, hogy milyen profilú osztályban szeretné folytatni tanulmányait.

17. ábra: A tanulók osztályprofil szerinti középiskolai osztályválasztása (%)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Az elméleti képzések közül a tanulóknak több mint a fele a természettudományt választotta, közel egyharmaduk filológia szakon tanulna és egyötödük választana matematika-informatika képzést. (18. ábra)

18. ábra: A VIII. osztályos tanulók által választott elméleti osztályok megoszlása (%)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

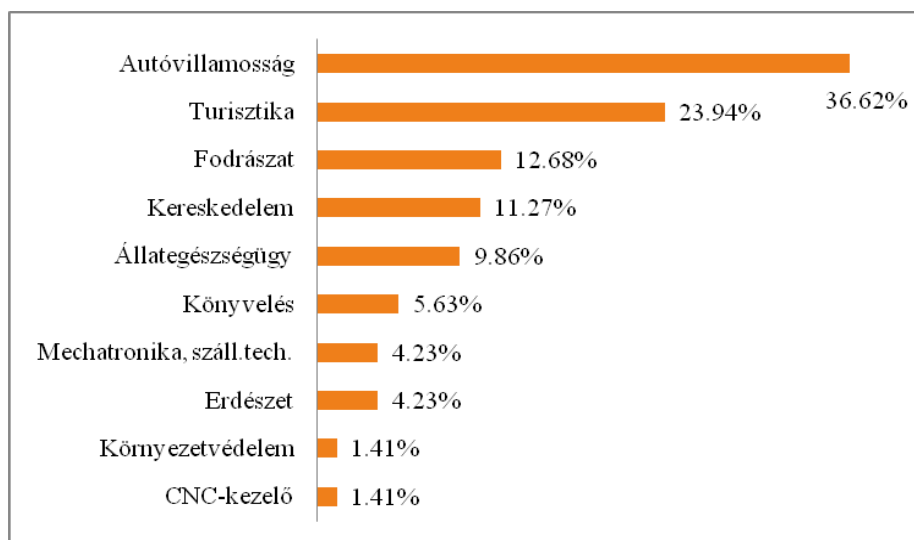
A természettudomány és angol-természettudomány osztályokra kimagaslóan magas a tanulók részéről az igény, ezért azt is megvizsgáltuk, hogy mely iskolákba szeretnének jelentkezni ezekre a képzésekre.

	Természettudomány	Angol-természettudomány
Tamási Áron	33	15
Baczkamadarasi K. G.	12	
Benedek Elek	6	9
Marin Preda	10	
Más város	3	
Összesen	64	24

18. táblázat: Természettudomány osztályokba való jelentkezések eloszlása az iskolák között (esetszám)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

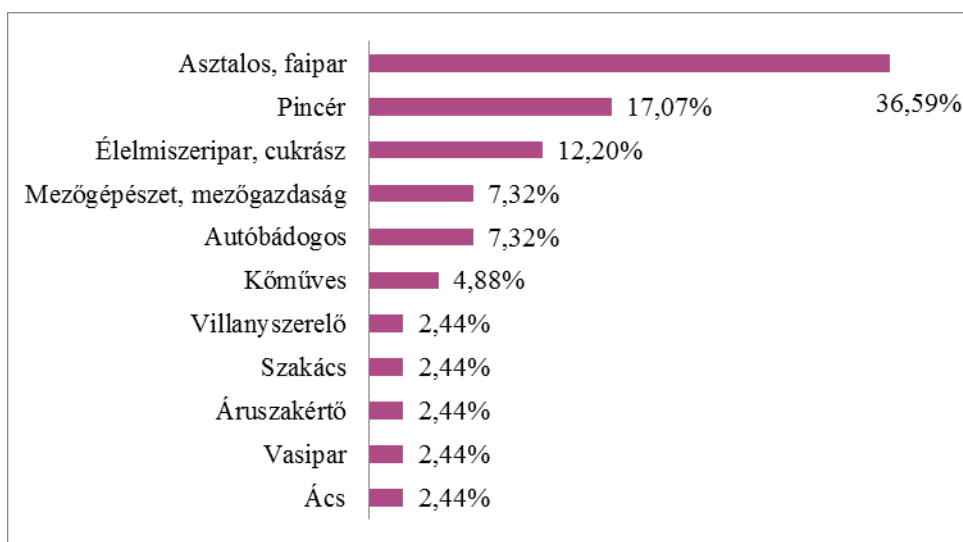
Azok a tanulók, akik szakközépiskolai képzésben folytatnák tanulmányaikat, elsősorban az autóvillamosság szakot választanák, ezt követi a turisztika, fodrászat, kereskedelem, állategészségügy, könyvelés, mechatronika, erdőszet, mezőgazdaság, környezetvédelem, CNC-kezelő (19. ábra).

19. ábra: A tanulók által preferált szakközépiskolai képzések (%)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A szakiskolai képzések körében a faipari szakok, elsősorban az asztalos szakma a legnépszerűbb. A második a pincér szak, melyet az élelmiszeripar követ, majd az autóbádogos és mezőgazdaság egyforma arányban. Hatodik helyre a kőművesség került, és néhányan a szakács, áruszakértő, ács és vasipari szakmát választották.

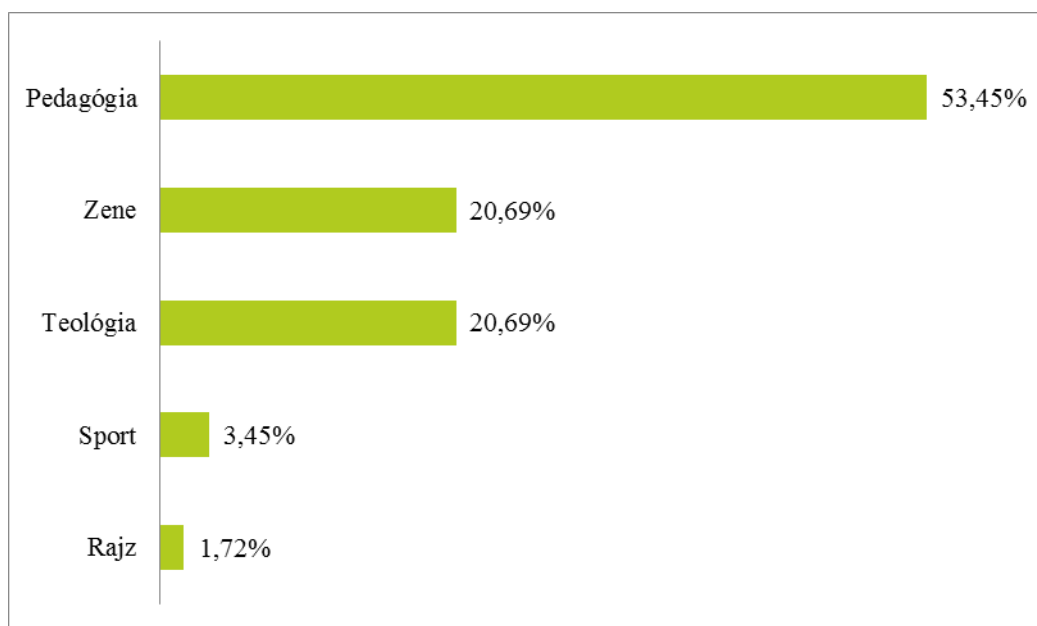

20. ábra: A tanulók által preferált szakiskolai képzések (%)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A megkérdezett tanulók 16%-a vokacionális profilú osztályt választana, ezek közül a pedagógia az, amely a legnépszerűbb, ezt a tanulók több mint fele választotta. Ezt követi a

zene és teológia, amelyet a vokacionális profilt választók egyötöde nevezett meg. Sport és rajz szakirányú osztályba csekély számban mennének a tanulók.

21. ábra: A tanulók által preferált vokacionális képzések (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Megjegyzés: Annak érdekében, hogy a kutatás eredményét ne befolyásolja, hogy egyes középiskolákban több VIII. osztály van, minden egyes, középiskolai képzéssel is rendelkező intézményből csak egy VIII. osztályban végeztük el a kérdőíves felmérést. Ennek a módszernek a torzító hatása egyedül a Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola esetében jelentkezhet, mivel ebben az intézményben már VIII. osztályban megtörténik a tanulók szakosodása. Ebből az iskolából a felmérésbe a zene szakos VIII. osztály került be, így a képzőművészeti preferenciák ezen iskola képzőművészeti VIII. osztályából nem jelenhettek meg hangsúlyosan a felmérés eredményeiben.

6.2 A SZÜLŐK GYEREKEKRE VONATKOZÓ ISKOLAVÁLASZTÁSI PREFERENCIÁINAK VIZSGÁLATA

Minta

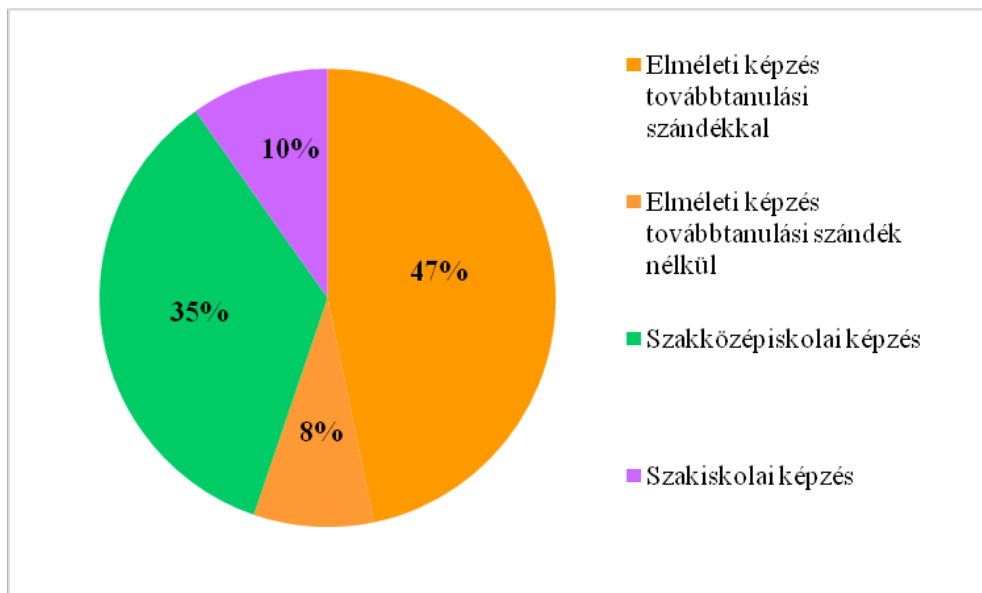
A felmérés során 308 szülőtől érkezett vissza kérdőív, ezeket többségében az anyák töltötték ki (78,57% anya, 20,45% apa, három fő nem adta meg a nemét). A válaszadók kétharmadának Székelyudvarhelyen tanul a gyereke, egyharmaduknak valamely környező település középiskolájában.

A gyerek tanulási települése	Eset	%
Székelyudvarhely	197	63.96
Székelyudvarhely környéke	111	36.04

19. táblázat: A megkérdezett szülők a gyerek tanulási települése szerinti eloszlása
Forrás: Saját szerkesztés

a. A leghatékonyabb továbbtanulási forma a gyerek érvényesülése szempontjából

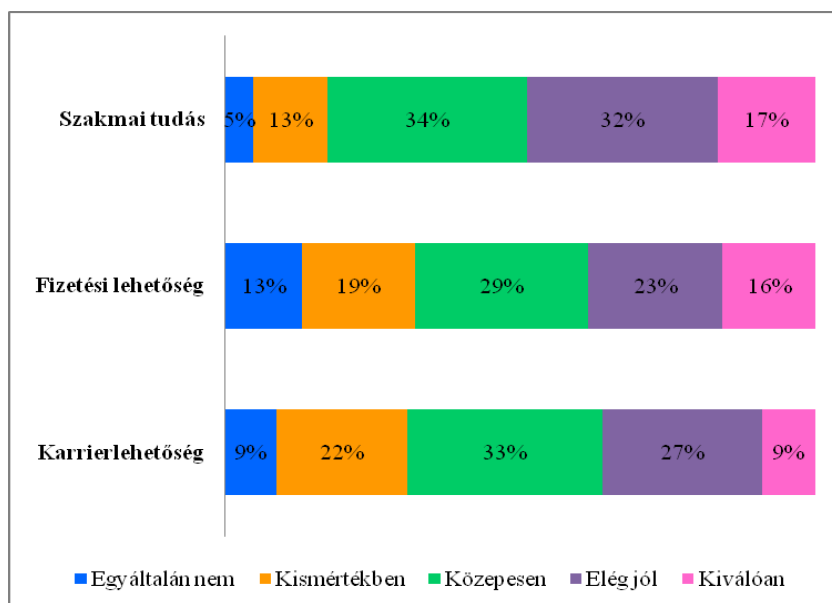
A szülők legtöbbször az elméleti képzést tartja a leghatékonyabbnak gyermeke érvényesülése szempontjából a jelenlegi középiskolai továbbtanulási formák közül, többségük azért, hogy a gyerek egyetemi tanulmányokra tudjon majd jelentkezni. Ezt követi a szakközépiskolai, majd a szakiskolai képzés.

22. ábra: A szülők szerint a leghatékonyabb továbbtanulási forma (%)
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

b. A középiskola befolyása a jövőre

A szülőket arról is kérdeztük, hogy szerintük a középiskolai tanulmányok mennyire nyújtanak segítséget ahhoz, hogy gyerekeiknek lehetőségük legyen a jó karrierre, megfelelő szakmai tudás megszerzésére, valamint jó fizetésre. A szülők válasza alapján a középiskolai felkészülés a szakmai ismeretek elsajátításban játszik a legnagyobb szerepet, de ez is alig haladja meg a közepes értékelést (3,36), míg a másik két faktor közepesen alapozható meg az iskolában.

23. ábra: A középiskola milyen arányban járul hozzá az egyes érvényesülési szempontokhoz (a válaszok %-os megoszlása)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Azok a szülők, akik általános iskolát, valamint egyetemet végeztek, határozottan úgy látják, hogy a gyerek karrierlehetőségei már a középiskolában megalapozásra kerülnek. A szakmai tudás megalapozásához a középiskola egyértelműen hozzájárul bármely formájú iskolai végzettséggel rendelkező szülő szerint. A kisebb iskolai végzettséggel rendelkező szülők szerint a fizetés mértékét igenis meghatározza a középiskolai oktatás, míg a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők szerint ez nem a középiskolában dől el.

Szülő iskolai végzettsége	Karrierlehetőség		Szakmai tudás		Fizetés	
	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
általános iskola	48.00	28.00	60.00	0.00	64.00	8.00
szakiskola	29.17	33.33	47.22	15.28	36.11	25.00
szakközépiskola	32.84	28.36	55.22	13.43	44.78	25.37
gimnázium	32.61	34.78	43.48	28.26	28.26	39.13
posztliceum	31.71	39.02	39.02	24.39	31.71	46.34
egyetem	42.59	18.52	48.15	16.67	29.63	37.04

20. táblázat: Az érvényesülési lehetőségek mértéke a szülők iskolai végzettsége szerint (%)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

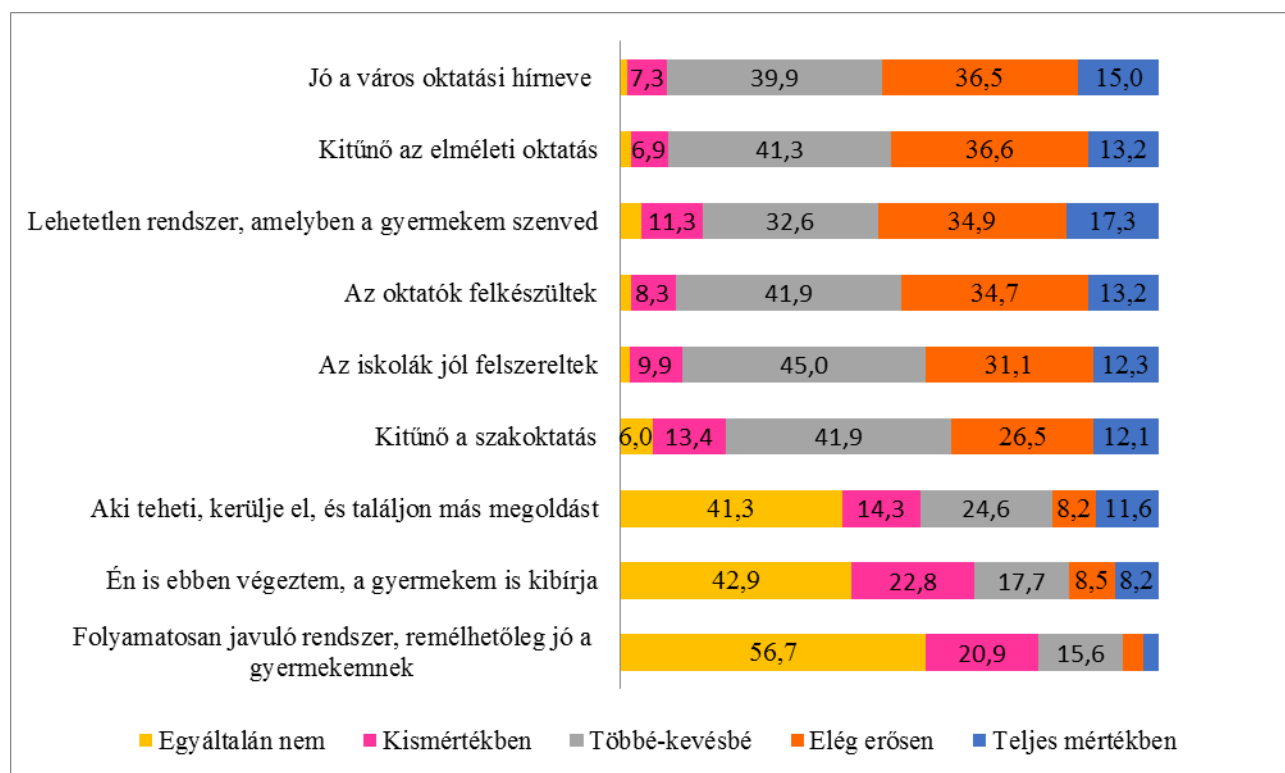
c. A székelyudvarhelyi középiskolák a szülők megítélése szerint

Megkérdeztük a szülőket, hogy a helyi iskolák mennyire tudják azt, hogy a gyerekeknek mire van szükségük, illetve az iskolarendszer mennyire ad gyakorlatias tudást. A szülők szerint a

helyi iskolák közepes mértékben tudják, hogy a gyereküknek mire van szükségük (3,13), valamint közepesnek ítélik meg a gyakorlatias tudás átadását is (3,11).

d. A székelyudvarhelyi oktatási rendszer a szülők szerint

A városi közhangulatban tapasztalható néhány megosztó vélemény a helyi oktatási rendszerről. Annak jártunk utána, hogy a tanulók szülei ezekkel mennyire értenek egyet. A szülők fele egyetért azzal, hogy jó a város oktatási hírneve, kitűnő az elméleti és szakoktatás, az oktatók felkészültek. Ugyanakkor közel fele úgy látja, hogy ez egy lehetetlen rendszer, amelyben csak szenved a gyerek. Ennél kevesebben vélik úgy, hogy az iskolák jól felszereltek. A szülők nem értenek egyet azzal, hogy el kell kerülni ezt a rendszert, és más megoldás után kellene nézni. Ugyanakkor azzal sem értenek egyet, hogy mivel a szülő is ebben a rendszerben tanult, ezért a gyerek is ebben kell végezzen. A legtöbb szülő nem látja azt, hogy ez a rendszer folyamatosan javulna, ami jó a gyereknek (24. ábra).

24. ábra: A szülők véleménye a város oktatási rendszeréről (a válaszok %-os megoszlása)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

e. Alternatívák elméleti osztályra

Székelyudvarhely középiskoláiba jelentkező tanulók nagyobb számban jelentkeznének elméleti osztályba, mint amennyi ilyen jellegű meghirdetett hely van a város középiskoláiban,

ezért tudni akartuk, hogy amennyiben nem lenne rá lehetőség, hogy valaki akarata ellenére elméleti osztályba kerüljön, a szülők milyen más megoldási lehetőségeket választanának. A szülők 80%-a válaszolt erre a kérdésre, és válaszaikból az tűnik ki, hogy az elméleti osztály alternatívája egy elsősorban székelyudvarhelyi szakközépiskola lenne, csak azok mennének más településre, akik ott vagy közel laknak (pl. Szentegyháza).

1. A szülő a gyereket szakiskolába íratná, és pedig:

Szakiskola	Eset	Szak	Eset
Bányai János Szakközépiskola	6	Faipar	2
		Textil	1
		Fodrász	1
		Asztalos	1
		Egyéb	1
Eötvös József Szakközépiskola	11	Autóvillamosság	2
		Autószerelő	1
		Mezőgazdaság	1
		Mezőgépezet	3
		Cukrászat	3
		Egyéb	1
Gábor Áron Szakközépiskola	2	Asztalos	1
		Víz-gáz szerelő	1
Kós Károly Szakközépiskola	1	Pincér	1
Egyéb	20	Faipar	2
		Fodrászat	1
		Kereskedelem	1
		Pincér	1
		Egyéb	15
Összesen	40		

21. táblázat: Szakiskola mint alternatíva
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

2. A szülő a gyereket szakközépiskolába íratná, és pedig:

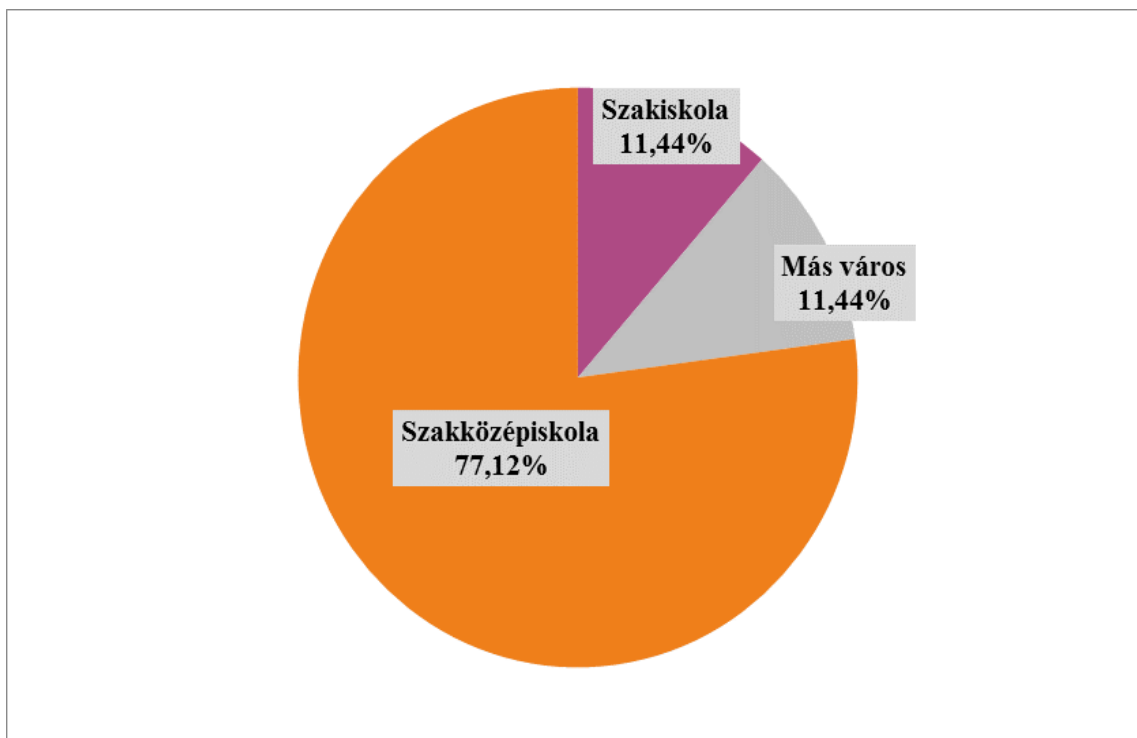
Intézmény neve	Eset	Szak	Eset
Kós Károly Szakközépiskola	69	Könyvelés	11
		Turisztika	24
		Pincér	4
		Kereskedelem	9
		Autómechanika, villamosság	2
		Raktáros	1
		Egyéb	18
Eötvös József Szakközépiskola	21	Autószerelő, autóvillamosság, autómechanika	12
		Könyvelés	2
		Élelmiszer	2
		Állategészségügy	2
		Környezetvédelem	1
		Egyéb	2
Bányai János Műszaki Szakközépiskola	7	Fodrász	2
		Asztalos	2
		Sport	1
		Egyéb	2
Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	4	Zene	4
Gábor Áron Líceum	5	Autószerelő	3
		Könyvelőség	2
Venczel József	1	Faipar	1
Egyéb	75	Asztalos	1
		Könyvelés	1
		Lakatos	1
		Fodrászat	1
		Kereskedelem	1
		Egyéb	70
Összesen	182		

22. táblázat: Szakközépiskola mint alternatíva
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

3. A szülő a gyereket más város elméleti osztályába íratná, éspedig:

Város	Eset	Középiskola	Eset	Szak	Eset
Csíkszereda	7	Márton Áron Főgimnázium	2	Matematika-informatika	1
				Társadalomtudomány	1
		Elméleti líceum	1		
		Octavian Goga Líceum	1		
		Egyéb	3		
Székelykeresztúr	1	Berde Mózes Unitárius Kollégium			
Gyulafehérvár	1	Gróf Majláth Gusztáv Károly	1	Kántor	1
Fălticeni	1	Nicu Gane Líceum			
Gyergyószentmiklós	1	Salamon Ernő Elméleti Líceum		Természettudomány	1
Budapest	2	Gimnázium	1	Pedagógia	1
		Magántanuló	1		
Szentegyháza	4	Gábor Áron Szakközépiskola	4		
				Faipar	
				Víz-gáz szerelő	1
Egyéb	14				
Összesen	31				

23. táblázat: Más város mint alternatíva
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

25. ábra: A szülők alternatív megoldásai a gyerekeik iskoláztatására, amennyiben a gyereke nem jut be elméleti képzésre (%)

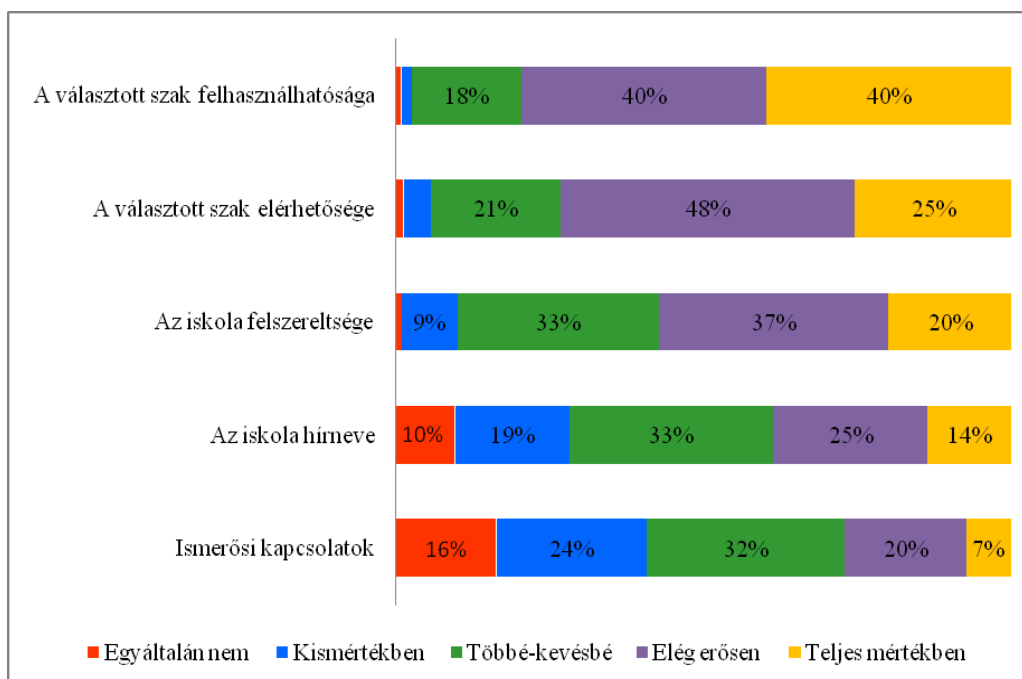
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

f. Hallgatói munkaszerződés

Abban az esetben, ha a gyerek szakiskolában, duális képzésben folytatná a tanulmányait, a szülők kétötöde (39,20%) lenne hajlandó egy helyi vállalkozással szerződést aláírni, hogy gyereke ösztöndíj ellenében ott gyakorlatozzon, valamint a későbbiekben ott is dolgozzon. 8,97 % ezt a lehetőséget elutasítja, egyharmaduk még nem tudja, hogy írna-e alá szerződést vagy sem (31,89%). A szülők egyötöde biztos abban, hogy gyereke nem fog szakiskolába járni (19,93%).

g. Iskolaválasztási szempontok

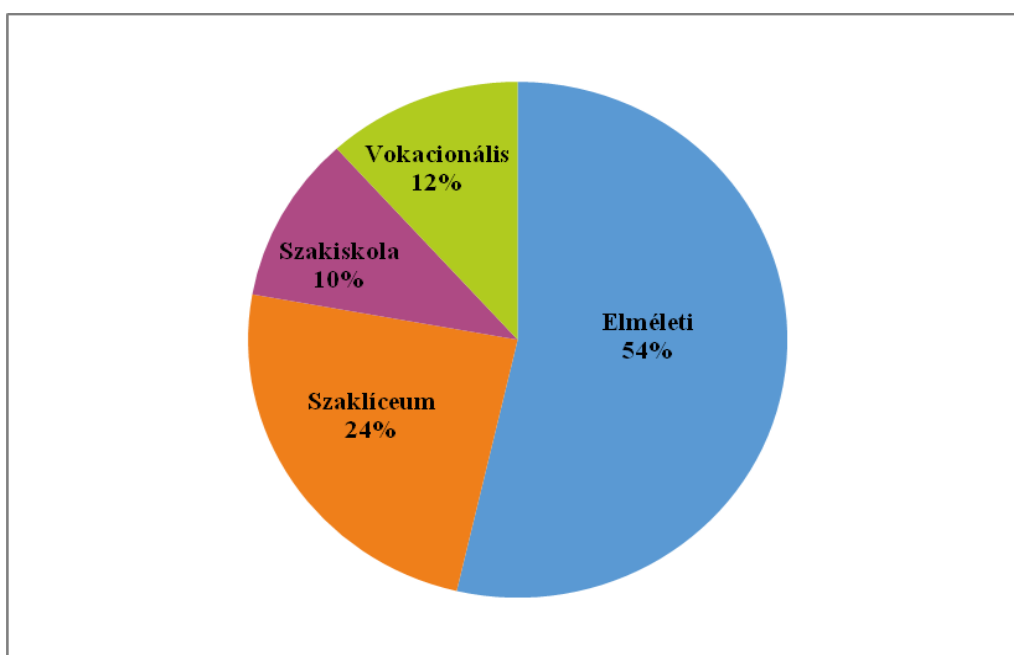
A szülők szerint gyerekük leendő iskolája kiválasztásának legfontosabb szempontja a szak, amelynek a felhasználhatósága a legerősebb tényező (4,16), ezt követi a választott szak elérhetősége (3,92). Az iskola felszereltsége harmadlagos tényező (3,66), az iskola hírneve közepesen fontos (3,15) és az ismerősi kapcsolatok a legkevésbé számítanak (2,77). Az értékeléseket 1-5-ös skálán kellett megadni a válaszadóknak (26. ábra).

26. ábra: Az iskolaválasztási szempontok sorrendje a szülők szerint (a válaszok %-os megoszlása)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

h. A szülők képzési profil szerinti preferenciái a gyerekeik számára

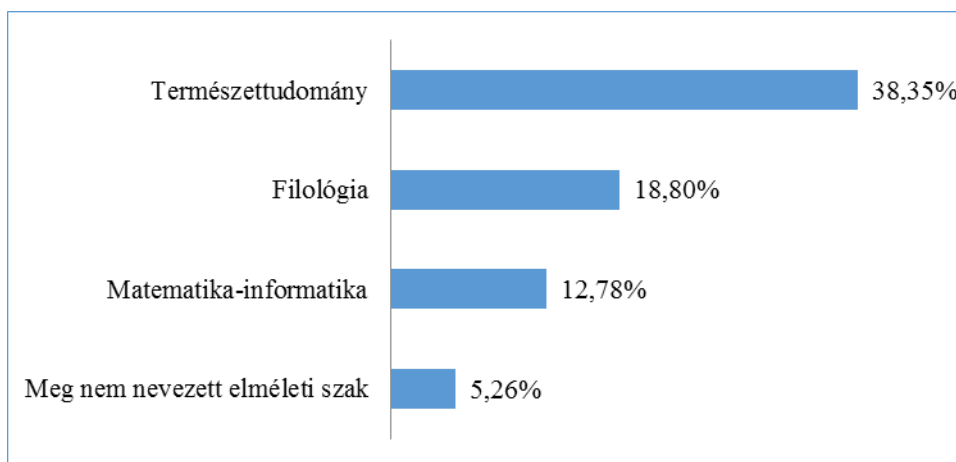
A székelyudvarhelyi és környező települések VIII. osztályosai szüleinek több mint fele (54%) elméleti tagozatra jelentkeztené gyermekét, egynegyedük (24%) a szakközépiskolai oktatási formát választaná és egytizedük a vokacionális, illetve a szakiskolát (12%, ill. 10%).

27. ábra: A szülők profilválasztása a gyerek számára (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

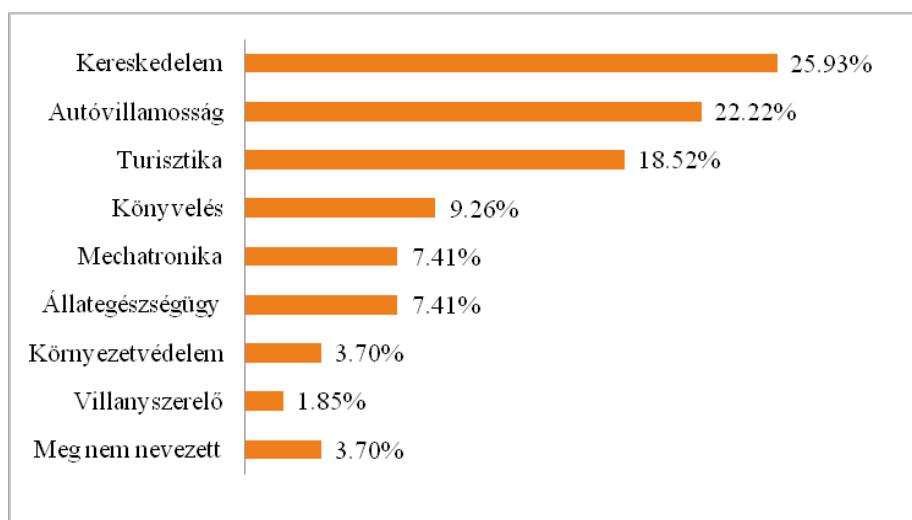
i. A szülők szakválasztási preferenciái a gyerekeik számára

A szülők az elméleti képzések közül a természettudomány osztályt választanák a legtöbben a gyerekeik számára (38,35%), ezt követi a filológia, amelyet a szülők közel egyötöde nevezett meg (18,80%), a matematika-informatika szak iránt pedig kevéssel több, mint egytizedük érdeklődik (12,78%).

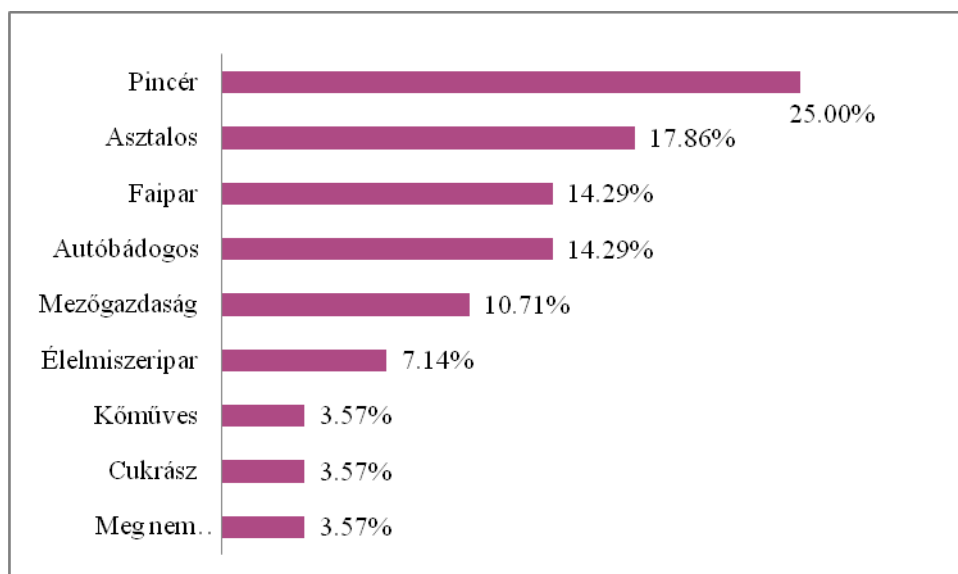
28. ábra: Az elméleti szakok megoszlása a szülők választásában (%)
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A szakközépiskola szakjai közül a kereskedelem a legnépszerűbb (25,93%), melyet az autóvillamosság, illetve autószerelő szak követ (22,22%). A szülők harmadik szakközépiskolai szaknak a turisztikát nevezték meg (18,52%). A negyedik szak, a könyvelés, már nem éri el a tíz százalékot (9,26%). Ötödikként említett szak a mechatronika és az állategészségügy (7,41%), míg a villanszerelő szak iránt alacsony az érdeklődés (1,85%). A szülők 3,70 százaléka csupán annyit adott meg válaszként, hogy gyereke szakközépiskolai osztályba készül.

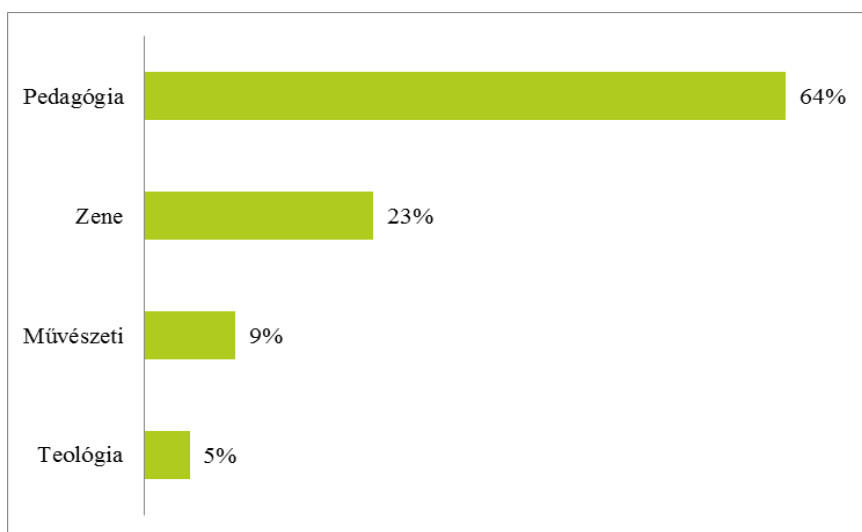
29. ábra: A szakközépiskolai szakok megoszlása a szülők választásában (%)
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A szakiskolai szakok közül a pincér szakma a legnépszerűbb, a szülők egynegyede szerint gyereke ide fog jelentkezni az abszolválás után. A második szakma az asztalos (17,86%), valamint a faipari szakterület (14,29%). A faiparral egyenlő arányú az autószerelő (autóbádogos), melyet a mezőgépészet és élelmiszeripar követ (7,14%). A mezőgazdaság, illetve mezőgépészet, kőműves és cukrász szakokra alacsony az érdeklődés (3,57%). A szülők 3,57%-a nem nevezett meg szakot, csak annyit, hogy gyereke a VIII. osztályt követően szakiskolába fog jelentkezni.

30. ábra: A szakiskolai szakok megoszlása a szülők választásában (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A vokacionális szakok népszerűsége a szülők körében igencsak alacsony volt, leginkább a pedagógia (64%) és zene szak (23%) esetében egyértelmű, hogy a gyerekeiket ide tanácsolnák. Az általános művészet és teológia szak nagyon kis számban érkezett válaszként.

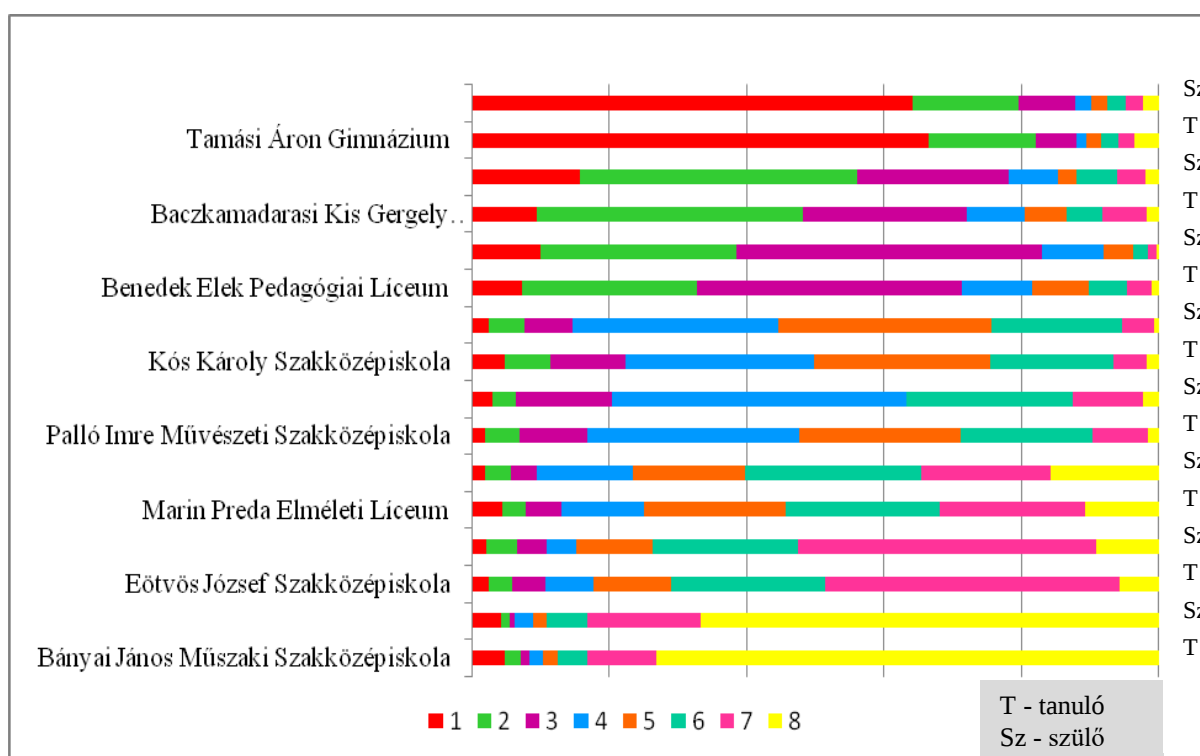
31. ábra: A vokacionális szakok megoszlása a szülők választásában (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

6.3. SZÜLŐK ÉS GYEREKEK KÖZÖSEN A SZÉKELYUDVARHELYI OKTATÁSRÓL

a. Középiskolák rangsora

A kutatásban részt vett tanulókat és szülőket arra kértük, hogy rangsorolják a székelyudvarhelyi középiskolákat. A megadott válaszok alapján az elméleti (egyházi) és művészeti iskolák kerültek a lista elejére, míg a szakközépiskolák a lista második felére. Mind a tanulók, mind a szülők a Tamási Áron Gimnáziumot sorolták legtöbbször az első helyre.

A szülők a Református Kollégiumot és a Benedek Elek Tanítóképzőt nagyobb arányban tették első helyre, mint a tanulók. A tanulók a Gimnázium mellett még a Palló Imre Művészeti Szakközépiskolát helyezték több esetben is első helyre. A 32. ábrából látszik, hogy a tanulók és a szülők egyformán ítélik meg a helyi iskolákat, a megítélésekben csak minimális eltérések vannak.

32. ábra: A székelyudvarhelyi középiskolák rangsorolására adott tanulói és szülői válaszok összehasonlítása (helyezések)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

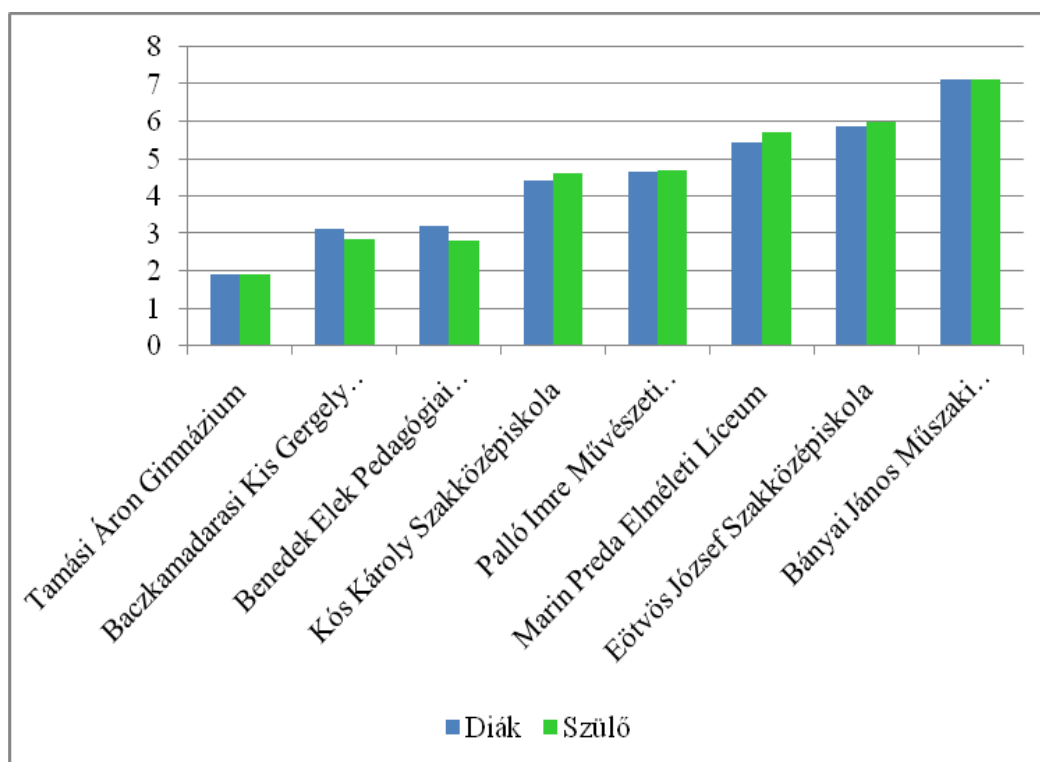
Amennyiben a válaszok átlagait vizsgáljuk, a 24. táblázatban és a 33. ábrán bemutatott sorrend alakul ki a város középiskolái esetében:

Ssz.	Iskolák	Tanulók	Szülők
1	Tamási Áron Gimnázium	1.92	1.93
2	Baczkamadarasi Kis Gergely Református Koll.	3.14	2.85
3	Benedek Elek Pedagógiai Líceum	3.23	2.83
4	Kós Károly Szakközépiskola	4.45	4.62
5	Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	4.67	4.71
6	Marin Preda Elméleti Líceum	5.47	5.71
7	Eötvös József Szakközépiskola	5.89	6.01
8	Bányai János Műszaki Szakközépiskola	7.14	7.15

24. táblázat: A székelyudvarhelyi középiskolák rangsora (helyezések átlaga 1-10)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A tanulók és a szülők középiskolai rangsora csak egy esetben különbözik. Míg a tanulók a Benedek Elek Pedagógiai Líceumot tették második, illetve a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégiumot harmadik helyre, a szülők esetében a fenti két oktatási intézmény helyezése fordított sorrendben van.

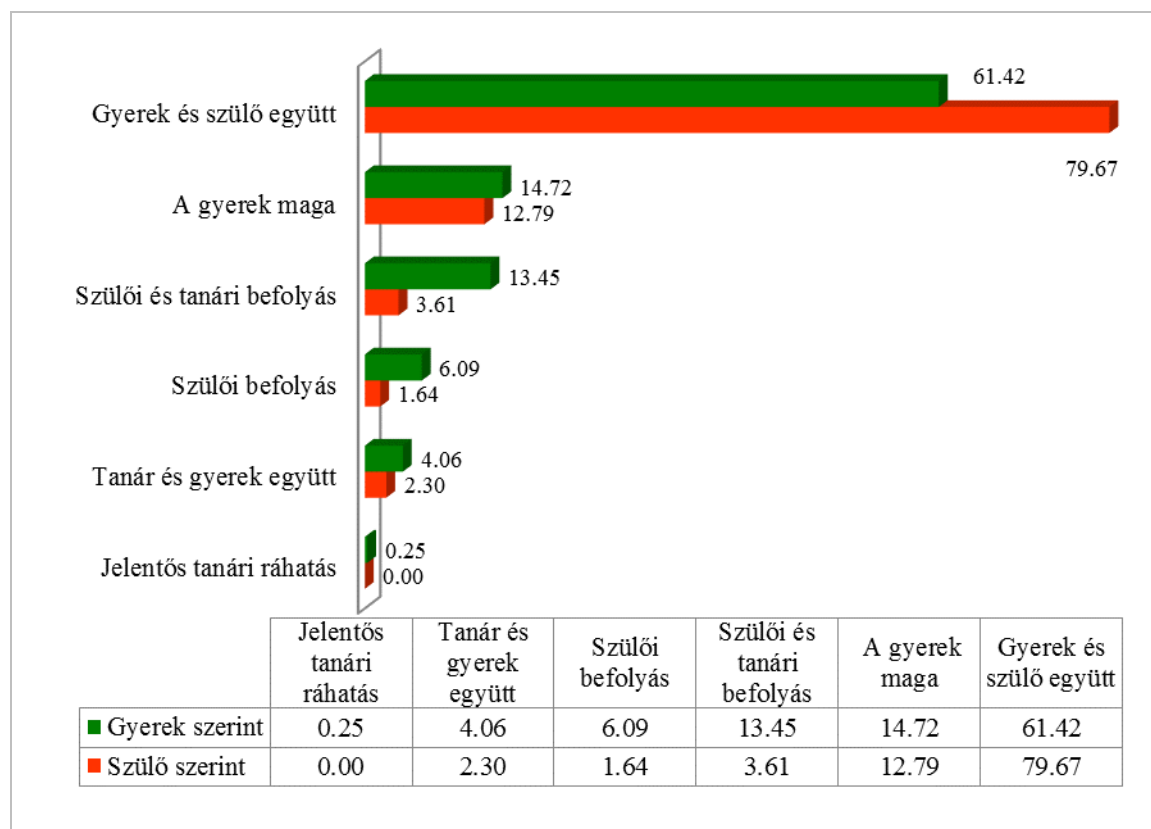

33. ábra: A székelyudvarhelyi középiskolák rangsora (helyezések átlaga)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

b. Iskolaválasztási döntéshozatal

A középiskola kiválasztásánál a szülők és gyerekek együtt hozzák meg a döntést, habár észlelhető némi eltérés a válaszokban. A szülők közel 20%-kal többen gondolják úgy, hogy a gyerekekkel együtt választanak középiskolát, és 10%-kal kevesebben vélik úgy, hogy a tanároknak befolyása van erre a döntésre (34. ábra).

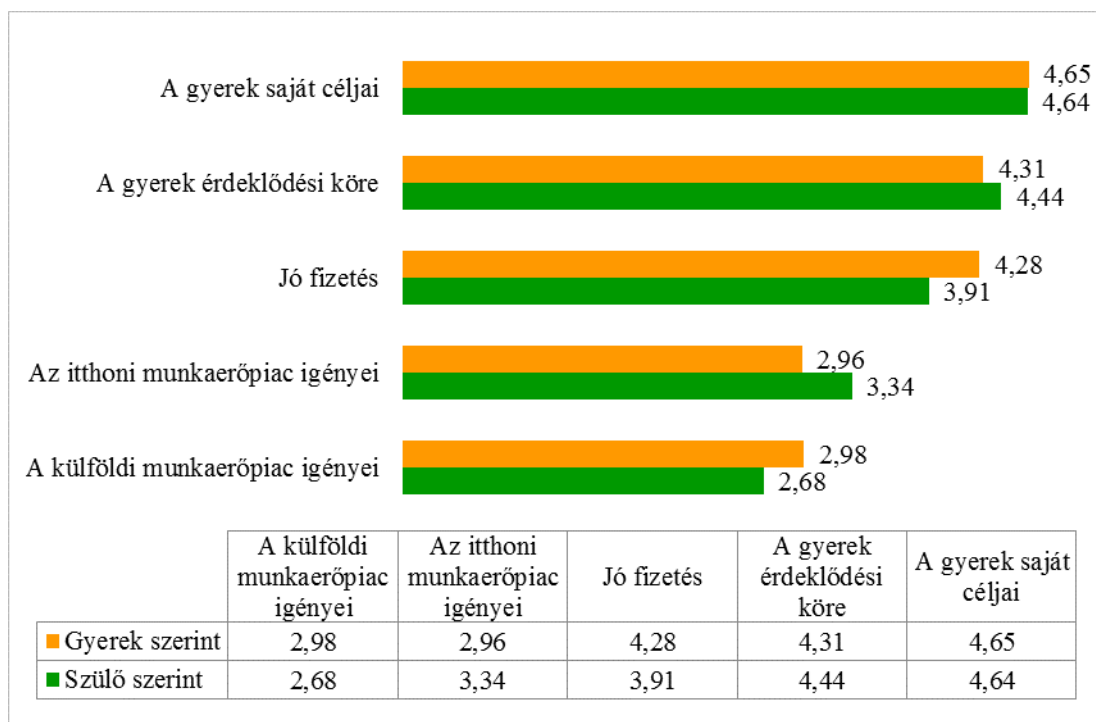

34. ábra: Kinek a véleménye számít leginkább iskolaválasztás esetén? (%)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

d. Szakválasztási szempontok

A szak kiválasztásánál mind a tanulók, mind a szülők elsősorban a gyerek saját céljait veszik figyelembe. Ezt követi az érdeklődési kör, majd a jó fizetés, mely a tanulók megítélése szerint fontosabb. Majd következnek a helyi munkaerőpiac követelményei, amelyek a szülők megítélése szerint fontosabbak, majd a külföldi munkalehetőség (35. ábra).

35. ábra: Szakválasztási szempontok fontossága a tanulók és a szülők szerint (%)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

ÖSSZEGZÉS

A diákok és szülők válaszaiból az a következtetés vonható le, hogy mai napig fontos az érettségi oklevél megszerzése. A különböző válaszokat összevetve látszik, hogy a középiskola nem a karrier, szakma, fizetés szempontjából fontos, hanem hogy a gyerek sikeresen elvégezze a négy évet, és – ha egy mód van rá – továbbtanuljon. A VIII. osztályos tanulók egyharmadának van elképzelése, hogy milyen munkahelyen dolgozna, így könnyebb egy elméleti szakot választani, mivel az ad egy kvázi magas szintű általános ismeretet, amely alap lehet az egyetemi tanulmányokhoz, vagy legalább időt nyer vele a gyerek, amíg eldönti, hogy milyen szakmát szeretne. A szülők szerint a középiskola csak közepes szinten képes ellátni a feladatát, ezért inkább a gyerek saját ambíciói kerülnek előtérbe, nem a gazdasági környezet diktálta elvárások.

Amennyiben a gyereknek nincs lehetősége elméleti osztályba kerülni, egy helyi szakközépiskolát fog választani, kevés eséllyel megy szakiskolába vagy más városba.

A továbbtanulási döntéseket a gyerekek a szülőkkel közösen hozzák meg, a tanároknak nincs erre nagy befolyásuk.

7. A TOVÁBBTANULÁSI SZÁNDÉK ÉS A KÖZÉPISKOLAI SZAK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK ELEMZÉSE

Akkor van létjogosultsága az elméleti oktatásban különböző profilú osztályok indításának, amennyiben ezen különbségek segítik az oda beiratkozott tanulókat az általuk elképzelt szakmai tudás megszerzésében, avagy a betervezett továbbtanulási szándék megvalósulásában. A következőkben egy olyan elemzést mutatunk be, amelyben a székelyudvarhelyi elméleti és szakközépiskolai osztályokban végzett hallgatók tanult szakjának és a választott továbbtanulási terület közti összefüggést mértük. Amennyiben a középiskolai szaknak megfelelő területen folytatta a tanulmányait a tanuló, a középiskolai tanulmányai segítették őt a továbbtanulásban. Amely esetben a szaktól teljesen eltérő területen tanult tovább, úgy a középiskolai tanulmányai nem segítették őt a továbbtanulásban – ez esetben szinte mindegy, hogy a középiskolák milyen szakos elméleti osztályokat hirdetnek meg.

Annak érdekében, hogy a középiskolai osztály szakirány-választásának a fontosságát és létjogosultságát vizsgálni tudjuk, bekértük a székelyudvarhelyi középiskoláktól (elméleti és szakközépiskolák) a következő, az iskola befejezésével kapcsolatos adatokat:

- A. azon statisztikákat, amelyek a 2016-os évben végzett tanulók egyetemi felvételi eredményeit tartalmazzák, megnevezve az egyetemi szakot is, illetve:
- B. a 2016–2017-es év XII. osztályos tanulóinak továbbtanulási preferenciát, szintén megnevezve az egyetemi szakot is.

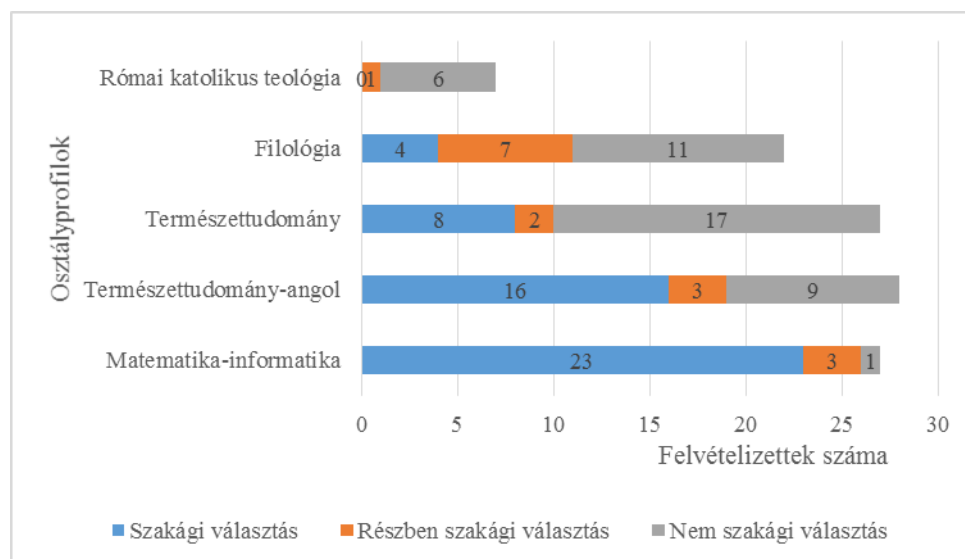
Az összehasonlíthatóság érdekében a választott továbbtanulási szakokat három fő kategóriába osztottuk a középiskolai szakirány szerint:

1. A középiskolai osztályprofilnak megfelelő alaptantárgyakat igénylő felsőoktatási szakok esetében a **Szakági választás** kifejezést használtuk (a középiskolai alaptantárgyak felvételi kritériumok az egyetemre, a középiskolai fő tárgyak az egyetemi képzésben is hasznosulnak).
2. A középiskolai szakirány alaptantárgyait csak részben igénylő felsőoktatási képzések esetében a **Részben szakági választás** kifejezést használtuk.
3. A középiskolai szakirányhoz nem kapcsolódó egyetemi szakok esetében a **Nem szakági választás** kifejezést használtuk.

A. A 2016-os felvételi eredmények vizsgálata iskolai szak és egyetemi szak választása szempontjából

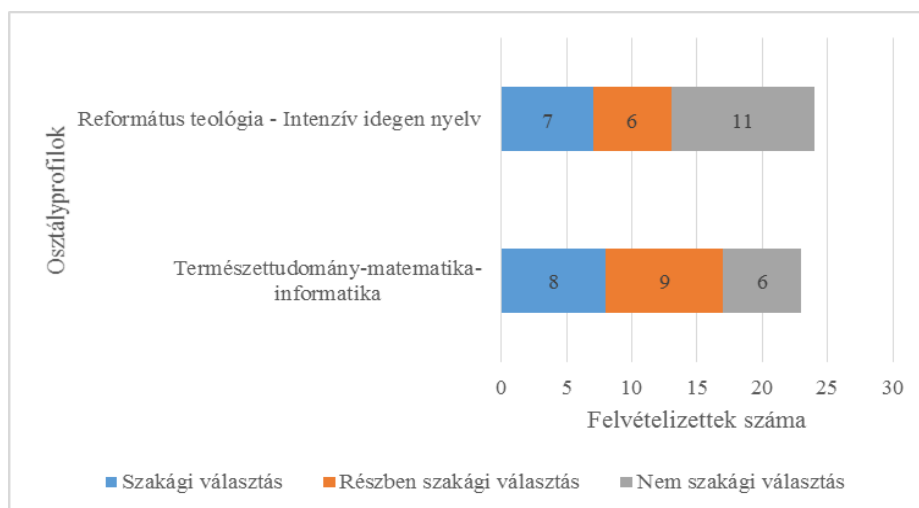
Annak érdekében, hogy megtudjuk, a középiskolai osztály szakválasztása mennyire volt mérvadó a 2016-os felsőoktatási szakválasztások esetében, hogy mennyire határozták meg a profil alaptantárgyai a tanulók továbbtanulására vonatkozó döntéseiket, a székelyudvarhelyi középiskolák 2016-os továbbtanulási statisztikáit használtuk fel.

a. A Tamási Áron Gimnázium végzőseinek nagy többsége továbbtanult, az egyetemi szak választása tükrözte a végzősök döntéseit: reál osztályból többen mentek az osztály profiljának megfelelő egyetemi szakra, mint a humán és teológia profilú osztályokból (36. ábra).

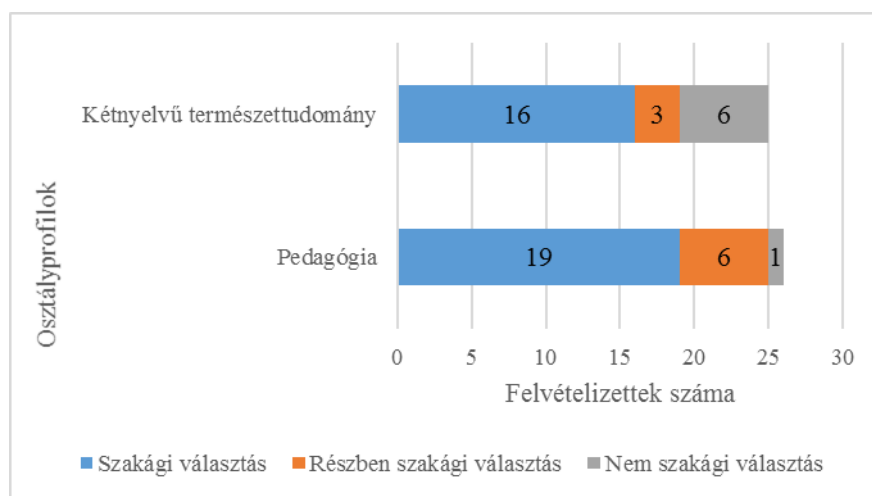
36. ábra: Tamási Áron Gimnázium – 2016-os továbbtanulási statisztika
Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

b. A Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium továbbtanulói esetében a középiskolai osztály profilja csak közepes mértékben befolyásolta az egyetemi szak kiválasztását, de hatással volt a részben szakági szakok választására (37. ábra).

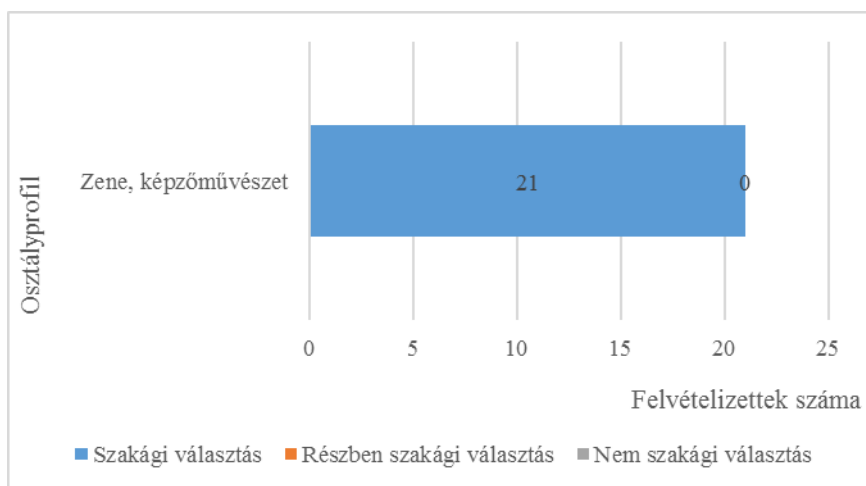
37. ábra: Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium – 2016-os továbbtanulási statisztika
 Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

c. A **Benedek Elek Pedagógia Líceum** esetében mindkét végzős osztályból a középiskolai szaknak megfelelő egyetemi szakra felvételiztek a tanulók. Érdemes kiemelni a vokacionális szakirány hatását a továbbtanulásra, vagyis a pedagógiai pályát választók nagy arányát (38. ábra).

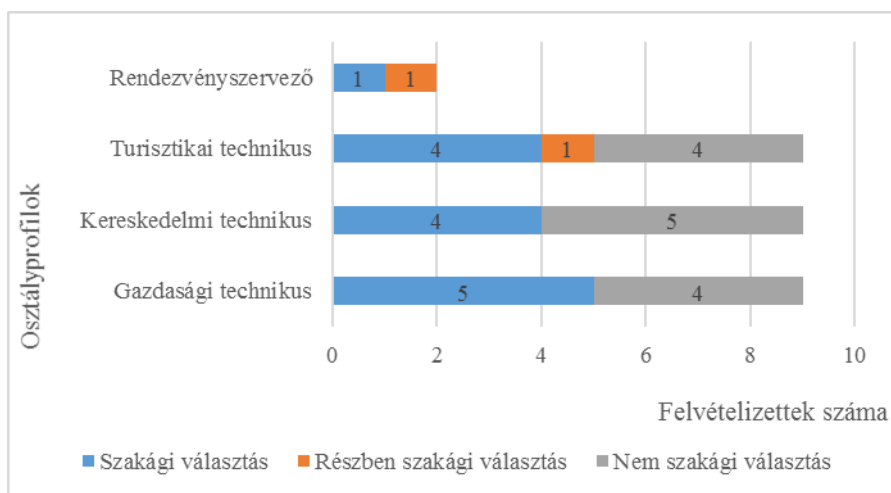
38. ábra: Benedek Elek Pedagógia Líceum – 2016-os továbbtanulási statisztika
 Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

d. A **Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola** esetében a zene- és képzőművészeti osztályok végzősei közül a felvételizők mind az osztályprofiljuknak megfelelő egyetemi szakokat választottak (39. ábra). A befektetett plusz munka értéke akkor lesz nagyobb, ha annak eredményét tovább is kamatoztatják egy már jól bejáratott szakterületen.

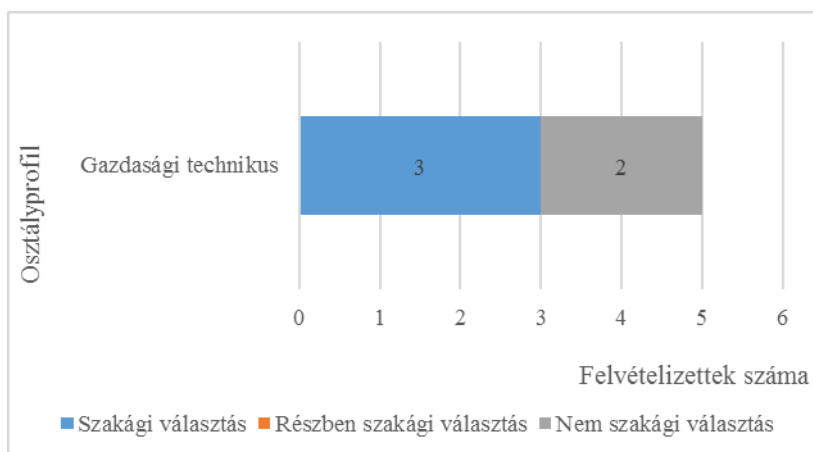
39. ábra: Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola – 2016-os továbbtanulási statisztika
 Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

e. A Kós Károly Szakközépiskolában a továbbtanulás mellett döntő végzősöknek közel fele választott a szaknak megfelelő felsőfokú képzést. A többiek a középiskolai szaktól függetlenül választottak felsőfokú képzést (40. ábra).

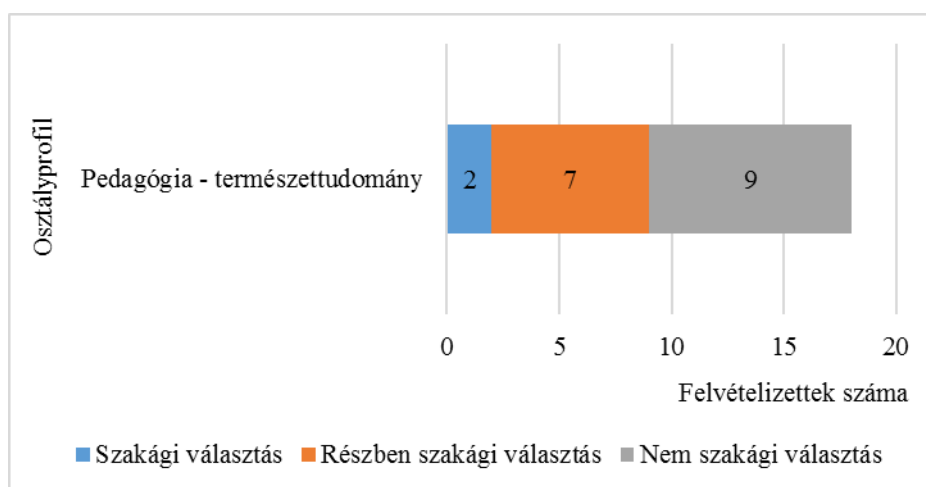
40. ábra: Kós Károly Szakközépiskola – 2016-os továbbtanulási statisztikája
 Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

f. Az Eötvös József Szakközépiskolából a felsőoktatásban továbbtanulók a gazdasági technikus szakosztályból kerültek ki, akik részben választottak a profilnak megfelelő egyetemi szakot (41. ábra).

41. ábra: Eötvös József Szakközépiskola – 2016-os továbbtanulási statisztikája
 Forrás: saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

g. A Marin Preda Líceum esetében a két végzős osztályból csak kismértékben választottak a szaknak megfelelő felsőfokú képzéseket (42. ábra). Ez esetben fontos megemlíteni, hogy ez az egyetlen román tannyelvű iskola Székelyudvarhelyen, így a románul tanulóknak csak ebbe a két osztályba van lehetőségük járni, függetlenül attól, hogy milyen távlati szakmai terveik vannak. Így az a román anyanyelvű tanuló, aki mérnöki területen szeretne továbbtanulni, vagy természettudományi, vagy pedagógiai középiskolai képzésre kénytelen beiratkozni.

42. ábra: Marin Preda Elméleti Líceum – 2016-os továbbtanulási statisztikája
 Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

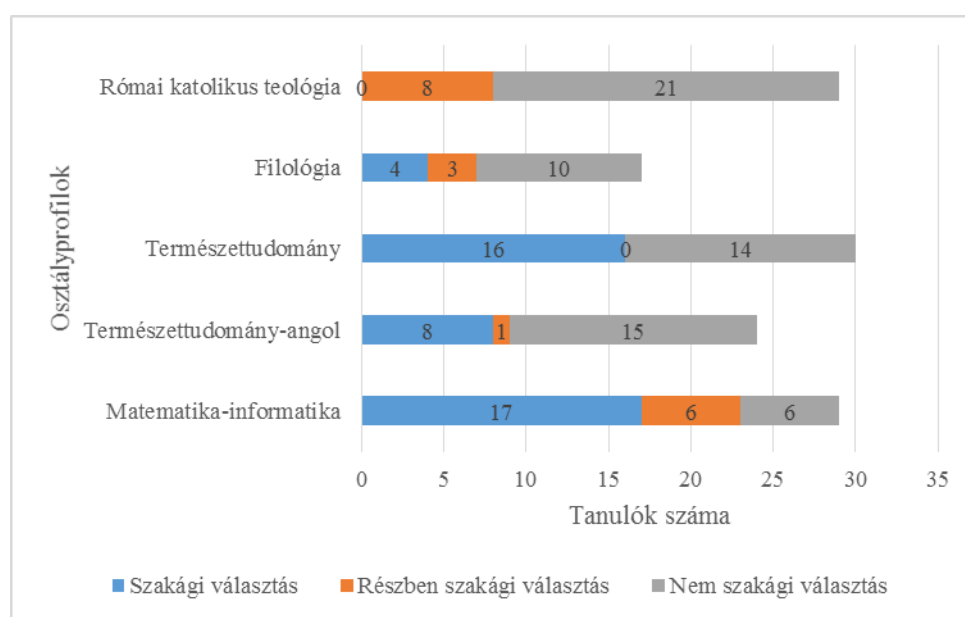
B. Jelenlegi (2016–2017-es tanévbe beiratkozott) XII. osztályos tanulók továbbtanulási preferenciáinak vizsgálata

Annak érdekében, hogy megtudjuk, a középiskolai szak választása mennyire mérvadó a továbbtanulás esetében, hogy mennyire határozzák meg a szak alaptantárgyai a jövőbeli döntéseiket, megkértük az összes székelyudvarhelyi középiskola XII. osztályosait, nyilatkozzanak, hogy szeretnének-e érettségizni, majd továbbtanulni, és ha igen, milyen

posztliceális vagy egyetemi szakon. A kérdéssorra a következő válaszokat adták a tanulók Székelyudvarhely középiskoláiban:

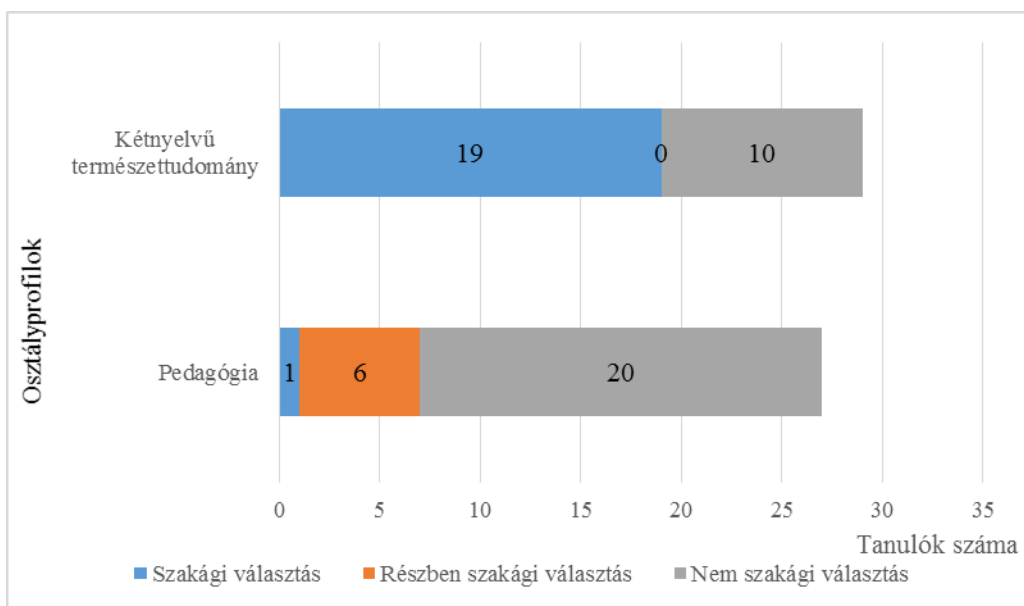
a. A Tamási Áron Gimnázium esetében azt láthatjuk, hogy a reál beállítottságú szakok esetében erősebb a szaknak megfelelő egyetemi képzés választása. Ennek megfelelően a matematika-informatika osztályokból a tanulók többsége mérnöki, informatika vagy matematika képzésre felvételizik. A természettudomány osztályból 16 tanuló, vagyis több mint fele választana a szaknak megfelelő egyetemi képzést (orvosi, állatorvosi, gyógyszerészet, kémia, biológia), a többi tanuló viszont teljesen eltérő egyetemi szakon szeretne továbbtanulni. A természettudomány-angol szakon az arány már megváltozik, ebben az esetben kevesebb mint fele választana a szaknak megfelelő felsőfokú képzést.

A filológia és római katolikus teológia osztályok esetében csak néhányan élnének az egyetemi továbbtanulás lehetőségével, ugyanakkor azok közül, akik ezt választanák, alig negyedük menne a szaknak megfelelő egyetemi képzésre (43. ábra).

43. ábra: Tamási Áron Gimnázium – a tanulók továbbtanulási preferenciái és a középiskolai osztályprofil közti kapcsolat
 Forrás: Sajtó szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

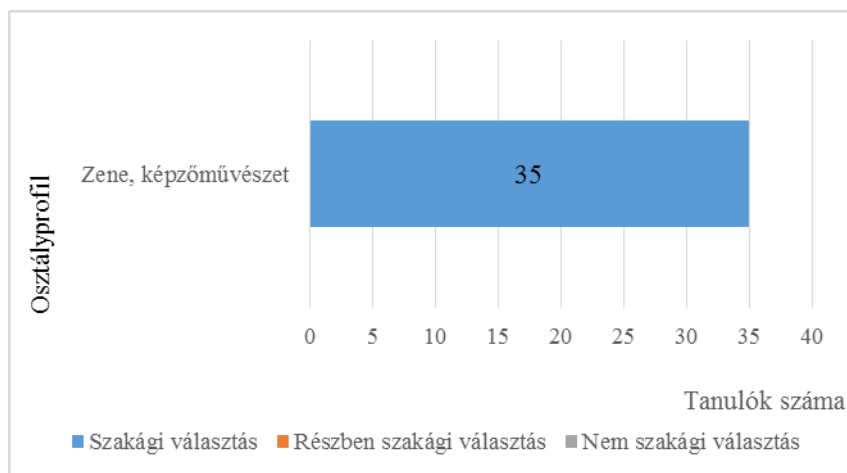
b. A Benedek Elek Pedagógiai Líceumban az egyetemi továbbtanulási preferencia esetében az látszik, hogy a kétnyelvű természettudomány osztályokból a tanulók kétharmada szaknak megfelelő egyetemi képzést választana, míg a vokacionális szakirányról csak kevés számú tanuló menne tovább pedagógiai/oktatói pályára, ehelyett inkább a szaktól eltérő képzéseken tanulnának tovább (44. ábra).

44. ábra: Benedek Elek Pedagógiai Líceum – a tanulók továbbtanulási preferenciái és a középiskolai osztályprofil közti kapcsolat

Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

c. A **Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola** vokacionális osztályai esetében a továbbtanuló diákok mind a szaknak megfelelő felsőoktatási intézményben tanulnának tovább zene vagy képzőművészeti területen (45. ábra).

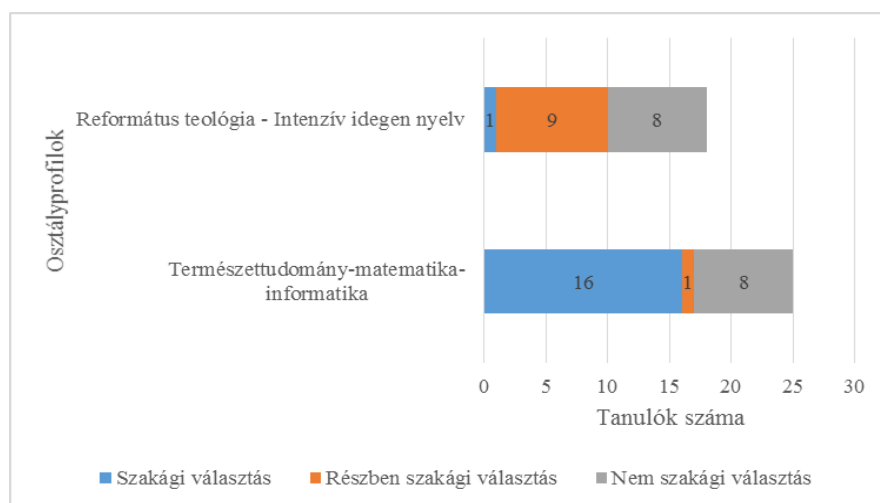

45. ábra: Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola – a tanulók továbbtanulási preferenciái és a középiskolai szak közti kapcsolat

Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

d. A **Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium** esetében is látszik az a tendencia, miszerint a reál beállítottságú osztályokból nagyobb számban választanak profilnak megfelelő egyetemi képzést a tanulók. A természettudomány-matematika-informatika osztályból alig nyolcan választanának szaktól teljesen eltérő felsőoktatási

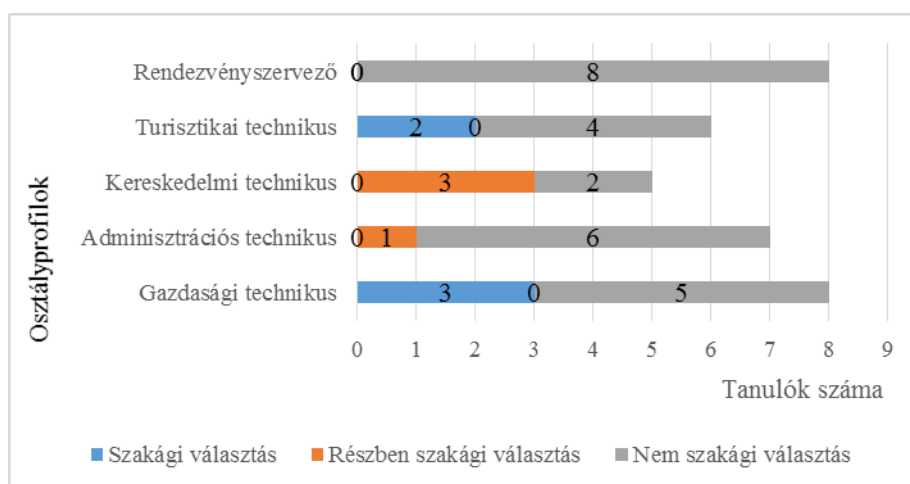
képzést, míg 17 tanuló a szaknak megfelelő egyetemi képzésen folytatná tanulmányait (46. ábra).

46. ábra: Baczkamadarasi Kiss Gergely Református Kollégium – a tanulók továbbtanulási preferenciái és a középiskolai osztályprofil közti kapcsolat
Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

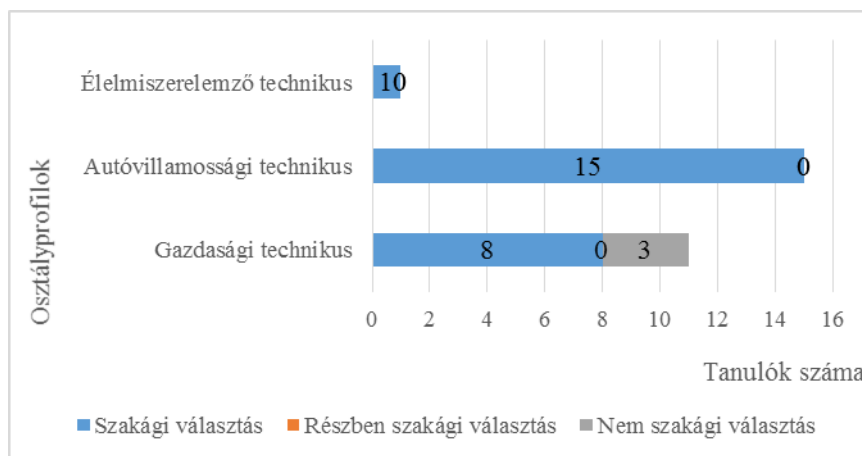
e. A Kós Károly Szakközépiskolánál a továbbtanulási szándék és a választott egyetemi szak nem kapcsolódik erőteljesen a középiskolai osztály szakához, a tanulók kevesebb mint fele iratkozna a középiskolai szaknak megfelelő egyetemi képzésre.

Érdeemes megemlíteni, hogy a gazdasági, turisztikai technikus és a kereskedelmi osztályokból folytatnák a legtöbbet a szaknak megfelelően tanulmányaikat egyetemeken vagy posztliceális képzéseken, míg a rendezvényszervező osztály esetében senki sem választana a szaknak megfelelő vagy ahhoz közel álló egyetemi képzést (47. ábra).

47. ábra: Kós Károly Szakközépiskola – a tanulók továbbtanulási preferenciái és a középiskolai osztályprofil közti kapcsolat
Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

f. Az **Eötvös József Szakközépiskolából** a tanulók nagy többsége a szaknak megfelelő továbbképzést remél (48. ábra).

48. ábra: Eötvös József Szakközépiskola – a tanulók továbbtanulási preferenciái és a középiskolai osztályprofil közti kapcsolat

Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

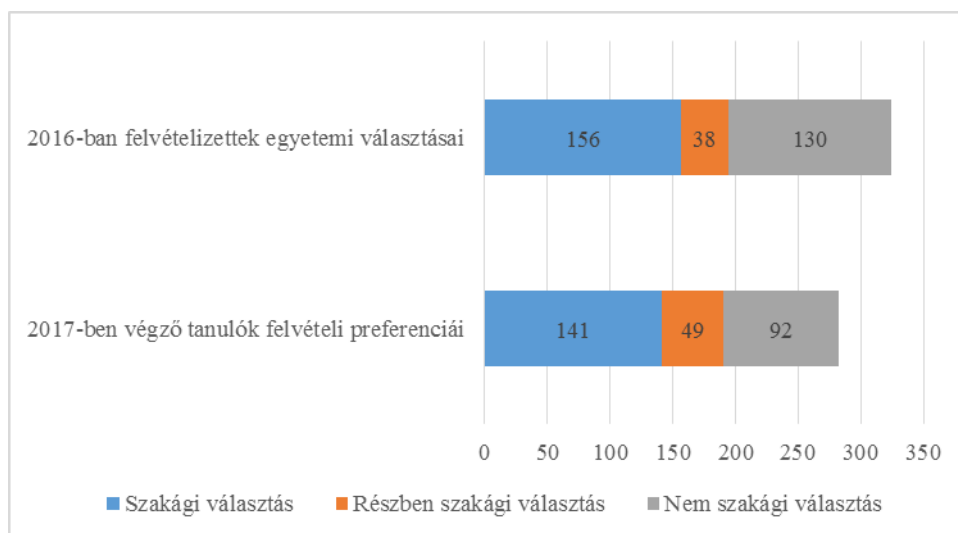
A **Marin Preda Elméleti Líceum** nem szolgáltatott adatokat a tanulók továbbtanulási szándékaival kapcsolatosan.

Összességében elmondható, hogy a konkrét szakmai orientációt is nyújtó osztályok esetében nagyobb valószínűséggel választanak a tanulók a szaknak megfelelő továbbképzést, mint az általánosabb, szélesebb képzési skálát átfogó szakok esetében. Így ezen középiskolai elméleti osztályok képzései jobban segítik a tanulókat a továbbtanulási szándékaikban.

Azt is láthatjuk, hogy amennyiben az illető egyetemi szak felvételét kíván meg, nagyobb a valószínűsége, hogy a szaknak megfelelő osztályból mennek felvételizni a tanulók, tehát ez esetben a középiskolai szak mérvadó lehet a majdani szakmai választásban.

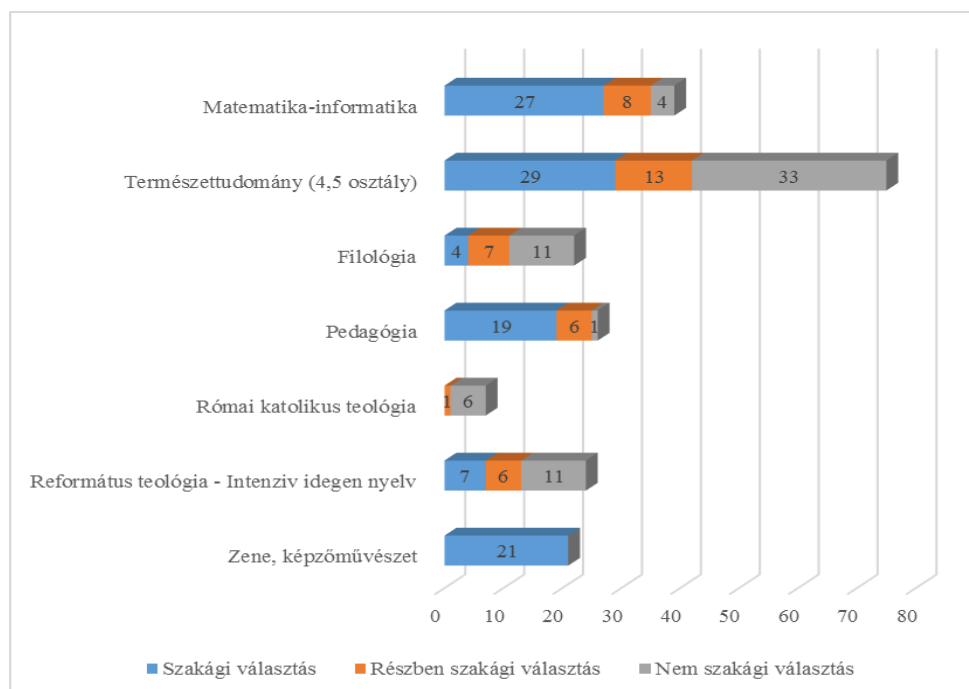
A 49. ábra alapján elmondható, hogy 2016-ban a továbbtanuló diákok majdnem fele választott szaknak megfelelő egyetemi képzést, akik pedig az idén (2017-ben) készülnek felvételizni, ugyancsak több mint fele arányban választanak szaknak megfelelő felsőoktatást, egyharmaduk pedig a középiskolai szaktól távol eső szakmát választ továbbtanulása tárgyául.

Míg 2016-ban 324 tanuló felvételizett felsőoktatási intézményekbe, addig a 2017-ben végző tanulók közül 279 készül továbbtanulni érettségi után.

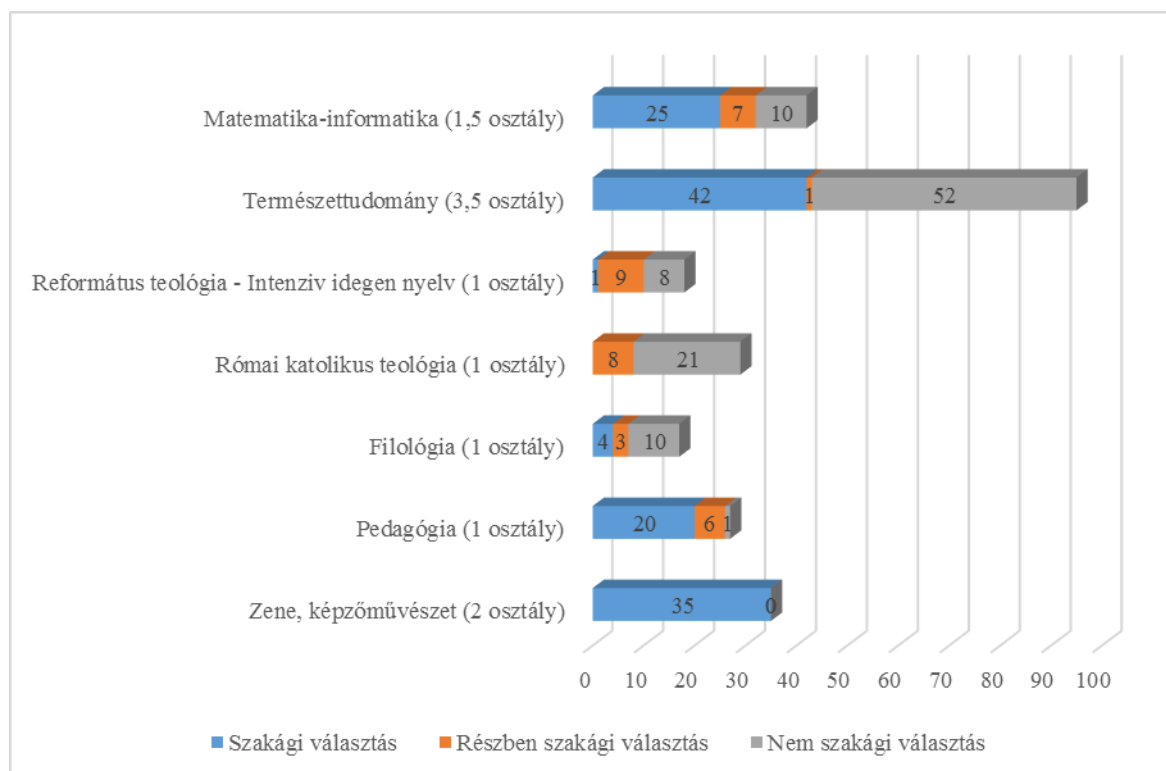
49. ábra: A középiskolai szak és a választott egyetemi szak közti kapcsolat – összesítés (esetszám)
 Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

Ha a középiskolai szakok szerinti továbbtanulást elemezzük az elméleti iskolák esetében, illetve megvizsgáljuk, hogy milyen arányban és milyen osztályból választottak szakági továbbtanulási formát (50. ábra), az látszik, hogy a matematika-informatika, a természettudomány osztályok, illetve a vokacionális profilú osztályok (pedagógia, zene, képzőművészet) esetében jellemző leginkább a szakági választás. A filológia, teológia osztályok esetében nagyobb mértékben választottak szaktól eltérő egyetemi, felsőoktatási képzéseket a végzettek.

50. ábra: Az osztályprofil és a választott egyetemi szak kapcsolata a 2016-os felvételi eredmények alapján szakokra lebontva az összes középiskola esetében (esetszám)
 Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

Ami a XII. osztályosok továbbtanulási preferenciáit illeti (51. ábra), azok hasonlóak a 2016-os egyetemi felvételi eredményekhez. Ebben az esetben is a matematika-informatika, természettudomány és vokacionális osztályokból készülnek a legtöbben szakági felsőoktatási képzésekre, míg a teológia, filológia osztályokból inkább a profiltól eltérő egyetemi szakokra szeretnének menni a tanulók.

51. ábra: A középiskolai szak és a továbbtanulási szándék közötti összefüggések szakokra lebontva az összes középiskola esetében (esetszám)

Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által beküldött adatlapok alapján

ÖSSZEGZÉS:

Az elemzések eredményeként megállapíthatjuk, hogy valós összefüggés a középiskolai szak és választott egyetemi szak között a reál szakirányoknál van (matematika-informatika, természettudományok). Ugyancsak erős az összefüggés a középiskolai szak és a választott egyetemi szak között a vokacionális osztályok esetében is. Kis eltéréssel azokat az eredményeket kaptuk mind a 2016-os felvételi eredmények elemzése során, mind az idén végzők felvételi preferenciáit illetően. Ebből arra lehet következtetni, hogy amennyiben nagyobb energia szükséges felkészülni egy specifikus szakmára, a választott középiskolai szak segíti a továbbtanulni szándékozó tanulót a szakspecifikus tantárgyak által (pl.

matematika, informatika, kémia, biológia vagy képzőművészet). Minél általánosabb kompetenciákat nyújt egy középiskolai szak, annál kisebb valószínűséggel választanak a tanulók szakspecifikus egyetemi képzést. Minél jobban körülhatárolt kompetenciák oktatására koncentrál egy középiskolai szak, annál nagyon valószínűséggel tanulnak tovább szakági felsőoktatási karon a tanulók.

Az érettségi eredmények és a továbbtanulás közötti összefüggések vizsgálata

A székelyudvarhelyi középiskolák végzettjeinek nyári érettségi eredményei az elmúlt három évre (2014–2016), iskolákra lebontva:

Oktatási intézmény	2014			2015			2016		
	Érettségire iratkozottak	Sikeresen érettségizők	Sikeres érettségizők aránya	Érettségire iratkozottak	Sikeresen érettségizők száma	Sikeres érettségizők aránya	Érettségire iratkozottak	Sikeresen érettségizők száma	Sikeres érettségizők aránya
Tamási Áron Gimnázium	142	127	89%	153	140	92%	131	127	97%
Baczkamadarasi Kis Gergely Ref. Koll.	64	56	88%	63	48	76%	58	58	100%
Benedek Elek Líceum	63	44	70%	65	53	82%	56	56	100%
Dr. Palló Imre Műv. Szakközépiskola	53	33	62%	47	26	55%	46	43	93%
Marin Preda Líceum	44	24	55%	53	36	68%	39	23	59%
Kós Károly Szakközépiskola	121	50	41%	130	62	48%	137	80	58%
Bányai János Szakközépiskola	82	9	11%	61	3	5%	46	3	7%
Eötvös József Szakközépiskola	73	7	10%	101	16	16%	121	12	10%

25. táblázat: Az elmúlt három év sikeresen érettségizőinek aránya iskolánként

Forrás: Saját szerkesztés Hargita megyei tanfelügyelőség adatai alapján

Az elmúlt három év érettségi eredményeit vizsgálva látható, hogy az elméleti és vokacionális iskolák esetében a sikeres érettségizők aránya növekvő tendenciát mutat. A Kós Károly Szakközépiskola eredményei is évről évre javulnak e téren, míg a Bányai János és Eötvös József szakközépiskolák eredményei ezen mutató szempontjából katasztrofálisnak nevezhetőek (25. táblázat).

Iskola – osztály – szak	Osztály- létszám	Sikeresen érett- ségizők	Tovább- tanulók	Érettségizők aránya (osztálylétszám- hoz viszonyítva)	Továbbtanulási arány (osztálylétszámhoz viszonyítva)
Kós Károly Szakközépiskola	137	80	29	58%	21%
Gazdasági technikus	27	21	9	78%	33%
Kereskedelmi technikus	27	20	3	74%	11%
Kereskedelmi technikus C	26	12	6	46%	23%
Turisztikai technikus	28	19	9	68%	32%
Rendezvényszervező	29	8	2	28%	7%
Benedek Elek Pedagógiai Líceum	56	56	51	100%	91%
Tanító-óvóképző szak	28	28	26	100%	93%
Természettudomány-angol szak	28	28	25	100%	89%
Baczkamadarasi Kis Gergely Ref. Koll.	58	58	47	100%	81%
Református teológia – Intenzív idegen nyelv	30	30	24	100%	80%
Természettudomány – Intenzív idegen nyelv	28	28	23	100%	82%
Eötvös József Szakközépiskola	121	12	5	10%	4%
Gazdasági technikus	27	7	3	26%	11%
Autóvillamossági technikus	26	4	2	15%	8%
Környezetvédelmi technikus	19	1	0	5%	0%
Élelmiszerelemző technikus	23	0	0	0%	0%
Szállítási technikum	26	0	0	0%	0%
Tamási Áron Gimnázium	131	127	111	97%	85%
Matematika-informatika	29	29	27	100%	93%
Természettudomány-angol	28	28	28	100%	100%
Természettudomány	31	30	27	97%	87%
Filológia	27	26	22	96%	81%
Római katolikus teológia	16	14	7	88%	44%
Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola	46	43	21	93%	46%
Zene, Képzőművész	46	43	21	93%	46%
Bányai János Szakközépiskola	63	8	0	13%	0%
Sport	21	6	0	29%	0%
Elektrotechnikus	21	2	0	10%	0%
Fodrász	21	0	0	0%	0%
Marin Preda Líceum	39	23	19	59%	49%

26. táblázat: A 2016-ban sikeresen érettségizők aránya, illetve a továbbtanulási arány iskolánként, szakonként

Forrás: Saját szerkesztés az iskolák által kitöltött adatlapok alapján

Mint a 26. táblázatból is kiolvasható, Székelyudvarhely minden iskolájában volt sikeresen érettségiző, viszont az osztálylétszámhoz viszonyított arány igen változó.

Míg a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégiumban és a Benedek Elek Pedagógia líceumban ez az arány 100% volt, addig az Eötvös József Szakközépiskolában 10%, a Bányai János Szakközépiskolában pedig 13%.

Megvizsgálva a különböző iskolák eredményeit, reális képet kaphatunk az eltérő szakok teljesítményéről, ugyanakkor érdemes figyelmet fordítani a továbbtanulási arányra is.

a. A Kós Károly Szakközépiskola esetében az látszik, hogy a sikeres érettségi arányt a gazdasági technikus, illetve a kereskedelmi technikus szakok emelték, míg a rendezvényszervező osztály végzősei alacsonyabb szinten teljesítettek.

Továbbtanulás szempontjából ugyancsak a gazdasági technikus (78% sikeres érettségi arány, 33% továbbtanulási arány), valamint a turisztikai technikus (68% sikeres érettségi arány, 32% továbbtanulási arány) szakról tanultak tovább felsőfokú intézményben a fiatalok.

b. A Benedek Elek Pedagógiai Líceum és a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium esetében minden tanuló sikeresen érettségizett, és majdnem azonos számban folytatták tanulmányaikat mindkét szak esetében.

c. Az Eötvös József Szakközépiskola esetében a 10% sikeres érettségi arányt a gazdasági technikus osztály emelte (26% sikeres érettségi arány), míg az élelmiszerelemző technikus és szállítási technikus szakokról senki sem tudott sikeres érettségit letenni. A továbbtanulni vágyók is ebből az osztályból mentek tovább egyetemre vagy posztliceumi képzésre.

d. A Tamási Áron Gimnázium esetében két osztályban (matematika-informatika, természettudomány-angol) 100% volt a sikeresen érettségizők aránya, a római katolikus teológia szakon viszont ez az arány 88%. A továbbtanulást tekintve is az látszik, hogy a matematika-informatika és a természettudomány-angol szakokról folytatták legtöbben tanulmányaikat felsőfokú intézményekben (93%, illetve 100%), míg római katolikus teológia szakról a tanulók kevesebb mint fele folytatta tanulmányait, elmaradva az iskola átlagától.

e. A Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskolában három tanulónak nem sikerült az érettségije, a sikeres vizsgát letévők közül pedig közel fele ment egyetemre.

f. A Bányai János Szakközépiskola esetében nyolc tanuló tett sikeres érettségi vizsgát, ebből hat a sportosztályból és kettő az elektrotechnikus osztályból, míg a fodrász szakról senkinek sem sikerült az érettségije. Ezen iskola esetében senki sem folytatta tanulmányait felsőfokú intézményben.

g. A Marin Preda Líceumban a tanulók 59% tett sikeres érettségit és közel fele folytatta tanulmányait felsőfokú intézményben, posztliceumban.

Megjegyzés: Az egyes iskolára vonatkozó érettségi eredményeket az edu.ro honlapjáról vettük (http://static.bacalaureat.edu.ro/2016/rapoarte_sept/HR/lista_unitati/page_2.html).

8. A HELYI GAZDASÁG ÉS A VÁLLALKOZÓI SEKTOR MEGLÁTÁSAI ÉS ELVÁRÁSAI A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁSRA VONATKOZÓAN

8.1 GLOBÁLIS ÉS ORSZÁGOS TRENDEK

A huszadik században a tudomány és a technológia annyit fejlődött, mint azelőtt összesen, emellett a huszonegyedik században talán már többet, mint a huszadikban. A fejlődés üteme több területen exponenciális jellegű. Ennek következményeként – ha csak valami globális katasztrófa nem történik – öt-tíz éven belül már gyökeresen átalakul a társadalmunk, 50 évre előre pedig már nagyon nehéz bármit is jósolni ebből a szempontból. Ennek az átalakulásnak az elsődleges motorja a technológiai fejlődés lesz. Napjainkban még elterjedt munkakörök szűnnek majd meg, és teljesen újak fognak megjelenni. Valószínűleg azok az emberek kerülnek piaci versenyelőnybe, akik technológiával kapcsolatos területeken vagy kreatív szakmákban tevékenykednek. Ilyen szempontból elsődleges fontosságú az **oktatási rendszer felzárkóztatása**, felkészítése erre a helyzetre.

Néhány példa a gazdasági világból:

- Nagyon sok cég már részben leépítette a telefonos ügyfélszolgálatát, mesterséges intelligenciával (pl. IBM Watson) helyettesítve azt. Egyébként Watson-t már több területen használják sikeresen (menedzsment, üzleti, jogi és egyéb tanácsadás, egészségügyi alkalmazások, oktatás stb.). Hasonló mesterséges intelligenciával kapcsolatos kutatásokon és fejlesztéseken dolgozik több nagyvállalat (Google, Apple és hosszan sorolhatnánk). Ha nem akarunk ilyen messzire menni: ügyeink nagy részét már online intézzük, ennek következménye a különböző intézmények esetében az egyre jelentősebb leépítések az ügyfélszolgálati részlegeknél (lásd Electrica, Székelyudvarhely).
- Már megnyíltak az első Amazon Go üzletek, amelyek teljesen automatizáltak, egyáltalán nincsenek (emberi) alkalmazottak. Ha nem akarunk ilyen messze menni: a kolozsvári Auchan leépítette a kasszáknál dolgozó alkalmazottainak nagy részét, már csak a vonalkód-leolvasással történik az elszámolás, a fizetés pedig az automatáknál. Szintén Kolozsváron a Decathlonnál már nem szükséges vonalkód-leolvasás sem: minden termék egyedi RFID (Radio Frequency Identification – rádiófrekvenciás

automatikus azonosításhoz és adatközléshez használt technológia) azonosítóval rendelkezik.

- Az önvezető autók megfelelő infrastruktúra mellett már nagyobb biztonságot tudnak garantálni, mint az emberek által vezetett járművek. Ha nem is mind önvezetőben, de a legtöbb gyártó már rég okosautókban gondolkodik. Ugyanakkor több országban már teljesen kiépült az elektromos autók működéséhez szükséges infrastruktúra. Persze, ezeknek a járműveknek a javításához már mérnöki végzettséggel és szakszervizekben tapasztalattal rendelkező „szerelőkre” van szükség, akik ugyancsak az AR-rendszerek (Action Request System) támogatásával boldogulnak.
- Az 5G telekommunikációs technológiák bevezetése 3-4 éven belül óriási változásokat fog hozni nagyon sok területen.
- A Tesla, Space X, Solar City és más óriásvállalatokat alapító Elon Musk az egyike azoknak, akik sürgetik az „általános alapjövedelem” (universal basic income) bevezetését, mivel a robotok hamarosan nagyon sok ember munkáját „vehetik el”. A Microsoft-alapító Bill Gates ugyanezért javasolja, hogy a robotok után is fizessenek a cégek „jövedelemadót”.

Hosszan lehetne folytatni a felsorolást, de a lényeg, hogy a fejlődés több szempontból exponenciális jellegű, még akkor is, ha ezt benne élve nehezebben vesszük észre és gyakran lineárisként érzékeljük. Viszont ha jobban belegondolunk, akkor láthatjuk, hogy csak az elmúlt 10 évben is óriási átalakuláson ment keresztül a társadalmunk: másképp dolgozunk (pl. az okostelefonunk lett a számítógépünk), másképp kommunikálunk, másképp üzletelünk (máshogy vásárolunk, más csatornákon érjük el ügyfeleinket stb.), másképp használunk bizonyos szolgáltatásokat. Másképp élünk. És ez a változás még gyorsulni fog. Az olyan fogalmak, mint a kiterjesztett és virtuális valóság, mesterséges intelligencia ugyanúgy részei lesznek a mindennapjainknak, mint ahogy a smartphone után azzá váltak például a smart car, smart home, smart city fogalmak is.

Vannak, akik azt mondják: „Ugyan már! Erre nálunk még nagyon sokat kell várni!” Nincs igazuk: valóban jellemző (még) a régióra a lemaradás ebből a szempontból, de a technológia eddig sem kérte az „engedélyünket” a fejlődésre, és hozzánk is ugyanúgy bejönnek az eredményei, legfeljebb egy kis késéssel. Mi is a legújabb kütyüket használjuk, időnként cseréljük az autóinkat, megváltoztattuk „médiafogyasztási” szokásainkat, online vásárolunk és így tovább. Minden sarki boltba valószínűleg nem telepítenek Amazon GO rendszert

három- négy éven belül, de a nagyobb áruházaknál nagyon hamar bekövetkeznek nálunk is a változások (és ezzel együtt a leépítések is). Lehet, hogy úgy érezzük, meghalad minket ez a fejlődési iram, és talán félünk is tőle. De ettől a változás még bekövetkezik. És rajtunk múlik, hogy egyszerű szemlélői és kiszolgáltatottjai leszünk-e ennek, vagy megpróbáljuk mi alakítani, saját igényeinkre szabni és kihasználni az előnyeit.

Összefoglalva:

Azok az állások fognak megszűnni, amelyek nem követelnek kreativitást, amelyek esetében a munkafolyamat automatizálható, az ember géppel/mesterséges intelligenciával helyettesíthető.

Azok az állások maradnak meg, amelyek esetében az ember nem helyettesíthető (még) géppel/mesterséges intelligenciával. Amelyek kreativitást, képzelőerőt, elemzést, tervezést, kutatást, innovációt, logikus gondolkodást és magas szintű tudást (pl. programozási tudást) igényelnek.

A szellemi tőkének lesz a legfontosabb szerepe az „új világban”. És ha nem alakítjuk át nagyon gyorsan az oktatási rendszerünket ennek megfelelően, nem próbálunk meg felzárkózni, akkor annak katasztrofális következményei lesznek számunkra.

A jövő gazdasága szempontjából mit kell oktatni, melyik területeknek/szakoknak/ „tárgyaknak” van nagyobb jelentősége, mire kellene nagyobb hangsúlyt fektetni:

1. Reál tárgyak (különös tekintettel az informatikára, matematikára és fizikára)
2. Digitális kompetenciák
3. Kreativitást fejlesztő tevékenységek (minden területen)
4. Csatatmunkát, kommunikációt és együttműködést igénylő tevékenységek
5. Önálló munkát/kutatást igénylő, a „kíváncsiságot” és az innovációs készséget fejlesztő tevékenységek
6. A kritikus gondolkodást fejlesztő tevékenységek
7. Nyelvek (a mindennapi életben használható nyelvtudást biztosító, minőségi oktatás)

Az oktatási módszereket teljesen meg kell változtatni: el kell felejtetni a kizárólag lexikális tudásra alapozó leadási és számonkérési formákat, a „diktálást és magolást”. Intuitívabb és gyakorlatiasabb megközelítéseket kell alkalmazni, meg kell szerettetni a tudományt ahhoz, hogy a tanulók majd meg akarják érteni azt, esetlegesen kutassák és felfedezzék. Meg kell próbálni minél hangsúlyosabban személyre szabni az oktatási programokat (ebben

az iskolán kívüli tevékenységek, szakkörök nagy szerepet játszhatnak, de ehhez egyszerűsíteni kellene a nagyon zsúfolt iskolai programot). Jó példákat, jövőképet kell mutatni a tanulóknak.

Mondhatjuk, hogy ez túl nehéz, nem rajtunk múlik vagy kereshetünk más kifogást. De akkor csak egyet tehetünk: lehúzzhatjuk a rolót.

(Kivonat Simon Károly egyetemi oktató jelen tanulmányhoz összeállított írásából)

8.2 A SZÉKELYUDVARHELYI VÁLLALKOZÓK MUNKAERŐ-PIACI ELVÁRÁSAI

Egy város oktatási rendszerének a nemzetpolitikai szempontokat szem előtt tartó elitképzés mellett a helyi gazdaság munkaerő-igényeit is ki kell elégítenie. Ez kölcsönös érdek, hiszen a vállalkozónak az az érdeke, hogy megfelelően képzett munkaerő álljon a rendelkezésére, a városvezetésnek és az iskolarendszernek pedig az, hogy a végzett hallgatók tudjanak helyben érvényesülni, ne kelljen elvándorolniuk a megélhetésük érdekében.

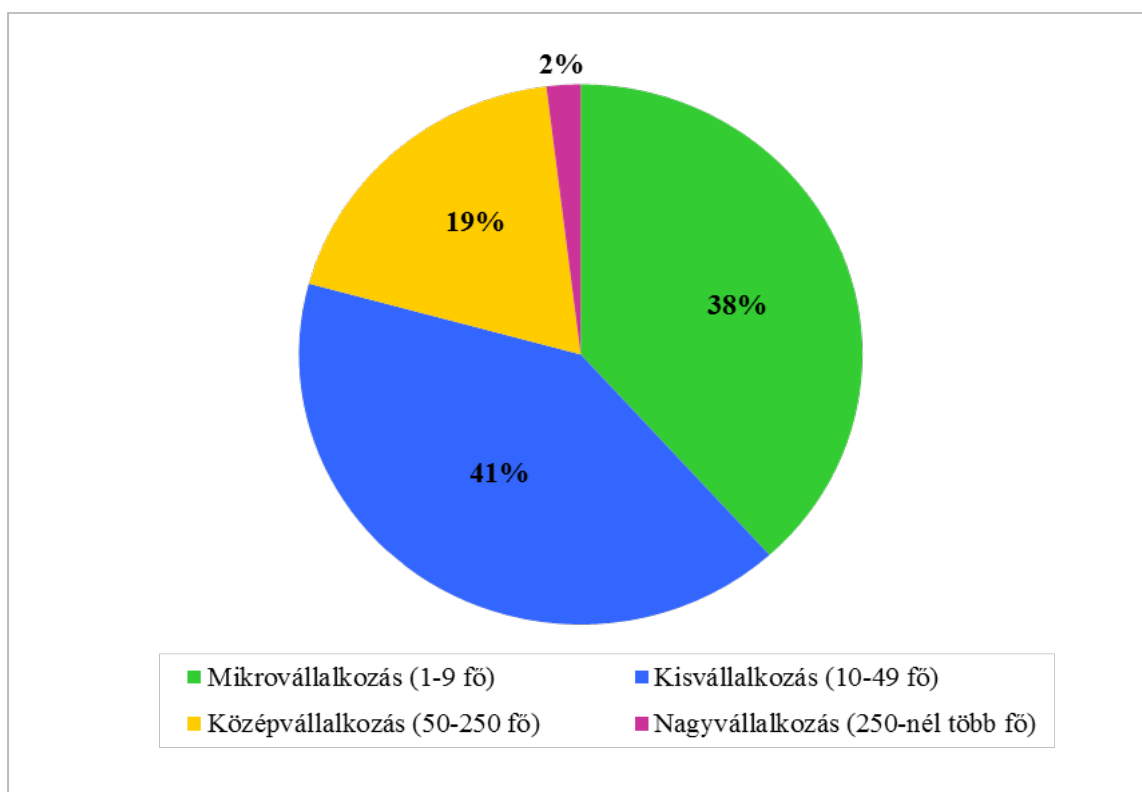
A helyi munkaerőpiacon érvényesülni tudó végzett tanuló egyrészt nem lesz egy negatív demográfiai mutató, másrészt munkásként támogatja az adófizető helyi vállalkozásokat, harmadrészt maga is adófizető lakója lesz a településnek. Az előbbi gondolatsor alapján a városvezetésnek kiemelten oda kell figyeljen a helyi vállalkozói szektor munkaerő-igényére, és a város oktatási hálózatának fenntartójaként olyan képzésekre kell hangsúlyt fektessen, amelyekkel ezeknek az elvárásoknak meg tud felelni.

A Székelyudvarhely és környéke vállalkozásai munkaerő-igényének felméréséhez igénybe vettük a helyi vállalkozói szövetség, az Udvarhelyszéki Kis- és Középvállalkozások Szövetsége kapcsolati hálóját és szakmai támogatását.

A felmérést egy online kérdőíves lekérdezéssel valósítottuk meg. Így összesen 154 vállalkozást sikerült elérni, melyekből a legtöbb kis- és mikrovállalkozás (41%, illetve 38%), egyötöde középvállalkozás (19%), a nagyvállalkozások aránya pedig igencsak csekély (2%) (52. ábra).

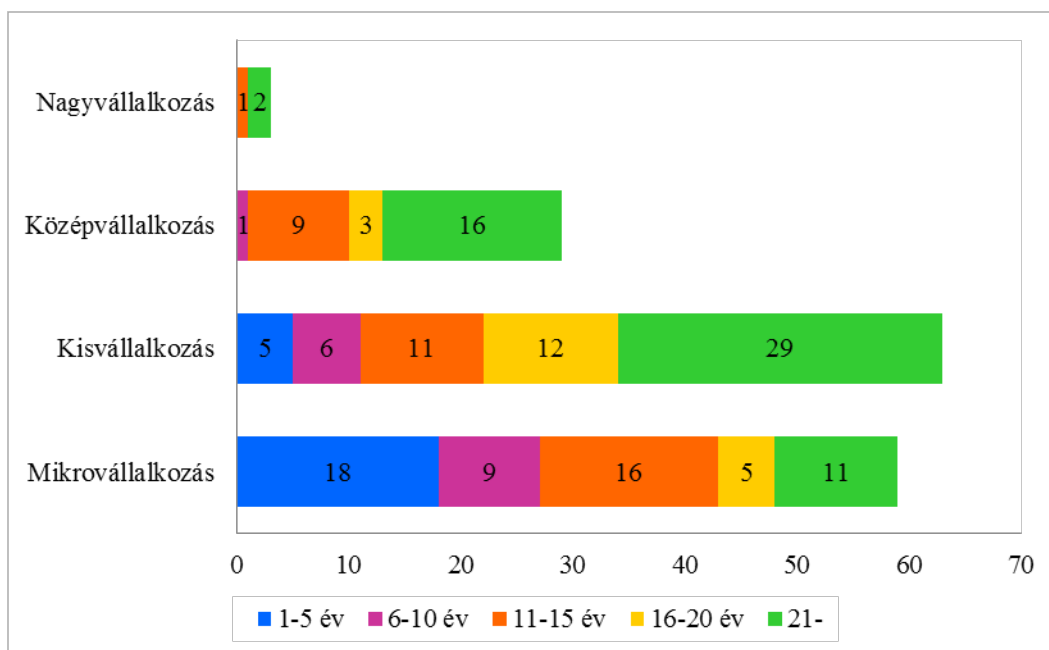
A válaszokkal szolgáló vállalkozások több mint négyötöde (84,42%) székelyudvahelyi telephelyű, míg kevesebb mint egyötöde (14,94%) a környező településeken működik. Egy vállalkozás nem válaszolt.

Vidéki települések, ahonnan válaszokat kaptunk: Agyagfalva, Barót, Felsőboldogfalva, Fenyéd, Korond, Küküllőkeményfalva, Maréfalva, Oroszhegy, Székelymagyaros, Szentegyháza, Farkaslaka, Zetelaka, Zeteváralja.

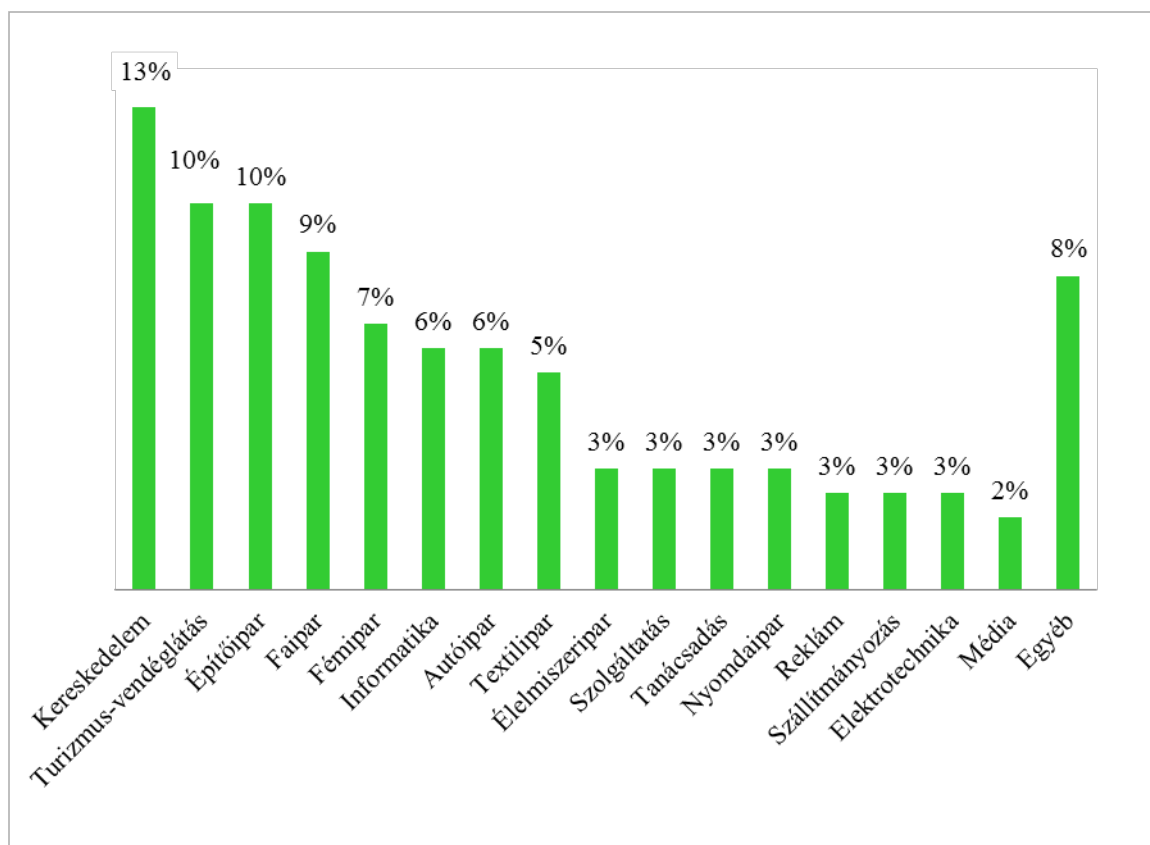
52. ábra: A megkérdezett vállalkozások típusának eloszlása (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A vállalkozások korát tekintve elmondható, hogy a mikrovállalkozások átlagosan a legfiatalabbak, míg a kis- és középvállalkozások már többnyire több mint tíz éve jelen vannak a piacon. A mikrovállalkozások átlagéletkora 11,54 év, a kisvállalkozásoké 17,52 év, a középvállalkozásoké 23,03 év és a nagyvállalkozásoké 36,33 év (53. ábra).

53. ábra: A vállalkozások életkor szerinti eloszlása (esetszám)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A vállalkozások fő tevékenységi területét tekintve (54. ábra) a kereskedelemmel foglalkozó cégek válaszoltak a legtöbben, ezt követte a turizmus-vendéglátás és építőipar, majd a könnyűipar (textil- és nyomda-), faipar, fémipar, informatika, élelmiszeripar, szolgáltatások (ingatlankezelés, fotográfia, földmérés, biztosítás, számvitel, audit, felértékelés), tanácsadás, reklám, szállítmányozás, elektrotechnika (biztonságtechnika), média és egyéb (egészségügy, erdőgazdálkodás, bányakitermelés, műanyaggyártás, csomagolótechnika, vegyipar, kertészet, üveggyártás, hulladékgazdálkodás).

54. ábra: A vállalkozások tevékenységi terület szerinti eloszlása (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

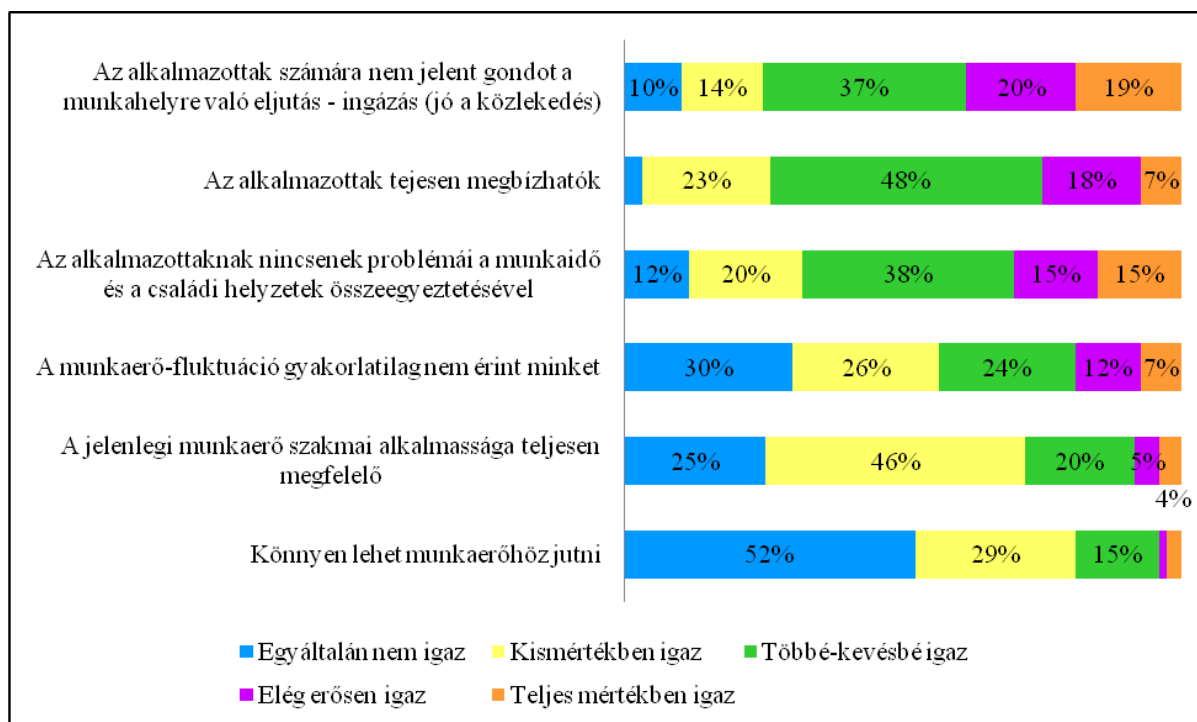
a. Az udvarhelyszéki vállalkozók véleménye a munkaerő-piaci helyzetről (53. ábra)

A vállalkozók abszolút többsége úgy véli, hogy nehéz munkaerőhöz jutni. Akik szerint könnyen lehet munkaerőhöz jutni: egy közép vállalkozás (építőipar), két kisvállalkozás (étterem, fémforgácsoló) és három mikrovállalkozás (építőipar, vegyipar, szállítmányozás). A munkaerő szakmai felkészültségével sem elégedettek a munkaadók: egynegyedük szerint a munkavállalók alkalmassága nem megfelelő, és közel fele véli úgy, hogy csak kismértékben az.

A válaszadók közel fele csak többé-kevésbé gondolja az alkalmazottakat teljesen megbízhatónak, egynegyedük szerint inkább nem, és csak egyötödük szerint többnyire megbízhatóak.

A helyi vállalkozók nagyobb része úgy véli, hogy a munkaerő-piaci fluktuáció igencsak érinti Udvarhelyszéket is.

A válaszadók nagyobb arányban nem értenek egyet azzal, hogy az alkalmazottaknak nincsenek problémái a munkaidő és a családi helyzetek (gyerekek óvodai, iskolai elhelyezése) összeegyeztetésével.

55. ábra: Az udvarhelyszéki vállalkozók véleménye a munkaerő-piaci helyzetről
(a válaszok %-os megoszlása)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

b. Új munkaerő alkalmazása

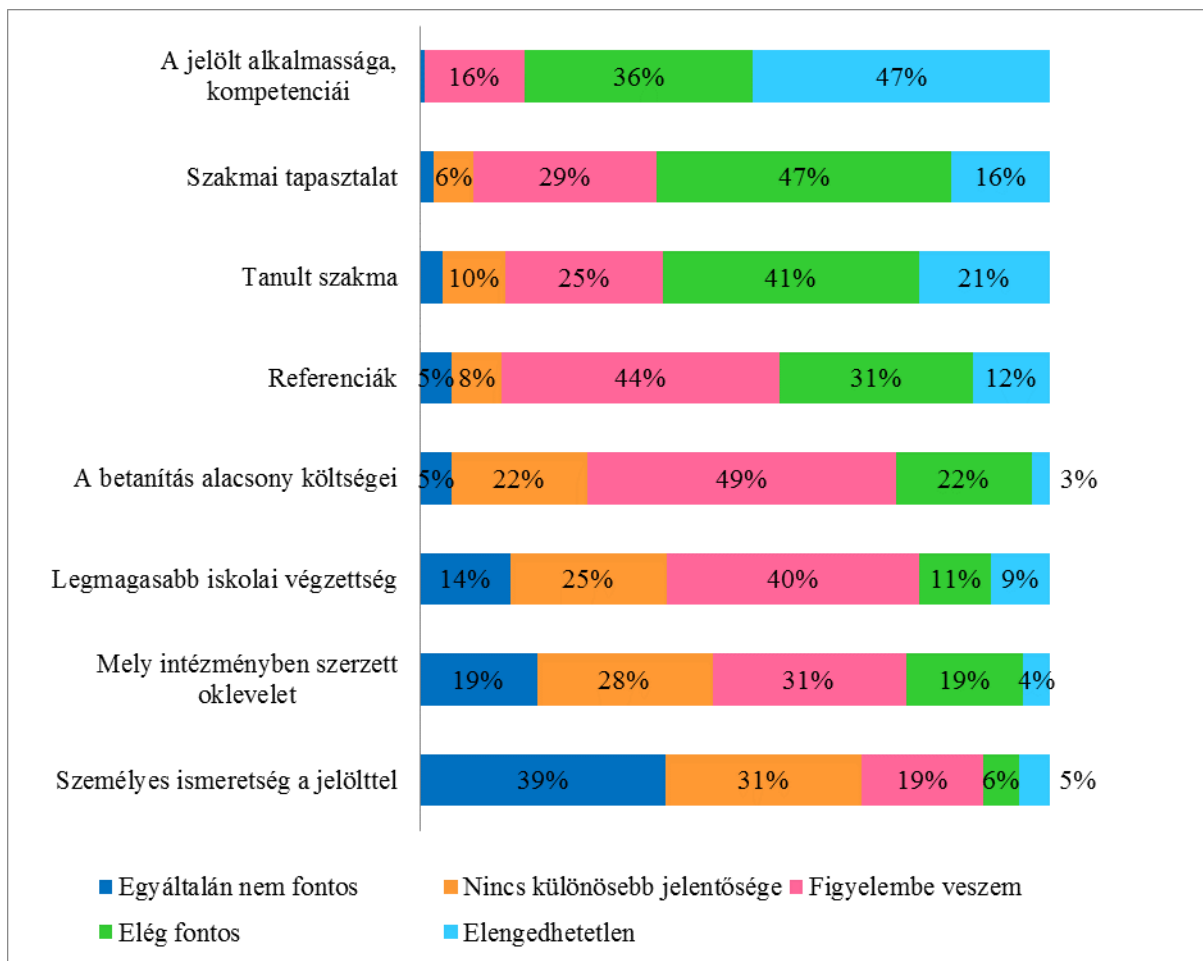
Az elkövetkezendő három évben a vállalkozások 85,71%-a készül új munkaerőt alkalmazni. Azon vállalkozások, melyek nem terveznek bővíteni vagy cserélni, fele-fele arányban mikro- és kisvállalkozások (27. táblázat). A válaszok alapján elmondható, hogy a nagy- és középvállalkozások azok, amelyek a legnagyobb arányban kívánnak új alkalmazottakat felvenni, és a hosszú távú tervekben is ez markánsabban mutatkozik.

	Alkalmazni szándékozó vállalkozások aránya (%)	Alkalmazotti szám éves megoszlásban (fő)			Összesen
		2017- 2018	2019- 2020	2021-	
Mikrovállalkozás	81.36 %	123	106	144	373
Kisvállalkozás	84.13 %	222	165	186	573
Középvállalkozás	96.55 %	321	283	229	833
Nagyvállalkozás	100.00 %	1 566	1 091	2 602	5 259
Összesen					7 038

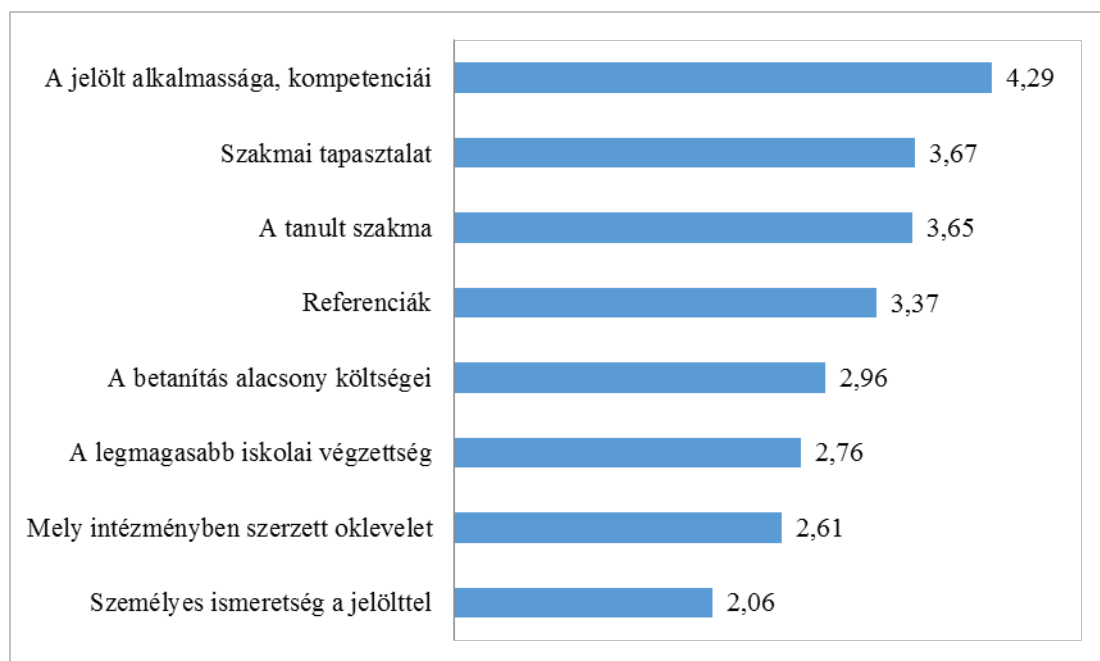
27. táblázat: A székelyudvarhelyi vállalkozások munkaerő-igénye a következő három évben (fő)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Az új munkaerő alkalmazására vonatkozó szempontok közül a jelölt alkalmassága és kompetenciái a legfontosabbak, ezt a válaszadók közel fele első helyre helyezte (47,5%). Ezt követi a szakmai tapasztalat és a tanult szakma. A kereskedelemmel foglalkozó cégek esetében volt legkevésbé fontos a tanult szakma, míg a szakmai tapasztalat az építőipari és fémipari vállalkozásoknak számít kisebb mértékben. A jelölt korábbi munkaadói által adott véleményezést a válaszadók közel fele figyelembe veszi, egyharmaduk fontosnak tartja. A referenciák után a betanítás alacsony költsége a következő szempont, amelyet a vállalkozók abszolút többsége figyelembe vesz, viszont egynegyedük egyáltalán nem tartja lényegesnek. A jelölt legmagasabb iskolai végzettségét a vállalkozók 40%-a veszi figyelembe, egynegyedük szerint pedig nincs különösebb jelentősége. Az, hogy az új alkalmazott hol szerzett képesítést, még kevésbé számít a munkaadóknak, egyharmaduk figyelembe veszi, de csupán egyötödük tulajdonít ennek jelentőséget. A jelölttel való személyes ismeretségnek van a legkevésbé jelentősége, a vállalkozók egytizede tartotta ezt fontosnak (56., 57. ábra).

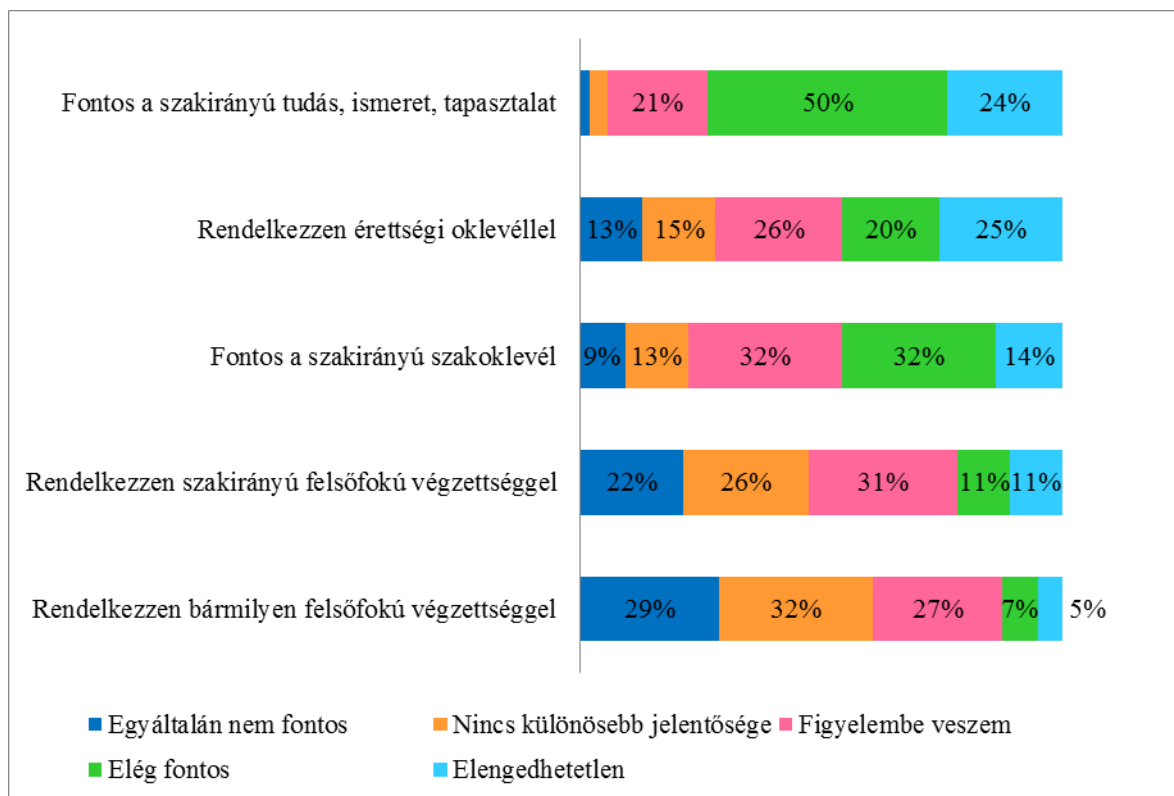

56. ábra: Az új munkaerő alkalmazásának szempontjai (a válaszok %-os megoszlása)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

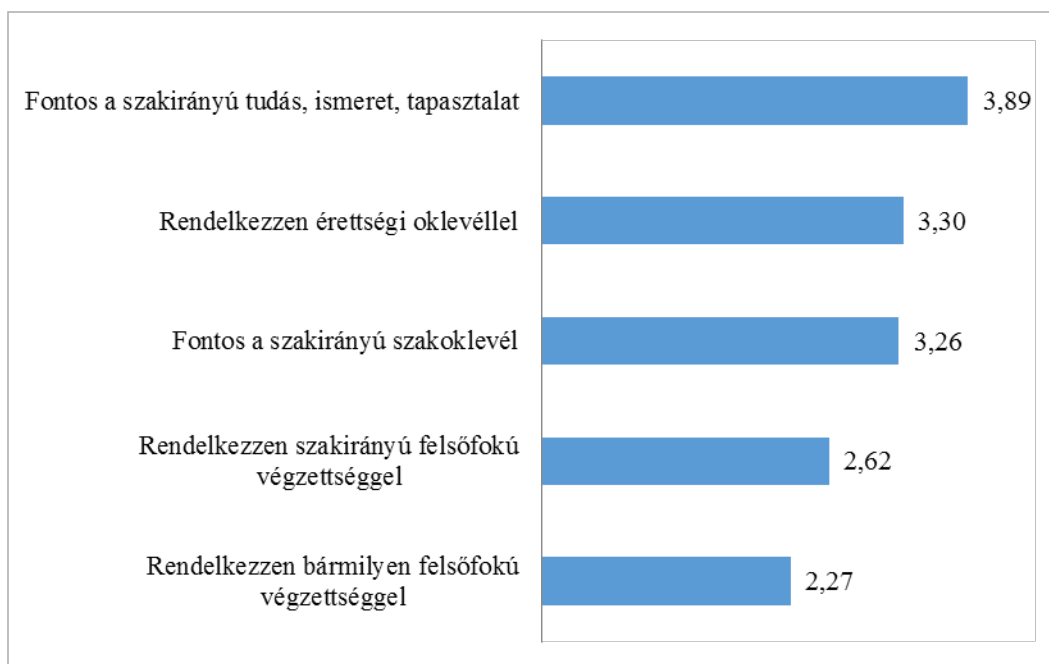
57. ábra: Az új munkaerő alkalmazásának szempontjai (a válaszok átlaga)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A jelölt szakmai végzettségével kapcsolatos szempontok közül a szakirányú tudás és tapasztalat a legfontosabb, ezt az alkalmazók közel kétharmada tartja fontosnak, az érettségi megléte csak másodsorban fontos, ezt a válaszadók fele tartotta mérvadónak. Harmadik nézőponti elem a szakirányú szakoklevél, melyet a válaszadók közel fele vár el, míg a szakirányú felsőfokú végzettség egyötödük számára sarkalatos szempont, és ennek fele számára fontos, hogy bármilyen felsőfokú végzettsége legyen a jelentkezőnek.

58. ábra: Az új munkaerő iskolai végzettségének és szakmai tudásának fontossága alkalmazás esetén (a válaszok %-os megoszlása)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

59. ábra: Az új munkaerő iskolai végzettségének és szakmai tudásának fontossága alkalmazás esetén
(a válaszok átlaga)

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A 58. és 59. számú ábrákból egyértelműen kitűnik, hogy a vállalkozóknak a kompetencia, valamint a tapasztalat a legfontosabb, ezért az oktatási intézményeknek arra kellene törekedniük, hogy egy-egy szakma elméleti és gyakorlati ismereteit egyformán átadják a tanulóknak. Ez az elvárás is indokoltá teszi a szakiskolák duális képzések irányába való nyitását.

c. Hiányszakmák a munkaerőpiacon

A következőkben arra kértük a vállalkozókat, hogy nevezzék meg azokat a munkaköröket, amelyekhez a jelenlegi munkaerőpiacon nem találhatnak megfelelő végzettségű szakembert. Erre a kérdésre összesen 111 vállalkozás (72%) válaszolt. A válaszokból az derült ki, hogy esetszám szerint közel háromszor több szakmunkásra van szükség, mint felsőfokú végzettre (28. táblázat).

Iparág		Szakirányú végzettség	Felsőfokú végzettség
		Eset	Eset
1	Gépipar (automatizálás mérnök, műszerész + CNC, marós, elektromechanikus, épületkarbantartó, gépkezelő és szerelő, szerszámlakatos)	24	5
2	Turizmus–vendéglátás (turisztikai értékesítő + pincér, báros, szakács, recepció, ügyfélszolgálatos)	25	1
3	Építőipar (építésmérnök, műszaki rajzoló, vízépítő mérnök + építésmester, kőműves, burkoló, ács, szakmunkás, vasbetonszerelő, víz-gáz szerelő)	19	4
4	Könnyűipar (textilipari és minőségbiztosítási mérnök, műszerész + nyomdász, textilipari, műanyagipari, üvegipari szakmunkás)	13	4
5	Faipar (faipari mérnök + asztalos, láncfűrész)	12	2
6	Fémipar (tervező + esztergályos, hegesztő, öntő, festő)	12	2
7	Autóipar (autóbádogos és festő, autószerelő, autó elektrotechnikai technikus, autóvezető (C+E))	12	
8	Informatika (programozó, szoftverfejlesztő, informatikus)		12
9	Kereskedelem (bolti eladó, eladási ügynök, értékesítő, kereskedelmi szakember, üzletvezető)	12	
10	Közgazdaságtan (pénzügyi szakember, közgazdász, HR-szakember, marketinges)		10
11	Design (designer, belsőépítész, grafikus)		6
12	Élelmiszeripar (pék, cukrász)	5	
13	Agráripar (kertésmérnök + kertész, virágkötő)	3	1
14	Elektrotechnika (televíziós-rádiós elektromérnök + villanszerelő)	3	1
15	Média (operatőr, vágó, szakmai újságíró + tördelő)	1	3
16	Egészségügy (dental higiénikus, fogászati szakasszisztens, gyógyszerész)		3
17	Logisztika (raktáros)	3	
	Összesen	144	54

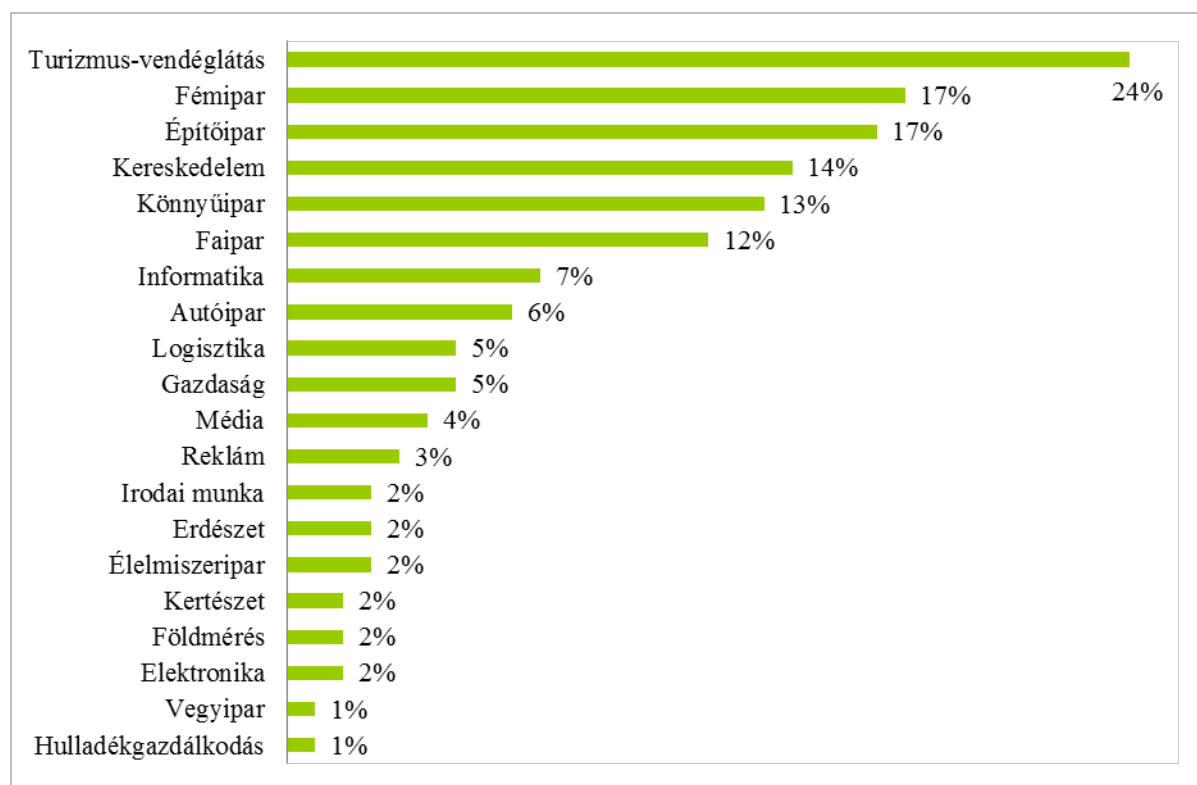
28. táblázat: Hiányszakmák Udvarhelyszéken (alkalmazotti szám)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

d. Szakmai gyakorlatozás

Mivel egyre nyilvánvalóbb, hogy mennyire fontos a vállalkozások számára a szakmai tapasztalattal rendelkező munkaerő, a felmérésünkben rákérdeztünk arra is, hogy milyen mértékben kapcsolódnának be az egyes vállalkozások a tanulók szakmai gyakorlatoztatásába.

A kutatásban részt vett vállalkozók döntő többsége vállalta azt, hogy tanulókat fogadjon szakmai gyakorlatra és ezek szinte mindenike hajlandó szakembert is biztosítani a tanulók mellé.

A szakmai gyakorlatot biztosító vállalkozások legnagyobb számban vendéglátással, fémmegmunkálással, kereskedelemmel és konfekciógyártással foglalkoznak. Ezen belül a legnagyobb tanulói létszámot a könnyűipar hajlandó befogadni gyakorlatra, majd a faipar, ezt követi a vendéglátás, fémipar, építészet és autóipar.

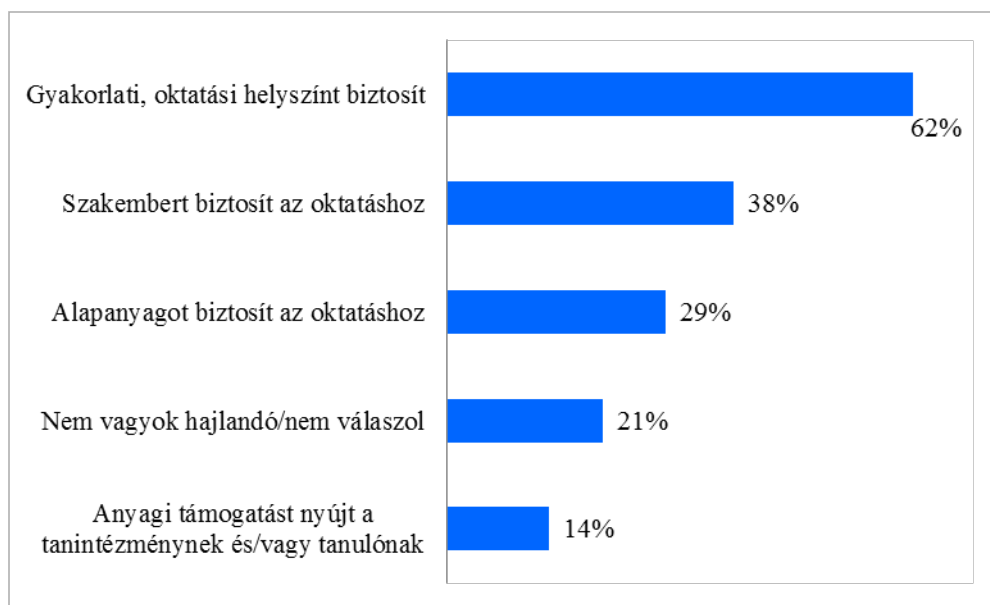
60. ábra: Gyakorlatozó helyszínlehetőségek iparágak szerint (%)
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A 60. ábrából kitűnik, hogy a város szakiskoláinak mely szakterületen működő vállalkozásokkal lenne lehetősége – tehát kellene – együttműködniük és duális képzéseket indítaniuk. Hiszen egyrészt igény van a vállalkozó részéről ilyen szaktudással rendelkező

munkaerőre, ugyanakkor hajlandóság is van részükről, hogy helyet adjanak a szakma gyakorlati részének elsajátítására. Duális képzést javasolunk a következő iparágakban: turizmus-vendéglátás, fémipar, építőipar, kereskedelem, könnyűipar, faipar.

Az oktatási intézmények és vállalkozások későbbi együttműködése érdekében fel akartuk mérni, hogy milyen fajta segítségnyújtással hajlandók a vállalkozások támogatni a tanintézményeket.

A válaszadók négyötöde hajlandó az együttműködésre az iskolákkal. A legtöbben gyakorlati és oktatási helyszínt biztosítanak, kétötödük szakembert is biztosítana, 30%-uk alapanyagokkal is támogatná az egyes képzéseket, 14% anyagi juttatással is segítené a tanintézményeket vagy ösztönözné a tanulókat (61. ábra).

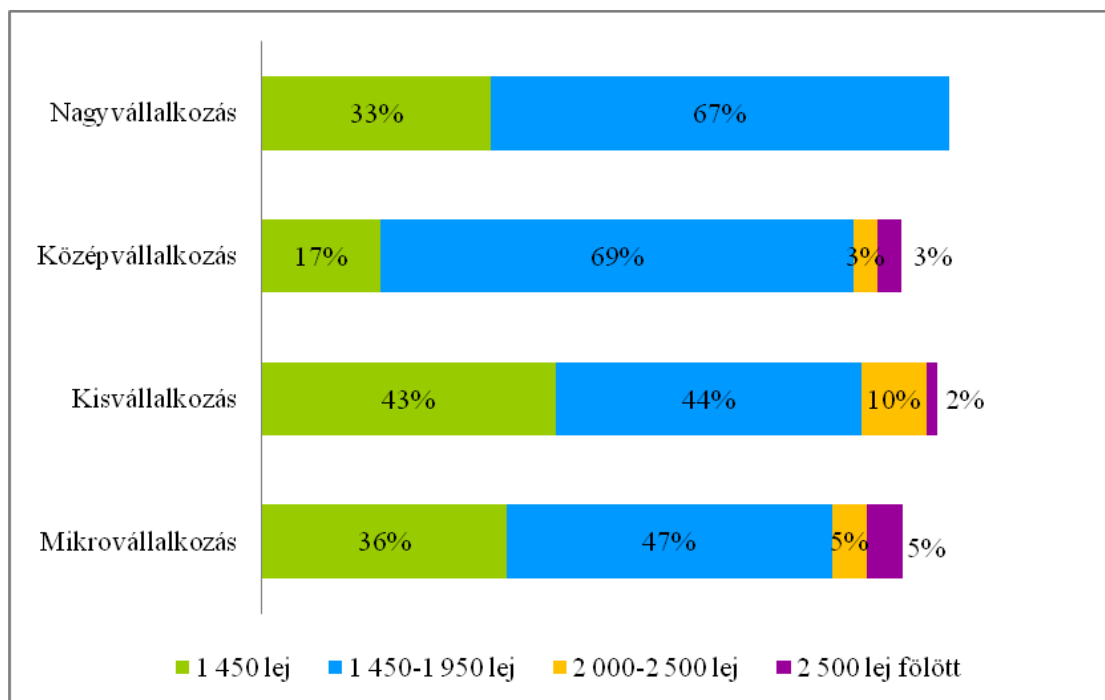
61. ábra: A vállalkozások együttműködési hajlandósága az oktatási intézményekkel (%)
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

e. Bérezés

A jól működő gazdaságnak csak az egyik aspektusa a jól képzett munkaerő, ugyanis azt kellően jutalmazni kell, hogy a vállalkozók saját szolgálatukba állíthassák, a szakemberek ne vándoroljanak el vagy kezdjenek egyéni vállalkozásba.

Hogy a szakközépiskolában tanuló diákoknak egy fizetésekben megnyilvánuló jövőképet is tudjunk vázolni, megkérdeztük a vállalkozókat, hogy milyen bruttó béreket tudnak biztosítani a friss középfokú végzetteknek.

A vállalkozások fele 1450 és 1950 lej közötti bruttó kezdő fizetést ígér, egyharmaduk (35%) a kötelező minimálbérért alkalmazná a frissen végzetteket, 6%-uk 2000 és 2500 lej közötti, míg 3% 2500 lej feletti bruttó keresetet ígér (62. ábra).

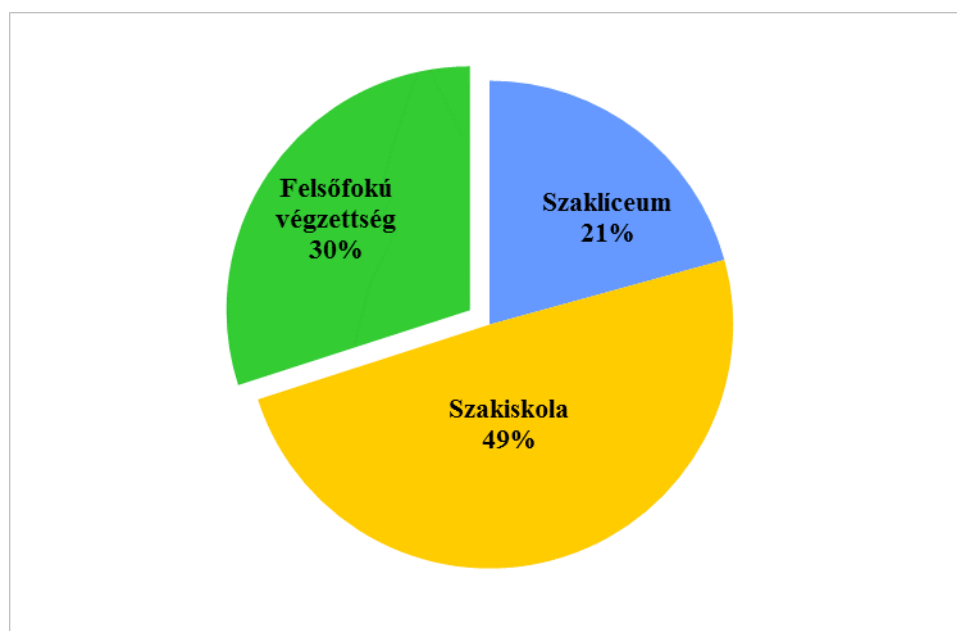
62. ábra: A helyi vállalkozások által ajánlott lehetséges bruttó kezdő fizetés
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

ÖSSZEGZÉS

A székelyudvarhelyi és a környező települések vállalkozásai munkaerőhiánnyal küzdenek és elsősorban szakmunkásokra tartanak igényt. A legkeresettebb szakmunkások a gépiparban, turizmus-vendéglátásban, építőiparban, könnyűiparban, faiparban, fémiparban, autóiparban és kereskedelem területén képzettek. A legkeresettebb felsőfokú végzettség az IT-szakemberek, ezen belül az informatikusok.

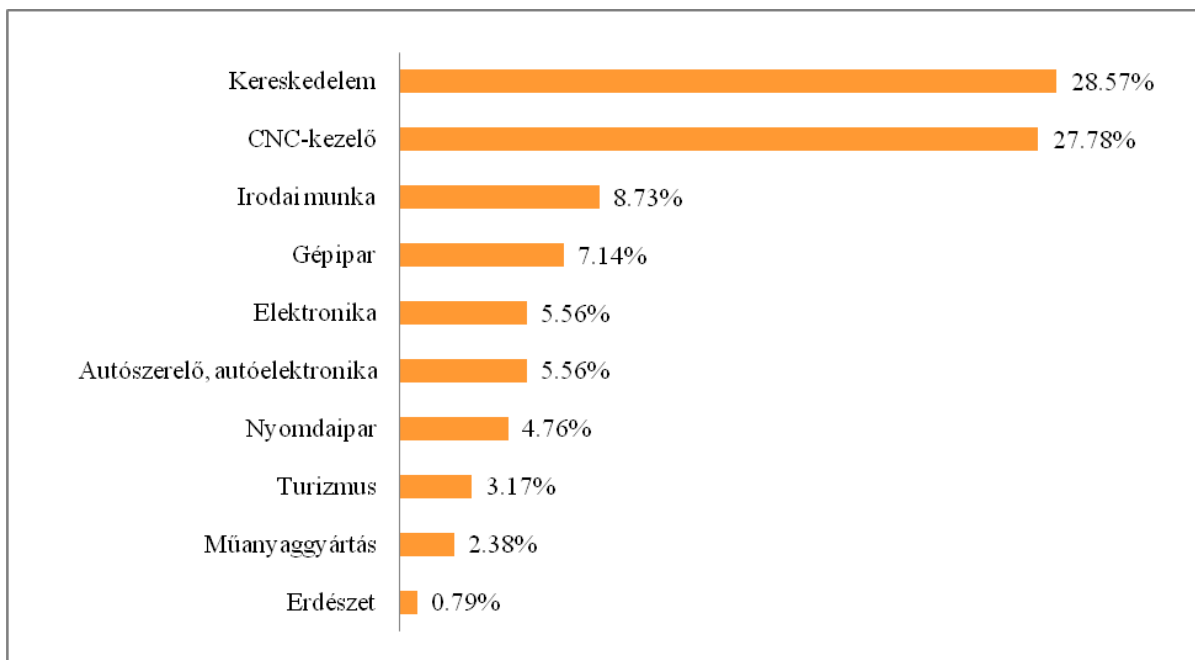
Az adatokat összevetve, a vállalkozók szempontjából fontos lenne, és ennek megfelelően hajlandóságot is mutatnak az együttműködésre az oktatási intézményekkel a következő képzési területeken: turizmus-vendéglátás, fémipar, építőipar, kereskedelem, könnyűipar, faipar és autóipar, valamint informatika.

A vállalkozók által keresett munkakörökre elsősorban a szakiskolai képzések tudnának megoldást nyújtani, hiszen a helyi vállalkozók nagy létszámban végrehajtó munkaerőt, kétkézi munkásokat keresnek, akik kellő gyakorlati tudással rendelkeznek egy-egy szakterületen, ismerik az ahhoz tartozó naprakész technológiát, és azt kellő profizmussal tudják alkalmazni (49%). A munkaadók egyötöde szaklíceumi végzettséget alkalmazna (21%), akik egy-egy szakterület alapvető elméleti és gyakorlati ismereteivel rendelkeznek. Felsőfokú végzettséget igénylő munkakörre a vállalkozók közel egyharmada keres alkalmazottat (63. ábra).

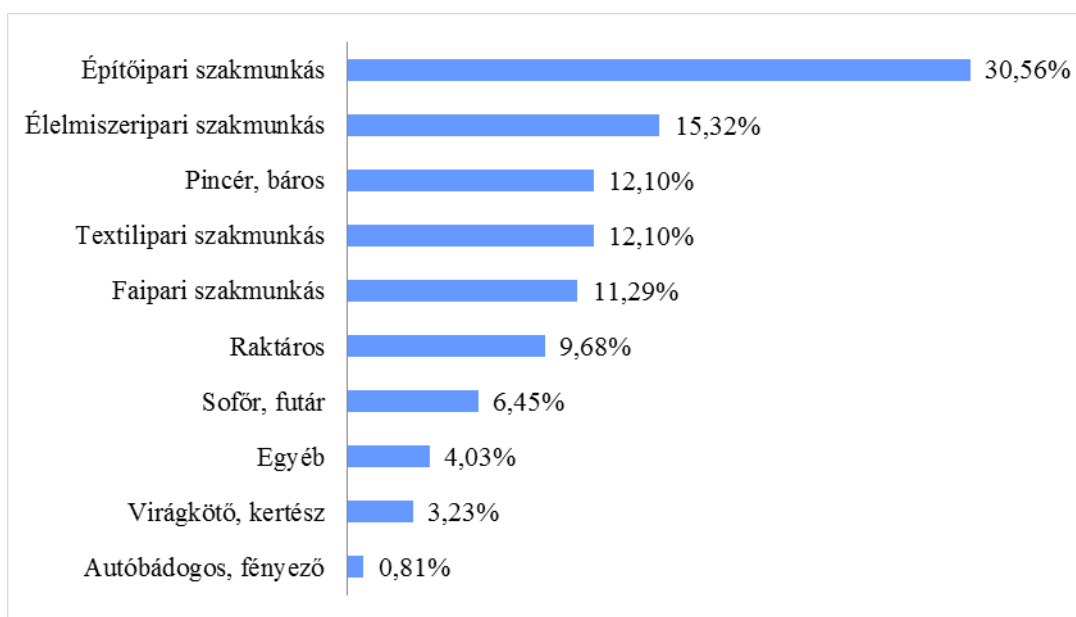
63. ábra: A vállalkozók által keresett munkaerő végzettségi szint szerinti megoszlása (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A székelyudvarhelyi munkaerőpiacon a legkeresettebb munkaerő a kereskedelmi ismeretekkel rendelkező munkavállaló, ami abból is adódik, hogy a városban magasan reprezentált a kereskedelmi vállalatok. A CNC-operátor is az a munkakör, amelyre a vállalkozók igencsak nagy arányban keresnek munkaerőt. Kisebb arányban, de ugyancsak igény van irodai munkát végző alkalmazottakra, akik el tudják látni az alapvető ügyintézési feladatokat, ezt követik a gépiparban, az elektronika területén, autószervezelésben, nyomdaiparban, turizmusban, műanyaggyártásban és erdészeti területen jártas munkavállalók (64. ábra).

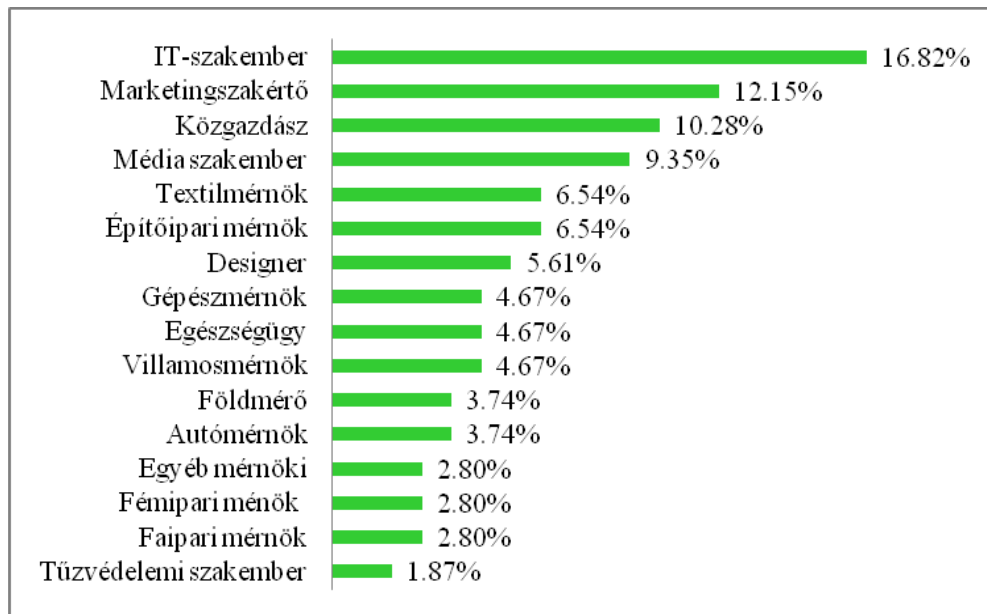
64. ábra: A vállalkozók által keresett szakközépiskolai végzettséggel rendelkező munkaerő megoszlása (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

A szakmunkásokat igénylő vállalkozások egyharmada az építőiparban keres munkaerőt, 15%-uk az élelmiszeriparban. A vállalkozások több mint egyötöde kíván alkalmazni pincéreket, textilipari és faipari szakmunkásokat. Ugyanakkor szükség van még raktárosra, autóvezetőre, virágkötőre, kertészre, autóbádogosra (65. ábra).

65. ábra: A vállalkozók által keresett szakiskolai végzettséggel rendelkező munkaerő megoszlása (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

Az egyetemi szintű tudást igénylő munkakörök diverzifikáltabbak, azaz több szakterületre, de kevesebb munkaerőre van szükség. Elsősorban az új technológiát ismerő szakemberekre, kreatív munkaerőre, gazdasági ismeretekkel rendelkezőkre és a médiát ismerő szakemberekre van kereslet. Ezt követik a különböző mérnöki területek, mint textil-, építő-, gép-, elektro-, autó-, fém-, fa-, vegyész-, élelmiszeripari, automatizálási vagy kertézmérnök.

66. ábra: A vállalkozók által keresett felsőfokú végzettséggel rendelkező munkaerő megoszlása (%)
 Forrás: Saját szerkesztés a kérdőívek feldolgozása alapján

9. SZÉKELYUDVARHELY JELENLEGI KÖZÉPISKOLAI RENDSZERE AZ ISKOLAPSZICHOLOGUSOK SZEMÉVEL

A középiskola már egy életpályára állítja a tanulókat – elindítja egy úton, amely meghatározó lesz szakmai és magánéletében is. Az elemi és általános iskolai osztályokból bárhová mehet egy tanuló, de a középiskolai képzés már megszab egy irányvonalat, amelyről nehezebb letérni. Éppen ezért van kiemelt szerepe a középiskolai pályaorientációnak – folyamatosan követni a tanulók személyiségfejlődését, hogy az adott középiskolai szaknak megfelelő kompetenciák mennyire jellemzőek az egyes tanulókra, illetve hogy a tanulók jövőképe mennyire esik egybe a választott középiskolai szak nyújtotta lehetőségekkel.

Ezen a területen a középiskolák iskolapszichológusainak van a legnagyobb tapasztalata. Ők naponta találkoznak a fenti helyzetekkel, és nemcsak találkoznak, hanem megoldási javaslatokkal jönnek az adott problémák orvoslására. Ezért tartottuk kiemelten fontosnak egy fókuszcsoportos megbeszélésen kikérni a székelyudvarhelyi középiskolák iskolapszichológusainak a véleményét a város jelenlegi középiskolai hálózataról, az ott tanuló tanulók terveiről és lehetőségeiről.

Míg a kérdőívek és adatlapok segítségével nagy mennyiségű információt kaptunk a székelyudvarhelyi oktatási struktúráról, kapacitásról és igényekről (tanuló, szülő és vállalkozó), addig a fókusz módszerrel szervezett munkacsoport értékelése egy minőségi mutatója tud lenni a jelen tanulmánynak. A csoport munkája nem a számoktól és a mennyiségektől függ, hanem azon megéléseken és szakmai tapasztalatokon alapszik, amelyeket minden egyes iskolapszichológus szakértőként megél mindennapjaiban a tanulókkal. Árnyalt, színezett érzelmi és racionális indokok feltérképezése ez, ami más úton, de ugyanazt a célt szolgálja: élhető, rendszerben jól működő iskolai hálózat kialakítása Székelyudvarhelyen. Olyan hálózaté, amelyben minden szereplő megtalálja a helyét és fejlődni tud.

Amint már említettük, a fenti cél elérése érdekében összehívtuk a székelyudvarhelyi középiskolákban dolgozó iskolapszichológusokat és arra kértük őket, hogy őszintén,

kreatívan beszéljenek az iskolai környezetben látottakról, különös tekintettel a tanulók pályaválasztási szokásaira, elképzeléseire, esetleges hiányosságaira.

A munkacsoport a következő elemeket látta fontosnak kiemelni.

Alapelvek:

A jelenlegi iskolarendszer egy alapvetően poroszos felépítésben működő, hiányos, rugalmatlan, normát követő rendszer. A tananyag és tanterv nem megfelelő, a hangsúlyt nem a kognitív képességfejlesztésre fekteti, hanem a rendszerszerű tudáshalmozásra. Ebben a közegben igen nehéz ezt a generációt rugalmas és kreatív gondolkodásra ösztönözni. Ez a fajta rugalmatlanság egyaránt érzékelhető a tanmenetekben és az évente induló szakok kiválasztásában. A duális képzési formában, a fent leírtakkal ellentétben, épp hogy figyelembe kell venni a piaci trendeket és a térség munkaerő-piaci igényeit, fejlődési lehetőségeit és kitörési pontjait, amire a jelenlegi oktatási rendszer alkalmatlan.

A munkacsoport szerint az oktatásban kiemelt és meghatározó tényezőnek kell lennie a minőségnek, igényességnek, csapatnak. Ezt az irányt érdemes szorgalmazni és bizonyos szinten követelni a hivatalos oktatási rendszeren belül is. A minőség mérése sarkalatos pontja kellene legyen az oktatásnak, érdemes lenne mielőbb felépíteni egy objektív minőségmérési rendszert, ahol a mérce nem kizárólag a tantárgyversenyeken elért eredmények és a pedagógusok kreditpontjai összességéből állna, hanem figyelembe kellene venni az alkalmazott módszertant, a gyerekközpontú szemléletet, ugyanakkor a visszajelzés és az egyéni értékelés is teret kaphatna.

CÉL: Egy helyi szinten szerveződő, önmagát korrigáló, minőségi oktatási rendszer kialakítása Udvarhelyszéken. Legyen ez egy belülről kifelé irányuló kezdeményezés, ahol elsősorban nem az oktatási rendszert befolyásoló jogi szabályozások és minisztériumi módosítások jelentik a prioritást, mint inkább azon lehetőségek feltérképezése, amiben a város tantestülete tud és akar élni.

Lehetőségek a rendszer változtatására (utópiák, amelyek a rendszerben lévőkön múlnak):

- a. A nagymértékű funkcionális analfabetizmus csökkentése.
- b. Szakiskolák létjogosultsága és helye az oktatási palettán: ne csak azok a tanulók menjenek oda, akik nem tudnak/akarnak leérettségizni.
- c. Alternatív oktatás támogatása.

- d. Duális képzés lehetőségeinek a körbejárása és lehetőség szerinti indítása.
- e. Délutáni munkaidő legitimizálása.
- f. Vidéki oktatás erősítése – pl. községekben napközi létrehozása.
- g. Esélyegyenlőtlenség csökkentése: éppen a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek (falvakban élő, alacsony iskolázottságú szülők) maradnak ki az oktatási rendszerből.
- h. Életstratégia kialakítása a falvakban élők számára: forrásvonzás a kulturális és társadalmi lehetőségek kiépítésére.
- i. Korszerű képzési lehetőségek a pedagógusok számára: nemcsak látszattovábbképzők, hanem inkább hatékony szakmai tudást és személyiséget fejlesztő alkalmak – az önkormányzat és a megyei tanfelügyelőség összefogásával, kreditpontok segítségével. A meglévő képzések anyagának nagy része szinte használhatatlan a mindennapokban. Szükséges lenne a konfliktuskezelés mint kiemelt tréning a pedagógusok számára.
- j. Tanári csoport csapattá kovácsolása: összeforrt tanári kar kialakítása, ahol a fő szempontot a gyerek, a tanuló jelenti.

Tanulói szemlélet:

- A VIII. osztályos tanulók egyharmadának van csak hosszú távú elképzelése a karrierjét illetően.
- A tanulók nagy többsége külföldi munkavállalásban, külföldi életben gondolkodik.
- A pénz meghatározó a tanulók döntéseiben: nem lehet nem figyelmen kívül hagyni, hogy ugyanazt a típusú munkát külföldön sokkal jobban megfizetik.

Javaslatok:

- a. Szakképzés vonzóvá tétele: nagyobb szakmunkási bérek a vállalkozóknál, presztízs visszaállítása a szakmák számára.
- b. Vállalkozói készségek fejlesztése, vállalkozói kompetenciák oktatása.
- c. Az oktatási paletta jobb megismerése és megismertetése mind a pedagógusok, mind a tanulók körében. Ezáltal sokkal tisztább kép rajzolódik ki a különböző iskolák profilját és létjogosultságát illetően.
- d. IT-eszközök beszerzésének segítése a hátrányosabb helyzetben lévő iskolák számára – az önkormányzat pályázzon vagy pályáztasson számukra.

- e. Városon belüli testvérosztályok kialakításának ösztönzése: az elméleti osztálynak legyen szakiskolás vagy szakközépiskolai testvérosztálya, amellyel közös programokat valósít meg.
- f. A szakoktatás számára megfelelő szakmai segédanyag, tankönyv kiadása és biztosítása.
- g. Román nyelvoktatási módszertan kialakítása és támogatása, akár az önkormányzat által, a helyi gyerekek hátrányának megszüntetése érdekében.
- h. Iskolabusz bevezetése, meghatározott útvonallal, környékbeli falvakat érintve – ehhez szükséges a sofőrök alkalmazása és költségeik finanszírozása.
- i. Pályáztatási rendszerben szakmai segítséget nyújtani az iskolák munkatársaiknak.
- j. Szegregáció problematikája: a Tompa László Általános Iskola lassan elnéptelenedik a szegregáció miatt, amire megoldás lehetne, ha a város minden osztályában lenne roma nemzetiségű tanuló – ezzel az interkulturális integráció és toleranciára való nevelés is megvalósulna. Ez a probléma komoly veszély forrása lehet, muszáj vele foglalkozni.

Pályaorientáció: működik?

A szakmai megbeszélés keretén belül szó került a pályaorientáció kérdésköréről is. A szakértők szerint a VIII. osztályos gyerekek csak egyharmada „tudja”, hogy milyen szakmai irányba szeretne elindulni, konkrét elképzelése van arról, hogy milyen középiskolai szakon szeretne továbbtanulni, majd azt is továbbfejleszteni az egyetemi képzéssel. Többségüknek nincs erős, jól kialakult elképzelésük a szakmai jövőjükkel illetően. A szülők, baráti körök, de az ifjúsági szervezetek, az iskola és a tanárok szerepe igen nagy és meghatározó tud lenni az amúgy is könnyen befolyásolható tanulók életében. Az látszik, hogy a jelenlegi szakmai, továbbtanulást érintő tájékoztatás nem elegendő, sőt, esetenként nem is megfelelő minőségű. Anélkül, hogy felelősöket keresnénk, az derült ki, hogy sem a szülők, sem a tanárok nem rendelkeznek kellő mennyiségű naprakész információval a megfelelő tájékoztatáshoz, ami miatt inkább régi, elavult információkat és legtöbbször saját tapasztalatot osztanak meg.

Éppen ezért kiemelt szakmai fontossággal kellene kezelni a pályaorientációs programokat mind az iskolák, tanári közösségek, mind az önkormányzat és vállalkozók, ifjúsági

szervezetek részéről. Bár városunkban már működik egy igen ügyesen megszervezett, hiánypótló iskola- és pályabörze, jobban kellene támogatni, fejleszteni ezt a területet. Közösségi megmozdulássá, interaktív és jövőbe mutató rendezvénné kell alakítani, hiteles források bevonásával, minél több „jó példa” bemutatásával, amelyből egyetlen tanuló, szülő, de tanár sem maradhatna ki.

ÖSSZEGZÉS:

Az iskolapszichológusok meghívásával lezajlott szakmai fókuszcsoport lényeges pontokra világított rá az oktatási rendszer szerveződését illetően:

Jelen oktatási rendszer nem maradhat fenn megfelelő minőségbiztosítási rendszer bevezetése nélkül. Egyesek számára fájdalmas, de kiemelt fontosságú a jó minőségű mérés bevezetése. Racionális, mérhető és tervezhető rendszert kell kialakítani az oktatásban már az iskolák szintjén, és nem feltétlenül várva a központosított rendszeren lecsorgó intézkedéseket. Az önmagunkkal szembeni igényességet csak mi magunk határozhatjuk meg, és ez kiemelten igaz az oktatásban.

Középiskolai mutatószámoktól és felszereltségtől függetlenül a tanulók a ráhatás (szülői, tanári, kortárs), a belső megérzés és (fél)információk alapján hozzák meg a szakmai életüket meghatározó döntéseiket. Kezdeményezni kell egy komplex pályaaorientációs tájékoztató program kialakítását, amelyben a város oktatását meghatározó összes szereplő részt vesz: iskolák, vállalkozók, önkormányzat.

Figyelembe kell venni azt, hogy egy rohamosan fejlődő, egyre inkább a technológia irányába elmozduló világban élünk, és a gyerekek személyisége, alakulása ennek megfelelően történik. Nem lehet ugyanazokkal a módszerekkel oktatni, mint 50 évvel ezelőtt, de kísérletezni sem szabad a zsenge, alakuló személyiségű gyerekeken. Fejlődési és tanulási lehetőséget kell biztosítani a pedagógusoknak, hogy új módszereket, elveket és technikákat ismerjenek meg. Nélkülük a jól kialakított oktatási rendszer és hálózat mit sem ér.

10. SZÉKELYUDVARHELY GAZDASÁGI JÖVŐJE ÉS AZ EHHEZ KAPCSOLÓDÓ MUNKAERŐIGÉNY A FEJLESZTŐK SZEMÉVEL

Egy település oktatási hálózata és képzési szerkezete nemcsak a pillanatnyi munkaerő-piaci igényeket kell lefödjie, hanem a jövő gazdaságának a kihívásaira is válaszolnia kell. A ma összeállított képzési szerkezet első végzősei négy-öt év múlva kerülnek ki a munka mezejére, és a megszerzett tudásukkal az akkori munkaerőpiacon is helyt kell tudjanak állni. Így a most kialakított képzési szerkezettel a jövőt is szolgálni kell.

Annak érdekében, hogy a jövő gazdaságának megfelelő képzési szerkezetet lehessen kialakítani, valamilyen szinten ismerni kell, előre kell látni a jövőt, a gazdasági jövőt. Az a városvezetés tudja igazán a település előnyére formálni az oktatási hálózatát, amely olyan képzési struktúrát állít fel, amely képzéseknek a végzettei maguk generálnak pozitív változásokat a helyi gazdaságban. Egyszóval egy város vezetésének nem csak lereagálni kell a helyi gazdaság elvárásait, hanem ő maga is lehet a gazdaság alakítója azáltal, hogy olyan képzéseket honosít meg a városban, amelyek a helyi gazdaságot képesek a település számára pozitív irányba elmozdítani.

Annak érdekében, hogy a jövő gazdaságát szolgáló, ugyanakkor a jövő gazdaságát a város érdekeinek megfelelő irányba befolyásoló lehetséges képzéseket összegyűjtsük, egy városfejlesztési stratégiai fókuszcsoportos megbeszélést tartottunk, ahol a jelenlévők Székelyudvarhely jövőbeli gazdaságára vonatkozóan fejthették ki véleményeiket.

Szakértőinket arra kértük fel, hogy vegyék fel a kesztyűt és próbáljanak előre látni az jövőbe – képzeljék el magukat tíz év múlva Székelyudvarhely gazdaságában. Meglátásaik szerint egy tízéves távlat, jövőkép megfogalmazása esetében két végletről beszélhetünk: az egyik esetben igen nagy technológiai és digitális változások hozzák az élettér és társadalom változását, a másik szerint a tízéves időszak nem sok újat hoz majd, a változással szembeni ellenállás ezen a téren is érezhetően visszatartja a társadalmat.

Az IT-világ alkotta elméleteknek megfelelően a társadalom tíz éven belül teljesen átalakul, a meglévő szakmák eltűnnek, teljesen új szakmák jelennek meg, ahol a szellemi tőkének (kreativitás, magas szintű tudás, innovatív szemlélet) lesz a legnagyobb szerepe.

Kérdés, hogy fel vagyunk-e készülve megfelelően erre az időszakra, illetve arra, hogy ifjú generációnkat erre képezzük, készítsük fel.

Értékek, amelyek befolyásolják, vagy legalábbis hatással kellene legyenek az oktatásra:

- Proaktív, életképes nevelés, ahol életmodellt, értéket kell nyújtani a fiatal nemzedéknek, olyan keretet biztosítani számukra, ahol félelemérzet nélkül, kreatívan és önbizalommal tudják megálmodni a jövőt. Az oktatásszervezésben nem követő stratégiát kell alkalmazni. Az oktatást jövőbe nézve, nem csak a munkaerőpiac és gazdaság jelenlegi igényeinek kell megfeleltetni, hanem olyan életpályát kell meghatározni, amelyhez majd a jövő gazdasága igazodni fog.
- Kreatív, értékalapú gondolkodás meghonosítása és fejlesztése a pedagógusok körében.
- Kétkezi munka becsületének visszaszerzése.
- Pedagógus-utánpótlás biztosítása a reál tantárgyak esetében.
- Közösség alapú oktatás kialakítása, hisz ifjaink nevelése és fejlesztése túl fontos téma ahhoz, hogy csak a tanárok vigyék.
- Lokálisan kell megoldást találni az alternatív, kiegészítő oktatási-nevelési lehetőségekre. Módszertant kell kidolgozni annak érdekében, hogy a társadalom, a közösség is belépjen és részt vegyen a gyerekek nevelésében alternatív oktatási módszerekkel, opcionális tervekkel, szakkörökkel, mentorálással, duális képzéssel stb.
- Kérdéses az oktatói utánpótlás reál területeken: informatika, fizika, matematika szakok esetében a pedagógiai modulok nem vonzóak az egyetemisták számára, nem veszik fel ezeket, ami kifejezésre juttatja, hogy mennyire nem népszerű számukra a pedagógiai pálya, de ezáltal az oktatást magát is ellehetetleníti.
- Legyen értéke a jó pedagógusnak. Lokálisan lehetne motiválni, díjazni, értékelni, fejleszteni, értéket adni a pedagógusi szakmának.
- Információáramlás: segíteni a tanulókat a saját jövőképük megalkotásában, elsősorban információval, jó példával, tapasztalati ismeretekkel, hogy választásaikat ne az előítéletek, elavult információk alapján hozzák meg.
- Alapkompetenciák fontossága – a kommunikáció, kritikus gondolkodás, kreativitás, kognitív készségek, flexibilitás, nyelvismeret stb. fejlesztése
- A hazaszeretetet, a szülőföldhöz való ragaszkodást már kiskorban bele kell oltani a gyerekekbe. Erre a legjobb módszer a szülők és tanárok példamutatása az

életvitelükön keresztül. Csak az esetben beszélhetünk élehető jövőről, ha tíz év múlva is lesz, akivel együtt élni Székelyudvarhelyen.

Operatív fejlesztési javaslatok az oktatás területén:

A. Infrastruktúra

- a. Technikai, IT-felszereltség erősítése az udvarhelyi iskolákban
- b. Meghatározó infrastrukturális beruházások, épület-felújítások
- c. Az iskolák bútorzata nem komfortos, nem ergonomikus

B. Oktatói kapacitás

- a. Pedagógusok továbbképzése szükséges azokon a területeken, amelyeket ők maguk jelölnek meg hiányossággként az erre legalkalmasabb és legjobban felkészült szakemberekkel.
- b. Mentor programok, szakmai gyakorlatok az oktatók számára is.
- c. A kiváló oktatók motiválása, díjazása.
- d. Integrálni és közvetíteni: másfajta gondolkodást bevinni a rendszerbe az igazgatótól az oktatóig.

C. Minőségi meghatározók

- a. Minőségi szint mérésének a bevezetése az iskolákba.
- b. Vonzóvá tenni a szakiskolákat, ahova a tanuló nem kényszerből jár, hanem a saját döntése következményeként.
- c. Iskolán kívüli alternatív oktatás fejlesztése: Cimbora Ház, high-tech bemutatóterem, Csodák Palotája, de akár olyan hely kialakítása, ahová a gyerekek azért járnak, hogy önmagukat és képességeiket jobban megismerjék, majd ezeket a kiemelkedő képességeket fejleszteni tudják gyakorlatias, izgalmas módszerekkel.
- d. Operatív szakcsoport kialakítása az oktatásfejlesztés kérdései esetében.

ÖSSZEGZÉS:

Az oktatási hálózat átalakítása önmagában nem elégséges. Az oktatás színvonalát is javítani kell az egyes szakokon, különösen a szakképzés területén. Meg kell nézni, hogy milyen lehetőségek vannak a duális képzés területén, milyen minőségi és fejlesztési kritériumokat lehet bevezetni és fenntartani. Ezzel egy időben komoly hangsúlyt kell fektetni a pedagógusok humán erőforrás szempontú fejlesztésére: motiváló rendszert kell kiépíteni,

lehetőséget kell biztosítani számukra a folyamatos továbbképzésre (szakmai, minőségi továbbképzési programok, nem pontvadász gyorstalpalók), de annak a módját is meg kell találni, hogy a minőségben nem megfelelő oktatókat számon lehessen kérni és változás hiányában elbocsátani.

Együtműködést kell kezdeményezni azon (civil) szervezetekkel és intézményekkel, amelyek minőségi oktatási programokat, iskolán kívüli tevékenységeket tudnak szervezni adott területeken. Felkarolni és támogatni kell ezeket a kezdeményezéseket, hisz a saját jövőnkbe való befektetésről van szó.

Összességében azt mondhatjuk, hogy a kialakult oktatási rendszert és hálózatot tartalommal és minőséggel kell megtölteni annak érdekében, hogy valós fejlődésről, jövőképről beszélhessünk a régióban. Ez a kezdeményezés nem kormányfüggő, alulról kell induljon és a szervezetek, intézmények közötti együttműködésen kell alapulnia.

11. ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS SZÉKELYUDVARHELY ÉS A KÖRNYEZŐ VÁROSOK ISKOLARENDSZERÉRŐL

Vannak dolgok, jelenségek, amelyeket csak valamihez viszonyítva tudunk meghatározni. Az, hogy egy település iskolahálózata és képzési szerkezete jó-e vagy sem, azt elsősorban az illető település adottságai határozzák meg. Azonban fontos információkkal szolgálhat számunkra az, ahogy ezt a jelenséget a környező települések megragadták, kezelték. Ennek érdekében egy összehasonlító elemzést végeztünk, amely keretén belül Székelyföld megyei jogú városainak és Székelyudvarhely közelében található Segesvár városának az oktatási hálózatát és képzési kínálatát elemeztük, hasonlítottuk össze.

Az elemzésben a következő városok és középiskolák szerepelnek:

1. **Sepsiszentgyörgy:** Constantin Brâncuși Szakközépiskola, Berde Áron Közgazdasági és Közigazgatási Szakközépiskola, Kós Károly Szakközépiskola, Puskás Tivadar Szakközépiskola, Székely Mikó Kollégium, Református Kollégium, Mikes Kelemen Elméleti Líceum, Mihai Viteazul Főgimnázium, Plugor Sándor Művészeti Líceum
2. **Kézdivásárhely:** Nagy Mózes Elméleti Líceum, Apor Péter Szakközépiskola, Gábor Áron Szakközépiskola, Bod Péter Tanítóképző, Református Kollégium
3. **Csíksereda:** Johannes Kajoni Szakközépiskola, Kós Károly Szakközépiskola, Márton Áron Főgimnázium, Octavian Goga Főgimnázium, Nagy István Művészeti Középiskola, Venczel József Szaklíceum, Segítő Mária Római Katolikus Gimnázium, Székely Károly Szakközépiskola
4. **Gyergyószentmiklós:** Batthyány Ignác Műszaki Kollégium, Salamon Ernő Elméleti Líceum, Sfântu Nicolae Líceum, Fogarasy Mihály Műszaki Líceum
5. **Segesvár:** Mircea Eliade Kollégium, Joseph Haltrich Elméleti Líceum, I. számú Szakiskola

A fenti középiskolák esetében azt vizsgáltuk, hogy a 2016–2017-es tanévben hány IX. osztályos diák tanul és milyen szakokon, mindezt viszonyítva a székelyudvarhelyi adatokhoz (29. táblázat).

	IX.-es tanulók száma, amiből:	Elméleti középiskolában	Szakközép- iskolában	Szakiskolai képzésben	Vokacionális képzésben
Csíkszereda	977	326	280	261	110
Gyergyószentmiklós	417	168	138	94	17
Kézdivásárhely	441	142	111	106	82
Segesvár	483	277	91	95	20
Sepsiszentgyörgy	835	312	154	284	85
Székelyudvarhely	779	186	209	191	193

29. táblázat: A 2016–2017-es tanév IX. osztályos tanulóinak megoszlása képzési profilok alapján a vizsgált 6 városban (tanulósám)

Forrás: Saját szerkesztés HR, MS és CV megyék tanfelügyelőségének adatai, valamint a székelyudvarhelyi középiskolák által kitöltött adatlapok alapján

a. Sepsiszentgyörgy – Székelyudvarhely: a két város képzési kínálatát vizsgálva számokban és arányokban is nagymértékű eltéréseket találunk. Sepsiszentgyörgyön több szakiskolai és elméleti szak közül választhatnak a tanulók, míg Székelyudvarhelyen a szakközépiskolai oktatásban és a vokacionális képzésben szélesebb a kínálat. Arányaiban Sepsiszentgyörgyön elméleti és szakiskolai képzésben vesz több tanuló részt, míg Székelyudvarhelyen szakközépiskolai és vokacionális képzésben. A két város oktatási szerkezetében kiemelhető fontos különbség a szakközépiskola/szakiskola arány: 154/284, illetve 209/191, ami sokkal „egészségesebb” Sepsiszentgyörgy esetében.

b. Csíkszereda – Székelyudvarhely: Csíkszeredában mind a szakiskolai, mind a szaklíceumi képzési kínálat nagyobb, mint a székelyudvarhelyi intézményekben, viszont az ott tanuló diákok számában már nem találunk akkora különbséget: Csíkszeredában 3%-kal több tanuló vesz részt szakiskolai képzésben, míg a szaklíceumi képzésben résztvevők száma csupán 2%-kal haladja meg a székelyudvarhelyit. Az elméleti képzésben részt vevő diákok aránya is nagyobb Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen egyedül a vokacionális képzésben vesz részt több diák.

c. Gyergyószentmiklós – Székelyudvarhely: a két város adatai közt a legszembetűnőbb különbség szintén az elméleti és vokacionális képzések kínálatában és a benne részt vevők arányában mutatkozik. Gyergyószentmiklóson egyetlen osztály, a római katolikus teológiát végző 17 tanuló képviseli a vokacionális profilt, míg Székelyudvarhelyen hat középiskolában összesen 7 osztály, azaz 193 tanuló vesz részt hivatásfejlesztő oktatásban. Elméleti képzésben szintén eggyel több szakot találunk Gyergyószentmiklós kínálatában és arányaiban is 16%-kal több tanuló tanul elméleti szakokon.

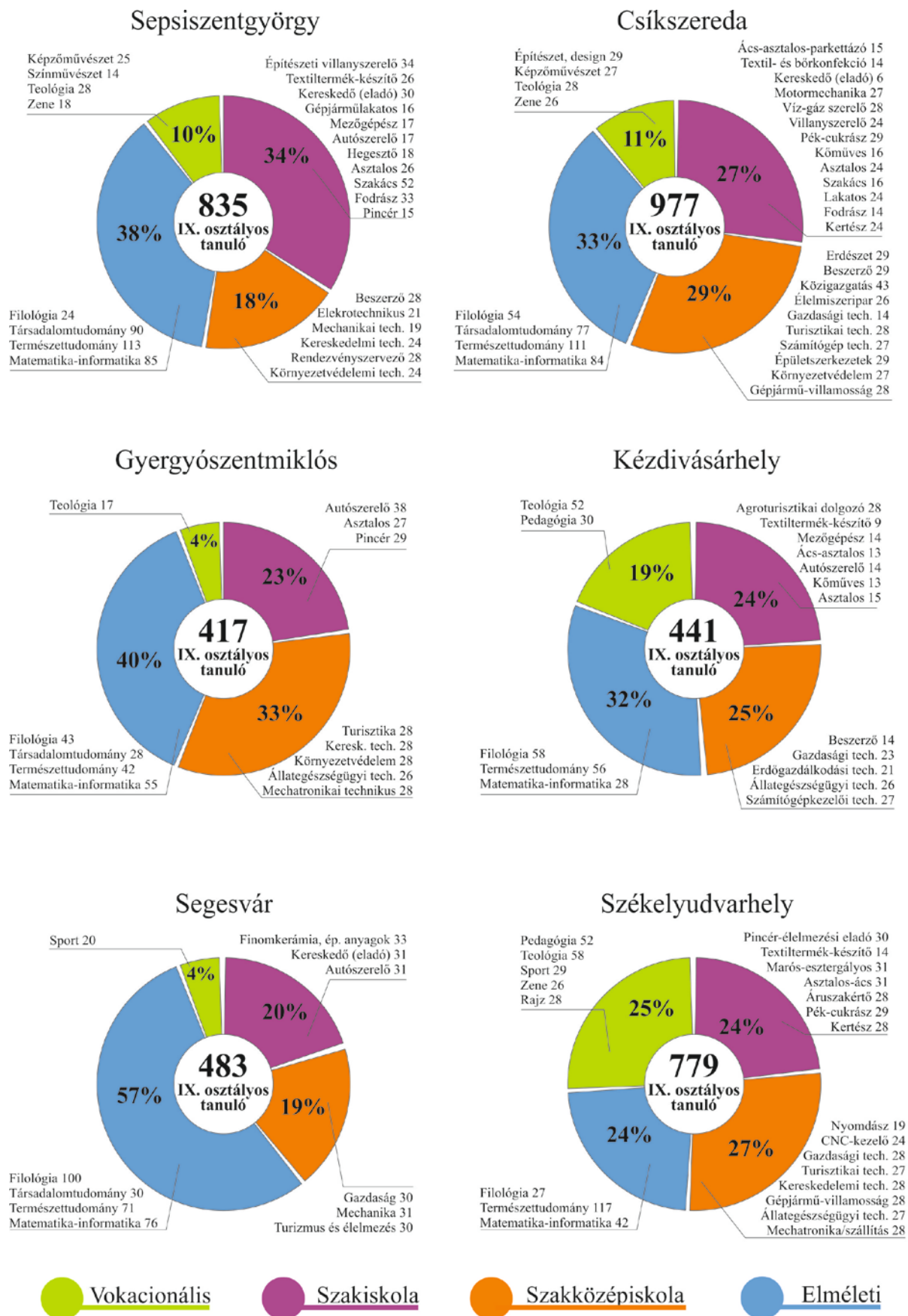
d. Kézdivásárhely – Székelyudvarhely: a szakiskola és szakközépiskola viszonyításánál arányaiban nem, de kínálat szempontjából már eltérést találunk: Székelyudvarhelyen változatosabb a kínálati paletta mindkét képzési profil esetében, ami a vokacionális képzésre is igaz. Elméleti képzésben ugyanazokat a szakokat találjuk a két városban, viszont Kézdivásárhelyen 8%-kal többen tanulnak elméleti szakon, mint Székelyudvarhelyen, ezzel ellentétben Székelyudvarhelyen 3 szakkal több van meghirdetve és 6%-kal több gyerek jár ezekre a képzésekre az város összes IX. osztályos tanulójaához viszonyítva.

e. Segesvár – Székelyudvarhely: a legszélsőségesebb eltéréseket mind Székelyudvarhelyhez, mind a többi városhoz viszonyítva Segesvár mutatja, ahol a tanulók több mint fele elméleti képzésre jár. A három segesvári középiskola vokacionális, szakközépiskolai és szakiskolai képzési kínálata is szegényebb a székelyudvarhelyinél.

Amennyiben Székelyföld megyei jogú városainak iskolahálózatát egymáshoz viszonyítva is elemezzük, érdemes kiszámolnunk az illető városok esetében a 100 lakosra jutó, különböző oktatási szinteken tanulók számát (lásd 30. táblázat).

Egység/100 fő	Csíkszereda	Gyergyó-szentmiklós	Sepsi-szentgyörgy	Kézdi-vásárhely	Székely-udvarhely
Napközisek száma 100 lakosra	2,89	2,89	3,29	2,59	4,22
0-VIII. osztályosok száma 100 lakosra	9,27	9,04	9,72	9,76	10,33
IX-XII. osztályosok száma 100 lakosra	8,66	8,51	5,63	10,49	8,64
Összes tanuló száma 100 lakosra	22,3	20,78	19,08	24,60	23,77
Összlakosság száma	42029	18377	54312	18491	34257

30. táblázat: A vizsgált székelyföldi városok tanulói létszámának és lakosságának aránya
 Forrás: Saját szerkesztés a 2011-es népszámlálási adatok, valamint HR, MS és CV megyék tanfelügyelőségének a 2016–2017-es tanévre vonatkozó adatai alapján

67. ábra: A Székelyudvarhelyt környező nagyobb városok IX. osztályos tanulóinak megoszlása szakirányok és szakok szerint a 2016–2017-es tanévben

Forrás: Saját szerkesztés HR, MS és CV megyék tanfelügyelőségének adatai alapján

Habár a napközis és a 0-VIII. osztályosok tekintetében a legnagyobb 100 főre jutó értékekkel Székelyudvarhely rendelkezik, mind a 100 lakosra jutó középiskolások, mind az össz tanulói szám esetében elmarad Kézdivásárhelytől. Amennyiben a többi székelyföldi városhoz is viszonyítjuk a 100 lakosra jutó tanulók számát, az eltérés sehol sem haladja meg 23%-ot, tehát nem igazán beszélhetünk számottevő eltérésről az egyes városok iskolavárosi jellege esetében.

ÖSSZEGZÉS:

Összességében elmondható, hogy mind a hat vizsgált városban a legtöbb IX. osztályos tanuló elméleti képzésben vesz részt, legnagyobb százalékban Segesváron (57%), legkisebb arányban pedig Székelyudvarhelyen (24%) tanulnak. Székelyudvarhely esetében megjegyezendő, hogy a városban nagyon erős a vokacionális képzési ágazat, amely a többi városban közel fele akkora arányt sem mutat, mint a székelyudvarhelyi (kivételesen Kézdivásárhely). Amennyiben az elméleti és a vokacionális képzéseken részt vevő tanulók arányát egyben kezeljük, a hat székelyföldi város ez irányú képzéseinek aránya nagyon hasonló szintet mutat. Székelyudvarhelyen a négy képzési profil szinte egyforma arányban oszlik meg, a székelyudvarhelyihez a leginkább hasonló arányokat Kézdivásárhely és Csíkszereda esetében találunk.

12. ELEMZÉSEK ÉS JAVASLATOK

A tanulmányban bemutatott elemzések alapján a tanulmányt összeállító csapat megfogalmazott néhány szakmai javaslatot Székelyudvarhely középiskolai képzéseire vonatkozóan. A megfogalmazott javaslatokat két kategóriába soroltuk: egyrészt általános jellegű javaslatok, másrészt pedig kifejezetten a középiskolák által meghirdetett képzésekre vonatkozó javaslatok.

Mint már jeleztük, a tanulmánynak nem az volt a célja, hogy az oktatás általános szabályozására, az oktatási törvényre vonatkozó észrevételeket, javaslatokat fogalmazzon meg. Így a következőkben bemutatott javaslatok kifejezetten a város, a városvezetés hatáskörébe tartozó területekre terjednek itt.

Több javaslatunkban is szerepel a „tervezni” kifejezés. Nekünk az a meglátásunk, hogy csak tervezett megoldások hozhatják meg a tervezett eredményeket. Eseti megoldások csak eseti eredményeket hozhatnak. El kell kezdeni megtervezni a középiskolai oktatás minden egyes szegmensét, majd a megtervezett utat következetesen végig kell járni, és akkor számítani lehet a tervezett eredményre.

12.1 ÁLTALÁNOS JAVASLATOK

Általánosságban megállapítható, hogy a székelyudvarhelyi középiskolák megpróbálták képzéseikkel lekövetni a gazdaság változásait, így a képzési kínálat és kereslet között nincsenek hatalmas eltérések. Székelyudvarhely jelenlegi középiskolai rendszerének két legsúlyosabb problémája a szakközépiskolai képzésben végzett tanulók nagyon alacsony érettségi aránya, illetve a szakiskolai képzés nagyon rossz megítélése és gyenge minősége. Ezen a két területen kell hathatósan beavatkozni a városvezetésnek, amennyiben érezhető elmozdulást szeretne a városi középiskolai oktatásban. A javaslataink egy bizonyos része éppen erre vonatkozik.

a. A vidéki iskolák, és ezáltal a vidéki közösségek megmentése érdekében a vidéki gyerekeket helyi iskolákba kell íratni (IX. osztályt megelőzően).

Napjaink egyre erősödő jelensége, hogy a Székelyudvarhely körüli településekből a szülők a gyerekeiket a város napköziibe, elemi, illetve általános iskoláiba járatják. Ezzel a

magatartással két területen is problémát idéznek elől: egyfelől vidéki iskolák kiürülnek, mivel a városközeli településekről a városi iskolákba íratják a gyerekeket, másrészt a székelyudvarhelyi gyerekek számára nem marad hely a nem körzeti iskolákban (és nem csak), mivel az ottani helyeket a vidéki gyerekek foglalják el.

A fenti jelenségre a következő megoldási javaslat képzelhető el: a vidéki oktatás megmentése, valamint a városi gyerekek körzeti iskolákba való elhelyezkedése érdekében javasolt Székelyudvarhelyen önkormányzati határozatot hozni, miszerint a csak életvitelszerűen Székelyudvarhelyen élő családok nulladikos (és I-VIII. osztályos) gyerekeit lehet beíratni székelyudvarhelyi iskolába, amennyiben ez nem diszkriminatív. A helyzet orvoslása érdekében javasolt Székelyudvarhely és a környező települések vezetői közti tárgyalás elindítása. A fenti döntést enyhítő kiegészítő megoldások: egyrészt megszabni a városi–nem városi diákok arányát a város iskoláiban, másrészt csak abba az iskolába lehessen felvenni vidéki gyereket, amelyben szabad helyek vannak, harmadrészt csak olyan vidéki családok gyerekei járhatnak városi iskolákba, amelyek esetében mindkét szülő székelyudvarhelyi munkahellyel rendelkezik.

Ennek a döntésnek több pozitív következménye is lehet: egyrészt a vidéki iskolák nem maradnak gyerek nélkül, így nem indulnak el a lassú felszámolás útján, másrészt a városi iskolákban maradnak helyek a székelyudvarhelyi gyerekeknek, így megelőzhető az az állapot, hogy 5-6 évvel az iskolakezdés előtt már beíratják a szülők a gyerekeiket az iskolákba (fiókban vezetett listákra).

Javasolt megvizsgálni, hogy lehetséges-e az óvodák és napközik esetében is alkalmazni a fenti elvet.

A fenti megállapításokból egyenesen következik, hogy a város oktatását csak a környező települések oktatásával közösen lehet tervezni, szervezni. Ennek érdekében javasolt egy udvarhelyszéki integrált oktatásszervezési koncepció kidolgozása Székelyudvarhely és a környező települések vezetőségeinek együttműködésében.

b. A város középiskolái szervezett formában informálják az általános iskolákat és az ott járó gyerekeket és szüleiket a város középiskolaiban indítandó szakokról, illetve arról, hogy az illető szakokról milyen életpályát lehet befutni.

A begyűjtött adatokból egyértelműen kiderült, hogy a VIII. osztályos tanulók nagyon kis arányban ismerik a városi középiskolák képzési kínálatát, a középiskola elvégzése utáni lehetőségekről pedig még kevesebb információval rendelkeznek. Ennek tudható be az a jelenség is, hogy egyrészt a felsőoktatásban továbbtanuló diákok alig fele választ a középiskolai szaknak megfelelő egyetemi képzést, másrészt a diákok egyáltalán nem preferálják a munkaerőpiacon nagyon keresett szakiskolai képzéseket.

A fenti információs probléma feloldására több megoldás is létezik:

- egyrészt alaposan végiggondolt, felépített, mindent érintett felet bevonó iskolabörze megszervezése, amelyen nemcsak az egyes középiskolákat mutatják be, hanem az egyes középiskolai szakok elvégzése utáni lehetőségeket is (felsőoktatás, szaktudás, szakma stb.);
- az osztályfőnöki órákra meghívni a helyi vállalkozások vezetőit, különböző szakembereket;
- vállalati, munkahelyi látogatások szervezése a VII. és VIII. osztályosok számára;
- személyre (diákra) szabott pályaorientációs tanácsadás kompetencia-felmérés alapján a VIII. osztályos tanulók számára (pl. Thomas-teszt), amely bemutatásra kerül a szülőnek is.

c. Szakközépiskolák infrastrukturális modernizációs programjának kidolgozása és megvalósítása az önkormányzat szakemberei által, a középiskolák vezetőinek az együttműködésével.

Nem képzelhető el a szakoktatás vonzóvá tétele ezen oktatási forma infrastruktúrájának és felszereltségének modernizálása nélkül. Amíg mind a tanulók, mind a szülők fejében olyan kép él, hogy az ezen képzésben résztvevők leromlott környezetben, több évtizedes szerszámokkal és gépekkel készülnek fel a 21. század fél-, vagy teljesen automatizált munkahelyeire, addig nem fogják első számú preferenciaként kezelni ezeket a képzéseket.

Ezt a modernizációs programot az oktatási intézmények kell kezdeményezzék, az önkormányzatnak pedig belső vagy külső finanszírozást kell ennek megvalósítására

biztosítania. Enélkül a szakképzés csak egy kényszerpálya marad a leggyengébb tanulók számára.

d. A város középiskolái esetében a párhuzamosságok felszámolása együttműködési megállapodások, esetlegesen középiskolai konzorciumok kialakítása által.

Annak érdekében, hogy a város középiskolái ne párhuzamos fejlesztésekben gondolkodjanak, az együttműködés elengedhetetlen mind a meghirdetett szakok, mind a használt infrastruktúra tekintetében. Egymáshoz közel álló, hasonló műhelyfelszerelést és oktatókat igénylő képzéseket egyazon intézmény keretein belül kell megszervezni. Ahol nem lehetséges, érdemes elgondolkodni a középiskolai konzorciumok kialakításában, amelyek keretein belül az intézmények megtarthatják a függetlenségüket, azonban az együttműködés minden szereplő számára előnnyel jár. Ebben a folyamatban komoly szerep hárul az önkormányzatra.

e. Duális képzés indítása azon szakiskolai szakok esetében, amelyeknél a vállalkozók kifejezték szándékukat az ebben való együttműködésre.

A szakközépiskolákban folyó képzések presztízsének emelése érdekében tartalommal feltöltött együttműködések kell kialakítani a helyi vállalkozókkal, amelyek eredményeként minél több jó szakembert kell bevonni a szakoktatásba, ugyanakkor minél több tanulót ki kell vinni a vállalatokhoz gyakorlatozni. A VIII. osztályos tanulót az által lehet érdekeltté tenni egy szakmában, ha azt megérzi, megtapasztalja. Szakmát nem lehet csak iskolapadok között megtanulni, iskolapadok között megszeretetni. Főleg nem kétkezi szakmákat. Ehhez a tanulókat közel kell vinni a valós élethez, ahol érezhetik az egyes szakmák előnyeit és hátrányait, vagy akár szépségét is. De ennek a lehetőségét már a szakiskolába iratkozás előtt biztosítani kell a tanulóknak, amire kiváló a vállalkozókkal való minél szorosabb együttműködések kialakítása.

Ezekre az együttműködésekre most remek keretet ad a jelenlegi oktatási törvénykezés, amely szabályozza a duális képzések indításának feltételeit. És a helyi vállalkozók nagy többsége (közel kétharmada) ki is fejezte szándékát ezen képzési formában való részvételéről. Ezzel a helyi szakközépiskoláknak élni kell, minél nagyobb publicitást kell adni neki, és ezáltal elindulni a szakképzés egyre gyakorlatiasabb, és ezáltal minőségibbé tétele útján.

f. A város középiskolai hálózatát a város egyéb fejlesztési prioritásait is figyelembe véve kell átszervezni.

Az oktatás fejlesztését nem lehet különválasztani a város egyéb fejlesztési irányaitól. Az oktatásnak támogatnia kell a város általános fejlesztési elképzeléseit, hiszen a fejlesztések legtöbbször emberekről szól, emberek által valósul meg, amely embereket a helyi oktatási rendszer tanít és nevel.

Az oktatási rendszernek elsősorban a helyi gazdaságfejlesztési elképzeléseket kell kiszolgálnia. Fejlett helyi gazdaság nélkül nincsenek jól fizető munkahelyek, munkahelyek híján az emberek nem jutnak megélhetéshez, emiatt pedig könnyen az elvándorlásra adják a fejüket. Tehát egy, a helyi gazdasággal szorosan együttműködő oktatási rendszernek komoly népességmegtartó ereje tud lenni (pl. az IT-terület fejlesztéséhez informatikai képzések szervezése).

Az oktatási rendszernek – mint a helyi közigazgatás legnagyobb vagyoni haszonélvezőjének – figyelembe kell vennie a város infrastrukturális fejlesztési terveit is. Az egyes városi ingatlanok oktatási célra való felhasználása nem minden esetben célszerű, a fejlesztési elképzelésekben szerepelhet más típusú felhasználása is a jelenleg oktatási ingatlanoknak. Ezeket az eseteket az oktatási intézmények lehetőségként is felfoghatják, hiszen egy új ingatlanba való költözés jó pár új oktatási fejlesztés megvalósulásával is együtt járhat (pl. az Eötvös József Szakközépiskolának a vár épületéből egy más épületbe való költözése).

g. A város középiskolaiban folyó oktatás minőségének mérése és minőségbiztosítása érdekében az önkormányzatnak (mint fenntartó és finanszírozó) hatékonyan részt kell vennie a törvény szerint előírt minőségbiztosító rendszer működtetésében, vagy ki kell építenie egy saját, hatékonyan működtethető rendszert.

Ahogyan a felsőoktatásban már nemcsak elfogadott, hanem kötelező jelleggel bír az oktatási munka minőségének rendszeres mérése, úgy az egyetem előtti oktatásban is, a 75/2005-ös sürgősségi kormányrendelet előírásai értelmében is kötelező. Az oktatás minőségének biztosításáról szóló jogszabály szerint az egyetem előtti oktatási intézmények minőségbiztosítása belső és külső fórumokon történik. A belső fórum egy intézményenként létrehozott bizottság, amelynek tagjai pedagógusok, a szakszervezet, a szülők és a diákok képviselői, illetve az önkormányzati testület egy-egy tagja. Ennek a testületnek a tevékenységét kell hatékonyabbá, mérhetővé tenni, mindemellett az oktatási intézmények

vezetőtanácsainak a működését is, amelyeknek szintén tagjai az önkormányzati testület képviselői. A külső fórum az Oktatási Minisztérium alá tartozó, külön jogi személyiséggel és költségvetéssel rendelkező Romániai Közoktatási Minőségbiztosítási Hatóság (ARACIP). Ez a mérés a minőségbiztosítási rendszer része, hiszen ha egy tevékenység eredményét méri, akkor az azt végzők igyekeznek az illető munkát minél jobb minőségben elvégezni. Sok esetben elég csak a mérés valószínűségét felvetni, és máris mérhető módon javul a munka minősége.

Az oktatásban végzett munka minőségének mérése nem a tanárok ellen, hanem épp ellenkezőleg, azok segítésére, fejlődésére szolgál. Amennyiben az oktatók komolyan veszik a kapott visszajelzéseket, azokból sokat tudnak tanulni, ugyanakkor a mérések eredményei irányt is mutatnak, hogy merre kellene fejlődni a jövőben.

Egy ilyen oktatásbiztosítási rendszer kidolgozásában az önkormányzatnak – mint intézményrendszeri fenntartónak – kulcsszerepe van. Az önkormányzat kell kezdeményezze egy ilyen rendszer kidolgozását, majd bevezetését a helyi oktatásba. A rendszer kidolgozásába be kell vonni az oktatási intézmények vezetőit, a működtetését pedig nagyon komolyan kell végigvinni.

Az oktatói munka minőségvizsgálata eredményei alapján a sorozatosan gyengén teljesítő oktatóknak továbbképzési lehetőséget lehet felajánlani, miközben a rendszeresen kiemelkedő eredményeket elért oktatókat városi szinten jutalmazni javasolt – ezzel is minőségi munka végzésére ösztönözve az oktatókat.

h. A város középiskoláiban tanító oktatók számára fel kell építeni egy szakmai átképző/továbbképző programot, amelyet egy városi oktatói ösztöndíjallappal lehetne meg támogatni.

Sok középiskolai oktató már több éve, évtizede tevékenykedik az oktatás területén. Főleg a műszaki jellegű tárgyak esetében a technikai fejlődés olyan ütemű, hogy azt szinte lehetetlen lekövetni, így sok középiskolai tanárt – érthető módon – meghaladja a technika. Pedig a gyerekeket épp erre a technikák által vezérelt életre kell felkészíteni.

Azáltal, hogy mind az önkormányzatnak, mind az egyes iskoláknak vagy a Romániai Magyar Pedagógus Szövetségnek kiváló kapcsolatai vannak az anyaországgal, az ott működő továbbképző intézményekkel, javasolt a középiskolai tanári továbbképzőket rendszeresíteni,

intézményesíteni. Ebben kulcsszerepe van az önkormányzatnak, hiszen neki kell egyrészt megkövetelnie, másrészt megszerveznie ezen továbbképzéseket.

Az önkormányzatnak javasolt létrehozni egy ösztöndíjrendszert, amely a kiemelkedő munkásságú pedagógusoknak nyújtana anyagi és szakmai ösztönzést.

i. Elméleti képzéseknek a városban való meghirdetése.

A Székelyudvarhely környéki települések középiskoláinak rossz érettségi eredményeire való tekintettel javasolt átgondolni azt a lehetőséget, hogy ezen középiskolák érettségi-köteles elméleti képzéseit a városi nagy múltú középiskolákra kell hagyni, míg a vidéki középiskolákba inkább az illető település gazdaságára jellemző szakiskolai képzéseket javasolt telepíteni.

j. Városi szintű iskolai szabályzat.

Az önkormányzat követelje meg minden középiskolától egy városi szintű, megfelelően szigorú és következetes Szervezeti és Működési Szabályzat összeállítását, amely kiterjed az óralátogatások szigorítására, az egyenruha használatára, a mobiltelefon használatára stb., amely szabályzat a város ez irányú elvárásait szolgálja; ugyanakkor az önkormányzat követelje meg és kövesse annak a betartását.

k. A román és az angol nyelvképzés prioritása.

A helyi vállalkozók a szakismeretek mellett fontosnak tartják a román és az angol nyelv ismeretét is, hiszen anélkül nem lehet országos, vagy akár nemzetközi piacra dolgozni. Ennek érdekében a középiskolák fektessenek külön hangsúlyt a nyelvképzésre, egyrészt a tanmeneti nyelvórák megfelelő szinten történő megtartásával, másrészt pedig tanrenden kívüli tanfolyamok formájában.

l. Oktatási munkacsoport létrehozása az önkormányzat illetékes osztályának a koordinálásával.

Ez a munkacsoport rendszeresen ülésezne, a szerepe pedig az összehangolás, tanácsadás, konfliktuskezelés, költségvetés-előkészítés, ingatlan- és műhelyfejlesztési javaslattevés, döntés-előkészítés, kapcsolattartás a vállalkozókkal, önkormányzati képviselőkkel, civilekkel, tanfelügyelőséggel lenne.

m. Egy Oktató- Kutató- Fejlesztő IT Központ kialakítása a helyi középiskolák, az IT Park és egy informatikai felsőoktatási intézmény hármasság együttműködésében.

Mivel a város fejlesztési prioritásai közé tartozik az IT-szektor, így célszerű lenne az ezen területet kiszolgáló oktatási intézményi háttér kiépítése is. Ennek érdekében javasolt egyrészt a középiskolai képzésekben hangsúlyosabban megjeleníteni az informatikai képzést, másrészt a városban megtelepíteni egy informatikai képzést meghirdető felsőoktatási intézményt (MÜTF Oktatási Központ, Sapientia EMTE, Babes-Bolyai Tudományegyetem), ugyanakkor ezen két informatikai képzőközpont és az IT Park informatikai vállalkozásaival közösen egy integrált Oktató- Kutató- Fejlesztő IT Központ kialakítását.

Az IT-szektor kiszolgáló munkaerő képzése érdekében javasolt egy IT átképző program megszervezése, akár felnőttképzési keretek közt.

n. A művészeti osztályok indításának megyei szintű egyeztetése.

A művészeti képzéseknek az egyénre szóló oktatás miatt többszörös oktatói és teremigénye van. Ezáltal ez a képzés sokkal nagyobb humán erőforrást és költségvetési finanszírozást igényel a hagyományos elméleti képzésekhez viszonyítva. A megyékre leosztott oktatói számot negatívan befolyásolhatja a megyében működő hat művészeti osztály, amely osztályszámmal Harghita megye az országos listák élén szerepel. Mivel országos szinten az a tendencia, hogy megyénként egy művészeti iskola maradjon, javasolt egy megyei szintű egyeztetés a művészeti iskolák működésére vonatkozóan, miszerint a jelenlegi hat osztályból 2-3 maradjon. Ezt az osztályszámot esetlegesen a megye két ilyen jellegű intézménye, a Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola és a Nagy István Művészeti Középiskola osszák meg egymás közt.

12.2 SZÉKELYUDVARHELY KÖZÉPISKOLAI OSZTÁLYAINAK, VALAMINT A MEGHIRDETETT SZAKOK SZERKEZETÉRE VONATKOZÓ ELEMZÉSEK ÉS JAVASLATOK

A tanulmány alapvető célja Székelyudvarhely város középiskolai képzésére vonatkozó információk összegyűjtése, feldolgozása, elemzése, és ez alapján a jövőre vonatkozó fejlesztési javaslatok megtétele. A következőkben ezeket olvashatjuk.

1. Képzési profilokra vonatkozó elemzések

Székelyudvarhely város középiskolai képzési struktúrájára vonatkozó javaslatokat a jelenlegi képzési struktúrához viszonyítva lehet megfogalmazni. A jelenlegi középiskolai struktúrát a tanulók, a szülők és a vállalkozások elvárásai alapján érdemes újragondolni. Ennek érdekében vizsgáltuk meg a fenti négy struktúrát, először a középiskolai osztályok profiljainak a szemszögéből.

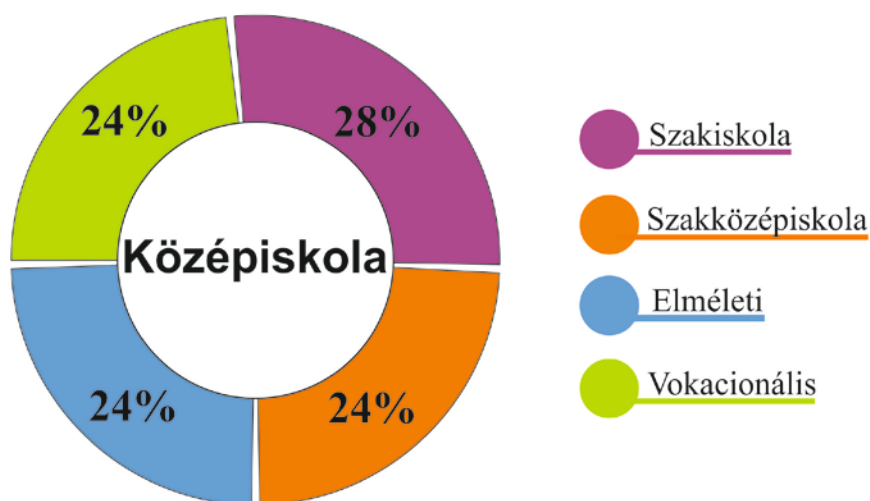
a. Székelyudvarhely középiskolái által meghirdetett osztályprofilok a 2017–2018-as tanévre.

Szakirány	Intézmény neve	Szak	Helyek száma	(%)
Elméleti	Baczkamadarasi Kiss Gergely R. K.	Matematika-informatika	14	24%
	Baczkamadarasi Kiss Gergely R. K.	Természettudomány	14	
	Marin Preda	Természettudomány	28	
	Benedek Elek Pedagógiai Líceum	Természettudomány	28	
	Tamási Áron Gimnázium	Filológia	28	
	Tamási Áron Gimnázium	Matematika-informatika	28	
	Tamási Áron Gimnázium	Természettudomány	28	
	Tamási Áron Gimnázium	Természettudomány	28	
Szakiskola	Bányai János Szakközépiskola	Konfekcióipar	28	28%
	Bányai János Szakközépiskola	Asztalos	14	
	Bányai János Szakközépiskola	Ács-asztalos-parkettázó	14	
	Bányai János Szakközépiskola	Marós-esztergályos-gyalus	28	
	Eötvös József Szakközépiskola	Autóbádogos és festő	28	
	Eötvös József Szakközépiskola	Kertész	28	
	Eötvös József Szakközépiskola	Tejfeldolgozó	28	
	Kós Károly Szakközépiskola	Pincér-élelmezési eladó	28	
	Kós Károly Szakközépiskola	Kereskedő-eladó	28	
Szakközépiskola	Bányai János Szakközépiskola	Stílfodrász	28	24%
	Bányai János Szakközépiskola	CNC-marós	28	
	Eötvös József Szakközépiskola	Mechatronika	28	
	Eötvös József Szakközépiskola	Autóvillamosság	28	
	Kós Károly Szakközépiskola	Turisztikai technikus	28	
	Kós Károly Szakközépiskola	Közigazgatás	28	
	Kós Károly Szakközépiskola	Gazdasági technikus	28	
Vokacionális	Baczkamadarasi Kiss Gergely R. K.	Református teológia	28	24%
	Bányai János Szakközépiskola	Sport	28	
	Marin Preda	Tanítóképző	28	
	Dr. Palló Imre Művészeti Sz.	Zene	28	
	Dr. Palló Imre Művészeti Sz.	Rajz	28	
	Benedek Elek Pedagógiai Líceum	Tanítóképző	28	
	Tamási Áron Gimnázium	Római katolikus teológia	28	

31. táblázat: A 2017–18-as tanévben Székelyudvarhely középiskolaiban meghirdetett szakok és helyek száma

Forrás: Saját szerkesztés Hargita Megye Tanfelügyelősége adatai alapján

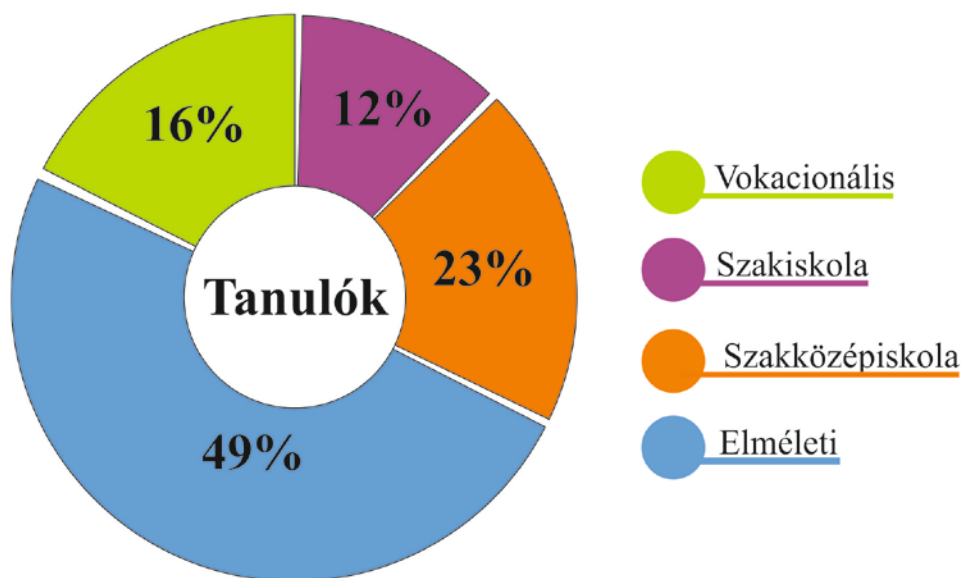
Az ISCED 3-as szintnek megfelelő IX-XII. osztályos képzések tekintetében a négy alapvető képzési formára vonatkozóan nagyon kiegyenlített a székelyudvarhelyi középiskolák képzési kínálata, szinte ugyanolyan arányban vannak meghirdetve helyek elméleti, vokacionális, szakközépiskolai és szakiskolai képzésekre, egyedül a szakiskolai képzések aránya haladja meg 4%-kal a többi képzést (31. táblázat, 68. ábra)

68. ábra: Székelyudvarhely középiskolai osztályprofiljainak szerkezete a 2017–2018-as tanévre
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért adatlapok alapján

b. A Székelyudvarhely és környéke VIII. osztályos tanulói körében végzett felmérés eredményei a tanulók középiskolai továbbtanulási szándékaira vonatkozóan.

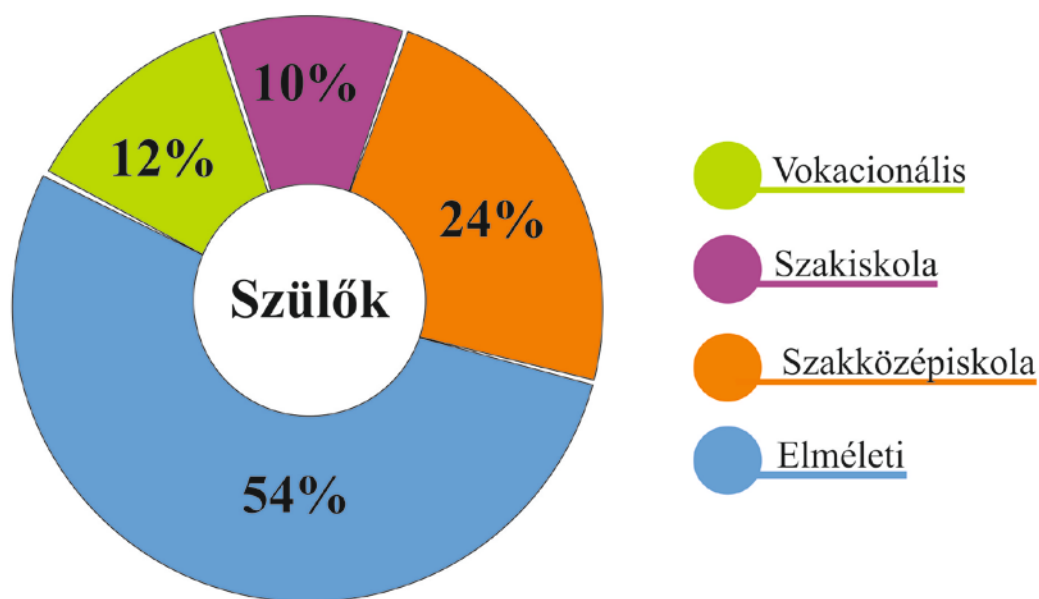
Annak ellenére, hogy a VIII. osztályos tanulók többségének még nincsenek konkrét jövőre vonatkozó terveik, meglátásunk szerint mégis érdemes odafigyelni arra, hogy ez a generáció hogyan képzei a jövőjét, milyen típusú oktatásban szeretné folytatni tanulmányait. A VIII. osztályos tanulók körében végzett felmérésünk azt mutatja, hogy a tanulók jóval nagyobb arányban szeretnék elméleti képzéseken részt venni, mint azt a jelenlegi székelyudvarhelyi oktatási kínálat lehetővé tenné. Ennek megfelelően a többi oktatási típusban részt venni szándékozók aránya jóval alatta van a jelenlegi kínálatnak, a legnagyobb különbség a kínálat és a preferenciák közt az elméleti (+25%) és a szakiskolai képzéseknél (–16%) van (69. ábra).

69. ábra: Székelyudvarhely és környéke VIII. osztályos tanulóinak középiskolai osztályválasztási preferenciái
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért kérdőívek alapján

c. A Székelyudvarhely és környéke VIII. osztályos gyerekekkel rendelkező szülők körében végzett felmérés eredményei a szülők gyerekeikre vonatkozó középiskolai továbbtanulási elképzeléseire vonatkozóan.

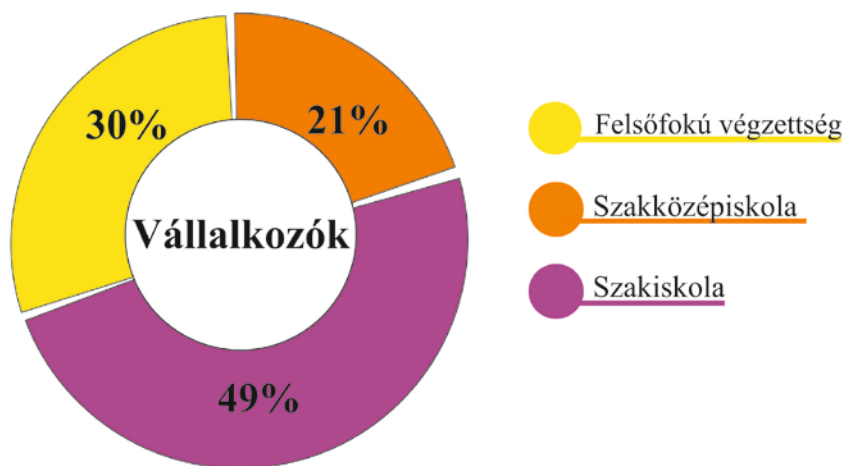
Felmérésünkben is egyértelműen kitűnik, hogy a VIII. osztályos gyerekek középiskolai orientációjára a legnagyobb hatása a szülőknek van. Ennek tudatában állítottuk össze a jelenleg VIII. osztályos gyerekekkel rendelkező szülők válaszai alapján az általuk elvárt középiskolai osztályprofilok szerkezetét. Ebből az tűnik ki, hogy a szülők sokkal nagyobb arányban szeretnék a gyerekeiket elméleti képzésekre íratni, mint ahogy azt a jelenlegi székelyudvarhelyi oktatási kínálat lehetővé teszi. Ugyanakkor a szülők hasonló arányban íratnák gyerekeiket szakközépiskolába, mint amilyen arányú a jelenlegi kínálat. Az elméleti képzés túlsúlya a vokacionális és a szakiskolai képzések rovására történik, a legnagyobb különbség az oktatási kínálat és a kereslet között ez esetben is az elméleti és a szakiskolai képzéseknél tapasztalható (70. ábra).

70. ábra: Székelyudvarhely és környéke VIII. osztályos gyerekekkel rendelkező szülők gyerekeik továbbtanulására vonatkozó osztályválasztási preferenciái
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért kérdőívek alapján

d. Székelyudvarhely és környéke vállalkozóinak munkaerő-piaci igényei.

A vállalkozói elvárások nem mérhetőek az előzőekben használt felosztásban, mivel a vállalati szektor nem keres kifejezetten elméleti osztályt végzett munkaerőt, még kevésbé vokacionális osztályban végzettet. A vállalkozók új munkaerőre vonatkozó elvárásait a következőképpen kategorizáltuk: felsőfokú, szakközépiskolai, illetve szakiskolai végzettek. Ha összehasonlítjuk a vállalkozók preferenciáit a jelenlegi oktatási kínálattal, abból az olvasható ki, hogy a jelenlegi oktatási kínálat olyan körülmények között tudná hatékonyan szolgálni a vállalati szektor elvárásait, amennyiben a szakiskolai helyeket 21%-kal növelné (71. ábra), ugyanis a helyi vállalkozásoknak jelenleg szakmunkásokra van szüksége. Az összehasonlíthatóság érdekében az elméleti képzéseket a vállalati szektor felsőfokú elvárásaival társítottuk. A kínálat és a kereslet közti meg nem egyezések a meghirdetett szakok szintjén jelentősen felerősödnek.

71. ábra: Székelyudvarhely és környéke vállalkozóinak osztályprofil alapú munkaerő-piaci igényei
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért kérdőívek alapján

2. Szakok szerinti elemzés

A következőkben az egyes osztályprofilokon belüli szakokat elemezzük, összevetve az egyes szakokra vonatkozóan a jelenleg meghirdetett helyeket a tanulók, szülők és vállalkozók részéről jelentkező igényekkel.

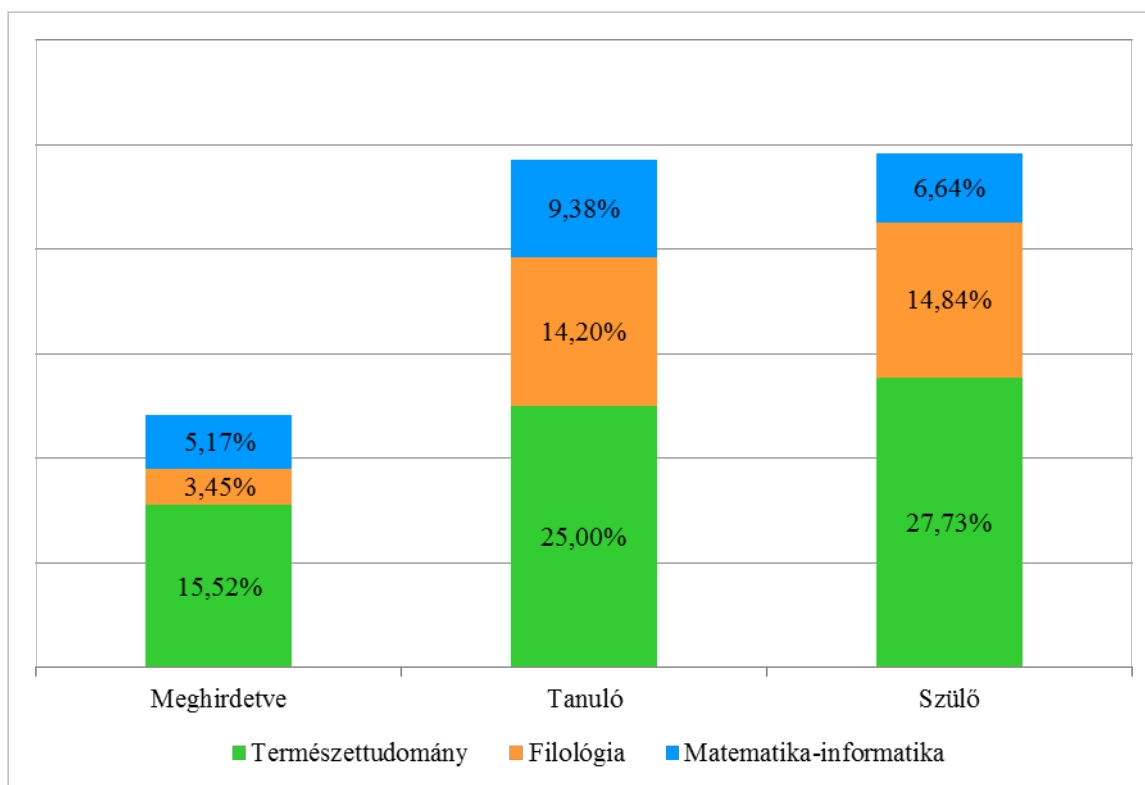
a. Elméleti osztályok szakkínálatának és az ez iránti elvárásoknak az elemzése

Amennyiben a jelenleg meghirdetett elméleti középiskolai helyek arányát vizsgáljuk a teljes képzési struktúrán belül, azt tapasztaljuk, hogy az jóval elmarad mind a tanulók, mind a szülők által megfogalmazott elvárásokhoz képest. A következőkben azt elemeztük, hogy az elméleti képzésen belül az egyes szakok iránt milyen mértékben fogalmazódnak meg elvárások a tanulók, illetve a szülők részéről (ez esetben a vállalkozói elvárások nem mérvadóak).

A VIII. osztályos tanulók és azok szülei által adott válaszokból azt olvasható ki, hogy a jelenlegi elméleti osztályi kínálatához képest arányaiban a filológia képzésre mutatkozik a legnagyobb igény: közel négyszer nagyobb arányban választanák a tanulók, illetve javasolnák a szülők a gyerekeiknek a filológia szakon történő képzést, mint ahogy az most jelen van a város iskoláinak a kínálatában.

A matematika-fizika szakra is közel kétszer nagyobb arányban iratkoznának a tanulók, illetve javasolnák a szülők a gyerekeinknek, mintsem arra a jelenleg meghirdetett helyek lehetőségét

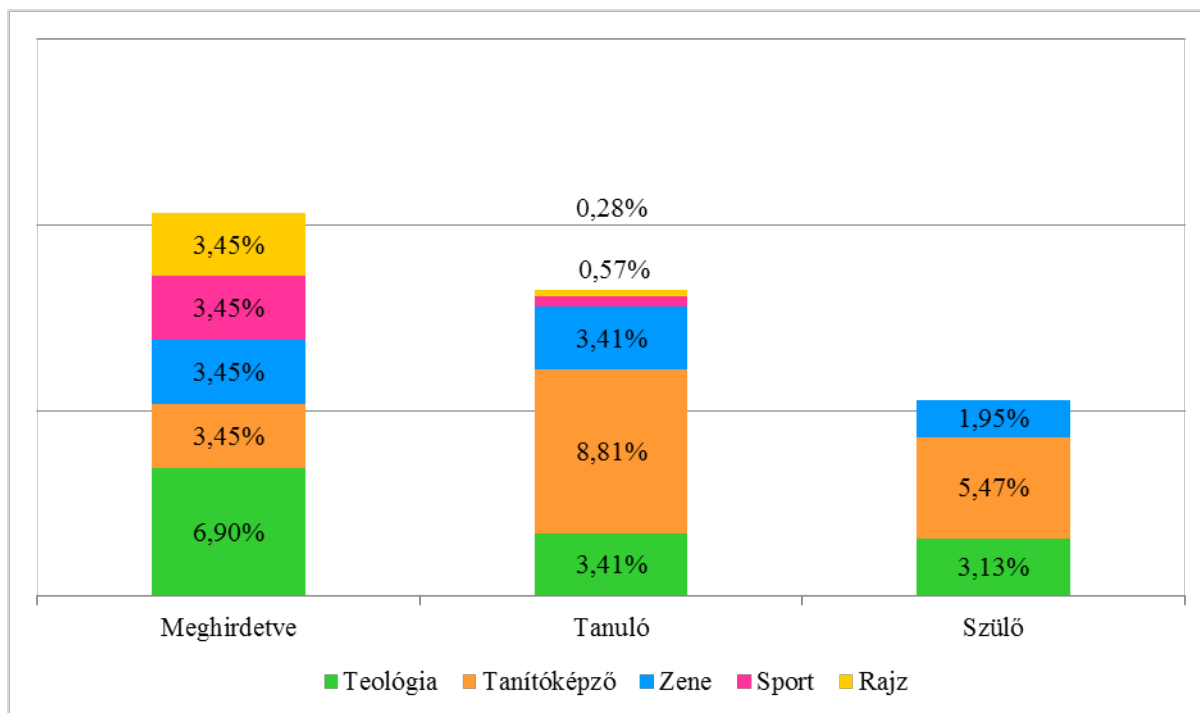
biztosítanak. Ugyanakkor – igaz kisebb mértékben, de – a természettudomány szakra is nagyobb arányban jelentkeznének, mint amennyit a jelenlegi kínálat lehetővé tesz (lásd 72. ábra). Mindezek mellett összességében a jelenlegi nyolcadikosok legnagyobb arányban a természettudomány képzést választanák.

72. ábra: Az elméleti képzések kínálata és a képzések iránti kereslet Székelyudvarhelyen
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért adatlapok és kérdőívek alapján

b. A vokacionális képzések szakkínálata és kereslete

Úgy a tanulói, mint a szülői preferenciáknál kisebb arányt képviselnek a vokacionális képzések, mint az erre vonatkozó jelenlegi kínálat. Amennyiben ezeknek a szakkínálat szerinti szerkezetét vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy egyedül a tanítóképző szakot választanák jóval többen, illetve ajánlaná több szülő a gyerekének, mint amilyen arányban az jelen van a jelenlegi iskolai szakkínálatban. Zenéhez köthető képzést hasonló arányban választanának, mint a jelenlegi kínálat, azonban teológiai, sport- és képzőművészeti képzésre kisebb arányban iratoznának, illetve javasolnák a szülők a gyerekeinknek, mint amilyen arányban az a jelenlegi kínálatban létezik (lásd 73. ábra).

73. ábra: A vokacionális képzések kínálata és a képzések iránti kereslet Székelyudvarhelyen
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért adatlapok és kérdőívek alapján

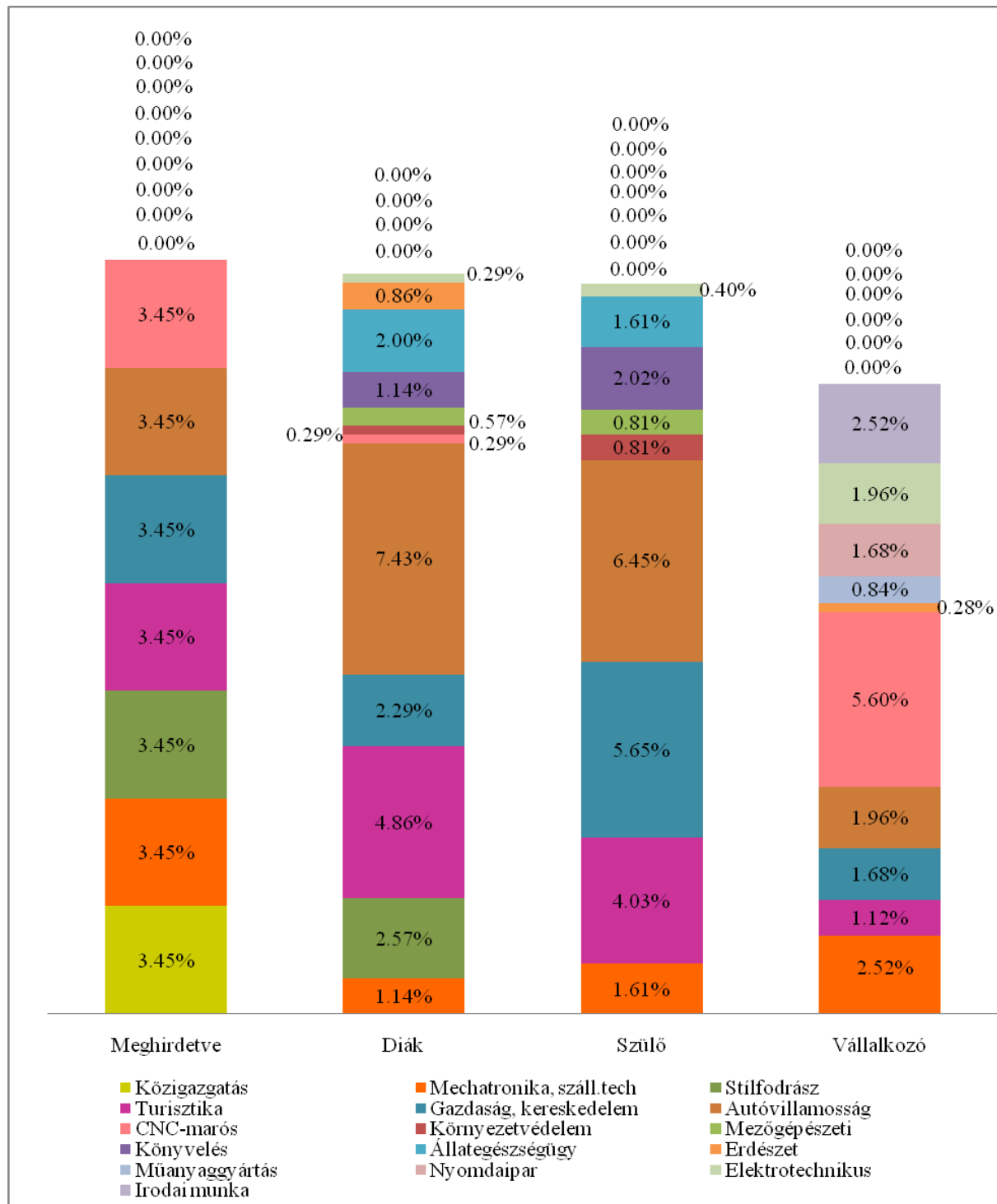
c. Szakközépiskolai képzések szakkínálata és kereslete

A szakközépiskolai szakkínálat esetében a tanulók és szülők részéről megfogalmazódott kereslet hasonló a jelenlegi kínálattal. A vállalati szektor ez irányú végzettek iránti elvárása is hasonló a kínálattal. Amennyiben szerkezetében vizsgáljuk a szakközépiskolai képzéseket, a következőket tapasztaljuk (74. ábra):

- A turizmus az a képzés, amely esetében valamelyest mind a kínálat, mind a tanulói és szülői preferencia, valamint a vállalati igények is egybeesnek.
- Az autóvillamossági képzésre a diákok részéről kétszer nagyobb a kereslet, mint az oktatási kínálat, valamint a vállalkozói igény.
- Mechantronikai képzést hirdetnek az iskolák, ugyanakkor a vállalkozói szektor részéről is nagy az elvárás az ilyen végzettek iránt, azonban a szülők és tanulók csak kismértékben érzik ennek a szakvégtzettségnek a fontosságát.
- A vállalkozók részéről az egyik legnagyobb igény a CNC-kezelők iránt fogalmazódott meg, amely képzés létezik a jelenlegi székelyudvarhelyi szakközépiskolai kínálatban. Azonban ez a szakirány szinte nem is létezik sem a tanulók, sem a szülők preferenciái között.
- A fodrászatot végzettekre a vállalati szektorban egyáltalán nem mutatkozik igény, amit a szülők is éreznek, hiszen ők sem jelölték meg ezt a szakot a gyermekeiknek szánt

preferenciák között. Ez a szak azonban létezik a szakkínálatban, ugyanakkor a tanulók is megjelölték, mint lehetséges preferenciát.

- Azok a szakközépiskolai képzések, amelyek iránt valós igény mutatkozik a vállalkozók részéről, azonban nem szerepelnek a jelenlegi szakközépiskolai kínálatban a következők: villanszerelő, műanyaggyártó és nyomdász.

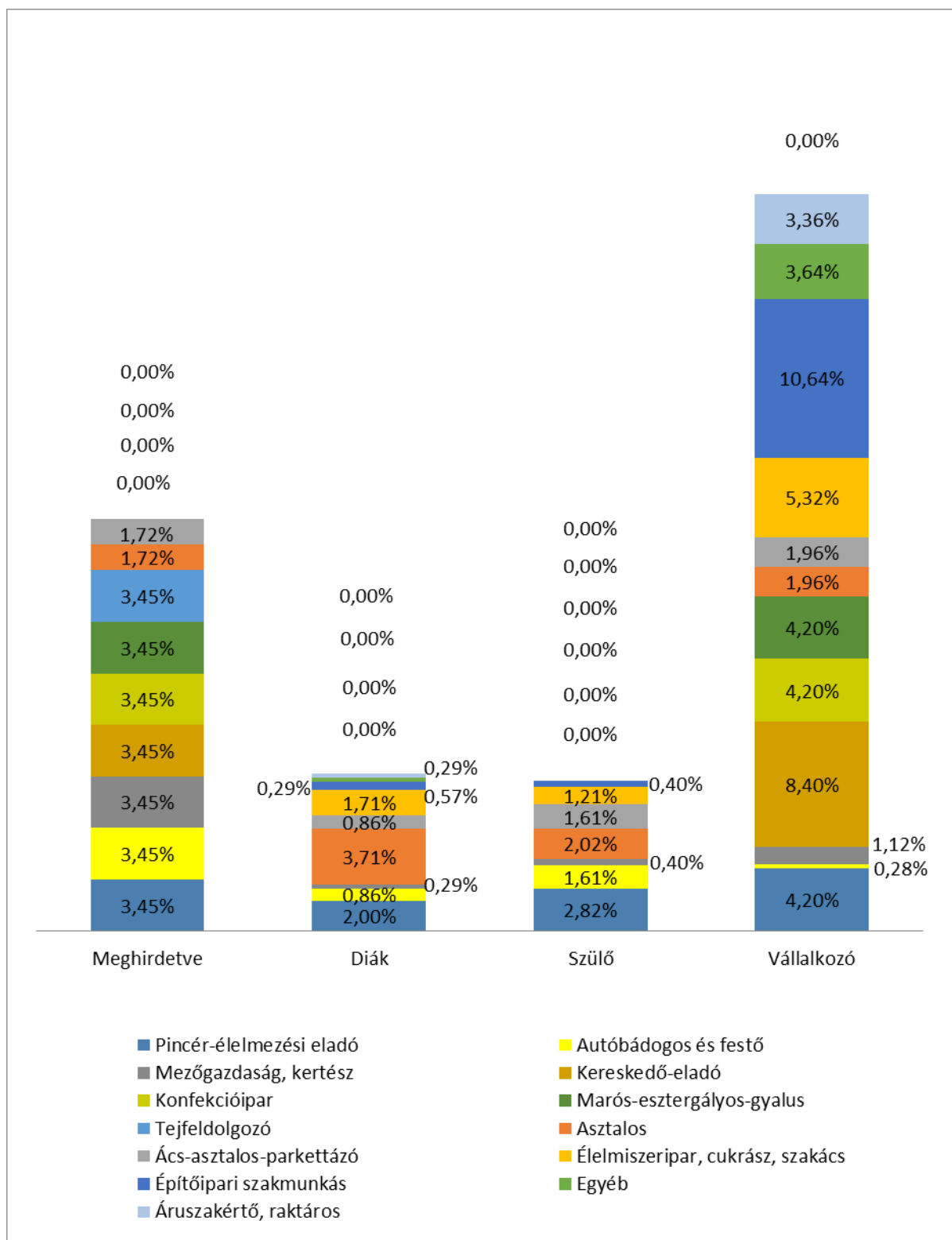

74. ábra: A szakközépiskolai képzések kínálata és a képzések iránti kereslet Székelyudvarhelyen
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért adatlapok és kérdőívek alapján

d. Szakiskolai képzések szakkínálata és kereslete

A szakiskolai képzések esetében azt tapasztaljuk, hogy egyrészt jóval kisebb az igény a tanulók és a szülők részről erre a típusú képzésekre, amint amilyen arányban ezek meghirdetésre kerülnek a város oktatási intézményei által, másrészt pedig jóval nagyobb és diverzifikáltabb az igény a szakiskolai végzettek iránt a vállalkozói szektor részéről, mint amennyi helyet az intézmények meghirdetnek. Ez azt jelenti, hogy az oktatási intézmények egyelőre még nem érzik a súlyát, vagy nem képesek lereagálni a vállalkozói szektor ez irányú igényeit, ugyanakkor a tanulók és szülők egyáltalán nem tartják vonzónak az ezen képzések által biztosított életformát.

Amennyiben a meghirdetett képzéseket és a képzések iránti igényeket vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy van néhány szakma, amely esetében a képzési kínálat és a kereslet hasonló arányban jelentkezik, mint pl. a kereskedelmi eladó, pincér, autóbádogos-festő, ács-asztalos-parkettázó és asztalos. Ugyanakkor vannak szakok, amelyek esetében egyaránt létezik a kínálat az intézmények részéről és az igény is a vállalatok részéről, azonban a tanulók és a szülők nem fogékonyak ezekre a szakmákra, mint például a pék-cukrász, konfekcióipari munkás, marós-esztergályos-gyalus és kertész. Harmadrészt vannak szakmák, amelyekre nagy igény lenne a vállalkozók részről, azonban nem jelennek meg a szakiskolák kínálatában, mint a víz-gáz szerelő, szakács, építőipari munkás, raktáros vagy sofőr (75. ábra).

75. ábra: A szakiskolai képzések kínálata és a képzések iránti kereslet Székelyudvarhelyen
 Forrás: Saját szerkesztés a bekért adatlapok és kérdőívek alapján

3. Javaslatok a város középiskolai intézményhálózatára, az indítandó osztályok profiljaira és a szakokra vonatkozóan

A következőkben megpróbálunk a kutatás adataira támaszkodóan javaslatokat tenni a székelyudvarhelyi iskolák által indítandó osztályok profiljaira, valamint a szakokra vonatkozóan. A javaslatoknál a következő kutatási eredményekre támaszkodtunk:

- rendelkezésre álló oktatási infrastruktúra,
- rendelkezésre álló oktatói bázis,
- Székelyudvarhely és környéke VIII. osztályos tanulóinak továbbtanulási szándéka,
- Székelyudvarhely és környéke VIII. osztályos gyerekekkel rendelkező szülők gyerekeik továbbtanulására vonatkozó elképzelései,
- Székelyudvarhely és környéke vállalkozónak munkaerő-piaci igényei,
- a környező székelyföldi városok ez irányú megoldásai,
- a középiskolai szak és a továbbtanulásra választott szakirány közti kapcsolat.

A. Nem javasoljuk az elméleti osztályok számának csökkentését, a jelenlegi szinten való megtartását tartjuk célszerűnek.

Amíg a jelenlegi székelyudvarhelyi középiskolai oktatási kínálatban 24%-ot tesz ki az elméleti osztályok aránya, addig a tanulók 49%-a, a szülők 54%-a, a vállalkozói munkaerő 30%-a preferálná ezt a típusú képzést, illetve végzettséget. Ha a környező települések ez irányú számait vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy a székelyudvarhelyi 24%-os elméleti osztály aránnyal szemben ez az arány Sepsiszentgyörgyön 38%, Csíkszeredában 33%, Gyergyószentmiklóson 40%, Kézdivásárhelyen 32% és Segesváron 57%.

Természetesen ez utóbbi képet árnyalja az a tény, hogy a fenti városok mindegyikében jóval kisebb arányt képviselnek a vokacionális képzésben résztvevők. Azonban ha az elméleti és a vokacionális képzésben résztvevők együttes arányát vizsgáljuk, ezzel sem lóg ki Székelyudvarhely a sorból: Székelyudvarhelyen 49%, Sepsiszentgyörgyön 48%, Csíkszeredában 44%, Gyergyószentmiklóson 44%, Kézdivásárhelyen 51% és Segesváron 61%.

- B. Az elméleti osztályok szakosodásánál javasoljuk a társadalomtudomány képzés bevezetését, valamint a matematika-informatika szakon a meghirdetendő helyek növelését akár a természettudomány képzés rovására is.

A matematika-informatika képzés iránt mind a tanulók, mind a szülők részről nagyobb az igény, mint ahogy a jelenleg meghirdetett helyek azt biztosítani tudják (közel kétszeres).

Ugyanakkor amennyiben a gazdasági fejlődés irányvonalait vizsgáljuk, egyértelműen kitűnik, hogy az IT-szektorban van a legnagyobb fejlődési potenciál, ez a szektor fog a legtöbb munkaerőt felszívni a közeljövőben – mindezek az informatikai képzés bővítése irányába mutatnak. Ez egybeesik a városfejlesztési stratégiával is, amelyben kiemelt szerepet szánunk az IT-szektornak. Ezen a téren már meg is történtek az első lépések, hiszen a vállalkozói inkubátorházat egy komplex IT-projektben szeretné a város hasznosítani – ezt az elképzelést pedig a város oktatásának is le kell reagálnia.

Amennyiben a környező települések elméleti képzéseinek a szakstruktúráját elemezzük, kitűnik, hogy Kézdivásárhely kivételével minden városban több helyet hirdetnek meg a középiskolák matematika-informatika szakon, mint Székelyudvarhelyen. A számok tükrében: Székelyudvarhelyen 42, Sepsiszentgyörgyön 85, Csíkszeredában 84, Gyergyószentmiklóson 55, Kézdivásárhelyen 28 és Segesváron 76 hely.

Ha a középiskolai szakoknak a továbbtanulásban betöltött szerepét vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy míg a matematika-informatika osztályokban végzettek döntő többsége a szaknak megfelelő területen tanul tovább (69%), vagy szándékszik továbbtanulni (70%), addig a természettudomány osztályok esetében a továbbtanulóknak kevesebb mint fele választott (38%) vagy választana (44%) a végzett középiskolai szaknak megfelelő szakirányt. Ebből is kitűnik, hogy a nagyarányú természettudomány középiskolai képzés nem szolgálja hatékonyan a tanulók továbbtanulási szándékait.

- C. Az elméleti képzések szervezésében a két felekezeti gimnázium viszonyát az együttműködő versengés jellemezze (akár intézményesített formában – pl. konzorcium)

A középiskolai osztályok indítását megelőzően – az önkormányzat közreműködésével – történjen részletes egyeztetés a két iskola vezetősége között a meghirdetett szakokra vonatkozóan. A két iskola által megválasztott szakok egyszerre szolgálják a diákok jövőbeli érvényesülését, az intézmény érdekeit, de ugyanakkor vegyék figyelembe a

városfejlesztési stratégiáit is (lásd az informatika képzés és az IT-szakterület fejlesztésnek kapcsolata).

- D. A vokacionális képzések esetében – ahol hivatásokról beszélünk – javasoljuk a pedagógia képzés erősítését, ugyanakkor javasoljuk a teológiai képzés tantervének újragondolását (filológia irányba való eltolását), vagy akár a meghirdetett helyek csökkentését.

Amennyiben a vokacionális képzések iránti preferenciákat vizsgáljuk, úgy a tanulók, mint a szülők esetében ezek jóval alatta vannak a jelenlegi székelyudvarhelyi középiskolai kínálatnak: a jelenlegi vokacionális osztályok aránya 24%, a tanulók preferenciáiban 16%, a szülők preferenciáiban 12%. A kevesebb preferencia azonban nem egyenletesen oszlik meg az egyes szakok között, így a kínálathoz képest feleakkora arányban választanának teológia képzést mind a tanulók, mind a szülők, miközben kétszer nagyobb arányban választanák a pedagógiai képzést mindkét esetben.

Amennyiben a környező városok képzési struktúráját vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a vokacionális képzések aránya Székelyudvarhelyen a legnagyobb (25%), míg Kézdivásárhely kivételével a többi városban 10% körül van. Ugyanakkor az is kitűnik az elemzésből, hogy ezen képzési típusnál Székelyudvarhelyen hirdetnek meg a legnagyobb számban a középiskolák teológia képzést. Számokban: Székelyudvarhelyen 58, Sepsiszentgyörgyön 28, Csíkszeredában 28, Gyergyószentmiklóson 17, Kézdivásárhelyen 52 és Segesváron 0 hely.

Ha a középiskolai szakoknak a továbbtanulásban betöltött szerepét vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy a vokacionális képzések esetében nagyon meghatározó a középiskolai képzés szakiránya a továbbtanulásban, amely alól épp a teológia képzés a kivétel – az itt végzett tanulók többsége nem az ezen képzésnek megfelelő szakirányokon tanul tovább.

Annak érdekében, hogy a teológia osztályokban végzett tanulók a továbbtanuláshoz felhasználható tudást kapjanak, javasolt a teológia képzés tanmenetének újragondolása, esetleg szakosítása valamely irányba (pl. filológia), vagy végső esetben ezen osztályok meghirdetett helyeinek csökkentése.

Ugyanakkor a teológia osztályok bizonyos szociális feladatokat is el kellene lássanak azáltal, hogy a szociálisan hátrányos családokból származó, de tehetséges gyerekeket felkarolják ezen képzési formával.

- E. A város számára javasolt a pedagógusképzés (óvó-, tanító- és tanárképzés) prioritásként való kezelése, és ennek megfelelően az ezt kiszolgáló intézményi háttér fejlesztése és kiépítése is.

A pedagógusképzés fontosságát több dolog is alátámasztja:

- nemzetünk jövőjének zálogai a képzett és elhivatott pedagógusok – az egyre öregedő, ugyanakkor szakmailag gyengülő székelyföldi pedagógusi szakmának szakképzett fiatal utánpótlásra van szüksége (derült ki a szakmai fókuszcsoportos megbeszélésből);
- a vokacionális (hivatási) képzések közül a pedagógusképzés a legnépszerűbb mind a tanulók, mind a szülők körében – ki kell használni a fiatalok e szakma iránti vonzalmát;
- Székelyudvarhelyen nagy hagyománya van a pedagógusképzésnek – erre a hagyományra építve lehet a várost újra iskolavárossá tenni;
- a pedagógusképzést mindenhol (Bukaresttől Budapesten keresztül Brüsszelig) prioritásként kezelik, ezáltal ennek a területnek a fejlesztésére könnyebben lehet külső forrásokat mozgósítani;
- a városban működik egy felsőfokú pedagógusképző intézmény is, éspedig a Babes-Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományi Karának Óvodapedagógus- és tanítóképző szaka, amely vonzó továbbtanulási lehetőség, és egyben életpályamodell is tud lenni a pedagógia középiskolát választók számára.

A fentiekre való tekintettel a városvezetés indítsa el ennek a képzési formának a rendszerszerű fejlesztését azáltal, hogy ezt a képzést jelenleg is működtető Benedek Elek Pedagógia Líceum vezetését bízta meg egy komplex intézményfejlesztési terv összeállításával, amely terv vonatkozzon úgy az infrastruktúra és felszerelések, mint az oktatói bázis fejlesztésre; térjen ki a szervezeti kérdésekre; rendelkezzen kommunikációs résszel is, amely tárgyalja, hogy miként fogja az iskola népszerűsíteni ezt a képzést; részletesen tárgyalja a Babes-Bolyai Tudományegyetem Székelyudvarhelyen működő karával való együttműködést, ezáltal is ráerősítve ezen szak biztosította továbbtanulási

lehetőségre; ugyanakkor jelölje meg a fejlesztéshez szükséges összegeket, kitérve a lehetséges belső és külső forrásokra is.

A pedagógusképzés fejlesztése esetén javasolt megjelölni a területen kifejtett erőfeszítések végső célját: öt éven belül Székelyudvarhely legyen a székelyföldi pedagógusképzés központja.

Az infrastrukturális fejlesztések optimalizálása érdekében javasolt végiggondolni egy konzorciumi együttműködés lehetőségét a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégiummal. Ugyanakkor részletesen tárgyalja a Babes-Bolyai Tudományegyetem Székelyudvarhelyen működő karával való együttműködést, ezáltal is ráerősítve ezen szak biztosította továbbtanulási lehetőségeire.

F. A szakközépiskoláknak egy-egy sajátos szakterület kiválasztása által meg kell határozniuk önmagukat az oktatási piacon.

A fenti szakosodás hiányában a különböző iskolákban indított rokon szakok párhuzamos infrastrukturális fejlesztéseket fognak igényelni, amelyek a szűkös forrásokra való tekintettel nehezen lesznek kivitelezhetőek.

A sajátos középiskolai profil kiválasztása több ok miatt is fontos. Egyrészt ennek megfelelően össze lehet állítani egy intézményekre lebontott infrastruktúra-fejlesztési tervet, amely infrastruktúra nem csak egy szak, hanem több rokon szak képzését is szolgálni tudja. Másrészt a választott profilnak megfelelően fel lehet építeni egy oktatói bázist, amely oktatók több rokon szakon is tanítani tudnak, így az oktatóknak meglesz a szakvégtzettségüknek megfelelő szükséges óraszámuk is.

Székelyudvarhelyi szakközépiskolák számára javasolt szakosodás:

I. Kós Károly Szakközépiskola

Az iskola képzési szerkezetébe javasolt a szakközépiskolai képzés nagyobb aránya a szakiskolai képzésekkel szemben. Szakiskolai képzéseket csak az esetekben szervezni, amelyekben a szakiskolai képzések kiegészítik a szakközépiskolai képzéseket.

Lefedett szakterületek: szolgáltatási ágazat, gazdaság, turizmus, vendéglátás, közéletelmezés.

Javasolt képzések:

- a. Szakközépiskolai képzések: gazdasági technikus-könyvelő, turisztikai technikus, adminisztratív technikus, rendezvényszervező technikus, reklám- és marketingszakértő, informatikus-programozó, fodrász és szépségápolás
- b. Szakiskolai képzések: kereskedelmi eladó, szakács-pincér

II. Eötvös József Szakközépiskola

Az iskola képzési szerkezetébe javasolt a szakiskolai képzés nagyobb aránya a szakközépiskolai képzésekkel szemben.

Lefedett szakterületek: mezőgazdaság, állattenyésztés, gépészet, autószerelés, élelmiszeripar, élelmiszer-feldolgozás, környezetvédelem.

Javasolt képzések:

- a. Szakközépiskolai képzések: állategészségügyi technikus, mechatronika-szállítás, autóvillamosság, környezetvédelem és ökológia, élelmiszerbiztonsági technikus
- b. Szakiskolai képzések: kertész, autószerelő-mezőgépész, tejfeldolgozó, cukrász-pék

III. Bányai János Szakközépiskola

Az iskola képzési szerkezetébe javasolt a szakiskolai képzés nagyobb aránya a szakközépiskolai képzésekkel szemben.

Lefedett szakterületek: fémipar, faipar, könnyűipar, építkezés, erdészet, sport.

Javasolt képzések:

- a. Szakközépiskolai képzések: CNC-kezelő, nyomdász, villanszerelő, számítógép-kezelő, erdészet és fakitermelési technikus, sport
- b. Szakiskolai képzések: marós-esztergályos-gyalus, asztalos-ács, konfekció, kőműves, hegesztő, víz-gáz szerelő

A fenti szakképzések infrastrukturális és egyéb tárgyi feltételeinek a biztosítása érdekében minden intézmény dolgozzon ki egy több évre szóló infrastruktúra-fejlesztési tervet, amelyet az önkormányzattal való egyeztetés és elfogadást követően valósítson is meg.

G. A szakközépiskolai képzési forma esetében tevődik fel a legtöbb kérdőjel.

Ennek oka, hogy egyrészt nagyon alacsony az itt sikeresen érettségizők száma, így ezen tanulók többsége sem továbbtanulni nem tud, sem gyakorlatias szakmai tudást nem kap.

Másrészt a munkaerőpiac ez irányú végzettek iránti kereslete alatta van úgy a jelenlegi oktatási rendszer kínálatának, mint a tanulói és szülői preferenciáknak.

A fentiek figyelembevételével javasolt ezen képzések palettáját szűkíteni, és ezzel párhuzamosan a képzés színvonalát jelentős mértékben emelni. A célirányosan meghirdetett szakközépiskolai képzések végzettei egyrészt hatékonyan kell tudják szolgálni a helyi gazdaságot, másrészt ők kell biztosítsák a műszaki értelmiség, a műszaki felsőoktatás alapját.

Ezen képzési forma esetében is javasolt célállapotot megjelölni a középiskolák számára: olyan formában hirdessék és szervezzék ezeket a típusú osztályokat, hogy öt éven belül a szakközépiskolai osztályosok végzettei esetében a sikeresen érettségizettek aránya nem maradhat el több mint 10%-kal az elméleti képzésben végzettek sikeres érettségi arányához viszonyítva (esetleg más típusú mutatószám meghatározása, amely ezen oktatás hatékonyságát hivatott emelni).

- H. Szakközépiskolai képzések esetében sokkal szorosabb együttműködést és sokkal erőteljesebb és célzottabb kommunikációt javasolunk az érintett szereplők, vagyis a középiskolák, a VII-VIII. osztályos tanulók és szülei, valamint a helyi vállalkozók között.

Az elemzésekből az olvasható ki, hogy néhány képzés kivételével a jelenleg meghirdetett szakközépiskolai képzések összhangban vannak a munkaerőpiac elvárásaival, azonban tanulók és a szülők mégsem ezeket a szakokat preferálják, amely jelenség hátterében egyértelműen kommunikációs hiányosságok vannak.

Az autóvillamosság, turisztika és mechantronika képzés minden érintettnél jelentkezik, miközben a CNC-kezelő képzést csak az iskolák ajánlják és a munkaerőpiac várja el, de sem a tanulók, sem a szülők nem preferálják. Ezt a helyzetet hatékonyabb kommunikációval orvosolni lehet.

A szakközépiskolai végzettek közül villanyszerelő (elektrotechnikus) képzésre fogalmazódott meg mérhető igény a vállalkozók részéről, de ez nem szerepel a jelenlegi képzési kínálatban, így javasoljuk ezen szak bevezetését a székelyudvarhelyi szakközépiskolai képzések közé. A szakközépiskolai képzésbe való bevezetésnek az előnye, hogy ezen szak elvégzésével érettségi oklevél is jár, amellyel felsőoktatásban is lehet folytatni a tanulmányokat, ami az IT-szakosodás iránti igényt képes kielégíteni.

- I. A szakiskolai képzések műhelyhasználatának optimalizálása érdekében, ugyanakkor szem előtt tartva a város történelmi központjára vonatkozó stratégiai elképzeléseket is, javasolt az Eötvös József Szakközépiskolának a Bányai János Szakközépiskola közvetlen közelébe való költöztetése (esetlegesen az UCECOM volt épületébe).

A szakiskolai képzés színvonalának emelése érdekében szükséges egy erős szakiskolai campus kialakítása, ahol a különböző szakokra járó tanulók közösen tudják használni az intézmények speciális műhelyeit, felszereléseit. Erre Székelyudvarhelyen leginkább a Bányai János Szakközépiskola és a volt UCECOM épülete együttesen alkalmas, így ide lenne javasolt egymás mellé telepíteni a műszaki szakiskolai képzésben érdekelt intézményeket (akár Budvár Szakképző Központ néven).

A jelenlegi közpolitikai hangulatra való tekintettel azonban nem javasolt egy iskola felszámolása sem. Annak érdekében, hogy az Eötvös József Szakközépiskola vezetősége és tanári kara partner legyen az intézmény költöztetésében, csak az ő bevonásukkal, igényeik figyelembevételével szabad megszervezni a költöztetést.

Az oktatási rendszeren belüli feszültségek megelőzésének érdekében a költözésnek előfeltétele kell legyen, hogy az új helyszínen megfelelő módon ki legyen alakítva az oktatásra alkalmas infrastruktúra, ugyanakkor a költözés semmiképp ne járjon együtt az Eötvös József Szakközépiskola jogi személyiségének vagy önállóságának a felszámolásával.

Amennyiben megszületik a költözésre vonatkozó döntés, ennek kommunikálására egy megfelelően felépített kommunikációs terv szükségeltetik, amely képes megnyugtatni az összes érintett felet.

- J. Szakiskolai képzések esetében szintén szorosabb együttműködést és hatékonyabb kommunikációt javasolunk az érintett felek között. Mindezek mellett szükség van egy komoly szakiskolai oktatási infrastruktúra- és felszerelés-modernizálási programra, valamint az oktató-továbbképzési/átképzési programra. Az oktatási intézmények és a vállalkozók között nyilvános, nagy hírverésnek örvendő együttműködési szerződések szükségeltetnek, amelyben a biztos munkahely lehetősége is szerepel.

Jóval nagyobb arányban igénylik a szakiskolai végzettséget a vállalkozások, mint ahogy az a város képzési struktúrájában megjelenik, mindemellett a tanulók és a szülők preferenciái közt az utolsó helyen szerepel ez a képzési forma. Ennek okai több területen is keresendők:

- o egyrészt a szakiskolai végzettséggel elvégezhető munkáktól idegenkednek az emberek, mivel a kétkezi munkának nagyon megromlott a megítélése – így sem a tanuló, sem a szülő nem szívesen választ ilyen típusú képzéseket;
- o sem a tanulók, sem a szülők nem ismerik az ezen képzések révén elérhető munkahelyeket, az ottani körülményeket, fizetéseket;
- o az oktatási intézmények ez irányú infrastruktúrája, felszereltsége meghaladott, nem korszerű, vagy ahol történtek felújítások, azok nem kaptak megfelelő publicitást. A tanulók és szülők fejében úgy él ez a képzés, hogy évtizedes gépeken kell rudimentális munkát végezni;
- o a rendelkezésre álló oktatói bázis nem megfelelő az újonnan igényelt szakmák oktatására, így a tanulók és szülők úgy érzik, hogy a tanulók nem kapnak hasznos tudást ezen képzés keretein belül.

A fenti hiányosságokat figyelembe véve nagyon komoly kihívások állnak ezen képzési forma népszerűsítése előtt, amelyeket a következőképpen fogalmazhatunk meg:

- o A kétkezi munka becsületének a visszaszerzése érdekében szervezett kommunikációs kampány, amely mind a tanulók, mind a szülők és az általános iskolai tanárok megítélését is meg kell tudja változtatni. Ezt a kampányt az önkormányzat szakemberei kell szervezzék, az önkormányzat kell, hogy az élére álljon, ebbe be kell vonni a vállalkozói szövetséget, a vállalkozókat, a szakiskolák és általános iskolák vezetőit és oktatóit, valamint a helyi médiát. A kampányban ki kell térni a szakiskolai képzés előnyeire úgy a képzésen belül, mint a képzést követő munkahelyek vonatkozásában is.
- o Együttműködési szerződések megkötése a szakiskolák és a vállalkozók között bizonyos képzések szervezésére, amely együttműködések létrejötte megfelelő publicitást is kapjon. Erre jó alapul szolgálnak a vállalkozói kérdőívekben kapott válaszok, miszerint a helyi vállalkozók közel kétharmada biztosítana gyakorlatozó helyszínt a tanulóknak, ugyanakkor egyharmaduk szakembert és alapanyagot is biztosítana az oktatáshoz.
- o A szakiskolai infrastruktúra (műhelyek és azok felszerelése) felújítására egy komplex terv összeállítása – esetlegesen a fentiekben is javasolt szakközépiskolai intézményi szakosodásnak megfelelően. A fejlesztendő képzések listáját a vállalkozói szektor elvárásai alapján kell összeállítani. Az infrastrukturális

fejlesztési igényeket a vállalkozókkal való konzultációt követően a középiskolák kell, hogy összeállítsák, a modernizálás finanszírozását pedig az önkormányzatnak kell biztosítania (saját, vagy külső forrásokból).

- o A szakiskolák vezetői ki kell dolgozzanak egy középtávú tervet arra vonatkozóan, hogy hogyan szervezik meg a szakiskolai képzések esetében az oktatói bázis felkészítését a vállalkozói szektor elvárásainak – esetlegesen az előbbieken már említett szakközépiskolai intézményi szakosodásnak megfelelően (átképzéssel, továbbképzéssel, esetleges helyettesítéssel, új oktatók alkalmazásával, vállalkozásokkal való együttműködésben stb.). Fontos, hogy ez a szakiskolai modernizációs program egy koherens, tervezett folyamat legyen, amelyben minden szereplő tudja, és el is végzi a rá szabott feladatokat.

LEHETSÉGES – OPTIMÁLIS – KÉPZÉSI STRUKTÚRA

A fenti javaslatok figyelembevételével mellett néhány éven belül a következő optimális középiskolai intézményi hálózat épülhetne ki Székelyudvarhelyen (a javasolt képzéseket érdemes évente váltogatni a munkaerőpiac elvárásainak megfelelően):

1. Egy nagyon erős felekezeti elméleti középiskola-páros a Tamási Áron Gimnázium és a Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium együttműködésében. A fenti két intézmény által meghirdetett képzések:

A. Tamási Áron Gimnázium – 5 osztály:

- Katolikus teológia-intenzív idegen nyelv (filológiai tanmenettel): 1 osztály
- Matematika-informatika: 1 osztály
- Matematika-informatika, intenzív informatika: 1 osztály
- Természettudomány: 1 osztály
- Társadalomtudomány: 1 osztály

B. Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium – 2 osztály

- Református teológia-intenzív idegen nyelv (filológiai tanmenettel): 1 osztály
- Matematika-informatika-természettudomány: 1 osztály

2. Egy Kárpát-medencei léptékben is mérvadó székelyföldi pedagógusképző a Benedek Elek Pedagógiai Líceum keretein belül. Az itt meghirdetett képzések 2 osztállyal:

- Tanítóképző-intenzív idegen nyelv: 1 osztály
- Természettudomány (reálalapú), pedagógiai tárgyakkal: 1 osztály

Megjegyzés 1.: A Benedek Elek Pedagógiai Líceum esetében azért javasolt a matematikai oktatás erősítése, mivel a székelyföldi magyar középiskolai oktatásból lassan elfogynak a reál szakos (matek, fizika, kémia, informatika) oktatók. Ezen tárgyak tanítására alkalmas oktatók ilyen profilú egyetemet kell végezzenek, azonban egy reál profilú egyetemre való bejutáshoz szükséges a reál tárgyak középiskolai ismerete. Természetesen csak az esetben javasolt intenzív matematika képzés ebben az intézményben, amennyiben sikerül megteremteni ennek az oktatói és infrastrukturális (technikai felszereltség) hátterét.

Megjegyzés 2.: Javasolt, hogy egyes évfolyamok esetében a pedagógia osztály végzettei kapjanak kisdédóvó képesítést (educator-puericultor), amely képesítést végzettek iránt reális igény létezik a város óvodaiban és bölcsődéjében.

3. Egy székelyföldi viszonylatban is meghatározó képzőművészeti iskola, a Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola. Ezen intézményben működő képzések 2 osztállyal:

- Zene szak: 1 osztály
- Képzőművészet (rajz) szak: 1 osztály

4. A Kós Károly Szakközépiskola legyen Székelyudvarhely és környéke szolgáltatási profilú képzéseinek székhelye. Az itt meghirdetett képzések 5 osztállyal:

a. Szakközépiskolai képzések – 3 osztály:

- Gazdasági technikus-könyvelő: 1 osztály
- Turisztikai technikus: 1 osztály
- Adminisztratív technikus: 1 osztály
- *(Rendezvényszervező technikus: 1 osztály)*
- *(Reklám- és marketingszakértő: 1 osztály)*
- *(Informatikus-programozó: 1 osztály)*
- *Fodrász és szépségápolás: 1 osztály)*

b. Szakiskolai képzések – 2 osztály:

- Kereskedelmi eladó: 1 osztály
- Szakács-pincér: 1 osztály

Megjegyzés 1.: A szakközépiskolai képzéseket javasolt az igényeknek megfelelően váltásban indítani.

Megjegyzés 2.: A szolgáltatások közé tartozik a szépségipar is, így javasolt lenne a Bányai János Szakközépiskolában működő fodrász és szépségápoló szakot a Kós Károly Szakközépiskolába vinni.

5. Udvarhelyszék szakmunkásképzés megoldása a Bányai János és az Eötvös József szakközépiskolák együttműködésében képzelhető el. A fenti két intézmény jól meghatározott intézményi szakosodásnak megfelelően a következő szakterületeken hirdethetne meg képzéseket:

A. Eötvös József Szakközépiskola 5 osztállyal:

a. Szakközépiskolai képzések – 2 osztály:

- Állategészségügyi technikus: 1 osztály
- Mechatronika-szállítás: 1 osztály
- *(Autóvillamosság: 1 osztály)*
- *(Környezetvédelem és ökológia: 1 osztály)*
- *(Élelmiszerbiztonsági technikus: 1 osztály)*

b. Szakiskolai képzések – 3 osztály:

- Kertész: 1 osztály
- Autószerelő-mezőgépező: 1 osztály
- Tejfeldolgozó: 1 osztály
- *(Cukrász-pék: 1 osztály)*

Megjegyzés 1: A szakközépiskolai képzések esetében javasolt az állategészségügyi technikus, az autóvillamosság és a mechatronika-szállítás képzések váltásban való indítása. Reális igény esetén a javasolt a környezetvédelem és ökológia, illetve az élelmiszerbiztonsági technikus képzések indítása.

Megjegyzés 2: A szakiskolai képzések esetében javasolt két évente váltani a tejfeldolgozó és a cukrász-pék képzéseket, illetve bevonni más mezőgazdasági profilú szakképzéseket.

B. Bányai János Szakközépiskola – 6 osztállyal:

a. Szakközépiskolai képzések – 2 osztály:

- CNC-kezelő: 1 osztály
- Nyomdász: 1 osztály

- *(Villanyszerelő: 1 osztály)*
- *(Számítógép-kezelő: 1 osztály)*
- *(Erdészet és fakitermelési technikus: 1 osztály)*
- *(Sport: 1 osztály)*

b. Szakiskolai képzések – 4 osztály:

- Marós-esztergályos-gyalus: 1 osztály
- Asztalos-ács: 1 osztály
- Konfekció: 1 osztály
- Kőműves: 1 osztály
- *(Hegesztő: 1 osztály)*
- *(Víz-gáz szerelő: 1 osztály)*

Megjegyzés 1: A szakközépiskolai képzéseknél reális igény esetén a javasolt a sportosztály indítása.

Megjegyzés 2.: A szakközépiskolai képzéseket javasolt az igényeknek megfelelően váltásban indítani.

Megjegyzés 3.: A szakiskolai képzések esetében javasolt a hat szakot az igényeknek megfelelő váltásban indítani.

Megjegyzés 4.: Mivel a szépségipar a szolgáltatások közé tartozik, így javasolt lenne a Bányai János Szakközépiskolában működő fodrász és szépségápoló szakot a Kós Károly Szakközépiskolába vinni.

ÖSSZESÍTVE:

Megállapítások:

- a) A székhelyudvarhelyi középiskolai infrastruktúra felújításra szorul, amelyet nem lehet eseti megoldásokkal kezelni, hanem össze kell állítani egy több évre szóló infrastruktúra-fejlesztési tervet, amelyet a város költségvetése tervezni és finanszírozni is tud. Erre különösen a szakiskolai műhelyek esetében van szükség. Amennyiben elkészülnek a tervek, könnyebben lehet külső forrásokat is mozgósítani a finanszírozáshoz.
- b) A székhelyudvarhelyi szakiskolák kevés szakoktatóval rendelkeznek, az egyes szakok oktatására 1-2 oktató áll rendelkezésre, mindez egyértelműen a minőség rovására megy. Erre a hiányosságra megoldást tud jelenti a duális képzés, amely esetében a szakmai

gyakorlatoztatás az oktatásba bevont partnervállalkozások helyszínén, a vállalkozás szakemberei segítségével történik.

- c) A székelyudvarhelyi középiskolák tanulói létszámában az elmúlt 5 évben nem volt jelentős változás. Mivel a gyereklétszám jövőbeli alakulása enyhe növekedést mutat, így középtávon nem kell számolni a középiskolába iratkozó tanulók, és ezáltal a középiskolai osztályok számának a csökkenésével sem.
- d) Székelyudvarhelyen a jelenlegi törvényi előírások által megállapított 300-as minimális tanulói létszám miatti megszűnés egyetlen középiskolát sem fenyeget. Azonban a tapasztalat azt mutatja, hogy a 300-as létszámhatár csak a törvényi előírások szerint elfogadható, mivel az intézmény megfelelő pénzügyi fenntarthatóságához az 500-hoz közeli tanulói létszámnak megfelelő fejkvóta szükségeltetik. Eszerint hosszú távon az 500-as tanulói létszám biztosítása lenne célszerű minden egyes oktatási intézmény számára.
- e) Az elemi és általános iskolai oktatásban a nem udvarhelyi diákok részaránya a székelyudvarhelyi iskolákban 10% körül van, azonban a középiskolai oktatásban ez eléri a 60%-ot. Ez mindenképp egy szoros együttgondolkodást, együttműködést feltételez a város és a város környéki települések vezetői között.
- f) A város képzési profilok szerinti oktatási kínálata kiegyensúlyozott, megközelítőleg egyforma arányt képviselnek az elméleti, a vokacionális, a szakközépiskolai és a szakiskolai képzések a meghirdette helyek számát illetően.
- g) Mind a VIII. osztályos hallgatók, mind ezek szülei nagy többségükben az elméleti képzéseket preferálják (49%, illetve 54%), ami normális jelenség, hiszen úgy a tanulók, mint a szüleik egy magasabb életszínvonalat biztosító képzést szeretnének. Ez esetben azonban azt is figyelembe kell venni, hogy a szülők sokszor felülértékelik a gyerekeik képességeit, többet látnak bennük, mint amire a gyerekek képesek. Ugyanakkor mind a tanulók, mind ezek szülei számára a legkevésbé keresett képzési forma a szakiskolai képzés, amelynek okai az ezen képzéssel elérhető szakmák megítélésében, de ugyanakkor a középiskolák ez irányú rossz kommunikációjában is keresendő.
- h) Az udvarhelyi szülők, amennyiben a gyerekük nem jutna be elméleti képzésre, döntő többségükben szakközépiskolába irányítanák a gyerekeiket (77%), 11-11%-ot tesz ki a szakiskola vagy más város elméleti iskoláinak az aránya.
- i) A vokacionális képzéseket a megkérdezett tanulók 16%-a választotta, ezen képzések közül a pedagógia képviseli a legnagyobb részarányt mind a tanulók, mind a szülők

esetében (50% felett a 16%-ból), amely tendenciát érdemes a városnak kihasználni egy nagyon performans pedagógiai intézmény kiépítésére.

- j) Az általános iskolai tanulók és azok szülei egyaránt nem rendelkeznek megfelelő mennyiségű és minőségű információval a középiskolai továbbtanulást illetően, ami egyértelműen kommunikációs probléma, amely egy ez irányba mutató kommunikációs terv összeállításával és megvalósításával oldható fel. Javasolt egy középiskolai szakokat bemutató városi kiadvány összeállítása, amely az országos szakképzési útmutatót időben jóval megelőzve és jóval részletesebben mutatja be az általános iskolák számára a városban elérhető középiskolai szakokat.
- k) A város középiskoláinak rangsorát mind a tanulók, mind a szülei megítélésében a Tamási Áron Gimnázium vezeti, amelyet a Baczkamadarasi Kis Gergely Gimnázium és a Benedek Elek Pedagógiai Líceum követ. A rangsort a Bányai János Szakközépiskola zárja, amely iskolát az Eötvös József Szakközépiskola utasított maga mögé.
- l) A tanulók továbbtanulását szakmai alapon leginkább a művészeti vokacionális, a pedagógia és a matematika-informatika középiskolai képzések segítik, legkevésbé a teológia és a természettudományi képzések.
- m) A vállalkozások számára az új munkatárs alkalmazásánál a jelölt alkalmassága, kompetenciái és tapasztalata jelentik a legfontosabb szempontokat, miközben az oklevelet nyújtó intézmény vagy a felsőfokú oklevél megléte már nem annyira fontos.
- n) Az udvarhelyi vállalkozások döntő többsége biztosítana gyakorlatozó helyszínt a szakiskolás diákoknak, egyharmaduk pedig szakembert és alpanyagot is adna a képzéshez.
- o) Az udvarhelyi vállalkozásoknál jelentkező hiányszakmák: felsőoktatásban IT-szakember, szakközépiskolai szinten kereskedelmi technikus és CNC-kezelő, szakiskolai szinten pedig építőipari, valamint élelmiszeripari szakmunkás.
- p) A környező városok képzési szerkezetét elemezve kitűnik, hogy Székelyudvarhelyen a legkisebb az elméleti képzések aránya, azonban a vokacionális képzéseké a legnagyobb. Székelyudvarhely szakközépiskolai és a szakiskolai képzései a környező városok képzési szerkezetében is tapasztalható arányokat képviselnek.

Intézményekre vonatkozó javaslatok:

- a) A vidéki iskolák megmaradása érdekében a város és környező települések vezetői között szülessen egy egyezség a IX. osztály alatti vidéki gyerekeknek a vidéki iskolákba való

beíratása érdekében. Ezzel egyrészt megmarad a vidéki iskola, másrészt nem terhelődik le a városi iskolarendszer.

- b) A Tamási Áron és a Baczkamadarasi Kis Gergely gimnáziumok közös tervezéssel, közös megegyezés mellett hirdessék meg az elméleti szakokat (akár konzorciumi egyezség keretén belül).
- c) A Benedek Elek Pedagógiai Líceum készítse el a saját intézményfejlesztési programját, amely megvalósítása eredményeképpen ez az intézmény öt éven belül Székelyföld pedagógusképző központjává nőheti ki magát.
- d) A város történelmi központra vonatkozó stratégiai elképzeléseit szem előtt tartva, az Eötvös József Szakközépiskola költözzön el a várban található épületéből a Bányai János Szakközépiskola szomszédságába, megtartva intézményi önállóságát, és a két szakközépiskola közösen alakítson ki egy nagyon erős szakképzési központot, akár oktatási konzorciumot (képzések nemcsak diákoknak, hanem felnőtteknek is).
- e) A párhuzamos infrastruktúrafejlesztések elkerülése érdekében a szakközépiskolák induljanak el a szakosodás útján, éspedig:
 - a Kós Károly Szakközépiskola esetében a szakközépiskolai képzések legyenek túlsúlyban, az oktatás pedig a szolgáltatási ágazatokra szakosodjon;
 - az Eötvös József Szakközépiskola legyen a mezőgazdaság, állattenyésztés, gépészet, autószerelés és élelmiszeripari szakképzések központja;
 - a Bányai János Szakközépiskola specializálódjon a fémiparhoz, faiparhoz, könnyűiparhoz és az építészethez köthető szakokra.
- f) Ahhoz, hogy vonzó legyen mind a tanulók, mind a szüleik számára a szakiskolai képzés, minimálisan négy alapvető területen kell változásnak történnie:
 - A közvélemény megítélésében a szakiskolai képzés műszaki felszereltségéről nagyon lehangoló a kép. Ezen mindenképp változtatni kellene – egyrészt egy több évre szóló szakiskolai infrastruktúra-fejlesztési program összeállításával, másrészt ezen program megvalósításának megfelelő publicitásával.
 - A közvélemény megítélésében a szakiskolai képzésben oktató pedagógusokról vegyes a kép. Ezen is változtatni kellene – a képzésben részt vevő pedagógusok tovább- és átképzésével.
 - A közvélemény megítélésében a szakiskolai képzés vállalati hasznosíthatóságát illetően nagyon szkeptikus a kép. Ezen változtatni kellene – együttműködési

megállapodások aláírása a szakiskolák és minél több vállalkozás között, valamint ezen megállapodások minél nagyobb publicitása (duális képzés!).

- A közvélemény megítélésében a szakiskolai végzettséggel elérhető szakmákról, munkahelyekről és fizetésekről nagyon lehangoló a kép. Ezen változtatni kellene – egy profi kommunikációs kampány összeállítása, amely bemutatja az általános iskolai tanulóknak és szüleiknek, hogy szakiskolai végzettséggel milyen életpálya képzelhető el és milyen jövedelemszerzési lehetőségek állnak a rendelkezésre.

Képzésekre, szakokra vonatkozó javaslatok:

- a) Az elméleti osztályokban meghirdetett helyek számát nem javasolt csökkenteni, a lehetőségekhez képest inkább növelni a vokacionális képzésben meghirdetett helyek rovására (például a teológiai képzés tanmenetének újragondolásával).
- b) Az elméleti képzés struktúráján belül bevezetni a társadalomtudomány képzést, növelni a matematika-informatika szakra meghirdetett helyek számát, csökkenteni a természettudomány szakra meghirdetett helyek számát.
- c) A vokacionális képzések esetében újragondolni a teológia képzés tartalmát annak érdekében, hogy ez a képzés az ott végzetteknek egy komoly alapot tudjon adni a továbbtanuláshoz (humán szakirány).
- d) A szakközépiskolai képzésekre meghirdetett helyeket javasolt csökkenteni a szakiskolai képzésekre való átcsoportosítással.
- e) A szakközépiskolai képzésen meghirdetett szakok palettáját szűkíteni, színvonalát középtávon felvinni az elméleti képzések színvonala közelébe (műszaki szakértelmiség képzése).
- f) A szakiskolai képzésre meghirdetett helyek számát növelni a szakközépiskolai képzésből átcsoportosított helyekkel.
- g) A szakiskolai képzésre meghirdetett szakok palettáját bővíteni a munkaerőpiac elvárásai szerint.

A megfogalmazott javaslatok megvalósításnak GANTT-diagramba foglalt menetrendje (32 táblázat):

Ssz.	Általános javaslatok	2017. II. félév	2018. I. félév	2018. II. félév	2019. I. félév	2019. II. félév
a.	A vidéki gyerekeket helyi iskolákba kell íratni					
	- tárgyalások elindítása a környező települések vezetőivel					
	- önkormányzati határozat meghozatala					
b.	Szervezett információátadás az általános iskolákban a középiskolai képzési kínálatról					
	- hatékony informálásra vonatkozó cselekvési terv kidolgozása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által					
	- a tervben leírt cselekvések megvalósítása					
c.	Szakközépiskolák infrastrukturális modernizációs programjának kidolgozása					
	- a javasolt szakok figyelembevételével egy modernizációs program összeállítása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által, az iskolaigazgatók együttműködésével					
	- finanszírozási források beazonosítása, pályázatok megírása					
	- modernizációs program megvalósítása					
d.	Párhuzamosságok felszámolása a középiskolák esetében együttműködési megállapodások, konzorciumok kialakítása által					
	- tárgyalások elindítása a polgármesteri hivatal illetékes osztályának kezdeményezésével a két lehetséges konzorcium kialakításában, az illetékes iskolák vezetőségével					
	- konzorciális szerződés részleteinek kidolgozása					
	- konzorciumi együttműködés indítása					
e.	Duális képzés indítása					
	- duális képzésben érdekelt vállalkozások és szakmák beazonosítása					
	- duális képzésben érdekelt oktatási intézmények beazonosítása					
	- duális képzésre vonatkozó szerződések megkötése és a képzés meghirdetése					
	- duális képzés működtetése					
f.	A város egyéb fejlesztési prioritásait is figyelembe kell venni az oktatási hálózat módosítása esetében					
	- a városfejlesztési koncepció által érintett oktatási épületek beazonosítása					
	- a városfejlesztési stratégia által érintett oktatási intézmények informálása az illető iskolára vonatkozó elképzelésekről és azok következményeiről					
g.	A város középiskoláiban folyó oktatás minőségének mérése és minőségbiztosítása					
	- a jelenlegi minőségbiztosítási rendszer hibáinak beazonosítása					
	- a jelenlegi minőségbiztosítási rendszer hibáinak kijavítása, vagy ennek híján egy új minőségbiztosítási rendszer összeállítása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által, közösen a középiskolák vezetőivel					
	- egy hatékony minőségbiztosítási rendszer elindítása és működtetése					
h.	Szakmai átképző/továbbképző program és ösztöndíjalap kialakítása					
	- a város középiskoláiban tapasztalható oktatói hiányosságok beazonosítása					

	- a hiányosságok kezelésre egy oktatói átképző/továbbképző program összeállítása a polgármesteri hivatal illetékes szakosztálya által, közösen a középiskolák vezetőivel					
	- ösztöndíjalap létrehozása az oktatók anyagi támogatására					
	- továbbképző program indítása					
i.	Elméleti képzéseknek a városban való meghirdetése					
	- egyeztetés a város és a város környéki települések vezetői és iskolaigazgatói között					
	- az egyes települések középiskolai képzéseinek a meghatározása					
	- egyeztetés a tanfelügyelőséggel a települések közti egyezség életbeléptetésére vonatkozóan					
	- a középiskolai képzések indítása a települések vezetői közti egyezségnek megfelelően					
j.	Városi szintű iskolai szabályzat					
	- a városi iskolákra vonatkozó „városi minimum” elvárások összeállítása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által					
	- az elvárások kiküldése az egyes iskolákba azzal a kéréssel, hogy ezeket minden iskola építse be a saját SZMSZ-ébe					
k.	A román és az angol nyelvképzés prioritása					
	- nyelvtanulást ösztönző rendszer kidolgozása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által					
l.	Oktatási munkacsoport létrehozása az önkormányzattal közösen					
	- oktatási munkacsoport céljainak, összetételének, feladatainak és működési rendjének kidolgozása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által					
	- oktatási munkacsoport megalakítása					
m.	Oktató-Kutató-Fejlesztő IT Központ kialakítása					
	- Oktató-Kutató-Fejlesztő IT központ elképzelésének kidolgozása az önkormányzat IT Projekt munkacsoportja részéről					
	- az IT Központban részt vevő szereplők, oktatási intézmények beazonosítása, szerepük pontosítása					
	- az IT Központ működésének indítása (esetlegesen az inkubátorház székhelyén)					
n.	Művészeti osztályok indításának megyei szintű egyeztetése					
	- megyei szintű egyeztetés megszervezése a művészeti oktatásra vonatkozóan az érintett önkormányzatok, középiskolák és a tanfelügyelőség részvételével					
m.	- döntés meghozatala a megyére vonatkozó művészeti oktatásról					
Ssz.	Szakmai javaslatok indítandó szakokra és profilokra vonatkozóan	2017. II. félév	2018. I. félév	2018. II. félév	2019. I. félév	2019. II. félév
a.	Az elméleti osztályok számának jelenlegi szinten való megtartása					
b.	Társadalomtudomány képzés bevezetése, matematika-informatika szakon a helyek növelése					
c.	A két felekezeti gimnázium együttműködésének intézményesítése (pl. konzorcium)					
d.	A teológia képzés tantervének újragondolása, akár a meghirdetett helyek csökkentése					
e.	A pedagógusképzés (óvó-, tanító- és tanárképzés) prioritásként való kezelése					
	- a Benedek Elek Pedagógiai Líceum intézményfejlesztési tervének összeállítása					
	- a terv megvalósításához szükséges források beazonosítása, pályázatok elkészítése					
	- intézményfejlesztés indítása					

f.	A szakközépiskoláknak egy-egy sajátos szakterület kiválasztása által meg kell határozniuk önmagukat az oktatási piacon					
	- szakközépiskolai egyezség megszületése az egyes intézmények szakosodására vonatkozóan az önkormányzat közreműködésével					
	- a szakosodásnak megfelelő osztályok meghirdetése					
g.	A szakközépiskolai képzés színvonalának erősítése					
	- szakközépiskolai osztályok elosztása a város szakközépiskolái között					
	- kommunikációs terv kidolgozása és végrehajtása ezen osztályok minőségi szintjének emelése érdekében tett erőfeszítésekről					
	- kevesebb, de minőségibb szakközépiskolai osztály meghirdetése					
h.	Szorosabb együttműködés és erőteljesebb, célzottabb kommunikáció az érintettekkel a szakközépiskolák esetében					
	- egy hatékony kommunikációs stratégia és azon belül egy cselekvési terv kidolgozása a szakközépiskolai képzések ismertetésére mind a tanulók, mind a szülők és az általános iskolák fele					
	- a kidolgozott tervnek megfelelő kommunikáció indítása					
i.	Az Eötvös József Szakközépiskolának a Bányai János Szakközépiskola közvetlen közelébe való költöztetése					
	- tanulmány elkészítése a Budvár Szakképző Központ – campus-ra vonatkozóan (intézmények, szakok, infrastruktúra, műhelyek, felszerelés, együttműködő partnerek stb.)					
	- egyeztetések az Eötvös József Szakközépiskola vezetésével a városvezetés szakképző központra vonatkozó szándékairól					
	- az Eötvös József Szakközépiskola helyének és szerepének pontos meghatározása a szakképző központban belül és ennek megfelelő kommunikációja					
	- az Eötvös József Szakközépiskola igényeinek megfelelő infrastruktúra kialakítása az új szakképző központban					
	- az Eötvös József Szakközépiskola költözése					
j.	Szakiskolai oktatási infrastruktúra- és felszerelés-modernizálási, valamint oktatói továbbképzési/átképzési programok életbe léptetése					
	- szakiskolai képzések népszerűsítésére vonatkozó kommunikációs terv kidolgozása					
	- szakiskolai modernizációs program kidolgozása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által					
	- szakiskolai oktatók továbbképzési programjának kidolgozása a polgármesteri hivatal illetékes osztálya által, közösen a szakiskolák vezetésével					
	- a fenti programok indítása					

32. táblázat: A tanulmány alapján megfogalmazott javaslatok menetrendje

Forrás: saját szerkesztés